Bundel van de Politieke Avond van 3 maart 2021

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling 3 maart 2021

1.RZ 18.45 uur - 20.30 uur: Agenderingsverzoek "Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid'

Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 3 maart 2021

Agenderingsverzoek "Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid" van de fractie VVD

Brief STAB aan college "Mogelijk bestemmingswijziging bedrijfskavel Westervoortsedijk" d.d. 15-09-20

Raadsbrief "Besluit tot het voorbereiden van de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid" d.d. 16-06-2020

Raadsbrief "Reserveringsovereenkomst Moskee Fluvium Zuid en start bestemmingsplanprocedure" d.d. 19-01-2021

TOV Arnhem - Reactie op Agenderingsverzoek d.d. 05-02-21

Brief OKA inzake " Geen herbestemming van schaarse bedrijfsgrond" d.d. 28-09-2020

Persbericht Raad van Kerken inzake Moskee Westervoortsedijk Arnhem d.d. 28-10-2020

Inlichtingenverzoek van de SP fractie over ontwikkeling moskee Fluvium-Zuid d.d. 28-02-2021

Bijlage bij het inlichtingenverzoek: Bezwaarschrift tegen Wob-besluit 13-01-2021 (incl. bijlagen) 4149-6437-8922

Schriftelijke inbreng dhr. T. Iniguez

Schriftelijke inbreng dhr. S. Hansen

Schriftelijke inbreng dhr. J. Donkerbroek

Schriftelijke inbreng dhr. C. van Essen

Schriftelijke inbreng dhr. B. van Meer

Schriftelijke inbreng Islamitische Unie

Lijst deelnemers rondetafelgesprek

WOB verzoek Fluvium Zuid

Behandelresultaat 3 maart 2021

2.LF 18.45 uur - 20.30 uur: Herijking welzijnsopdracht 2020

Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Landgoed/Festival

Dossier 2135 voorblad

Behandeladvies 3 maart 2021, 1e meningsvormende behandeling

Raadsvoorstel "Herijking welzijnsopdracht 2020"

Bijlage - Richtinggevende notitie Herijking welzijnsopdracht 'Samen werken aan een sterke sociale basis'

Raadsbrief "Herijking Welzijnsopdracht 2020", d.d. 03-12-2019

Lijst met deelnemers 1e rondetafelgesprek, d.d. 02-12-2020

Behandelresultaat 9 december 2020, informatieve behandeling (1e rondetafelgesprek)

Schriftelijke inspraakreactie van het samenwerkingsverband Arnhemse buurthuizen en het BurgerserviceLab

Lijst met deelnemers 2e rondetafelgesprek, d.d. 20-01-2021

Behandelresultaat 20 januari 2020, informatieve behandeling (2e rondetafelgesprek)

Behandelresultaat 3 maart 2021, 1e meningsvormende behandeling

3.WG 18.45 uur - 20.30 uur: Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren

Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Walburgis

('Walburgis' is de nieuwe naam voor de locatie 'Restaurant')

Dossier 2298 voorblad

Behandeladvies 3 maart 2021, meningsvormende (2) behandeling

amendement "15 minuten is genoeg" (21A06) van de fracties D66 en en Partij voor de Dieren

amendement "Contant betalen blijft mogelijk" (21A07) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren

motie "Tariefacties voor parkeren door extra inkomsten van 900.000 euro" (21M19) van de fracties DENK Verenigd Arnhem, VVD, en Arnhemse Ouderen Partij

motie "Eerst een oplossing voor de gehandicapten parkeerkaart" (21M20) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren

motie "Budget voor de accentnota fiets" (21M21) van de fracties D66, GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren

Raadsvoorstel "Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren"

Bijlage 1 - Begrotingswijziging

Bijlage 2 - Verordening tot wijziging van de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2021

Uitspraak Hoge Raad over kentekenparkeren d.d. 10-04-2020

Beantwoording college art.44-vragen "Geen scanauto's in Arnhem" d.d. 20-03-2018

Schriftelijke reactie Dhr. E.R. Wiessenberg namens Bewonersgroep Arnhems Hart d.d. 03-02-21

Reactie APCG d.d. 03-02-21

Behandelresultaat 3 februari 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling

Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 15-03-2021

4 20.30 uur - 20.45 uur: Pauze

5.RZ 20.45 uur - 23.15 uur: Debatavond omgevingsvisie

Fase: informatief
Locatie: Raadzaal

Behandeladvies 3 maart 2021, informatieve behandeling

Programma en voorbereiding debatavond omgevingsvisie

Bijlage 1 - Aangenomen motie Omgevingswet (20M223g)

Bijlage 2 - Koersdocument Omgevingsvisie

Bijlage 3 - Rapportage Koerswijzer Arnhem

De uitkomsten van de participatie over voorzieningen - Wat vinden inwoners van de plek voor voorzieningen in de toekomst?

Uitslag Mentimeter d.d. 04-03-2021

Behandelresultaat 3 maart 2021, informatieve behandeling

Tekst pitch fracties en link naar opname

Raadskamerindeling

Politieke Avond 3 maart 2021

Raadzaal	Landgoed/Festival	Walburgis*
18.45 uur - 20.30 uur (105) Agenderingsverzoek "Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid’	18.45 uur - 20.30 uur (105) Herijking welzijnsopdracht 2020 (m1)	18.45 uur - 20.30 uur (105) Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren (m2)
20.30 uur - 20.45 uur: Pauze		
Raadzaal		
20.45 uur - 23.15 uur (150) Debatavond omgevingsvisie		

**Walburgis is de nieuwe naam voor de locatie 'Restaurant'*

Titel/onderwerp: **Agenderingsverzoek 'Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid**

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	VVD	Ambtenaar:	Harriet Wansink
Initiatiefnemers	Pape		
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp	Telefoonnr:	377 4081
		E-mailadres:	Harriet.Wansink@arnhem.nl
Doel activiteit	Rondetafelgesprek		
Toelichting	**Inhoud** Het college heeft per raadsbrief van 16 juni 2020 aangekondigd de bestemming van het bouwkavel A in Fluvium Zuid te willen wijzigen van 'bedrijven' naar 'maatschappelijke doeleinden', zodat het mogelijk is om hier een moskee te realiseren. Inmiddels heeft het college per raadsbrief van 19 januari 2021 laten weten dat er een reserveringsovereenkomst is getekend met de Stichting Nederlandse Moskeeënbouw- en Ondersteunings Gemeenschap (NMOG) en dat gestart zal worden met de bestemmingsplanprocedure. De VVD heeft middels dit agenderingsverzoek verzocht om een rondetafelgesprek te organiseren om met verschillende belanghebbenden en de gemeenteraad in gesprek te kunnen over deze ontwikkeling.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen door de initiatiefnemers of met het rondetafelgesprek voldaan is dan het agenderingsverzoek of dat vervolgbehandeling wenselijk is		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	De voorzitter opent de vergadering met een welkomstwoord. Vervolgens stellen de insprekers zichzelf voor en geven een korte inleidende pitch over hun belangrijkste inbreng (in max. 1,5-2 minuut). Daarna is er ruimte voor een open gesprek tussen de fractievertegenwoordigers en de insprekers. Hierin kunnen fractievertegenwoordigers vragen stellen aan de insprekers.		
Bijlagen			

Agenderingsverzoek "Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid" van de fractie VVD
Brief STAB aan college "Mogelijk bestemmingswijziging bedrijfskavel Westervoortsedijk" d.d. 15-09-20
Raadsbrief "Besluit tot het voorbereiden van de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid" d.d. 16-06-2020
Raadsbrief "Reserveringsovereenkomst Moskee Fluvium Zuid en start bestemmingsplanprocedure" d.d. 19-01-2021
TOV Arnhem - Reactie op Agenderingsverzoek d.d. 05-02-21
Brief OKA inzake " Geen herbestemming van schaarse bedrijfsgrond" d.d. 28-09-2020
Persbericht Raad van Kerken inzake Moskee Westervoortsedijk Arnhem d.d. 28-10-2020
Inlichtingenverzoek van de SP fractie over ontwikkeling moskee Fluvium-Zuid d.d. 28-02-2021
Bijlage bij het inlichtingenverzoek: Bezwaarschrift tegen Wob-besluit 13-01-2021 (incl. bijlagen) 4149-6437-8922

Arnhem, 27 november 2020

Betreft: Agenderingsverzoek ‘Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid’

Geachte voorzitter,

In reactie op de raadsbrief van 16 juni jl. waarin het college aangeeft de bestemming van het bouwkavel A in Fluvium Zuid wil wijzigen/verruimen van ‘bedrijven’ naar ‘maatschappelijke doeleinden’, ontvangen wij op 16 september een brief van StAB (mede namens OKA).

In deze brief geven zij o.a. aan verbaasd te zijn over het voornemen om dit bouwkavel te wijzigen/verruimen naar de bestemming ‘maatschappelijke doeleinden’ daar er in Arnhem een schaarste is aan bouwkavels met de bestemming ‘bedrijven’.

De VVD fractie heeft, naast de brief van StAB, van meerdere belanghebbenden vernomen dat er nogal wat onduidelijkheid en verschil van inzicht bestaat over het voornemen een bestemmingsplanprocedure te starten.

Daarom verzoeken wij om een rondetafelgesprek te agenderen waar de verschillende belanghebbenden zoals de Islamitische Unie, omwonenden, omliggende bedrijven en de projectleider met de gemeenteraad en elkaar in gesprek kunnen.

Wij willen u vragen het rondetafelgesprek te agenderen voordat de bestemmingsplanwijziging in de gemeenteraad wordt geagendeerd zodat we een goed gewogen besluit kunnen nemen.

Met vriendelijke groet,

VVD Arnhem

Bas van Es

Bijlage:

-Raadbrief ‘*Besluit tot het voorbereiden van de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid’*
-Brief StAB 15 september jl.

STICHTING ARNHEMSE BEDRIJVENTERREINEN
StAB

College van B&W Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum 15 september 2020
Onderwerp mogelijk bestemmingswijziging bedrijfskavel Westervoortsedijk
Ons kenmerk 20021

Geacht college,

Zoals u wel bekend zet Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen zich in voor de verbetering van de kwaliteit van de open Arnhemse bedrijventerreinen en behartigt zij het collectief belang van die bedrijventerreinen.

In juli werd ons via berichtgeving in de krant bekend dat uw college in gesprek is met de Islamitische Unie over de vestiging van een moskee op de braakliggende kavel met bedrijfsbestemming aan de Westervoortsedijk op bedrijventerrein RijnPark. Naar wij hebben begrepen heeft uw college inmiddels besloten om over te gaan tot een reserveringsovereenkomst. Dit betekent dat uw college voor deze kavel een wijziging van bedrijfsbestemming naar maatschappelijk in overweging neemt.

StAB wordt gewoonlijk bij voornemens tot bestemmingswijziging vooraf informeel om advies gevraagd. Echter, deze wat ons betreft ongewenste ontwikkeling, is aanleiding om u al eerder onze bezwaren kenbaar te maken en een negatief advies af te geven.

Door de gemeente Arnhem wordt al jaren geventileerd dat er sprake is van schaarste aan bouwkavels met bestemming bedrijfsterrein. Dit wordt ook onderstreept door uw economische agenda. Het is dan ook onlogisch en ongewenst om voor deze locatie een bestemmingswijziging te overwegen. Bovendien is de afgelopen weken helder geworden dat er voldoende bedrijfsmatige belangstelling voor de kavel is. Dit in tegenstelling tot de signalen die uw gemeente afgeeft dat er geen interesse voor zou zijn. Logisch, want de kavel heeft nooit openbaar in de verkoop gestaan. In lijn daarmee menen wij dan ook dat het ongepast is dat er met een maatschappelijke partij al vergaande overeenkomsten worden gesloten.

Specifiek op de bedoelde invulling van de maatschappelijke functie (een moskee), komt daarbij dat met name in dit gebied sprake is van ernstige parkeerproblemen. Dit is een tweede argument voor StAB om de komst van een maatschappelijke functie van deze aard af te wijzen. In gesprekken met de ambtelijk projectmanagers is ons duidelijk gemaakt dat met de geplande invoering van betaald parkeren én het voldoen aan de parkeernorm bij nieuwbouw, dit geen probleem zal gaan geven. Ook het feit dat het alleen tijdens feestdagen en op vrijdagmiddag tot overlast zou kunnen leiden zorgt voor een bagatelliserende houding, die lijnrecht tegenover onze praktijkervaring staat.

POSTADRES
VLAMOVEN 34
6826 TN ARNHEM

T (026) 351 82 45
E INFO@STAB-ARNHEM.NL
I WWW.STAB-ARNHEM.NL

IBAN NL77INGB0654113963
KVK 09128571
BTW NL810567416B01

STICHTINGARNHEMSEBEDRIJVENTERREINEN
STAB_ARNHEM
STAB ARNHEM

Last but not least worden de bedrijven rondom deze locatie door de oprukkende woningbouw al jaren geconfronteerd met afnemende mogelijkheden voor hun bedrijfsvoering. Een bestemmingswijziging naar maatschappelijk leidt opnieuw tot onrust als gevolg van afwijkende ontwikkelingen en naar alle waarschijnlijkheid opnieuw juridische procedures. Dit terwijl het een realistisch scenario is om ter plaatse een bedrijfsfunctie te realiseren die aansluit bij de overgang van wonen naar werken.

Uiteraard begrijpen wij de opgave waar uw college voor staat om een geschikte locatie voor de moskee te vinden. Wij zijn er echter van overtuigd dat er elders in de stad goede, bestaande panden voorhanden zijn, die tot moskee getransformeerd kunnen worden. Een logische keuze in het licht van uw duurzaamheidsbeleid.

Mede namens OKA, als belangenbehartiger van de bedrijven in dat gebied, vragen wij u dan ook deze locatie te behouden als bedrijfsbestemming en niet over te gaan tot het aan de raad voorleggen van een bestemmingswijziging.

Met vriendelijke groet,
Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen

N.A. Bruil, voorzitter

c.c.: Inge Willems, gemeente Arnhem
Jan van Dellen, wethouder gemeente Arnhem
Hans Robert van der Doe, bestuur OKA

POSTADRES
VLAMOVEN 34
6826 TN ARNHEM

T (026) 351 82 45
E INFO@STAB-ARNHEM.NL
I WWW.STAB-ARNHEM.NL

IBAN NL77INGB0654113963
KVK 09128571
BTW NL810567416B01

STICHTINGARNHEMSEBEDRIJVENTERREINEN
STAB_ARNHEM
STAB ARNHEM

Aan de gemeenteraad

Datum	: 16 juni 2020
Zaaknummer	: 478772
Contactpersoon	: Harriet Wansink
Telefoonnummer	: 026 3774081

Onderwerp: Besluit tot het voorbereiden van de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit om de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid voor te bereiden door middel van het opstellen van een reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG.

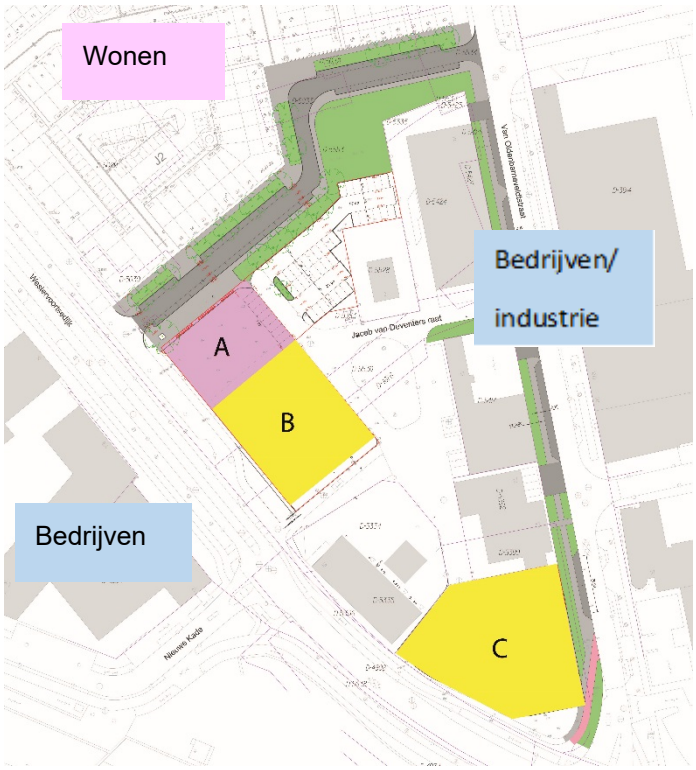
Inleiding
Fluvium Zuid valt binnen het grotere ontwikkelgebied Nieuwe Kade Kwartier (voorheen Centrum-Oost) wat loopt vanaf het Cobercoterrein, Rijnwijk, Mozaïek tot en met het Transformatorplein, Gashouderskwartier en Fluvium Zuid. Delen van het gebied zijn al gerealiseerd, andere delen zijn nu in voorbereiding. Het Nieuwe Kade Kwartier wordt een gebied met hoofdzakelijk woningen maar ook andere functies hebben er een plaats. Fluvium Zuid grenst aan het Gashouderskwartier waar binnenkort gestart wordt met de bouw van woningen.

De Islamitische Unie is al jaren op zoek naar een geschiktere locatie voor de Ayasofya moskee. Hun huidige vestiging aan de Sonsbeeksingel voldoet niet meer aan de eisen van de organisatie: te krap, onvoldoende parkeerplaatsen en geen uitstraling. De Unie heeft verschillende locaties in Arnhem onderzocht, telkens met een negatief resultaat. Uiteindelijk is de locatie op Fluvium Zuid gevonden en het bestuur van de Unie wil zich daar heel graag, liefst op korte termijn, vestigen. De Islamitische Unie is van plan hun huidige pand aan de Sonsbeeksingel te verkopen.

Geschikte locatie in Fluvium Zuid
Fluvium Zuid vormt de overgang tussen het bestaande Industrieterrein aan de Westervoortsedijk en het nog te ontwikkelen woongebied Fluvium Midden.

Er zijn 3 nog te ontwikkelen kavels in Fluvium Zuid. Op de kop van het gebied (kavel C) is een kantoor gepland, kavel B is een bedrijfskavel. Kavel A is de beoogde locatie voor de moskee.

Datum : 16 juni 2020
Zaaknummer : 478772

Kavel A is geschikt voor de ontwikkeling van de moskee: er is voldoende ruimte voor het beoogde programma en de benodigde parkeerplaatsen.

De plannen

De Islamitische Unie heeft haar plannen in grote lijnen uitgewerkt. De nieuw te bouwen moskee krijgt niet alleen gebedsruimtes, er zullen ook ruimtes komen voor vergaderen en ontmoeten. Het aantal bezoekers voor de nieuwe moskee wordt geschat op 300 tot 350 op een reguliere gebedsdag (vrijdag). Op speciale dagen kan dat oplopen tot 450 tot 500. De Islamitische Unie wil ook graag een minaret (slanke toren) bouwen. Op het eigen terrein worden parkeerplaatsen aangelegd en komen er ook fietsenrekken. De voorgestelde ontsluiting van het parkeerterrein is vanaf de Van Oldenbarneveldtstraat.

Principeverzoek

De Islamitische Unie heeft per brief van 29 augustus 2019 een principeverzoek ingediend bij de gemeente voor de ontwikkeling van een moskee op kavel A in Fluvium Zuid. De Islamitische Unie heeft concreet gevraagd of de kavel mag worden aangekocht en of er medewerking kan worden verleend aan het wijzigen van de bestemming. De Islamitische Unie heeft de Stichting Nederlandse Moskeeënbouw- en Ondersteunings Gemeenschap (NMOG) voorgedragen als financier en toekomstig eigenaar van de moskee. De NMOG wordt daarmee contractspartner voor de gemeente. De NMOG heeft meerdere moskeeën in Nederland ontwikkeld en in eigendom. De Islamitische Unie wordt de gebruiker en exploitant van de toekomstige moskee. Vooraf aan het sluiten van een eventuele overeenkomst, heeft de gemeente de financiering voor de grondtransactie onderzocht. Deze is akkoord bevonden en daarmee kan de reserveringsovereenkomst verder worden uitgewerkt. De reserveringsovereenkomst zal vooraf aan de ondertekening, in B&W worden vastgesteld.

Om een moskee te kunnen realiseren zal de bestemming moeten worden verruimd naar maatschappelijke doeleinden. De gemeente is bereid hiervoor een bestemmingsplanprocedure op te

starten waarbij de kosten voor deze wijziging voor rekening komt van de stichting NMOG. De planologische procedure start direct na ondertekening van de reserveringsovereenkomst.

Communicatie
Voor het communicatieproces is een communicatieplan opgesteld. Bij instemming van het college zal direct na het college besluit gestart worden met het informeren van de direct belanghebbenden zoals de omwonenden en de omliggende bedrijven. Er wordt een omgevingsmanager ingezet die de mogelijke vragen vanuit de wijk kan opvangen en beantwoorden. Het communicatieproces wordt in nauw overleg met de Islamitische Unie vormgegeven.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

Aan de gemeenteraad

Datum	: 19 januari 2021
Zaaknummer	: 541961
Contactpersoon	: Harriet Wansink
Telefoonnummer	: 026 3774081

Onderwerp: Reserveringsovereenkomst Moskee Fluvium Zuid en start bestemmingsplanprocedure

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van het besluit van het college om:
1. Een reserveringsovereenkomst voor kavel A op Fluvium Zuid aan te gaan met de stichting NMOG.
2. De bestemmingsplanprocedure op te starten voor de vestiging van een moskee op kavel A.

Inleiding
De Islamitische Unie heeft op 29 augustus 2019 een principeverzoek ingediend bij de gemeente voor de ontwikkeling van een moskee op kavel A in Fluvium Zuid. De Islamitische Unie heeft gevraagd of de kavel mag worden aangekocht en of er medewerking kan worden verleend aan het wijzigen van de bestemming. De Stichting Nederlandse Moskeeënbouw- en Ondersteunings Gemeenschap (NMOG) is de aspirant-koper van de kavel en toekomstig eigenaar van de moskee. De Islamitische Unie wordt de gebruiker en exploitant van de toekomstige moskee en zal het pand aan de Sonsbeeksingel gaan verlaten.
Op 16 juni 2020 heeft B&W ingestemd met het voorbereiden van de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid door het opstellen van een reserveringsovereenkomst. De raad en de belanghebbenden zijn hierover geïnformeerd.

Reserveringsovereenkomst
Inmiddels is de reserveringsovereenkomst voor kavel A in Fluvium Zuid getekend door de stichting NMOG en gereed voor ondertekening door de gemeente. Een reserveringsovereenkomst geeft de aspirant-koper de exclusiviteit de bouwkavel te kopen. Gedurende de afgesproken reserveringstermijn spannen partijen zich in de planologische procedure te doorlopen om de maatschappelijke bestemming op kavel A te verkrijgen. In de reserveringsovereenkomst zijn o.a. afspraken gemaakt over de duur van de reservering, de kavelgrootte en bijbehorende grondprijs en het gebruik. Tevens zijn er procesafspraken gemaakt over de communicatie met de omgeving. Na een onherroepelijk bestemmingsplan zullen partijen een koopovereenkomst sluiten.

Wijziging bestemming
De huidige bestemming op kavel A is 'bedrijven'. Voor de ontwikkeling van een moskee zal deze moeten worden gewijzigd naar 'maatschappelijke doeleinden'. Dit kan worden gerealiseerd met een bestemmingsplanprocedure. Hiervoor heeft de Islamitische Unie een principe verzoek ingediend op 29 augustus 2019. Zodra de reserveringsovereenkomst getekend is en de reserveringsvergoeding is betaald, zal gestart worden met de onderzoeken en het opstellen van een ontwerp bestemmingsplan.

Bezwaren
Een aantal bedrijven in de omgeving en de organisaties StAB en OKA, heeft bij de gemeente aangegeven dat zij bezwaar hebben tegen het wijzigen van de functie van 'Bedrijventerrein' naar 'Maatschappelijk' met name vanwege de beperkte beschikbaarheid van bedrijfskavels in Arnhem. Zowel mondeling als schriftelijk heeft de verantwoordelijk wethouder aan hen toegelicht dit standpunt te begrijpen vanuit puur het economisch belang, maar dat in de integrale afweging in dit geval het maatschappelijk belang voorrang heeft gekregen. Daarnaast is toegelicht dat de gemeente in het kader van de herziening van het Regionaal Programma Werklocaties, regionale afspraken aan het maken is over hoe om te gaan met de toenemende vraag naar bedrijfskavels.
Een aantal bewoners heeft aangegeven zich zorgen te maken over met name de mogelijke geluidsoverlast van de oproepen tot gebed. In een Teams-meeting met de buurt, de voorzitter van de moskee en de gemeente zijn vragen en zorgen van omwonenden beantwoord en besproken en is aangegeven welke zaken wanneer aan de orde komen in het proces. Ten aanzien van het geluid is aangegeven dat er een akoestisch onderzoek zal worden gedaan bij de voorbereiding van het bestemmingsplan waarbij zal moeten worden onderbouwd of de geluidbelasting van de moskee aanvaardbaar is en er dus sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

Communicatie
De direct belanghebbenden zijn inmiddels geïnformeerd, waaronder de omwonenden, kopers van woningen in het Gashouderskwartier, de omliggende bedrijven/eigenaren, Stichting Westervoortsedijk, StAB, OKA en de leden van de Ayasofia moskee.
Mogelijk zal opnieuw een omgevingsmanager worden ingezet die de eventuele vragen vanuit de wijk kan opvangen en beantwoorden. De communicatie zal samen met de Islamitische Unie worden vormgegeven en uitgevoerd.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

R.J.M. van Wuijtswinkel A. Marcouch

griffie

Van: info@tov-arnhem.nl
Verzonden: vrijdag 5 februari 2021 16:57
Aan: griffie; Raadsleden Arnhem; Fractievolgers Arnhem
Onderwerp: Agenderingsverzoek "Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid"

Geachte Gemeenteraadsleden,

Met veel vreugde hebben wij vernomen dat de Arnhemse Ayasofya Moskee, na een jarenlange zoektocht voor een geschikte plek, het voornemen heeft om een nieuwbouw moskee te realiseren op bouwkavel A in Fluvium Zuid te Arnhem. Wij weten dat de nieuw te bouwen moskee zich niet louter zal focussen op religieuze activiteiten maar zich ook breed zal inzetten op activiteiten met een culturele en sociale grondslag en tevens zal fungeren als een plek tot samenkomen ten behoeve van welzijnswerk. Al deze waardevolle activiteiten zullen worden ontplooid binnen dit nieuw te bouwen multifunctioneel complex. Kortom een moskee met een brede maatschappelijke functie in het belang van de wijk, haar burgers en ondernemers.

De Turkse ondernemersvereniging Arnhem is gevestigd in het gebied en maakt deel uit van de grote Arnhemse familie van prominente ondernemerscollectieven. Wij zien een meerwaarde in de realisatie van een dergelijk complex in dit gebied voor de gehele Arnhemse samenleving, waar ook onze leden en achterban deel van uitmaken. In dit kader willen wij benadrukken geen bezwaar te hebben met de realisatie van deze moskee en multifunctioneel complex als ontmoetingsplek voor alle Arnhemmers en juichen dit initiatief derhalve dan ook alleen maar toe.

Hoogachtend,

Het bestuur van TOV Arnhem

TOV Arnhem
Broekstraat 32
6828 PZ Arnhem
http://www.tov-arnhem.nl/
info@tov-arnhem.nl

Gemeente Arnhem
t.a.v. gemeenteraad

Arnhem, 28 september 2020

Geen herbestemming van schaarse bedrijfsgrond.

OKA en StAB zijn tegen de herbestemming van een bedrijfsterrein t.b.v. de bouw van een moskee op Rijnpark aan de Westervoortsedijk in Arnhem.
De bouw zou moeten plaatsvinden op een bouwkavel met een oppervlakte van 2.300 m² dat de bestemming heeft van bedrijfsterrein. De grond is bedoeld voor de bouw van een bedrijfspand.

In Arnhem is een tekort aan bouwkavels -de economische agenda geeft dit ook expliciet aan- met deze bestemming zodat het volstrekt onbegrijpelijk is deze schaarse grond een andere bestemming te geven. De bouw van een moskee op deze locatie past ook niet binnen de duurzaamheidsgedachte van de gemeente.

Werklocaties als Rijnpark liggen aan de rand van woonlocaties en dat is juist gewenst omdat daardoor de reisafstand woon-werk (5 dagen in de week) minder is. Bovendien is het veel duurzamer een bestaand gebouw -een kantoor bijvoorbeeld- te transformeren. Arnhem heeft laten zien dat dit mogelijk is.

Wanneer het college haar plannen doorzet, maakt zij haar eigen economische- en duurzaamheidsbeleid ongeloofwaardig.

Namens het bestuur,

Toni Iniguez Najdanovski
Voorzitter Ondernemers Kontakt Arnhem

O K A
ONDERNEMERS KONTAKT ARNHEM

Ondernemers Kontakt Arnhem - Ondernemerscentrum Vlamoven, Vlamoven 34 - 6826 TN ARNHEM
T 026 303 34 40 - **E** info@oka.nl - **I** www.oka.nl - IBAN NL84RABO0385080492 - Kvk 09150884

Partner van
STICHTING ARNHEMSE BEDRIJVENTERREINEN
StAB

Van: **Johannes Kon** < >
Date: wo 28 okt. 2020 18:36
Subject: Moskee Westervoortsedijk Arnhem
To: FMBox-DG discussie <discussie@gelderlander.nl>
Cc: Johannes Kon <

PERSBERICHT

****

De Raad van Kerken Arnhem heeft - mede gelezen de opvattingen van enige ondernemers aan de Westervoortsedijk - besloten zich hartgrondig op te werpen vóór een adequaat religieus onderkomen voor een moskeeorganisatie, die al jaren in een bouwvallig pand aan de Sonsbeeksingel huist (Aya Sofia).

Het lijkt ons zeer wenselijk, dat er na 20 jaar inspanningen van de kant van deze specifieke moskeeorganisatie een oplossing komt voor dit evidente probleem en ja, juist op deze plaats met al zijn vele mogelijkheden !

Wij kiezen hierbij nadrukkelijk geen partij voor een bepaalde richting, zoals wij dat ook niet zullen doen voor de zeer diverse christelijke geloofsstromingen in de stad met al hun eigen huisvestingsproblemen.

Drs A.J. (Johannes) Kon,

Voorzitter Raad van Kerken Arnhem

******

Van: G Elfrink (SP), lid van de SP-fractie in de gemeenteraad van Arnhem

Aan: College van B&W

Betreft: verzoek om inlichtingen conform artikel 169-3 gemeentewet

Onderwerp: ontwikkeling moskee in Fluvium-Zuid

Arnhem, 28 februari 2021

Geachte voorzitter,

De vrijheid van godsdienst; de scheiding tussen kerk en staat; het in gelijke gevallen, gelijk behandelen van elk geloof; openbaarheid van bestuur; en goede ruimtelijke ordening zijn waarden waaraan de leden van de SP-fractie groot belang hechten.

De gemeenteraad van Arnhem ontving op 19 januari 2021 een raadsbrief over het besluit van het college om in Fluvium-Zuid een bestemmingsplanprocedure te starten en een reserveringsovereenkomst te sluiten, die de vestiging van een moskee mogelijk moet maken op het aanwezige bedrijventerrein. (1

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het op 16 oktober 2020 namens de Stichting Westervoortsedijk ingediende WOB-verzoek 'moskee Fluvium-Zuid'; de op 18 november 2020 verstuurde ingebrekestelling vanwege het uitblijven van een tijdige reactie; de op 3 december door uw college verstuurde (gedeeltelijke) afwijzing van het verzoek; en het ingediende bezwaarschrift van 13 januari jl. (2

De leden van de SP-fractie hebben voor het uitoefenen van hun controlerende taak dringend behoefte aan nadere inlichtingen van het college met name, maar niet uitsluitend, om te kunnen beoordelen in hoeverre er recht gedaan is, en wordt, aan de hierboven genoemde waarden.

Hierbij verzoek ik het college mij de volgende inlichtingen te verstrekken;

subverzoek 1:

alle rapporten, verslagen, agenda's, besluitenlijsten, afsprakenlijsten, nota's, notities, memo's, mails, sms, apps, en overige documenten, die de betrekking hebben op het gehele bestuurlijke proces dat heeft geresulteerd in het collegebesluit van 16 juni 2020 en het daaropvolgende besluit van 19 januari 2021; (3 (4

subverzoek 2:

alle correspondentie tussen de gemeente Arnhem en de Islamitische Unie; alle correspondentie tussen de gemeente en (externe) adviseurs van de Islamitische Unie; alle correspondentie tussen de gemeente en aan de Islamitische Unie gelieerde organisaties van 1/1/2018 tot heden;

subverzoek 3:

alle correspondentie over de afhandeling van het wob-verzoek van Stichting Westervoortsedijk; inclusief interne ambtelijke correspondentie en correspondentie tussen ambtenaren en bestuurders en tussen bestuurders onderling;

subverzoek 4:

al het ingewonnen interne en externe (juridisch) advies omtrent de afhandeling van het WOB-verzoek van de stichting Westervoortsedijk;

subverzoek 5:

de reden waarom het WOB-verzoek van de Stichting Westervoortsedijk, het besluit van het college op dit verzoek en de reeds verstrekte informatie niet staan weergegeven op https://wob.arnhem.nl/pages/wobpublicaties, aangezien de gemeente Arnhem daar alle WOB-verzoeken met besluit en bijlage(n), die na 1 april 2020 zijn binnengekomen publiceert en deze gepubliceerd dienen te worden vanaf het moment dat het besluit genomen is;

subverzoek 6:

a. de periode (datums) waarin de gemeente de betreffende kavel te koop / te huur heeft aangeboden op vastgoedplein.nl, aangezien de gemeente gewoon is daar haar kavels aan te bieden; en de bijbehorende de verkoop-/ verhuurinformatie en voorwaarden;

b. het besluit om de kavel van vastgoedplein.nl te verwijderen inclusief alle onderliggende documenten en (interne) correspondentie;

c. het besluit om de kavel niet op vastgoedplein.nl te plaatsen inclusief alle onderliggende documenten en (interne) correspondentie;

d. het aantal belangstellenden dat zich de afgelopen 5 jaar voor de betreffende kavel heeft gemeld, inclusief moment van het eerste contact (maand en jaar);

e. alle correspondentie tussen de gemeente en de belangstellenden (concurrentiegevoelige informatie kan worden weggelakt);

subverzoek 7;

a. de kennis die de gemeente draagt over (de herkomst van) de financiering van respectievelijk de reserveringsovereenkomst, de daaraan verbonden grondaankoop, de daaraan verbonden bouwexploitatie; en al datgeen de gemeente heeft gedaan en gaat doen om die kennis te verwerven;

b. de garanties die de gemeente vereist ten aanzien van de bovengenoemde financieringen en hoe zich dat verhoudt tot wat gewoonlijk vereist wordt door de gemeente;

c. of er sprake is van (in het vooruitzicht gestelde) buitenlandse financiering;

d. de inspanningen die de gemeente pleegt om buitenlandse of (anderszins) ongewenste financiering te voorkomen;

e. of er bankgaranties in het vooruitzicht zijn gesteld of afgegeven, of dit buitenlandse bankgaranties betreft en in hoeverre de gemeente buitenlandse bankgaranties weigert.

Voor het gehele verzoek geldt; indien informatie op grond van artikel 10 en 11 van de Wet Openbaarheid Bestuur niet verstrekt kan worden, dan wens ik deze informatie onder geheimhouding te kunnen inzien.

Ik wens de informatie uiterlijk dinsdag 16 maart a.s. te ontvangen, dan wel in te zien. Als niet alle informatie direct verzameld kan worden, wens ik vooruitlopend op de rest, verstrekking van, dan wel inzage in, de informatie die al wel verzameld is.

Ik doe hierbij een beroep op artikel 169 lid 3 van de Gemeentewet.

Bij voorbaat dank.

Hoogachtend,

G. E. Elfrink

Namens de SP-fractie in de gemeenteraad van Arnhem

1)https://online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=Arnhem&id=ea71082a-713c-4d82-9498-3c33d8dcac58
2)zie bijlage
3)https://online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=Arnhem&id=5fef162e-bc50-4fe0-b230-ecef208bf133
4)https://online.ibabs.eu/ibabsapi/publicdownload.aspx?site=Arnhem&id=2cc70f2d-68ef-48c8-b2fc-d071037c46f6

Dirkzwager
legal & tax

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)88 2424 100
F +31 (0)88 2424 111
www.dirkzwager.nl

AANTEKENEN
Het college van burgemeester
en wethouders van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Tevens per fax: 026 – 377 48 30

Datum	13 januari 2021
Van	mr. J. Keur, advocaat sectie Overheid & Vastgoed
Inzake	Wob-verzoek moskee Fluvium Zuid
Uw referentie	**zaaknummer 517653**
Telefoonnummer	(026) 353 84 45
E-mailadres	keur@dirkzwager.nl

– BEZWAARSCHRIFT –

Geachte college,

In bovengenoemde zaak is namens cliënte, de Stichting Westervoortsedijk (hierna: "de Stichting"), op 16 oktober 2020 een Wob-verzoek ingediend (**bijlage 1**). Vanwege het uitblijven van een tijdig besluit op dit verzoek is op 18 november 2020 een ingebrekestelling verstuurd (**bijlage 2**). In reactie daarop is op 3 december 2020 het besluit op het Wob-verzoek ontvangen (hierna: "het Wob-besluit"; **bijlage 3**). In dit besluit is uitvoering gegeven aan de uitgestelde verstrekking uit artikel 6 lid 5 van de Wob. Op 17 december 2020 zijn per e-mail de documenten toegestuurd die ingevolge het Wob-besluit openbaar zijn gemaakt (**bijlage 4**).

Bezwaar
De Stichting kan zich niet verenigen met het Wob-besluit. Om die reden wordt hierbij – dus tijdig – bezwaar gemaakt tegen dit besluit. De Stichting voert de volgende bezwaargronden aan:

1. de reserveringsovereenkomst en planschaderisicoanalyse zijn onterecht geweigerd
2. voor het onleesbaar maken van persoonsgegevens in de geïnventariseerde documenten ontbreekt een deugdelijke motivering;
3. het documentonderzoek is onzorgvuldig uitgevoerd en nader onderzoek is dus vereist; en
4. gegevens zijn weggelakt/onleesbaar gemaakt zonder wettelijke grondslag.

Dirkzwager legal & tax is de handelsnaam van Dirkzwager N.V., statutair gevestigd te Arnhem en ingeschreven in het handelsregister onder nr. 09155757. Alle werkzaamheden worden verricht krachtens een overeenkomst van opdracht gesloten met Dirkzwager N.V. Daarop zijn de aan de ommezijde vermelde algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer een beperking van aansprakelijkheid is opgenomen.

1. Onterechte weigering reserveringsovereenkomst en planschaderisicoanalyse

1.1. In het Wob-verzoek is verzocht om openbaarmaking van alle documenten die betrekking hebben op het gehele bestuurlijke proces dat heeft geresulteerd in het collegebesluit van 16 juni 2020 omtrent de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid. Verder is in het verzoek uitdrukkelijk gevraagd om alle overeenkomsten, inclusief concepten. Hierbij zijn de reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG en de planschaderisicoanalyse expliciet genoemd.

1.1. Het Wob-besluit stelt dat in totaal tien documenten zijn aangetroffen, evenals een Bibob-dossier. Deze zijn opgenomen op de inventarislijst bij het besluit. Op deze lijst staan onder meer de documenten "*1.1 Concept reserveringsovereenkomst*" en "*3.1 Concept Planschade risicoanalyse*". De openbaarmaking van deze twee documenten is integraal geweigerd met een beroep artikel 10 lid 2 sub g van de Wob.

(i) Verzoek om controle en bevestiging

1.2. Gelet op de tekst van het Wob-besluit en de inventarislijst begrijpt de Stichting dat er uitsluitend één concept-reserveringsovereenkomst en één concept-planschaderisicoanalyse bestaan. Van beide documenten zouden dus geen andere conceptversies noch definitieve versies bestaan. Immers, deze documenten zouden anders op de inventarislijst geplaatst moeten zijn nu zij evident onder de reikwijdte van het Wob-verzoek vallen.

1.3. De Stichting verzoekt uw college met een beroep op het zorgvuldigheidsbeginsel te controleren en te bevestigen dat er enkel één concept-reserveringsovereenkomst en één concept-planschaderisicoanalyse bestaan. De reden voor dit verzoek is dat het documentonderzoek volgens de Stichting onzorgvuldig is uitgevoerd, waarover meer in paragraaf 3 van dit bezwaarschrift. Daarnaast staat in het ontvangen document "*5.5 Memo Fluvium-zuid t.b.v. BW 19 maart 2019*" dat de planning voor de definitieve reserveringsovereenkomst zomer 2019 is.

1.4. Mocht nader onderzoek uitwijzen dat er toch andere versies van de reserveringsovereenkomst en de planschaderisicoanalyse bestaan, dan behoren deze aan de inventarislijst te worden toegevoegd.

(ii) Onterechte toepassing artikel 10 lid 2 sub g Wob

1.5. Volgens de Stichting zijn de documenten "*1.1 Concept reserveringsovereenkomst*" en "*3.1 Concept Planschade risicoanalyse*" ten onrechte integraal geweigerd met een beroep op artikel 10 lid 2 sub g van de Wob. De Stichting licht dit standpunt toe.

1.6. De relatieve uitzonderingsgrond in artikel 10 lid 2 sub g van de Wob ziet op het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft uitgemaakt dat artikel 10 lid 2 sub g van de Wob de meest algemene uitzonderingsgrond is. Het is de 'restgrond' die kan worden toegepast als door het verstrekken van informatie andere belangen dan de belangen genoemd in artikel 10 lid 2 sub a tot en met f van de Wob, te zeer worden geschaad.[1]

1.7. In het Wob-besluit is het beroep op artikel 10 lid 2 sub g van de Wob als volgt onderbouwd (pagina 3):

- over de concept-reserveringsovereenkomst: "*De conceptovereenkomst bevat nog niet definitieve standpunten en betreft een ruwe versie van de uiteindelijke overeenkomst en de daarbij behorende toelichting. Voor dit document geldt in het bijzonder dat door openbaarmaking daarvan de vrije meningsvorming en het kunnen waarborgen dat betrokkenen in alle vrijheid en in vertrouwelijke sfeer hun gedachten en opvattingen kunnen uiten in het gedrang komt. Openbaarmaking van deze informatie kan ook in de toekomst het besluitvormingsproces en het overleg frustreren. De benadeling bestaat uit het toebrengen van schade aan het onderhandelingsproces.*"
- over de concept-planschaderisicoanalyse: "*Voor de planschade risicoanalyse geldt dat ze is opgesteld door de verzoeker van dit initiatief om inzage te krijgen in het risico dat hij loopt als risicodrager bij deze ontwikkeling. Deze gegevens zijn in vertrouwelijkheid aan ons overgelegd. Openbaarmaking van deze gegevens in deze fase van het traject zal de positie van initiatiefnemer kunnen schaden.*"

1.8. Bovenstaande onderbouwing is naar het oordeel van de Stichting te algemeen en te vaag/hypothetisch van aard, zeker voor een *integrale* weigering van beide documenten.

1.9. Artikel 3 lid 5 van de Wob bepaalt dat een verzoek om informatie moet worden ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11 van de Wob. Het bestuursorgaan dient de inhoud van de geïnventariseerde documenten zorgvuldig te beoordelen in het licht

[1] Vgl. ABRvS 24 oktober 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3459, r.o. 5.2.

van de artikelen 10 en 11 van de Wob, waarbij de verschillende onderdelen van een document moeten worden beoordeeld. Een "algemene check" is ontoereikend. Waar het gaat om de relatieve uitzonderingsgronden uit artikel 10 lid 2 van de Wob moet het bestuursorgaan bovendien een concrete belangenafweging maken, waarbij het uitgangspunt van de Wob – openbaarheid is regel – zwaar weegt.[2]

1.10. Ten eerste constateert de Stichting dat het college slechts een algemene onderbouwing geeft van het beroep op artikel 10 lid 2 sub g van de Wob. Het Wob-besluit geeft geen blijk van een zorgvuldige beoordeling op documentniveau, waarbij de verschillende onderdelen kritisch zijn bezien. Het Wob-besluit motiveert immers niet waarom een *integrale* weigering van beide documenten noodzakelijk is en niet kan worden volstaan met het weglakken/onleesbaar maken van bepaalde gegevens in beide documenten.

1.11. Ten tweede benadrukt de Stichting dat uit de rechtspraak van de Afdeling volgt dat de lat voor een geslaagd beroep op artikel 10 lid 2 sub g Wob hoog ligt. De gestelde benadeling of schade moet concreet en onevenredig zijn.

1.12. De Stichting ziet niet in hoe openbaarmaking van de concept-reserveringsovereenkomst het toekomstige besluitvormingsproces en het overleg zou kunnen schaden. Laat staan *onevenredig* zou kunnen schaden. Enige vorm van concretisering van deze veronderstelde schade ontbreekt.[3] Verder stelt het Wob-besluit dat de benadeling bestaat uit het toebrengen van schade aan het onderhandelingsproces. Ook deze algemene stelling overtuigt niet. De inhoud van de reserveringsovereenkomst is immers bij beide partijen, de gemeente en de Islamitische Unie, bekend. En ook hier wordt deze veronderstelde benadeling/schade niet geconcretiseerd en ontbreekt een motivering dat de benadeling onevenredig zou zijn.

1.13. Verder ziet de Stichting ook niet in hoe openbaarmaking van de concept-planschaderisicoanalyse de positie van de initiatiefnemer, de Islamitische Unie, zou kunnen schaden. De "wederpartij", de gemeente, is immers al op de hoogte van de inhoud. Verder is onvoldoende onderbouwd dat deze veronderstelde schade zou kwalificeren als *onevenredige* benadeling. Dat het document vertrouwelijk zou zijn verstrekt, doet hieraan niet af.[4] Dit ontslaat het college immers niet van zijn wettelijke plichten, zoals de publiekrechtelijke plichten voortvloeiend uit de Wob.

---

[2] Zie bijv. ABRvS 16 februari 2011, ECLI:NL:RVS:2011:BP4706, r.o. 2.5.1; ABRvS 15 juli 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2263, r.o. 7.2; ABRvS 23 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:788, r.o. 3.2.
[3] Vgl. ABRvS 24 oktober 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3459, r.o. 5.4.
[4] *Idem*.

1.14. Kortom, de Stichting is van oordeel dat het college de openbaarmaking van beide documenten ten onrechte integraal heeft geweigerd.

2. Ontbrekende deugdelijke motivering voor onleesbaar maken persoonsgegevens

2.1. Verder vermeldt het Wob-besluit dat in alle geïnventariseerde documenten diverse persoonsgegevens onleesbaar zijn gemaakt (zie pagina 2 van het besluit):

> *"Voor alle documenten geldt dat overeenkomstig artikel 10, tweede lid onder e, van de Wob diverse persoonsgegevens onleesbaar zijn gemaakt omdat wij het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer groter achten dan het belang van openbaarmaking van deze gegevens."*

2.2. Deze geciteerde passage vormt geen deugdelijke motivering van het beroep op artikel 10 lid 2 sub e van de Wob. In wezen wordt enkel de aanhef van artikel 10 lid 2 aangehaald. De vraag *waarom* uw college het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer groter acht, wordt niet beantwoord. Daarbij wordt niet verduidelijkt om welke persoonsgegevens in welke documenten het gaat. Uw college spreekt slechts in algemene zin over *"alle documenten"* en *"diverse persoonsgegevens"*. In het Wob-verzoek is aangegeven dat het verzoek niet is gericht op het verkrijgen van namen van ambtenaren.

2.3. De relatieve uitzonderingsgrond van artikel 10 lid 2 sub e van de Wob vereist echter dat het college een *belangenafweging* maakt. Het college moet concreet motiveren *waarom* het belang van openbaarmaking van de persoonsgegevens in kwestie niet opweegt tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Hierbij moet het uitgangspunt van de Wob – openbaarheid is regel – zwaar wegen.[5]

2.4. Bij deze belangenafweging geldt als uitgangspunt dat het college een duidelijke scheiding moet maken tussen gegevens die binnen de persoonlijke levenssfeer vallen en gegevens die daar buiten vallen.[6] Daarbij heeft volgens vaste rechtspraak het beroepsmatig/beroepshalve functioneren van burgers in beginsel géén betrekking op de persoonlijke levenssfeer.[7] In dat kader komt aan (overheids)medewerkers die vanwege hun functie in de openbaarheid treden, geen bescherming toe van de persoonlijke levenssfeer. Een rechtspersoon kent in het geheel geen persoonlijke levenssfeer.

---

[5] Vgl. ABRvS 23 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:788, r.o. 3.2.
[6] Vgl. ABRvS 8 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1479, r.o. 4.5.
[7] Zie bijv. ABRvS 17 juli 2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE5445, r.o. 2.4; ABRvS 25 juli 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BX2593, r.o. 2.4.1; ABRvS 21 juni 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1665, r.o. 9.2.2; ABRvS 8 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1479, r.o. 4.5; ABRvS 26 juni 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1985, r.o. 2 en 4.1.

2.5. In dat kader benadrukt de Stichting dat in de twee (!) ontvangen e-mails, documenten *"5.3 mail programma moskee"* en *"5.4 mail aan moskee dec 2018"*, alle informatie in de aanhef van de e-mails weggelakt is. Ook de informatie na het @-teken, waardoor onduidelijk is welke organisaties bij het e-mailverkeer zijn betrokken.[8] Dit geldt in het bijzonder voor document *"5.3 mail programma moskee"*.

2.6. Kortom, het Wob-besluit getuigt niet van een deugdelijke motivering op documentniveau voor wat betreft het beroep op artikel 10 lid 2 sub e van de Wob.

3. Documentonderzoek onzorgvuldig uitgevoerd: nader onderzoek vereist

3.1. In het Wob-verzoek staat dat de Stichting in het bijzonder onder meer vraagt om alle documenten die betrekking hebben op:

> *"4. (rechts)personen die zich bij het college de afgelopen vijffjaren hebben gemeld als (potentieel) geïnteresseerde partij voor de aankoop en/of ontwikkeling van (onder meer) het kadastrale perceel aangeduid als 'kavel A'."*

3.2. In het Wob-besluit is deze passage overgenomen. Het besluit stelt echter dat er ter zake geen documenten (meer) bestaan (zie pagina 2 van het besluit en de inventarislijst).

3.3. Deze stelling is aantoonbaar onjuist. De Stichting bezit een brief van uw gemeente aan Triaveste Projectontwikkeling en Vastgoedbeheer (hierna: "Triaveste") van 13 oktober 2020 (**bijlage 5**). De eerste zin van deze brief luidt:

> *"Op 30 september 2020 heeft u het college een brief gestuurd waarin u aangeeft interesse te hebben in kavel A Fluvium Zuid. Het college dankt u voor uw interesse."*

3.4. Het is glashelder dat de brief van 13 oktober 2020, evenals de brief van 30 september 2020 die daarin wordt genoemd, onder de reikwijdte van het Wob-verzoek van 16 oktober 2020 vallen. Bovendien: de gemeentelijke contactpersoon/behandelaar genoemd in de aanhef van de brief van 13 oktober 2020, is óók genoemd in de aanhef van het Wob-besluit.

3.5. Dit bewijst dat het documentonderzoek op basis van het Wob-verzoek onzorgvuldig is uitgevoerd. De inventarislijst is onvolledig. Hiermee staat vast dat het Wob-besluit onzorgvuldig is voorbereid en niet deugdelijk is gemotiveerd.

---

[8] Vgl. ABRvS 5 juni 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1822, r.o. 4.3.

3.6. Aanvullend wijst de Stichting erop dat de ontvangen documenten vragen oproepen of/de indruk wekken dat er meer documenten zijn. Ter illustratie noemt de Stichting het volgende:

(1) Document *"2.3 Ruimtelijke verkenning"* bevat enkele passages op basis waarvan de Stichting vermoedt dat er nog meer documenten zijn die ten onrechte niet op de inventarislijst staan:
- pagina 3: *"Ter aanvulling hierop heeft de gemeente verzocht een schets op te laten stellen met nadere informatie inzake het programma van eisen voor het gemeenschapscentrum."*
  - ➢ hoe heeft de gemeente dit verzocht, per brief en/of e-mail?
- pagina 4: *"De kavel, die de gemeente Arnhem aan de Islamitische Unie in overweging heeft gegeven om een Islamitisch gemeenschapscentrum te realiseren, bevindt zich in het overgangsgebied 'Fluvium Zuid'."*
  - ➢ hoe heeft de gemeente de kavel in overweging gegeven, per brief en/of e-mail?
- pagina 7: *"Aan de hand van het programma van eisen van de Islamitische Unie en met de eisen van de gemeente in gedachten zijn twee mogelijke varianten met oppervlakten en bouwlagen opgesteld."*
  - ➢ heeft de gemeente in een brief een aparte lijst met eigen eisen aan de Islamitische Unie gestuurd?

(2) Over document *"5.1 Rondvraagmemo alternatieve locatie IU 26-2-2018"*:
- dit memo lijkt niet compleet: pagina 2 is blanco terwijl de nummering onder aan de brief wel doorloopt;
- in het memo staat dat er een gesprek heeft plaatsgevonden op 5 februari 2018 tussen wethouder Geert Ritsema van de gemeente (opsteller memo) en de Islamitische Unie.
  - ➢ is hier een gesprekverslag van opgemaakt? NB In het Wob-verzoek is ook uitdrukkelijk gevraagd om gespreksverslagen.
- Verder staat in dit memo de volgende zin: *"De mogelijkheden en mogelijke belemmeringen voor deze locatie moeten nog nader onderzocht worden."*
  - ➢ het memo dateert uit 2018: heeft de gemeente inmiddels wellicht zelf onderzoek naar mogelijke belemmeringen uitgevoerd? NB De Stichting begrijpt dat de planschaderisicoanalyse is opgesteld door de Islamitische Unie.

(3) Over documenten *"5.3 mail programma moskee"* en *"5.4 mail aan moskee dec 2018"*:
- qua zakelijke correspondentie zijn slechts twee e-mails verstrekt/openbaar gemaakt.

- het Wob-verzoek heeft betrekking op een groot ruimtelijk initiatief, waarbij het bestuurlijk proces al meerdere jaren loopt. Het is daarom zeer aannemelijk dat er (veel) meer communicatie tussen de verschillende betrokken partijen, waaronder de gemeente, heeft plaatsgevonden. Per brief, per e-mail of anderszins. In dat kader heeft de Stichting in haar Wob-verzoek ook expliciet verzocht om alle zakelijke correspondentie en gewezen op de Afdelingsrechtspraak over betrokkenheid van externe adviseurs in verband met artikel 11 van de Wob.

3.7. Op basis van het voorgaande is het college dan ook gehouden nader onderzoek uit te voeren. Hierbij benadrukt de Stichting dat dit onderzoek niet beperkt moet worden tot punt 4 uit het Wob-verzoek zoals hierboven geciteerd (zie paragraaf 2.1). Dit nadere onderzoek moet geschieden op basis van de bewoordingen van het volledige Wob-verzoek.

3.8. In dit verband benadrukt de Stichting dat volgens vaste rechtspraak het bestuursorgaan een serieuze zoekslag moet maken om alle documenten die onder de reikwijdte van een Wob-verzoek vallen te inventariseren. De Afdeling vereist daarbij een goede motivering van het bestuursorgaan op welke wijze de zoekslag is gemaakt/het onderzoek is gedaan.[9] Het college dient daarom in een nieuw besluit een inzichtelijke motivering op te nemen van de wijze waarop naar documenten is gezocht. Het nieuwe besluit moet voldoende duidelijk maken welke documenten wel en welke documenten niet openbaar zijn gemaakt.

3.9. In dat kader wijst de Stichting nogmaals op de doorzend- en inspanningsverplichting zoals vermeld in het Wob-verzoek. Uit het Wob-besluit blijkt namelijk niet of en zo ja, hoe het college hier uitvoering aan heeft gegeven. Mogelijk dat aanvullende documenten bijvoorbeeld ook berusten onder de burgemeester als gemeentelijk bestuursorgaan.

4. Gegevens weggelakt/onleesbaar gemaakt zonder wettelijke grondslag

4.1. Zoals gezegd vermeldt het Wob-besluit dat uitsluitend ten aanzien van twee documenten openbaarmaking is geweigerd met beroep op artikel 10 lid 2 sub g van de Wob. Daarnaast zijn in alle documenten diverse persoonsgegevens onleesbaar gemaakt met een beroep op artikel 10 lid 2 sub e van de Wob.

4.2. Na bestudering van de ontvangen documenten concludeert de Stichting dat deze stelling van

[9] Zie bijv. ABRvS 13 mei 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1228, r.o. 7.1 en 12.2.

het college onjuist is. Ter illustratie wijst de Stichting op het ontvangen document "*5.4 mail aan moskee dec 2018*". In dat document zijn bepaalde gegevens (geldbedragen) weggelakt. De weigering om gegevens openbaar te maken is echter alleen toegestaan op grond van een uitzonderingsgrond of beperking uit de artikelen 10 en 11 van de Wob. In het Wob-besluit is het weglakken van deze gegevens niet gemotiveerd.

4.3. Ook om deze reden is het Wob-besluit onzorgvuldig voorbereid en niet deugdelijk gemotiveerd.

5. Procedurele slotopmerking

5.1. Voor de volledigheid merkt de Stichting nog op dat volgens vaste rechtspraak tijdens de bezwaarfase geen grondenstelsel geldt. De bezwaarmaker mag zowel tijdens als na de bezwaarhoorzitting nieuwe gronden aanvoeren en bestaande gronden van andere argumenten en nieuwe bewijsmiddelen voorzien.[10]

6. Conclusie

6.1. Gelet op het voorgaande concludeert de Stichting dat het Wob-besluit in strijd met de artikelen 3:2 en 3:46 van de Awb onzorgvuldig is voorbereid en niet op een deugdelijke motivering berust. Daar voegt de Stichting aan toe dat het college gehouden is om aanvullend onderzoek te doen, zowel in het digitale als papieren archief, op basis van de bewoordingen van het Wob-verzoek.

REDEN WAAROM:

De Stichting u verzoekt om overeenkomstig de inhoud van dit bezwaarschrift:

I. het bezwaar gegrond te verklaren;
II. het Wob-besluit van 3 december 2020 (zaaknummer 517653) te herroepen;
III. in plaats van het herroepen besluit een nieuw besluit te nemen, inhoudende dat alsnog worden verstrekt:
    a. de documenten "*1.1 Concept reserveringsovereenkomst*" en "*3.1 Concept Planschade risicoanalyse*" en
    b. alle overige documenten die onder de reikwijdte van het Wob-verzoek van

[10] Zie bijv. ABRvS 12 juni 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1894, *AB* 2019/411, r.o. 9.1 en CRvB 21 augustus 2019, ECLI:NL:CRVB:2019:2783, *AB* 2019/470, r.o. 4.3.

16 oktober 2020 vallen op basis van een nader uit te voeren onderzoek dat goed moet worden gemotiveerd;

en

IV. het verzoek om proceskostenvergoeding – dat hierbij wordt gedaan – toe te wijzen ex artikel 7:15 van de Awb.

Ik zie uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
Dirkzwager N.V.

s/a

mr. J. Keur

Bijlagen:

1. Wob-verzoek d.d. 16 oktober 2020;
2. Ingebrekestelling wegens uitblijven Wob-besluit d.d. 18 november 2020;
3. Besluit op Wob-verzoek d.d. 3 december 2020;
4. E-mail gemeente Arnhem – Dirkzwager d.d. 17 december 2020 – toezending Wob-stukken (exclusief Wob-stukken zelf);
5. Brief van gemeente Arnhem aan Triaveste Projectontwikkeling en Vastgoedbeheer d.d. 13 oktober 2020 – reactie op verzoekschrift van 30 september 2020.

BIJLAGE 1

Dirkzwager
legal & tax

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)88 2424 100
F +31 (0)88 2424 111
www.dirkzwager.nl

AANTEKENEN
Het college van burgemeester
en wethouders van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Tevens per fax: 026 – 377 48 30

Datum	16 oktober 2020
Van	mr. J. Keur, advocaat sectie Overheid & Vastgoed
Inzake	Wob-verzoek moskee Fluvium Zuid
Telefoonnummer	(026) 353 84 45
E-mailadres	keur@dirkzwager.nl

Geacht college,

Namens cliënte, de Stichting Westervoortsedijk, gevestigd aan de Westervoortsedijk 95 A te (6827 AW) Arnhem (hierna: "de Stichting"), voor wie ik als raadsman en gemachtigde optreed, wordt hierbij een verzoek op grond van artikel 3 van de Wet openbaarheid van bestuur ("Wob") ingediend.

Bestuurlijke aangelegenheid
Allereerst wordt voor de volledigheid opgemerkt dat het begrip 'bestuurlijke aangelegenheid' als bedoeld in artikel 3 van de Wob ruim moet worden opgevat. Het gaat om een aangelegenheid die verband houdt met de beleidsvorming, beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering van een bestuursorgaan. Het begrip 'bestuurlijk' omvat het openbaar bestuur in al zijn facetten en betreft niet alleen het externe optreden van het bestuur, maar ook de interne organisatie.[1] Dit begrip is niet beperkt tot activiteiten die uitsluitend door de overheid kunnen worden uitgeoefend.[2] Ook het privaatrechtelijk handelen/optreden van overheden zoals het sluiten van overeenkomsten met derden is aan te merken als een bestuurlijke aangelegenheid.[3]

---

[1] Zie bijv. ABRvS 14 augustus 2002, ECLI:NL:RVS:2002:AE6469, r.o. 2.3.3; ABRvS 20 januari 2010, ECLI:NL:RVS:2010:BK9880, r.o. 2.4.2; ABRvS 8 juli 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2118, r.o. 5.1; ABRvS 13 november 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3831, r.o. 5.1; ABRvS 19 januari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:265, r.o. 7. Zie ook *Kamerstukken II* 1986/87, 19 859, nr. 3, p. 25 (MvT Wob).
[2] ABRvS 13 november 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3831, r.o. 5.2.
[3] Zie bijv. ARRvS 14 september 1988, ECLI:NL:RVS:1988:AH2427, *KG* 1988, 421; ABRvS ECLI:NL:RVS:2007:BB4735, r.o. 2.4.1; Rb. Noord-Holland 11 november 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:13788, r.o. 3.

Dirkzwager legal & tax is een handelsnaam van Dirkzwager N.V., statutair gevestigd te Arnhem en ingeschreven in het handelsregister onder nr. 09155757. Alle werkzaamheden worden verricht krachtens een overeenkomst van opdracht gesloten met Dirkzwager N.V. Daarop zijn haar algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer een beperking van aansprakelijkheid is opgenomen. U kunt deze algemene voorwaarden nalezen (tekst) op en downloaden (PDF) van onze website op www.dirkzwager.nl/algemene-voorwaarden.

Concreet heeft dit Wob-verzoek betrekking op de volgende bestuurlijke aangelegenheid. Bij brief van 16 juni 2020 (**bijlage 1**) heeft uw college de gemeenteraad geïnformeerd over uw besluit om de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid voor te bereiden door middel van het opstellen van een reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG. Over deze ontwikkeling is ook een collegenota van 16 juni 2020 digitaal gepubliceerd (**bijlage 2**). In de brief van 16 juni 2020 staat vermeld dat de Islamitische Unie op 29 augustus 2019 een principeverzoek heeft ingediend voor de ontwikkeling van een moskee op kavel A in Fluvium Zuid. Deze beoogde locatie 'kavel A' is aangeduid op een kaartje in de brief van 16 juni 2020. Een gedetailleerde, situatietekening is bijgevoegd (**bijlage 3**). De locatie 'kavel A' correspondeert met het kadastrale perceel Arnhem, sectie D, nummer 5763.

Het verzoek

Met een beroep op artikel 3 van de Wob verzoek ik u om openbaarmaking van alle documenten die betrekking hebben op het gehele bestuurlijke proces dat heeft geresulteerd in het voornoemde collegebesluit van 16 juni 2020. De Stichting doet dit verzoek om eenieder inzicht te verschaffen in het bestuurlijke besluitvormingsproces ter zake.

Gewenste documenten

Onder voornoemde documenten moet in ieder geval, maar niet uitsluitend, worden verstaan:

- overeenkomsten, inclusief concepten;
- gespreksverslagen, inclusief concepten;
- onderzoeksrapporten, inclusief concepten; en
- zakelijke correspondentie, bijvoorbeeld per brief, e-mail, sms of WhatsApp.[4]

In het bijzonder vraagt de Stichting om alle documenten die betrekking hebben op:

1. voornoemde reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG;
2. het principeverzoek van de Islamitische Unie van 29 augustus 2019;
3. een uitgevoerde planschaderisicoanalyse; en
4. alle (rechts)personen die zich bij het college de afgelopen vijf jaren hebben gemeld als (potentieel) geïnteresseerde partij voor de aankoop en/of ontwikkeling van (onder meer) het kadastrale perceel aangeduid als 'kavel A'.

Hierbij wordt opgemerkt dat dit Wob-verzoek uitdrukkelijk niet is beperkt tot de bovengenoemde vier aspecten van de bestuurlijke aangelegenheid. Deze vier aspecten worden genoemd ten behoeve

[4] Zie hierbij de uitspraak ABRvS 20 maart 2019, ECLI:NL:RVS:2019:899, waarin de Afdeling heeft geoordeeld dat alle zakelijke berichtgeving, zo ook sms- en WhatsApp-berichten, onder de reikwijdte van de Wob vallen.

van eventuele prioritering aan uw zijde bij de tijdige afhandeling van dit verzoek. Verder is dit Wob-verzoek niet gericht op de verkrijgen van namen van ambtenaren. Deze persoonsgegevens kunnen worden weggelakt, waardoor de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen wordt beschermd.

Betrokkenheid externe adviseur(s)
In het kader van het bestuurlijke proces dat heeft geresulteerd in het voornoemde collegebesluit van 16 juni 2020, is contact geweest tussen de gemeente en de Islamitische Unie als indiener van het principeverzoek. Mogelijk is hierbij ook contact geweest tussen de gemeente en/of een of meerdere externe adviseurs van de Islamitische Unie.

In dit verband wordt gewezen op de nieuwe lijn in de rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ('de Afdeling') omtrent de toepassing van artikel 11 van de Wob. De Afdeling heeft geoordeeld dat aan een beraad het interne karakter ontvalt, indien daarbij een externe is betrokken die een eigen belang behartigt dat als zodanig bij het beraad een rol speelt. De externe adviseert in dat geval niet, of niet uitsluitend, in het belang van het bestuursorgaan dat hem om advies vraagt, maar zijn inbreng wordt (mede) ingegeven door een eigen belang bij de uitkomst van het beraad. Documenten van externe derden, zoals bedoeld in de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 11 van de Wob, die zijn opgesteld met het oog op intern beraad, kunnen naar het oordeel van de Afdeling slechts onder intern beraad vallen in het geval dat de externe derde geen ander belang heeft dan het bestuursorgaan vanuit de eigen ervaring en deskundigheid een opvatting te geven over een bestuurlijke aangelegenheid.[5]

Kortom, de openbaarheid van (delen van) documenten mag niet worden beperkt op grond van artikel 11 van de Wob indien externe derden (mede) een eigen belang hebben bij de advisering van bestuursorganen. In dat geval is geen sprake van intern beraad als bedoeld in artikel 11 van de Wob.

Gelet op het vorenstaande verzoekt de Stichting derhalve ook om documenten die zijn gewisseld tussen de gemeente en/of een of meerdere externe adviseurs van de Islamitische Unie.

Doorzendplicht
Voor de volledigheid wordt verder gewezen op de doorzendplicht uit artikel 4 van de Wob voor het geval de gevraagde documenten bij een ander bestuursorgaan berusten, dan wel dat u weet dat bij een ander bestuursorgaan andere documenten berusten die eveneens onder de reikwijdte van dit Wob-verzoek vallen. Op het college rust een inspanningsverplichting om te achterhalen onder welk

[5] Vgl. ABRvS 20 december 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3497; ABRvS 24 oktober 2018, ECLI:NL:RVS:2018:3459; ABRvS 13 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:400; ABRvS 27 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:605.

bestuursorgaan nog documenten berusten.[6] In dat kader wordt concreet de mogelijkheid genoemd dat (rechts)personen zich niet alleen bij het college, maar ook bij de burgemeester hebben gemeld als (potentieel) geïnteresseerde partij voor de aankoop en/of ontwikkeling van het perceel 'kavel A'.

Beslistermijnen en milieu-informatie en wijze van verstrekking

Ik verzoek u om met inachtneming van de beslistermijnen uit artikel 6 van de Wob uw besluit én een afschrift van de gevraagde documenten zo spoedig mogelijk digitaal toe te zenden (artikel 7 lid 1 sub a en lid 2 van de Wob).

Hierbij wordt voor de goede orde benadrukt dat voor de gevraagde documenten die milieu-informatie in de zin van artikel 1 sub g van de Wob bevatten niet de reguliere beslistermijn van vier weken geldt, maar de verkorte beslistermijn van twee weken waarbij verdaging slechts onder strikte voorwaarden is toegestaan (artikel 6 lid 1 jo. lid 6 sub a en b van de Wob). Het begrip "milieu-informatie" heeft bovendien een ruime betekenis.[7] Ook geldt in geval van milieu-informatie de opschortingsgrond uit het artikel 6 lid 3 van de Wob niet (artikel 6 lid 6 sub c van de Wob).

Met vriendelijke groet,
Dirkzwager N.V.

i.o.

mr. J. Keur

Bijlagen:

1. Brief van college aan gemeenteraad d.d. 16 juni 2020 – ontwikkeling moskee in Fluvium Zuid;
2. Collegenota d.d. 16 juni 2020 – ontwikkeling moskee in Fluvium Zuid;
3. Gedetailleerde situatietekening beoogde locatie moskee aan Westervoortsedijk.

---

[6] ABRvS 20 april 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1029.

[7] Gegevens die van invloed (kunnen) zijn op het milieu, m.a.w. gegevens die verband houden met het milieu, kwalificeren als 'milieu-informatie', met 'emissies in het milieu' als bijzondere subcategorie; zie *Kamerstukken II* 2002/03, 28 835, nr. 3, p. 22-23. Zie bijv. ook ABRvS 4 november 2009, ECLI:NL:RVS:2009:BK1977 (data van aan- of aflevering van vee en aantallen kwalificeren als milieu-informatie); ABRvS 19 augustus 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2641 (dwangsombesluit, voornemenbrief en zienswijze bevatten milieu-informatie); ABRvS 2 augustus 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2086 (boetebesluit en -rapport kwalificeren als milieu-informatie); ABRvS 16 augustus 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2211 (begrip 'emissies in het milieu').

BIJLAGE 1

Aan de gemeenteraad

Datum	: 16 juni 2020
Zaaknummer	: 478772
Contactpersoon	: Harriet Wansink
Telefoonnummer	: 026 3774081

Onderwerp: Besluit tot het voorbereiden van de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van ons besluit om de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid voor te bereiden door middel van het opstellen van een reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG.

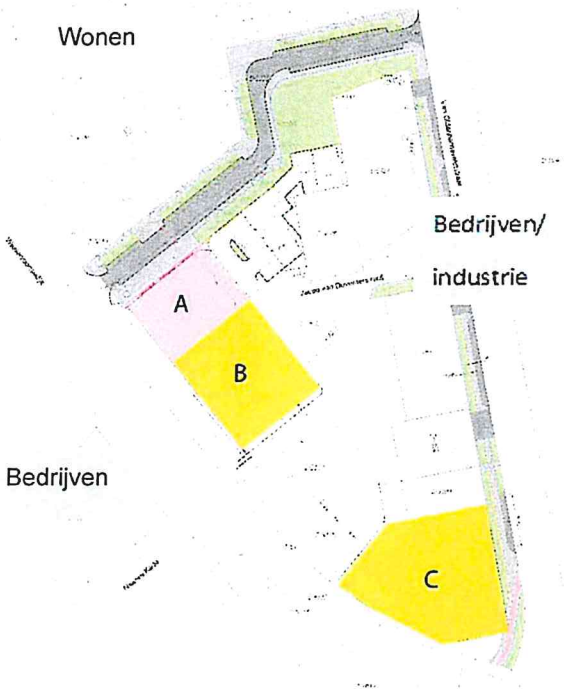
Inleiding
Fluvium Zuid valt binnen het grotere ontwikkelgebied Nieuwe Kade Kwartier (voorheen Centrum-Oost) wat loopt vanaf het Cobercoterrein, Rijnwijk, Mozaïek tot en met het Transformatorplein, Gashouderskwartier en Fluvium Zuid. Delen van het gebied zijn al gerealiseerd, andere delen zijn nu in voorbereiding. Het Nieuwe Kade Kwartier wordt een gebied met hoofdzakelijk woningen maar ook andere functies hebben er een plaats. Fluvium Zuid grenst aan het Gashouderskwartier waar binnenkort gestart wordt met de bouw van woningen.

De Islamitische Unie is al jaren op zoek naar een geschiktere locatie voor de Ayasofya moskee. Hun huidige vestiging aan de Sonsbeeksingel voldoet niet meer aan de eisen van de organisatie: te krap, onvoldoende parkeerplaatsen en geen uitstraling. De Unie heeft verschillende locaties in Arnhem onderzocht, telkens met een negatief resultaat. Uiteindelijk is de locatie op Fluvium Zuid gevonden en het bestuur van de Unie wil zich daar heel graag, liefst op korte termijn, vestigen. De Islamitische Unie is van plan hun huidige pand aan de Sonsbeeksingel te verkopen.

Geschikte locatie in Fluvium Zuid
Fluvium Zuid vormt de overgang tussen het bestaande Industrieterrein aan de Westervoortsedijk en het nog te ontwikkelen woongebied Fluvium Midden.

Er zijn 3 nog te ontwikkelen kavels in Fluvium Zuid. Op de kop van het gebied (kavel C) is een kantoor gepland, kavel B is een bedrijfskavel. Kavel A is de beoogde locatie voor de moskee.

Datum : 16 juni 2020
Zaaknummer : 478772

Kavel A is geschikt voor de ontwikkeling van de moskee: er is voldoende ruimte voor het beoogde programma en de benodigde parkeerplaatsen.

De plannen
De Islamitische Unie heeft haar plannen in grote lijnen uitgewerkt. De nieuw te bouwen moskee krijgt niet alleen gebedsruimtes, er zullen ook ruimtes komen voor vergaderen en ontmoeten. Het aantal bezoekers voor de nieuwe moskee wordt geschat op 300 tot 350 op een reguliere gebedsdag (vrijdag). Op speciale dagen kan dat oplopen tot 450 tot 500. De Islamitische Unie wil ook graag een minaret (slanke toren) bouwen. Op het eigen terrein worden parkeerplaatsen aangelegd en komen er ook fietsenrekken. De voorgestelde ontsluiting van het parkeerterrein is vanaf de Van Oldenbarneveldtstraat.

Principeverzoek
De Islamitische Unie heeft per brief van 29 augustus 2019 een principeverzoek ingediend bij de gemeente voor de ontwikkeling van een moskee op kavel A in Fluvium Zuid. De Islamitische Unie heeft concreet gevraagd of de kavel mag worden aangekocht en of er medewerking kan worden verleend aan het wijzigen van de bestemming. De Islamitische Unie heeft de Stichting Nederlandse Moskeeënbouw- en Ondersteunings Gemeenschap (NMOG) voorgedragen als financier en toekomstig eigenaar van de moskee. De NMOG wordt daarmee contractspartner voor de gemeente. De NMOG heeft meerdere moskeeën in Nederland ontwikkeld en in eigendom. De Islamitische Unie wordt de gebruiker en exploitant van de toekomstige moskee. Vooraf aan het sluiten van een eventuele overeenkomst, heeft de gemeente de financiering voor de grondtransactie onderzocht. Deze is akkoord bevonden en daarmee kan de reserveringsovereenkomst verder worden uitgewerkt. De reserveringsovereenkomst zal vooraf aan de ondertekening, in B&W worden vastgesteld.

Om een moskee te kunnen realiseren zal de bestemming moeten worden verruimd naar maatschappelijke doeleinden. De gemeente is bereid hiervoor een bestemmingsplanprocedure op te

starten waarbij de kosten voor deze wijziging voor rekening komt van de stichting NMOG. De planologische procedure start direct na ondertekening van de reserveringsovereenkomst.

Communicatie

Voor het communicatieproces is een communicatieplan opgesteld. Bij instemming van het college zal direct na het college besluit gestart worden met het informeren van de direct belanghebbenden zoals de omwonenden en de omliggende bedrijven. Er wordt een omgevingsmanager ingezet die de mogelijke vragen vanuit de wijk kan opvangen en beantwoorden. Het communicatieproces wordt in nauw overleg met de Islamitische Unie vormgegeven.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

BIJLAGE 2

COLLEGENOTA

Aan burgemeester en wethouders

Zaaknummer	478772	Portefeuillehouder(s)	Cathelijne Bouwkamp
Programmamanager	Yvonne van der Graaf		
Ambtenaar	Harriet Wansink	Vertrouwelijk	Embargo tot 17 juni 12:00
Telefoonnummer	026 - 377 4081	Datum in college	16 juni 2020
		Datum fataal	16 juni 2020

Onderwerp: Voorbereiding mogelijke ontwikkeling moskee in Fluvium Zuid

Voorstel

1. De ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid voor te bereiden door middel van het opstellen van een reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG.
2. De raad hierover te informeren met bijgevoegde brief.

Inleiding

De Islamitische Unie is al jaren op zoek naar een geschiktere locatie voor de Ayasofya moskee. In overleg met de Islamitische Unie zijn er verschillende verkenningen geweest van potentiële locaties binnen de gemeente. Dit waren onder meer braakliggende terreinen in eigendom van de gemeente of te transformeren panden. Ook vestiging op bestaande bedrijventerreinen is in overweging genomen. Door een combinatie van ruimtelijke mogelijkheden en beperkingen, het programma van eisen voor de functie en gunstige ligging, is uit deze verkenningen slechts één locatie als geschikt naar voren gekomen.

Per brief van 29 augustus 2019 heeft de Islamitische Unie een principeverzoek ingediend bij de gemeente voor de ontwikkeling van een moskee op kavel A in Fluvium Zuid. De Islamitische Unie heeft concreet gevraagd of de kavel mag worden aangekocht en of er medewerking kan worden verleend aan het wijzigen van de bestemming. De Islamitische Unie heeft de Stichting Nederlandse Moskeeënbouw- en Ondersteunings Gemeenschap (NMOG) voorgedragen als financier en toekomstig eigenaar van de moskee. De NMOG wordt daarmee contractspartner voor de gemeente. De NMOG heeft meerdere moskeeën in Nederland ontwikkeld en in eigendom. De Islamitische Unie wordt de gebruiker en exploitant van de toekomstige moskee en zal het pand aan de Sonsbeeksingel gaan verlaten. Vooraf aan het sluiten van een eventuele overeenkomst, heeft de gemeente de financiering voor de grondtransactie onderzocht. Deze is akkoord bevonden en daarmee kan de reserveringsovereenkomst verder worden uitgewerkt.

GEMEENTE Arnhem

Beoogd effect

Faciliteren van de beoogde verhuizing van de huidige Ayasofya moskee aan de Sonsbeeksingel naar de nieuwe locatie in Fluvium.

Argumenten

1.1 Voorbereidingen voor het opstellen van een reserveringsovereenkomst zijn klaar

De Islamitische Unie, de stichting NMOG en de gemeente hebben in de afgelopen periode verkend of een ontwikkeling van de moskee op de beoogde locatie goed in te passen is en of ook aan de voorwaarden kon worden voldaan. De uitkomst van deze verkenning is positief en daarom willen partijen overgaan tot het sluiten van een reserveringsovereenkomst.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Bestemmingsplan wijziging noodzakelijk

De huidige bestemming van de kavel is 'Bedrijven'. Ten behoeve van de ontwikkeling van een moskee zal de bestemming moeten worden verruimd naar 'Maatschappelijke doeleinden/Bedrijven'. Deze procedure zal worden opgestart na ondertekening van de reserveringsovereenkomst.

Financiën

Fluvium Zuid valt binnen de gemeentelijke grondexploitatie voor Fluvium. De transformatie van een bedrijfskavel naar maatschappelijke doeleinden heeft geen effect op de grondopbrengsten (m^2-prijs is nagenoeg gelijk).
Bij het aangaan van een reserveringsovereenkomst zal de stichting NMOG een reserveringsvergoeding moeten betalen. Alle kosten voor het wijzigen van de bestemming, komen voor rekening van de stichting NMOG.

Uitvoering

Naar verwachting zal de reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG in augustus worden ondertekend, na besluitvorming van college, waarna direct gestart zal worden met de planologische procedure.

Communicatie

Voor het communicatieproces is een communicatieplan opgesteld. Bij instemming van het college zal direct na het college besluit worden gestart met het informeren van de direct belanghebbenden zoals de omwonenden en de omliggende bedrijven. Er wordt een omgevingsmanager ingezet die de mogelijke vragen vanuit de wijk kan opvangen en beantwoorden. Het communicatieproces wordt in nauw overleg met de Islamitische Unie vormgegeven.

Arnhem GEMEENTE

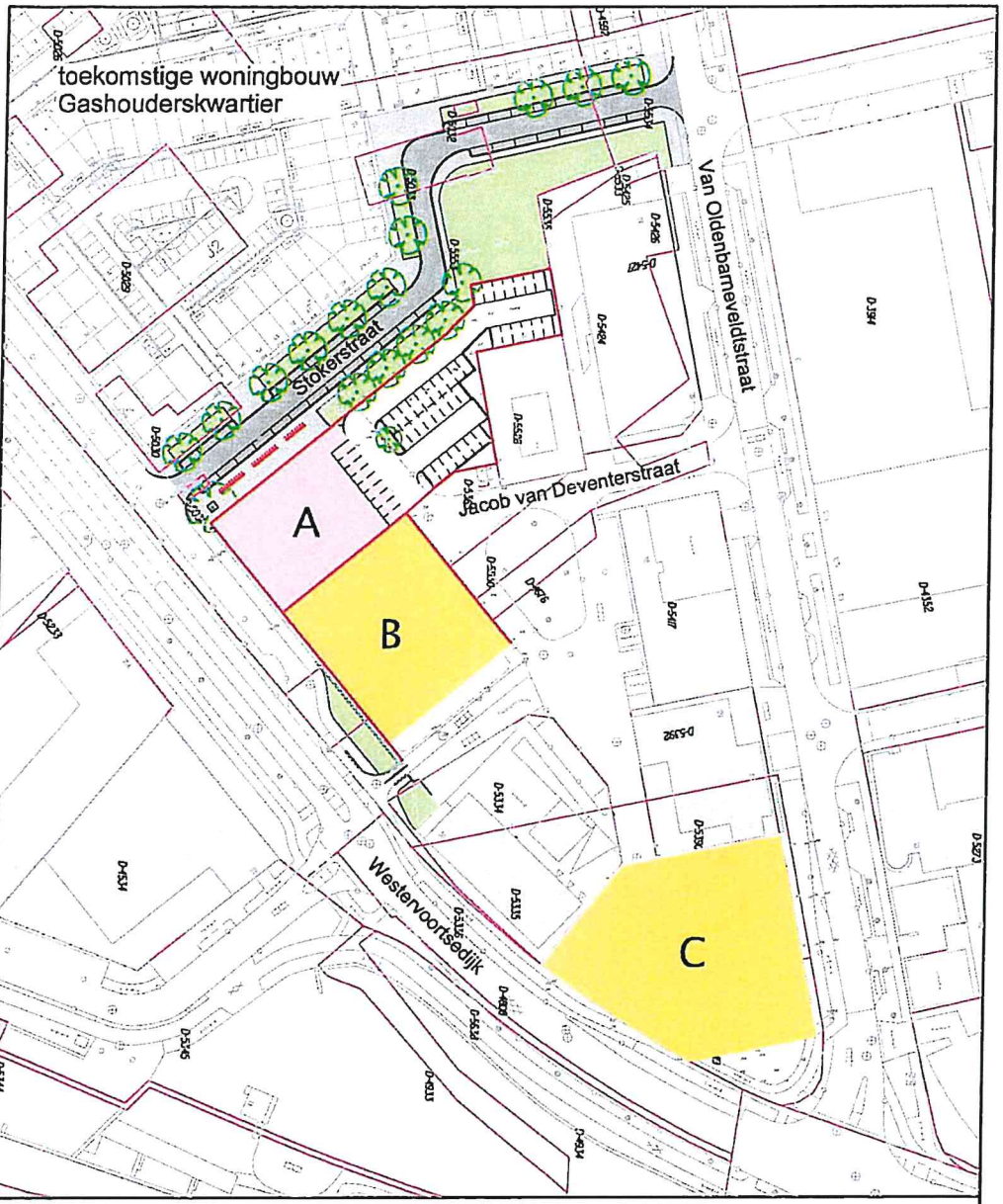
Bijlagen

Stukken voor college
– raadsbrief

Stukken voor gemeenteraad
– raadsbrief

GEMEENTE Arnhem

BIJLAGE 3

GEMEENTE Arnhem

Eusebiusbuitensingel 53
Postbus 9200
6800 HA ARNHEM

www.arnhem.nl
gemeente@arnhem.nl
0900 - 1809

Project:	Project:				
Fluvium Zuid	Ontwikkeling Fluvium Zuid				
Getekend:	**Schaal:**	**Documentcode:**	**Tekeningnummer:**	**Blad:**	**Aantal:**
SaalBe	1:1250	2019-SI-00144.dgn	1002	01	01

BIJLAGE 2

Dirkzwager
legal & tax

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)88 2424 100
F +31 (0)88 2424 111
www.dirkzwager.nl

AANTEKENEN
Het college van burgemeester
en wethouders van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Tevens per fax: 026 – 377 48 30

Datum	18 november 2020
Van	mr. J. Keur, advocaat sectie Overheid & Vastgoed
Inzake	Wob-verzoek moskee Fluvium Zuid
Telefoonnummer	(026) 353 84 45
E-mailadres	keur@dirkzwager.nl

– INGEBREKESTELLING EN VERZOEK OM WOB-BESLUIT –

Geacht college,

In bovengenoemde zaak is namens cliënte, de Stichting Westervoortsedijk, op 16 oktober 2020 een Wob-verzoek ingediend, zowel per fax als per aangetekende post. De fax is op dezelfde dag afgeleverd, het aangetekende poststuk is op 19 oktober 2020 in ontvangst genomen (**bijlage 1**).

Tot op heden is geen besluit op het ingediende Wob-verzoek ontvangen, noch een brief waarin de beslistermijn tijdig is verdaagd.

Het voorgaande betekent dat de wettelijke beslistermijn van vier weken uit artikel 6 lid 1 van de Wob is verlopen. Om die reden stelt HOGM u hierbij in gebreke wegens het niet tijdig nemen van een besluit op het Wob-verzoek (artikel 6 lid 1 van de Wob jo. artikel 15a lid 2 van de Wob jo. artikel 6:12 lid 2 van de Awb).

Ik verzoek u dringend om binnen twee weken na dagtekening van deze brief te beslissen op het ingediende Wob-verzoek. Zoals ook gevraagd in het Wob-verzoek verzoek ik u nogmaals om het besluit en een afschrift van de gevraagde documenten digitaal toe te zenden (artikel 7 lid 1 sub a en

Dirkzwager legal & tax is de handelsnaam van Dirkzwager N.V., statutair gevestigd te Arnhem en ingeschreven in het handelsregister onder nr. 09155757. Alle werkzaamheden worden verricht krachtens een overeenkomst van opdracht gesloten met Dirkzwager N.V. Daarop zijn de aan de ommezijde vermelde algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer een beperking van aansprakelijkheid is opgenomen.

lid 2 van de Wob).

Met vriendelijke groet,
Dirkzwager N.V.

i.o.
mr. J. Keur

Bijlagen:

1. Afleverbewijzen fax op 16 oktober 2020 en aangetekend poststuk op 19 oktober 2020.

BIJLAGE 1

Charlotte van Lierop-Teunissen (Dirkzwager)

Van: MAILBOX/Dirkzwager-5@fax.BeeSmart.nl
Verzonden: vrijdag 16 oktober 2020 16:08
Aan: Fax Overheid & Vastgoed advocatuur Arnhem (Dirkzwager)
Onderwerp: Fax afleverrapport - fax Verzonden: naar: 0263774830 op: 16-10-2020 16:08

Status Information

Status: Verzonden - 16-10-2020 16:08
To: FAX/0263774830
From: EMAIL/faxadvvastgoedan@dirkzwager.nl
Subject: Wob-verzoek incl. bijlagen - Stichting Westervoortsedijk / gemeenteArnhem (5067257)
Details: Pages sent: 14 Sent duration: 693 second(s)

PostNL
Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Postbus 111, 6800 AC Arnhem

AANTEKENEN
Het college van burgemeester
en wethouders van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Dave Vermeulen (Dirkzwager)

Van: Charlotte van Lierop-Teunissen (Dirkzwager)
Verzonden: vrijdag 16 oktober 2020 15:29
Aan: Facilitaire Dienst (Dirkzwager)
Onderwerp: vandaag ajb aangeteken

AANTEKENEN
Het college van burgemeester
en wethouders van Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Gegevens geadresseerde
Naam
Straat en huisnummer
Postcode 6800 EL Plaats Arnhem
Land
Verzenddatum Referentienummer
Uw barcodenummer. Volg uw poststuk op www.tracktrace.nl
3SRRC14527089

Tevens per fax: 026 – 377 48 30

Datum 16 oktober 2020
Van mr. J. Keur, advocaat sectie Overheid & Vastgoed
Inzake Wob-verzoek moskee Fluvium Zuid
Telefoonnummer (026) 353 84 45

3SRRC14527089

Zending is bezorgd

Bezorgd op 19 oktober 7:42

Hier is je pakket

POSTBUS 9029
6800EL ARNHEM
Nederland

De reis van je pakket

Volg het stap voor stap

19 oktober 7:42
Zending is bezorgd
Bezorgd op 19 oktober 7:42

19 oktober 7:30
Bezorger is onderweg

17 oktober 0:09
Zending is gesorteerd

+ Toon alles

Gegevens van je pakket

Zoals afzender, bezorgadres, grootte en gewicht.

Handtekening

Bezorgadres
POSTBUS 9029
6800EL ARNHEM
Nederland

Afzender
Onbekend

Track & trace code
3SRRC14527089

BIJLAGE 3

GEMEENTE Arnhem

VERZONDEN 03 DEC. 2020

Datum : 3 december 2020
Contactpersoon : H. Wansink
Telefoonnummer 026 - 377 4081
zaaknr 517653

De heer mr. J. Keur, Dirkzwager legal & tax
namens Stichting Westervoortsedijk
Postbus 111
6800 AC ARNHEM

Onderwerp: besluit Wob-verzoek

Geachte heer Keur,

Op 19 oktober 2020 hebben wij uw verzoek, namens de Stichting Westervoortsedijk (hierna: de stichting), in het kader van de wet openbaarheid van bestuur (hierna: Wob) ontvangen. U vraagt om:

"Openbaarmaking van alle documenten die betrekking hebben op het gehele bestuurlijke proces dat heeft geresulteerd in het collegebesluit van 16 juni 2020, inzake de voorbereiding van de ontwikkeling van een moskee in Fluvium Zuid door middel van het opstellen van een reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG."

De stichting doet dit verzoek om een ieder inzicht te verschaffen in het bestuurlijke besluitvormingsproces ter zake. In het bijzonder, maar niet uitsluitend, vraagt de stichting om alle documenten die betrekking hebben op:

1. voornoemde reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG;
2. het principeverzoek van de Islamitische Unie van 29 augustus 2019;
3. een uitgevoerde planschaderisicoanalyse; en
4. alle (rechts)personen die zich bij het college de afgelopen vijf jaren hebben gemeld als (potentieel) geïnteresseerde partij voor de aankoop en/of ontwikkeling van (onder meer) het kadastrale perceel aangeduid als 'kavel A'.

Wettelijk kader
Op grond van artikel 3, eerste lid van de Wob kan een ieder een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot het bestuursorgaan. Artikel 3, vijfde lid van de Wob bepaalt dat een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11 van deze wet. Het verstrekken van informatie blijft achterwege voor zover één of meerdere van de in artikel 10, eerste lid van de Wob genoemde uitzonderingsgronden zich voordoet. Het verstrekken van informatie kan achterwege blijven voor zover de in artikel 10, tweede lid en/of artikel 11 van de Wob genoemde uitzonderingsgronden zich voordoet.

Inventarisatie documenten
Op basis van uw verzoek zijn in totaal 10 documenten aangetroffen. Deze documenten zijn opgenomen in een inventarislijst, die als bijlage bij dit besluit is gevoegd. In dit besluit wordt verwezen naar de corresponderende nummers uit de inventarislijst, zodat per document duidelijk is wat is besloten.

Derde belanghebbende / zienswijzen
De stichting NMOG is als derde belanghebbende op de hoogte gesteld van uw verzoek en heeft hier mondeling op gereageerd. Deze reacties vormen voor ons een aanleiding om gelet op het bepaalde in artikel 6, vijfde lid Wob, niet eerder dan *twee weken* nadat dit besluit aan u is bekendgemaakt over te gaan tot de daadwerkelijke verstrekking van de gevraagde informatie.

Besluit
Wij hebben besloten (deels) aan uw verzoek tegemoet te komen en de informatie waarom u heeft verzocht - opgenomen in de bijlage - openbaar te maken.

Wij hebben besloten een deel van de door u gevraagde informatie - opgenomen in de documenten met de nummers 1.1, 3.1 en 6.1 niet openbaar te maken. Voor de motivering verwijzen wij naar het onderdeel Overwegingen van dit besluit.

Verdere door u gevraagde documenten bestaan niet (meer). Wij kunnen deze dan ook niet openbaar maken.

Ten overvloede wijzen wij u er op dat ook veel zaken aangaande deze bestuurlijke aangelegenheid reeds op onze website www.arnhem.nl zijn terug te vinden. Deze stukken zijn niet nogmaals in dit besluit opgenomen.

Overwegingen
In de derde kolom van de bijlage geven wij bij de hierboven genoemde documenten de wettelijke grondslag aan waarom wij een deel van de informatie niet openbaar maken. Per weigeringsgrond treft u hieronder onze motivering aan.

Voor alle documenten geldt dat overeenkomstig artikel 10, tweede lid onder e, van de Wob diverse persoonsgegevens onleesbaar zijn gemaakt omdat wij het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer groter achten dan het belang van openbaarmaking van deze gegevens.

Overeenkomstig artikel 10, tweede lid onder g, van de Wob, wordt de openbaarmaking van de concept reserveringsovereenkomst (document 1.1) én de planschade risicoanalyse (document 3.1) geweigerd. De conceptovereenkomst bevat nog niet definitieve standpunten en betreft een ruwe versie van de uiteindelijke overeenkomst en de daarbij behorende toelichting. Voor dit document geldt in het bijzonder dat door openbaarmaking daarvan de vrije meningsvorming en het kunnen waarborgen dat betrokkenen in alle vrijheid en in vertrouwelijke sfeer hun gedachten en opvattingen kunnen uiten in het gedrang komt. Openbaarmaking van deze informatie kan ook in de toekomst het besluitvormingsproces en het overleg frustreren. De benadeling bestaat uit het toebrengen van schade aan het onderhandelingsproces.

Voor de planschade risicoanalyse geldt dat ze is opgesteld door de verzoeker van dit initiatief om inzage te krijgen in het risico dat hij loopt als risicodrager bij deze ontwikkeling. Deze gegevens zijn in vertrouwelijkheid aan ons overgelegd. Openbaarmaking van deze gegevens in deze fase van het traject zal de positie van initiatiefnemer kunnen schaden.

Voor het Bibob dossier geldt dat uit de strekking van artikel 28, eerste lid, van de Wet bibob volgt dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene stringent wordt beschermd. Daarbij past niet dat stukken die in het kader van de procedure op grond van de Wet bibob ter beschikking zijn gesteld aan de burgemeester vervolgens op verzoek van een derde, in het kader van een beroep op de Wob, openbaar worden gemaakt.

Wijze van openbaarmaking
De documenten die openbaar gemaakt kunnen worden, zullen digitaal, per mail of via een transfer-link, aan u worden verstrekt.

Bezwaar en voorlopige voorziening
Bent u van mening dat u niet alles heeft ontvangen? Neemt u dan eerst contact met ons op voordat u bezwaar maakt.

Als u het niet eens bent met bovengenoemd besluit kunt u op grond van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na datum van deze brief een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift kunt u zenden aan het college van burgemeester en wethouders van Arnhem, Postbus 9029, 6800 EL Arnhem.

Daarnaast kunt u op grond van de Algemene wet bestuursrecht bij de voorzieningenrechter van de Rechtbank Gelderland, sector bestuursrecht (postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek om voorlopige voorziening indienen.

Daarvoor is noodzakelijk dat u al een bezwaarschrift heeft ingediend en moet er sprake zijn van een spoedeisend belang. Voor een verzoek om voorlopige voorziening bent u griffierecht verschuldigd. Over de hoogte hiervan kan de griffie van de rechtbank u zo nodig informeren.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. U kunt contact opnemen met Harriet Wansink bij voorkeur per mail: harriet.wansink@arnhem.nl indien u een nadere toelichting wenst op deze brief.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,

Yvonne van der Graaf
Clustermanager Gebiedsrealisatie en Vastgoed

Bijlage:
- inventarislijst

Inventarislijst Wobverzoek,

De lijst is ingedeeld op basis van de door u aangegeven prioritering

1. voornoemde reserveringsovereenkomst met de stichting NMOG;		
1. 1	Concept reserveringsovereenkomst	Artikel 10, tweede lid onder g, van de Wob
2. het principeverzoek van de Islamitische Unie van 29 augustus 2019;		
2.1	190902.Brief Islamitische Unie-principeverzoek-1 en 2	
2.2	Onderbouwing principeverzoek	
2.3	Ruimtelijke verkenning	
2.4	20190930 Ontv.bev. aan Islamitische Unie	
3. een uitgevoerde planschaderisicoanalyse		
3.1	Concept Planschade risicoanalyse	Artikel 10, tweede lid onder g, van de Wob
4. alle (rechts)personen die zich bij het college de afgelopen vijf jaren hebben gemeld als (potentieel) geïnteresseerde partij voor de aankoop en/of ontwikkeling van (onder meer) het kadastrale perceel aangeduid als 'kavel A'.		
-		Geen stukken
5. overige stukken met betrekking op het bestuurlijke proces		
5.1	Rondvraagmemo alternatieve locatie IU 26-2-2018	
5.2	Uitgaande brief college-1 en 2	
5.3	mail programma moskee	
5.4	mail aan moskee dec 2018	
5.5	Memo Fluvium-zuid t.b.v. BW 19 maart 2019	
5.6	20191017 rondvraagmemo bibop moskee	
6. Bibob		
6.1	Bibob dossier	Artikel 28 Wet Bibob

BIJLAGE 4

Charlotte van Lierop-Teunissen (Dirkzwager)

Van: Marion Jeurissen <Marion.Jeurissen@arnhem.nl>
Verzonden: donderdag 17 december 2020 12:35
Aan: Jelmer Keur (Dirkzwager)
Onderwerp: Wob-verzoek moskee Fluvium Zuid
Bijlagen: 2.1 190902.Brief Islamitische Unie-principeverzoek-1.pdf; 2.1 190902.Brief Islamitische Unie-principeverzoek-2.pdf; 2.2 Onderbouwing principeverzoek.pdf; 2.3 Ruimtelijke verkenning.pdf; 2.4 20190930 Ontv.bev. aan Islamitische Unie.pdf; 5.1 Rondvraagmemo alternatieve locatie IU 26-2-2018.pdf; 5.2 uitgaande brief college-1.pdf; 5.2 uitgaande brief college-2.pdf; 5.3 mail programma moskee.pdf; 5.4 mail aan moskee dec 2018.pdf; 5.5 Memo Fluvium-zuid t.b.v. BW 19 maart 2019.pdf; 5.6 20191017 rondvraagmemo bibop moskee.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Dirkzwager legal & taks
De heer mr. J. Keur
Postbus 111
6800 AC ARNHEM

Onderwerp: Wob-verzoek moskee Fluvium Zuid namens de Stichting Westervoortsedijk

Geachte heer Keur,

Namens mevrouw Wansink, projectmanager Fluvium Zuid, ontvangt u hierbij conform het aan u toegezonden besluit Wob-verzoek d.d. 3 december 2020 met zaaknummer 517653, de stukken zoals vermeld in de inventarislijst behorende bij het besluit. Op uw verzoek sturen wij u deze digitaal toe.

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van de geleverde stukken, kunt u contact opnemen met mevrouw Wansink (026-3774081), bij voorkeur per e-mail harriet.wansink@arnhem.nl.

Met vriendelijke groet,

GEMEENTE Arnhem

Eusebiusbuitensingel 53
6828 HZ Arnhem
Postbus 9200
6800 HA Arnhem

M.J.G. (Marion) Jeurissen
Projectsecretaris
Cluster Project- en Interimmanagement

Bereikbaar op:
ma-di-do hele dag
wo-vr ochtend

telefoon
(+31)(0)26-377 3757
06-31102185

e-mail
marion.jeurissen@arnhem.nl

internet
www.arnhem.nl

BIJLAGE 5

GEMEENTE
Arnhem

Triaveste Projectontwikkeling en
Vastgoedbeheer
T.a.v. de heer S. Hansen
Industrieweg Oost 21
6662 NE ELST

Datum : 13 oktober 2020
Uw kenmerk : Uw verzoekschrift d.d. 30 september 2020

Zaaknummer : 514603
Contactpersoon : H. Wansink/S. Giesen
Telefoonnummer : 026 3774081

Onderwerp: Uw verzoekschrift d.d. 30 september 2020

Geachte heer S. Hansen,

Op 30 september 2020 heeft u het college een brief gestuurd waarin u aangeeft interesse te hebben in kavel A Fluvium Zuid. Het college dankt u voor uw interesse.

Inmiddels is het college met een andere partij in gesprek omtrent de realisatie van een Moskee op dit kavel. Het college maakt met deze partij afspraken omtrent de reservering van dit kavel.

U refereert in uw brief aan het feit dat dit kavel niet op het Vastgoedplein heeft gestaan en dat u daarom niet eerder uw interesse kenbaar kon maken. Het is juist dat dit kavel niet eerder op het Vastgoedplein heeft gestaan. Voor dit kavel waren lange tijd parkeerplekken voorzien. Inmiddels is voor dit parkeerprobleem een oplossing gevonden.

Daarnaast is het college samen met het bestuur van de moskee, al langer op zoek naar een alternatieve locatie. Het college heeft weloverwogen besloten de komst van een moskee op dit kavel nader te verkennen wat nu resulteert in het maken van afspraken over de reservering van dit kavel.

Graag wijst het college u erop dat er aan de Westervoortsedijk/van Oldebarneveldtstraat nog een bedrijfskavel te koop staat. Voor nadere gegevens wijst het college u naar het vastgoedplein van de gemeente Arnhem (www.vastgoedplein.nl). Inmiddels hebben er zich voor dit kavel meerdere geïnteresseerden gemeld.

Helaas kan het college niet met u verder in gesprek omtrent de verkoop van kavel A Fluvium Zuid. Desondanks vertrouwen we erop u naar behoren geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,

mw. E.W.M. van der Graaf
clustermanager Vastgoed en Gebiedsrealisatie

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Van: Toni Iniguez - Antonio Shining Places
Verzonden: maandag 1 maart 2021
Onderwerp: RE: Rondetafelgesprek Fluvium Zuid

Geachte heer Lammers,

Hierbij breng ik u zoals gevraagd op de hoogte van onze (OKA) inbreng.

Er is in Arnhem weinig ruimte beschikbaar voor nieuwe werklocaties. Dit is zo ook verwoord in het rapport aangaande de economische visie van Arnhem, opgesteld door Buck Consultants International in 2020.

Arnhem heeft een tekort aan bouwkavels en betreffende kavel is voor zover ons bekend niet (of onvoldoende) openbaar aangeboden. Hierom is het voor ons volstrekt onbegrijpelijk als deze schaarse grond een andere bestemming krijgt dan waar het nu voor bedoeld is. Hiermee is ondernemend Arnhem niet geholpen.

Met stip willen wij benadrukken dat het ons niet te doen is, zoals eerder eenzijdig opgetekend door de Gelderlander, om het feit dat zich hier een moskee wil vestigen. Vanuit de Islamitische Unie Ayasofya bezien snappen wij dat dit voor hen een perfecte locatie is.

OKA vind de keuzes ofwel de handelwijze vanuit de gemeente haaks staan op hetgeen in de economische agenda/visie 2020-2025 van de stad Arnhem staat. Ons inziens past de bouw van een moskee op deze locatie simpelweg ook niet binnen de duurzaamheidsgedachte van de gemeente. Een bestemmingsplan wijzigen om hier de Ayasofya moskee te kunnen realiseren terwijl er echt andere alternatieven te vinden zijn, vinden wij hierom onacceptabel. Hiernaast heeft Arnhem al een lastige opgave gezien de andere ruimtelijke claims zoals groen en woningbouw die bestaande bedrijventerreinen en kantorenlocaties nog meer dreigen te verdringen.

Voor de gemeenschap achter de Islamitische Unie Ayasofya hopen wij dat er na een zoektocht van 20 jaar, binnen afzienbare tijd eindelijk een andere passendere oplossing zal worden gevonden. Dit uiteraard zonder dat het ten koste gaat van de schaarse ruimte waarmee ondernemend Arnhem reeds te kampen heeft.

Toni Iniguez Najdanovski
Voorzitter Ondernemers Kontakt Arnhem

Met vriendelijke groet,

Toni Iñiguez Najdanovski

Van: Sander Hansen
Verzonden: maandag 1 maart 2021
Onderwerp: FW: Rondetafelgesprek Fluvium Zuid

Geachte heer Lammers,

Graag zou ik ook nog aanschuiven bij het rondetafelgesprek komende woensdag inzake Fluvium Zuid. Ik ben aldaar eigenaar van de kantoorgebouwen en bedrijfsruimten gelegen aan de Nieuwe Kade 16 en 17. Tevens heb ik enige tijd geleden een verzoek verzonden tot aankoop van het bouwkavel A waarop de Moskee is gepland ter ontwikkeling daarvan binnen de huidige bestemming, zie daarvoor de bijlage.

Op dit verzoekschrift is een afwijzing ontvangen (zie bijlage). De belangen om een dergelijke locatie voor bedrijvigheid beschikbaar te houden zijn in mijn optiek groter dan een omzetting naar een maatschappelijke functie.
Rekening houdend met de belangen van alle betrokken partijen zou ik graag de mogelijkheid tot verkoop van dit bouwkavel onder de huidige bestemming goed onder de aandacht willen brengen en hiervoor is de korte pitch van max. 2 minuten voor mij ruim voldoende.

Verneem graag uw bericht.

Met vriendelijke groet,

Sander Hansen

TRIAVESTA | Projectontwikkeling & Vastgoed Beheer

Industrieweg Oost 21
6662 NE Elst

College van Burgemeesters en Wethouders
Gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

TRIAVESTA
PROJECTONTWIKKELING & VASTGOED BEHEER

Betreft: verzoekschrift tot aankoop van bouwkavel Moskee gashouderskwartier.

Elst, 30 september 2020

Geacht College van Burgemeesters en Wethouders,

Onlangs vernam ik via Omroep Gelderland (bericht van 28 september) dat de gemeente voornemens is mee te werken aan de vestiging van een Moskee ter plaatse van een voor bedrijfsdoeleinden bestemd bouwkavel aan de Westervoortsedijk.

Het desbetreffende kavel heb ik al enige tijd in het vizier maar tot op heden nog niet te koop gezien op uw website www.vastgoedplein.nl alwaar de door de gemeente Arnhem in verkoop gebrachte bouwkavels voor bedrijven veelal worden aangeboden. Het lijkt er overigens ook op dat zoals in de media wordt aangegeven het kavel nimmer op enige wijze openbaar te koop is aangeboden binnen de nu geldende bestemming.

Triavesta is in de nabijheid van dit kavel ook eigenaar van twee grote kantoorgebouwen aan de Nieuwe Kade 16 en 17 welke bestaan uit 700 m2 winkel / showroom en 1200 m2 kantoorruimte. Daarnaast is er nog veel ander bezit in de regio. Wij zijn daarmee lokaal geworteld en volgen de ontwikkelingen in het gebied daarom ook nauwgezet.

Op grond van concrete vragen van kopers en huurders zijn wij op zoek naar geschikte bedrijfskavels voor hoge kwaliteit ontwikkeling van commercieel vastgoed. Het gaat dan om werkplaatsen, magazijnen en specialistische detailhandel (winkels) voor het MKB. Niet dus zomaar een standaard bedrijfshal op een industrieterrein maar juist dicht tegen of nabij de bebouwde kom. Onderhavige locatie voldoet daarmee precies aan onze zoekvraag.

Wij (her)ontwikkelen op dit moment een dergelijk plan midden de bebouwde kom van het centrum van Tiel. Hier maken oude vervallen bedrijfsruimten plaats voor nieuwbouw in buitengewoon passende “Pakhuis stijl” met fraaie gemetselde gevels en veel detaillering.

Industrieweg Oost 21| 6662 NE Elst | tel. 026-3020027
info@triavesta.nl | www.triavesta.nl
BTWnr. NL8510.24.205.B01 | K.v.K. nr. 53802721

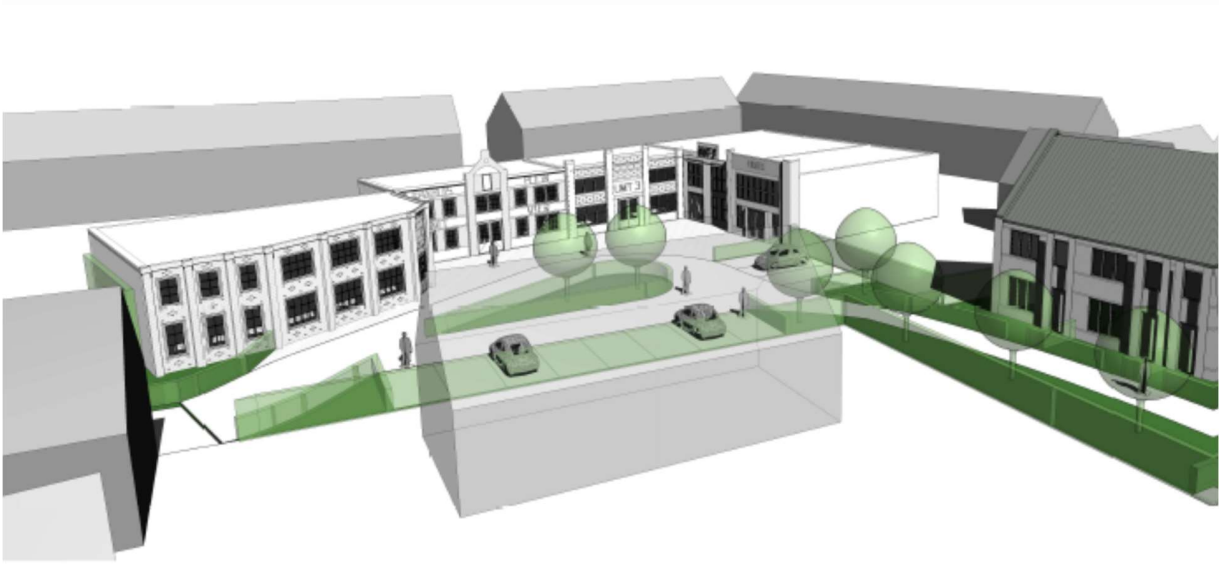
Hieronder een korte impressie van de uitstraling van het in Tiel te realiseren plan:

Bedrijfsruimte en specialistische detailhandel in "pakhuis stijl" in pleinligging.

Authentieke jaren 20 en 30 metselwerk details in Art Deco en Jugendstil stijl.

Door deze uitstraling is er meer vloeiende overgang tussen de bedrijvigheid en de aangrenzende woningen.

Ook de voorgenomen bouwlocatie voor de moskee welke prachtig ligt in het Gashouderskwartier kan zeer goed binnen zijn huidige bestemming en gebruiksmogelijkheden een eenheid gaan vormen met de aanwezige historie van die locatie.

Triavesta kan en wil met behoud van het historische karakter van de locatie de bedrijfsgebouwen ontwikkelen in de stijl en functie die past binnen het gebied maar vooral ook aansluiting zoekt bij de bijzondere geschiedenis van de gasfabriek.

Een plan van deze omvang ontwikkelen wij in eigen beheer zonder externe financieringen en/of voorbehouden. De bouw realiseren wij in samenspraak met een lokale aannemer. Ik ben op de hoogte van uw nota grondprijzen voor de waardering van de bouwgrond. Deze prijzen zijn marktconform en aanvaardbaar voorzover het bouwvlak in redelijke verhouding tot de kadastrale oppervlakte staat.

Graag treed ik nader in overleg met de betrokken beleidsmedewerker, ambtenaar en/of wethouder. Wij zouden in geval van een mogelijkheid tot aankoop de bouwlocatie (Het betreft het perceel sectie D, nr. 5760 ged). snel willen verwerven en starten met de ontwikkeling.

In verband met mijn belang ten aanzien van een voorspoedige afwikkeling van dit verzoekschrift heb ik tevens een afschrift hiervan per e-mail verzonden aan de betrokken wethouder Vastgoed en Grondzaken, dhr. R van der Zee (roeland.van.der.zee@arnhem.nl)

Hoogachtend en vriendelijke groet,

Sander Hansen
Triavesta | Projectontwikkeling & Vastgoed Beheer

s.hansen@triavesta.nl

GEMEENTE
Arnhem

Triaveste Projectontwikkeling en
Vastgoedbeheer
T.a.v. de heer S. Hansen
Industrieweg Oost 21
6662 NE ELST

Datum : 13 oktober 2020
Uw kenmerk : Uw verzoekschrift d.d. 30 september 2020

Zaaknummer : 514603
Contactpersoon : H. Wansink/S. Giesen
Telefoonnummer : 026 3774081

Onderwerp: Uw verzoekschrift d.d. 30 september 2020

Geachte heer S. Hansen,

Op 30 september 2020 heeft u het college een brief gestuurd waarin u aangeeft interesse te hebben in kavel A Fluvium Zuid. Het college dankt u voor uw interesse.

Inmiddels is het college met een andere partij in gesprek omtrent de realisatie van een Moskee op dit kavel. Het college maakt met deze partij afspraken omtrent de reservering van dit kavel.

U refereert in uw brief aan het feit dat dit kavel niet op het Vastgoedplein heeft gestaan en dat u daarom niet eerder uw interesse kenbaar kon maken. Het is juist dat dit kavel niet eerder op het Vastgoedplein heeft gestaan. Voor dit kavel waren lange tijd parkeerplekken voorzien. Inmiddels is voor dit parkeerprobleem een oplossing gevonden.

Daarnaast is het college samen met het bestuur van de moskee, al langer op zoek naar een alternatieve locatie. Het college heeft weloverwogen besloten de komst van een moskee op dit kavel nader te verkennen wat nu resulteert in het maken van afspraken over de reservering van dit kavel.

Graag wijst het college u erop dat er aan de Westervoortsedijk/van Oldebarneveldtstraat nog een bedrijfskavel te koop staat. Voor nadere gegevens wijst het college u naar het vastgoedplein van de gemeente Arnhem (www.vastgoedplein.nl). Inmiddels hebben er zich voor dit kavel meerdere geïnteresseerden gemeld.

Helaas kan het college niet met u verder in gesprek omtrent de verkoop van kavel A Fluvium Zuid. Desondanks vertrouwen we erop u naar behoren geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
namens het college,

mw. E.W.M. van der Graaf
clustermanager Vastgoed en Gebiedsrealisatie

Stadskantoor - Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • Fax 026-3774830 • www.arnhem.nl

Industrieel design

In 2014 hebben mijn vrouw en ik een nieuwbouwwoning in aanbouw aangekocht in Het Nieuwe Kadekwartier, grenzend aan het Gashouderskwartier/Fluviumterrein. Onze woningen hebben een industrieel design, passend bij het vroegere bedrijventerrein met onder andere de gasfabriek en daarbij aansluitend bij de al bestaande bedrijvigheid aan en om de Westervoortsedijk. De intentie was toentertijd al om het hele gebied in deze stijl op te bouwen. BPD adverteert op dit moment voor het Gashouderskwartier met de slogan: “Waar industriële historie toekomst krijgt”. Ook de plannen voor Cobercoterrein aan de Rijn, waarin zowel de melkfabriek als de schoorsteen van Coberco/Friesland Campina behouden blijven, behouden daarmee hun industriële stijl. Ik zie dan ook zo niet hoe een moskeegebouw met minaret in dit geheel zal passen, tenzij deze ook een industrieel design krijgen uiteraard. Ik zie dan ook uit naar de tekeningen.

Parkeer- en geluidsoverlast

Diverse buurtbewoners hebben al richting de gemeente aangegeven zich zorgen te maken over het parkeer- en geluidsoverlast. De parkeerdruk in onze wijk is door het betaald parkeren op dit moment nog beperkt. Deze zal wanneer de woningen op Fluvium eindelijk eens gerealiseerd worden, sowieso al verder toenemen. De praktijk leert helaas dat veel mensen 2 auto’s bezitten en daarmee niet voldoende hebben aan de ene parkeerplaats die bij hun woning geleverd wordt. Wanneer er tussen de 300 en 500 mensen naar de moskee komen, waarvan ongetwijfeld een flink aantal met de auto, zal de parkeerdruk in de omgeving verder oplopen. Daar komt bij dat er enkele honderden meters verderop, op de hoek Broekstraat en Van Oldenbarneveltstraat al een gebedshuis staat, waarmee de buurt zijn bijdrage op dit maatschappelijk vlak al levert.

Verder is het geluidsniveau van heikel punt. Als buurtbewoner wil je daarvan geen overlast ervaren, noch daar eindeloze discussies over hoeven voeren. Dat gaat ten koste van woongenot, de leefbaarheid van de wijk en daarmee ook van toekomstige verkoopbaarheid en de waarde van onze woningen. Even googlen leert dat overlast van gebedshuizen niet ver weg is, onder andere Utrecht en Venlo zijn hier voorbeelden van. Dit lijkt mij dan ook geen goede weg om in te slaan.

Rol gemeente Arnhem

De gemeente kiest voor een locatie waar door eindeloze procedures over geluidsoverlast nog altijd geen woningen staan. Hierdoor zijn er geen direct omwonenden, die zich dan ook niet kunnen uitspreken over het voornemen. De gemeente lijkt een slaatje te willen slaan uit deze impasse om zo een voor hen langlopend dossier af te ronden. Alleen al de schijn hiervan, doet mijns inziens ernstige afbreuk aan het vertrouwen in de overheid. De betrouwbaarheid die, zoals iedereen helaas weet, toch al erg onder druk staat. Als gemeente moet u dat niet willen.

Dank u wel!

Van: "Essen van, CWGH
Datum: 2 maart 2021
Onderwerp: RE: Rondetafelgesprek Fluvium Zuid

De korte pitch luidde als volgt:

BPD is gebiedsontwkkelaar van Nieuwe Kadekwartier, waaronder Cobercokwartier, Gashouderskwartier(Fluvium) en Havenmeesterskwartier (Rijnwijk) vallen.
Onze aandacht en vragen gaan in deze met name uit naar de parkeerintensiteit rond de Moskee op de gebedsdagen en de belasting daarvan op de bewoners in het naastgelegen Gashouderskwartier.
Daarnaast hebben wij in dit gebied, waarin Nieuwe Kadekwartier gelegen is, te maken met een intensieve beoordeling van de beeldkwaliteit door het kwaliteitsteam, waarbij het industriële verleden terug dient te komen in de architectuur van de gebouwen.
Graag zien wij dat het ontwerp van de Moskee aansluit op de beeldkwaliteit en identiteit van dit gebied.

Het zou fijn zijn als bovenstaande kan worden meegegeven bij de afwegingen van het College en de Raad en de partijen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de Moskee.

Met vriendelijke groet,

Chrétien van Essen
Projectdirecteur NKK

bpd
bouwfonds property development

BPD Ontwikkeling BV
Regio Noord-Oost & Midden
De Brand 30, 3823 LK Amersfoort
Postbus 1, 3800 AA Amersfoort

Van: Bart van Meer (Dirkzwager)
Verzonden: dinsdag 2 maart 2021
Onderwerp: Rondetafelgesprek Fluvium Zuid (5067257)

Geachte heer Lammers,

Zoals reeds aangegeven zal ik woensdag, 3 maart a.s. namens de Stichting Westervoortsedijk deelnemen aan het rondetafelgesprek. Deze stichting heeft de navolgende doelomschrijving: "*het verbeteren, behouden en bewaken van een goede ruimtelijke ordening in het gebied aan en rondom de Westervoortsedijk, in het bijzonder maar niet uitsluitend met betrekking tot het behouden van voldoende vestigingslocaties voor bedrijven en het bewerkstelligen van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, het voeren van juridische procedures in dat kader en dat van een goede ruimtelijke ordening en voorts het verrichten van al hetgeen daarmede in de meest ruime zin verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn".*

Hieronder breng ik namens de stichting een aantal onderwerpen in die van belang kunnen zijn voor de discussie van woensdagavond.

1. De economische agenda zal op korte termijn worden vastgesteld. De economische agenda heeft dan een looptijd tot en met 2023 en heeft als belangrijk aandachtspunt dat er voldoende bedrijventerreinen beschikbaar moeten zijn voor bedrijven. Door de bestemming te wijzigen om een moskee mogelijk te maken op Fluvium kavel a, handelt de gemeente in strijd met haar eigen uitgangspunten.

2. Bijzondere aandacht verdient dat het terrein niet te koop heeft gestaan op vastgoedplein.nl. De reden is gissen, maar het kan zijn dat dit is ingegeven omdat blijkens informatie die ingewonnen is op grond van de Wob-procedure reeds in februari 2018 er overleg was tussen de gemeente en de Islamitische Unie. Dit is des te prangender nu er voor kavel A- na bekend worden dat dit perceel verkocht zou worden aan de Islamitische Unie - zich twee ondernemers gemeld hebben die interesse hebben om het perceel te kopen tegen marktconforme prijs.

3. Er wordt thans voorgespiegeld dat het zou gaan om een moskee. Echter de functie die Islamitische Unie daarin wenst is beduidend ruimer, te weten gebedsruimte, wasmachine, algemene ontmoetingsruimte, vrouwenverenigingen, jongerenverenigingen, leslokalen, keukens, bibliotheek, bestuurskamer/kantoor, kapper, winkel voor hallalproducten en overige voorzieningen, zoals berging, toiletten, entree, lift et cetera. Zij stelt dat wordt uitgegaan van maximaal 350 bezoekers en dat op een aantal feestdagen dit kan oplopen tot 500 bezoekers. Ook wordt er door de Islamitische Unie gesproken over bazaars die meerdere malen per jaar worden georganiseerd waarbij er meer dan de genoemde 500 bezoekers komen. Ten onrechte dan ook wordt uitgegaan van een parkeernorm van 0,15 resulterende in 53 parkeerplaatsen. Dat is een parkeernorm voor een kerk. Hier hebben we echter te maken met een veelvoud van activiteiten en het is derhalve gerechtvaardigd om aan te nemen dat de parkeernorm niet juist is en dat er onvoldoende parkeerruimte zal zijn. Tevens is het een gerechtvaardigde verwachting dat er verkeersdruk zal ontstaan, in ieder geval op de vrijdagmiddagen en andere feestdagen.

4. Door Islamitische Unie wordt gezegd dat zij bijna 20 jaar aan het zoeken is naar een alternatieve ruimte. Los van de vraag of dit zo is, het is niet aan de gemeente om zorg te dragen voor een ruimte voor een kerkgenootschap. De eenvoudige vraag die gesteld zou

kunnen worden aan Islamitische Unie is of zij een makelaar heeft ingeschakeld die voor haar onderzoek heeft gedaan. Daarvan blijkt niets. Om een voorbeeld te noemen. Er ligt op dit moment een conceptvisie Merwedeterrein d.d. mei 2020. In deze conceptvisie is aangegeven dat er een groot gedeelte van dit terrein als maatschappelijk kan worden bestemd, samen met woondoeleinden. Dit zou zonder meer een geschikte optie kunnen zijn en daarmee wordt in ieder geval betwist dat er geen andere optie is dan kavel A. Naar verluidt zou Islamitische Unie dit terrein ongeschikt achten omdat zij dan te dichter in de buurt zou komen bij een andere moskee. Dit is geen afdoende tegenargument. Het is heel gebruikelijk dat gebedshuizen dicht bij elkaar in de buurt staan. Overigens bevindt zich op een steenworpafstand van kavel A moskee Al Fath aan de Van Oldenbarneveldtstraat 85 te Arnhem.

5. Er is door de stichting een Wob-procedure gestart die zelfs geleid heeft tot een in gebreke stelling, omdat de gemeente niet tijdig reageerde. De gemeente heeft een aantal stukken afgegeven maar lang niet alle stukken. Zo is de reserveringsovereenkomst, die door partijen ondertekend is en waarvan melding is gemaakt in de gezamenlijke brief d.d. 22 januari 2021 van de gemeente en de Islamitische Unie, niet afgegeven. Inmiddels is het bezwaarschrift tegen het Wob-besluit ingediend en daar heeft de gemeente de maximale termijn voor uitgetrokken.

6. Een bijzonder aandachtspunt is hoe deze moskee gefinancierd moet worden. Zijn er wel voldoende financiële middelen. In de eerdergenoemde brief d.d. 22 januari 2021 van de gemeente en de Islamitische Unie is aangegeven dat de Stichting Nederlandse moskeeënbouw en Ondersteuning Gemeenschap (NMOG) de toekomstige eigenaar zal zijn en de Islamitische Unie de beheerder en gebruiker. In eerdere interne stukken van de gemeente wordt ervan uitgegaan dat de Islamitische Unie bij de gemeente heeft aangegeven dat een buitenlandse organisatie ENUG, gevestigd te Keulen de toekomstige eigenaar van de grond zal zijn. Het is niet duidelijk wie de eigendom zal verkrijgen en hoe de financiering zal lopen.

7. Er wordt geen melding gemaakt over de prijs die betaald wordt. Dit zal in ieder geval een marktconforme prijs moeten zijn zodanig dat er geen sprake kan zijn van illegale staatssteun. Is er een taxatierapport, en van welk bedrag gaat de gemeente uit.

Met deze opsomming beoogt de stichting zeker niet een limitatieve lijst van onderwerpen aan te geven. Het is slechts een eerste opsomming die zeker nog naderhand aangevuld zal worden.

Met vriendelijke groet,

Bart van Meer

Dirkzwager legal & tax
Bart van Meer, advocaat
Velperweg 1, 6824 BZ ARNHEM
Postbus 111, 6800 AC ARNHEM

Dirkzwager legal & tax
Bart van Meer,
Velperweg 1, 6824 BZ ARNHEM, The Netherlands
P.O. Box 111, 6800 AC ARNHEM, The Netherlands

Twintig jaar zoektocht

naar een nieuwbouw islamitische gemeenschapscentrum Arnhem

Februari 2021

ISLAMITISCHE UNIE
AYASOFYA ARNHEM

Voorwoord

Deze informatiefolder geeft in vogelvlucht weer welke stappen de Islamitische Unie en de gemeente tussen 2001-2021 hebben genomen ten behoeve van de mogelijke verhuizing van de islamitische gemeenschapscentrum aan de sonsbeeksingel 110 te Arnhem.

Wie zijn wij?

Islamitische Unie, bekend als de Ayasofya moskee Arnhem, gesticht in 1985, is een religieus, - sociaal, - maatschappelijk organisatie. Wij zijn gericht op de integratie, emancipatie, participatie en prestatie van onze leden in de Nederlandse samenleving.

Wij doen dat vanuit een op de islam geïnspireerde maatschappelijke verantwoordelijkheid, die op verschillende terreinen tot uitdrukking komt. Bij al het handelen staat het actieve burgerschap van de leden in de Nederlandse samenleving centraal. Wij staan kritisch-democratisch en open voor iedereen. Wij streven de dialoog na met alle stromingen binnen en buiten de moslimgemeenschap in Nederland.

Waarom nieuwbouw?

Het huidige pand aan de sonsbeeksingel 110 voldoet al een ruime tijd niet aan de behoefte van de bezoekers van de Islamitische Unie. De gebedsruimte is te klein, de klaslokalen voor weekendonderwijs en huiswerkbegeleiding voldoen niet aan de gestelde eisen voor licht en ventilatie. Voorts heeft het huidig pand geen enkel parkeerplaats en straalt niet uit als een islamitisch gemeenschapscentrum.

Twintig jaar zoektocht in vogelvlucht

naar een nieuwbouw islamitische gemeenschapscentrum Arnhem

Eind 2001	De Islamitische Unie geeft aan de wens te hebben voor nieuwbouw van een islamitisch gemeenschapscentrum.
2002	na verschillende gesprekken met onder anderen gemeenteambtenaar Chris Zevenhoven en stedenbouwkundige Peter Koelewijn, is de islamitische unie gevraagd om met een ontwerp te komen voor de locatie hommelseweg/agnietenstraat op de plaats van het Pebremgebouw.
2003	Islamitische unie vraagt vijf verschillende architecten een ontwerp te tekenen voor een islamitisch gemeenschapscentrum op het Pebremgebouw.
2004	De beste ontwerp wordt voorgelegd aan Chris Zevenhoven en de heer ***Sander Van Bodegraven***, toenmalige wethouder. Het ontwerp wordt door hen positief ontvangen
	Er wordt een informatieavond georganiseerd voor de buurtbewoners op de voormalige St. Anna school. Enkele buurtbewoners zijn vel tegen de komst van de moskee. Na deze bijeenkomst wordt de islamitische unie op de hoogte gebracht dat het Pebremgebouw een monumentale waarde zou hebben en om deze reden een moskee daar niet past.
2005	Via de inventarisatie van ruimtevragers en ruimtebieders in de wijken Klarendal en een brede consultatie van wijkorganen heeft het College het terrein van de St. Jansschool aan de Rosendaalsestraat aangewezen voor de verhuizing van de islamitische unie.
	24 november 2005 deelt het College in een brief, die huis-aan-huis in Klarendal is verspreid, mee dat de huidige locatie van de moskee aan de Sonsbeeksingel en de locatie van de St Jansschool aan de Rosendaalseweg zijn aangewezen als geschikte locaties voor een nieuw te bouwen moskee.
2006-2007	Er vinden meerdere besprekingen met de wethouder, ***Barth van Eeten***. Verschillende onderzoeken worden uitgevoerd door de islamitische unie en de gemeente ter voorbereiding van overdracht en realisatie van nieuwbouw
2008	16 december organiseert de gemeente samen met de islamitische unie een informatieavond voor de buurtbewoners in het KAB gebouw
2009	Er wordt een Nota van Randvoorwaarden Islamitisch Religieus Gemeenschapscentrum aan de Rosendaalsestraat geschreven
2010	De raad beslist met 19 tegen en 18 voor. De plannen voor Rosendaalsestraat vervallen
	De Islamitische Unie en de gemeente onderzoeken naar een andere locatie. Het HKA terrein en de grond aan de Hemonylaan wordt besproken
2012	Na enkele gesprekken laat de wethouder ***Margreet van Gastel*** een QuickScan uitvoeren voor de Hemonylaan. Er wordt toegezegd dat indien er geen woon-zorgcomplex komt de islamitische unie haar plannen hier kan verwezenlijken
2013	De 3gasthuizen die op de locatie Hemonylaan een woon-zorgcomplex zou bouwen geeft aan de plannen te schrappen. Voorts bevestigd de 3gasthuizen aan de islamitische unie de grond te willen verkopen mist de gemeente hiermee instemt
	Stilte
2014	De gemeente beslist woningbouw te realiseren in tegenstelling tot de eerder gemaakte afspraken. Islamitische unie dient bezwaar in bij de wethouders en burgemeester
2015	Burgemeester Kaiser belooft de islamitische unie een nieuwe zoektocht te starten en geeft aan dat een moskee met een minaret in Arnhem mogelijk gemaakt zal worden
2018	Gemeente stelt de islamitische unie voor om te onderzoeken of de kavel aan de westervoordedijk een geschikt locatie is.
2021	Na verschillende onderzoeken is met de gemeente een reserveringsovereenkomt ondertekend ten behoeve van de realisatie van een islamitisch gemeenschapscentrum aan de westervoordsedijk.

December

2003

Religieuze bijval moskee

ARNHEM - Een 'echte' moskee met minaret en koepels heeft Arnhem nog niet. De gebedshuizen van de moslims in de Gelderse hoofdstad zijn tot nu toe altijd ondergebracht in oude panden. Maar daar komt wellicht verandering in. Voorgangers van verschillende geloofsgemeenschappen geven hun mening.

De moskee annex groentezaak Aya Sofia aan de Sonsbeeksingel is momenteel het gebedshuis voor de moslims in Arnhem. Daar gaat misschien verandering in komen. (foto: Marion Keijzer)

De Stichting Islamitische Unie is voornemens een nieuwe moskee te bouwen. Ze heeft momenteel een Turkse moskee aan de Sonsbeeksingel genaamd Aya Sofya. Het toekomstige gebedshuis moet komen in Klarendal, St. Marten of de Geitenkamp. De voorkeur gaat naar deze wijken uit, omdat er de meeste bezoekers van de huidige moskee wonen.

„Als christenen een kerk mogen bouwen, dan mogen moslims een moskee bouwen", zo reageert predikant M. Vrijhof van de christelijk gereformeerde Kruiskerk. „Het is aan de mensen zelf hoe ze uiting willen geven aan hun geloof. Ik hoop alleen dat ze de moskee bouwen vanuit religieuze motieven en niet vanuit politieke beweegredenen. Maar ik ga uit van het eerste."

De kosten voor de bouw komen geheel voor de rekening van de islamitische gemeenschap. Sinds de scheiding van kerk en staat moeten de eerstgenoemden de eigen boontjes doppen. Middels donaties en de bijdragen van de leden van de moskee kan geld worden opgehaald. De bouwkosten gaan waarschijnlijk in de miljoenen lopen.

Die scheiding van religie en politiek houdt bovendien in dat de gemeente Arnhem zich niet teveel mag bemoeien met het gebeuren. Aan de andere kant vraagt de vrijheid van godsdienst om een overheid die gelovigen faciliteiten biedt om van hun grondwettelijke recht gebruik te maken.

De gemeente is dan ook bereid de Islamitische Unie een handje te helpen en denkt mee over een geschikte locatie. Bovendien wordt momenteel gebakkeleid over de gewilde minaret. Over of die er komt en hoe hoog die wordt, moet nog een compromis worden gesloten.

- Lees verder op pagina 7 -

Arnhemse Koerier 24-12-2003

24. dec. 2003.

'Het is van belang dat de moskee zichtbaar is'

- Vervolg van voorpagina -

Vrijhof vindt dat de minaret erbij kan. „Het gaat om de intentie. Wil je een opzichtig, groot gebouw, of wil je een bij je geloof passend gebouw? Ik denk dat ze dat laatste willen. Dus wat mij betreft is zo'n minaret geen punt. Wij hebben ook bellen bij onze kerk die we af en toe laten kletteren. Maar niet te vaak en te lang, want we willen de mensen geen overlast bezorgen."

De roep om het nieuwe gebedshuis vloeit voort uit het toenemende aantal moskeebezoekers. Tijdens het vrijdaggebed bezoeken wekelijks meer dan tweehonderd moslims 'Aya Sofya'. Daarnaast wil de gemeenschap graag een moskee die ook de uitstraling heeft van een moskee. Het moet een gebouw gaan worden dat voor een ieder herkenbaar is.

Pastor H.G. Surmund van de rooms-katholieke kerk De Wijngaard vindt die zichtbaarheid belangrijk. „Een pluriforme samenleving kan alleen bestaan als er voortdurend een ontmoeting en uitwisseling kan plaatsvinden. Daarom is het goed als de moskee zichtbaar wordt gemaakt. Nu weten alleen ingewijden waar de moskee is."

De voorganger heeft er alle begrip voor dat de moslims een nieuw geloofshuis willen. „Als een gemeenschap groeit en een grotere betekenis krijgt dan is dat toch logisch. De moslims spelen een belangrijke rol op godsdienstvlak. En dus leveren ze een prominente bijdrage aan onze samenleving. Zij zijn er ook en doen ook mee."

Net zoals de christelijke, protestantse en gereformeerde kerken, bestaat de gemeenschap van gelovige moslims niet uit een homogene groep. Er zijn verschillende etniciteiten, waaronder de Turkse en de Marokkaanse, en verscheidene stromingen. Onder de moslims heerst dus ook verdeling en één moskee is niet genoeg om een ieder in onder te brengen.

„Misschien dat er op den duur dus nog andere moskeeën bijkomen", aldus rabijn S. Evers van de Joodse gemeenschap te Arnhem. „Ik zou ook niet weten waarom niet. De moslims hebben eveneens de behoefte en het recht om in een normaal gebouw te zitten. Van die spookverhalen dat moskeeën broedplaatsen zijn van terroristen moeten we niet uitgaan."

Een beslissing over de minaret zal nog wel wat voeten in de aarde hebben, gezien de discussie in Rotterdam. Hier is geen minaret toegestaan.

September 2004

bij zo'n moeilijk besluit'

De gebedsgebouwen in Arnhem leveren deze dagen veel stof tot praten op. Gisteravond werd in de Willibrordusdkerk in de wijk Plantenburg gesproken over de sluiting van vijf katholieke kerken. Een paar kilometer verderop discussieerden in Sint Marten bezorgde buurtbewoners over de bouw van een moskee.

Bahoeddin Budak spreekt. De buurtbewoners luisteren aandachtig.

Emotie en rumoer over 'mosknee'

Door EELKO WESTER

ARNHEM • „Ik wil maar een ding weten: kan ik vanavond stemmen of ik tegen een moskee ben?". „Nee. Dan ga ik weer."

Zo nog is de eerste buurtbewoner die in afgekomen op de bijzondere vergadering van het wijkplatform Sint Marten en Sonsbeek/Kwartier Zuid. Bijna honderd omwonenden zijn aanwezig in de hal van de Sint Arnuschool op het HKA-terrein aan de Rosendaalseweg. Ze zijn bezorgd. En dat alleszins door een pamflet dat in de maanden ervoor bij diverse bewoners stekken in de brievenbus is gestopt. De strekking van het A-viertje, waarop met grote letters 'moskee' staat: komt allen naar de vergadering van het platform, want daar wordt besloten of op het HKA-terrein een moskee wordt gebouwd.

De brief is niet ondertekend. De meeste aanwezigen vermoeden dat het wijkplatform de brief heeft gestuurd. Maar de voorzitter weet zijn handen direct in onschuld: „Deze stemmingmakerij de brief is absoluut niet van ons."

Van wie dan wel, blijft onbeantwoord. Zoals er in eerste instantie de vele vragen onbeantwoord blijven. Dat verontrust een chauffeur van de Sint Arnuschool op het HKA-terrein aan de Rosendaalseweg. Ze zijn bezorgd. En dat alleszins door een pamflet dat in de maanden ervoor bij diverse bewoners stekken in de brievenbus is gestopt. De strekking van het A-viertje, waarop met grote letters 'moskee' staat: komt allen naar de vergadering van het platform, want daar wordt besloten of op het HKA-terrein een moskee komt en een eventuele moskee komt en een eventuele plek is er ook nog niet. De gemeente heeft alleen het verzoek gekregen van de Islamitische Unie of het mogelijk is een moskee te bouwen in Sint Marten of Klarendal. „En dat zijn we nu aan het onderzoeken", laat hij weten.

De gemeente heeft vijf tot tien locaties in Klarendal en Sint Marten op het oog, maar neigt over de namen. Alleen het HKA-terrein is naar buiten gekomen. „Maar het is nog allerminst zeker dat hier een moskee komt", haast De Bonde zich te zeggen.

De stemming wordt er niet echt beter van. Aan Bahoeddin Budak, voorzitter van de Islamitische Unie in Arnhem, vervolgens de schier onmogelijke klus uit te leggen waarom hij een moskee in de wijk wil neerzetten.

„Ik woon nu dertig jaar in Nederland", begint Budak zijn betoog. „Maar ik vraag me af of ik hier nog dertig jaar mag wonen."

Rumoer stijgt op vanuit de volgepakte hal. Dan wordt het stil. Voor het eerst. Aderlaten kunnen de bewoners bijna een kwartier lang naar het betoog van de voorman van de Arnhemse moskeeën. Op vriendelijke toon vertelt hij de aanwezigen dat dit ook zijn wijk is. „Alleen ben ik geen christen, maar moslim. Ik wil ook een herkenbaar gebouw om mijn geloof te beleiden en geen zaal achter een grensgewinkel. Daar heb ik recht op." Zijn boodschap komt over. Maar nog lang niet bij alle aanwezigen is de koudwatervrees verdwenen.

Begin december volgt er een echte informatieavond. „Met een echte uitnodiging", beloofd De Bonde.

December 2009

eken

Kijk voor het laatste regionale nieuws ook op: www.gelderlander.nl

arnhem & omstreken | 27

MOSKEE IN KLARENDAL

Op de plaats aan de Rosendaalsestraat in Klarendal waar de Sint Jansschool staat, moet een moskee komen voor de 250 islamitische gezinnen in de wijk. Maar er is veel tegenstand.

'We gaan natuurlijk geen twee à drie miljoen euro investeren in een plan waar we niet volledig achter staan'

'De plannen zoals ze er nu uitzien, zijn het gevolg van een democratisch proces. Ik zal'n proces is nooit iedereen tevreden'

De minaret is geen onderwerp van discussie

Oostpool schrapt 'Godot'

Poging tot overval op zaak aan Steenstraat

eken

Kijk voor het laatste regionale nieuws ook op: www.gelderlander.nl

arnhem & omstreken | 23

MOSKEE

De afwezigheid van een raadslid en het niet stemmen van een ander raadslid kostten de Islamitische Unie gisteravond haar moskee. En alle tegenstemmen, natuurlijk.

Bloedstollend debat in hoffelijke sfeer

'Het is ook echt niet zo dat de meeste Klarendallers tegen een moskee als zodanig zijn. Het moet alleen een kleinere moskee zijn'

'Wij pleiten voor een onderzoek naar de betrouwbaarheid van Milli Görüs en dat heeft helemaal niets met racisme te maken'

Moskee

Soms lagere kortingen op bijstand

Zoektocht naar wapen levert nog niets op

Geen onvertogen woord en ook geen massale drukte bij de raadsvergadering over de mogelijke bouw van een moskee in Klarendal. Iedereen houdt zich in de plooi.

door Piet Verhoeven

Een man met een V op zijn overhemd is helemaal in de minderheid aan deze bijzondere raadsvergadering bij de deur. Anden zijn er ook wel bevlagd geweest, maar zonder „We verwachten veel bezoekers, dus hebben we ook veel beveiligers aangetrokken", zegt een woordvoerder van de gemeente Arnhem. Maar die grote belangstelling, die zijn er niet. Als de burgemeester is bezoeker uiteindelijk opgetreden waar het rapportenmagazijn van Pathé naar zal blijken op de avond dat de gemeente de club haar schuld van elf miljoen liet schrijven. Maar nu, dit en een man of tien. Want voor de meeste mensen is bromen in de zaaltrui, een deur openlaten, plek genoeg.

De Turken zitten aan de ene kant van de raadszaal, de Hollanders aan de andere. Er is alvorst en de meningen zijn bekend: tegenover elkaar. Maar er valt geen onvertogen woord. Waar is bijvoorbeeld het agressieve verzet dat veel Klarendal? Waar zijn de vijandige spandoeken? Bij enige vergaderingen in Klik en Klaal zijn vrijdag en zaterdag een reactionaire opstanding de raad buitengaats, maar vergeleken is daar geen spoor van. Hoeften de zijn fanatiek bezwaarmakende Bewonersgroep Klarendalbewoners en Klarendal in Actie deze dag te drukken bezoeken welkom weg! „Daar is geen sprake van", zegt Tahsin uz Zaman. Hij is de bestuurslid van de Islamitische Unie Arnhem, die moskee wil realiseren. „Het is ook echt niet zo dat de meeste Klarendallers tegen een moskee als zodanig zijn. Maar het moet wel een kleinere zijn voor een beperkt aantal personen. Er zijn heus veel Wilders-sympathisanten in de buurt, maar als die moskee klein kan blijven, is hij uiteindelijk tegen."

Dan begint het spel in de raad. Iedereen weet hoe negen en half uur na het andere argument komt op tafel. De meeste partijen uiten voor gelijkwaardigheid. De Onafhankelijke stelt daarna voor aan het gas, kent per jaar vermeerdering te geven voor extra bezoekers, toch verbaasd Barth van Eeten zich. Dat suggereert de Islamitische Unie te verplichten meer parkeerplekken aan te leggen. De SVD wil de woorden van de Sint Jozefschool, die plaats maakt voor de moskee, te behouden. De SP sterk weer een Rotterdamse redeneersek te doen naar Milli Görüs, de moskeeorganisatie van de Islamitische Unie, die volgens de SP evangelisch extremistisch is. „Een die heeft zoiets van: ze zijn de hele zaak aan het verzieken", zegt SP-lieder Gerrie Elfrink. Maar het Partij-raadslid die zijn partij ondanks de rechtsstaat vergaand.

Inderdaad, in de zaal weet Aan het islamitisch verdonken op het moskeegang van de Partij. Die grote fractie haalt niet op de meerderheid voor de drongelhanden. Woordvoerder Marion Blom stak weer nog een hele serie vragen, dien vraagpartijleider Stadt Kleden een schaving. Zowel zij als het Stadsbelang als het Turkse Kamp dienen de meeting volgende restaurant lang. Als iedereen uitgaand, verstelt Blom dat de hele PvdA-fractie min-dan-zwart voor de buurt van de moskee. Toch blijkt dit niet genoeg. Malika Achekar (GroenLinks) is er zuur om PvdA-er Dick Tiechelaar sterke vierde zinnetje bij te laten gebied ontmoeting goed heeft en dus belangdringende is. Gedaan gaat op van Hofstadse kant. Voorzitter Bakaddik Radiek van het raadsdebat laat geen kansje. „We zoeken een derde plek."

Achekar was opvallend afwezig.

Foto's tijdens de unieke gemeenteraadsvergadering: voorzitter Bakaddik Radiek van de Islamitische Unie Arnhem stemt tegen de sloop van de Sint Jozefschool, maar de meerderheid van de raad is voor. Foto Marina Popova

Dinsdag 29 januari 2010 De Gelderlander

Januari 2010

21 | de Gelderlander

Dinsdag 26 januari 2010 AR 801

arnhem

www.gelderlander.nl

NATUUR

Veldmuis bepaalt succes kerkuil

28

24 'Wij kijken te veel naar de tegenstellingen'

27 Bruggenbouwer met principes

ARNHEM Gemeenteraad wijst islamitisch gebedscentrum in Klarendal af

Moskee is van de baan

- Meerderheid gemeenteraad wijst moskee in Klarendal af met krappe meerderheid.
- Argwaan rond parkeeroverlast geeft de doorslag.
- Voorzitter Islamitische Unie blijft zoeken naar geschikte plek in Arnhemse wijk.

door Harry van der Ploeg

ARNHEM – De gemeenteraad van Arnhem wijst de komst van een moskee aan de Rosendaalsestraat in de Arnhemse wijk Klarendal af. Met een krappe meerderheid van 19 stemmen tegen en 18 voor verwierpen de volksvertegenwoordigers vannacht het pakket van randvoorwaarden waarmee burgemeester en wethouders groen licht wilden geven voor het islamitisch gebedscentrum. „Als de raad in meerderheid tegen is, is het over", liet wethouder Barth van Eeten kort voor de stemming weten.

Van Eeten deed nog een dringend beroep op de gemeenteraad om zich niet te laten leiden door het idee dat de moskee hoe dan ook parkeeroverlast zal veroorzaken en dat er op die parkeerdruk nauwelijks valt te handhaven. „Ga niet uit van wantrouwen, wij vinden dat de mensen van de Islamitische Unie hebben aangetoond dat ze recht hebben op uw vertrouwen. Nu lijkt het er sterk op alsof we van tevoren met zekerheid kunnen zeggen dat het een zooitje wordt. Dat is niet terecht."

De stemverhoudingen sloegen door nadat D66 zich in het tegenkamp had geschaard omdat Van Eeten weigerde een hoger aantal parkeerplaatsen te hanteren voor de moskee dan bij andere centra met veel bezoekers. „De gemeenteraad heeft die norm vastgesteld, er is geen reden om bij de moskee een andere te hanteren." Tijdens een laatste schorsing van twintig minuten bleek al snel dat de PvdA-fractie verdeeld was. „We stemmen met een zo groot mogelijke meerderheid voor", meldde raadslid Marion Blom geheimzinnig voor de stemming. Toen was al duidelijk dat PvdA-raadslid Paul Stein zou tegenstemmen. Fractiegenoot Dick Tiemens verschoonde zich van stemming omdat hij een woning in het gebied rondom de beoogde moskeeplek heeft. Sociaal-democratisch raadslid Malika Achekar was opvallend afwezig.

2.688.000 kilo zout al gestrooid

ARNHEM – De gemeentes Arnhem, Renkum en Rheden hebben deze winter tezamen al 2.688.000 kilo zout op de gemeentelijke wegen gestrooid. Gezien de weersvoorspellingen wordt vrijwel zeker nog deze maand de 3 miljoen gehaald. In Arnhem is naast 1.908 ton aan zout ook 35.000 liter pekelwater op de weg gebracht.

Ook zijn er in de gemeente 1.100 zakken zout van 25 kilogram en 6.000 zakken van 5 kilo verspreid. Deze zijn voornamelijk opgehaald door particulieren bij de afvalbrengstations. Er zijn 230 zoutcontainers verspreid.

21 de Gelderlander
Woensdag 27 januari 2010 AR-801

arnhem

www.gelderlander.nl

SPORT
Rafael Nadal geveld door oude knieblessure
31

26 Personeel AkzoNobel staakt voor sociaal plan
27 Fel verzet tegen 'brute aanslag' op pui Noack

MOSKEE Islamitische Unie gaat op zoek naar andere plek voor gebedshuis in Klarendal

Optimisme bij islamieten

- Islamitische Unie ervaart afwijzing moskeeplan niet negatief. „De raad is tegen de plek, niet tegen de moskee."
- Unie zoekt nu andere plek voor moskee in Klarendal.
- Inzameling geld begint pas als bouwplan concreet is.

door **Piet Venhuizen**

ARNHEM – De Islamitische Unie is niet uit het veld geslagen door de weigering van de gemeenteraad in te stemmen met het bouwplan voor een moskee op het terrein van de Sint Jansschool aan de Rosendaalsestraat. Dat zegt voorzitter Bahaeddin Budak. „De raad is alleen tegen deze plek, niet tegen een moskee als zodanig."
De raad verwees de plannen voor de moskee vooral naar de prullenbak uit vrees voor parkeeroverlast. Budak zei meteen na de vergadering dat de Unie opnieuw op zoek gaat naar een geschikte plek in Klarendal voor de moskee. Dinsdagmiddag toont hij zich optimistisch. „Alleen de SP en Zuid Centraal zijn echt tegen de bouw van een moskee, zo heb ik het begrepen. De andere partijen niet. Die vinden alleen de Rosendaalsestraat niet geschikt. Het is dan zaak een andere plek te vinden. De behoefte is nog net zo groot als voor de vergadering van maandagavond."
Budak zegt het verzet uit de buurt tegen de moskee niet als pijnlijk te ervaren. „Zo zie ik dat niet, ik zie dit puur technisch. Deze plek is ongeschikt, zegt de raad. Dan schaar ik mij achter deze conclusie en gaan we op zoek naar een alternatieve plek in de wijk. Want onze leden wonen in Klarendal, dus daar moet de moskee komen te staan. Dat is duidelijk voor ons."
De Islamitische Unie heeft nog geen cent voor de bouw van de moskee in huis. „We gaan pas inzamelen onder onze leden als het bouwplan concreet is. Geld komt er ook uit de verkoop van ons huidige gebouw aan de Sonsbeeksingel. Dat we geld krijgen van onze moederorganisatie Milli Görüs, zoals de SP suggereert, is klinkklare onzin. We moeten de moskee helemaal zelf bij elkaar sparen."

Zie ook pagina 23:
Achekar zat maandag in het vliegtuig

Robot bij operatie in Rijnstate

door **Berrie van Helden**

ARNHEM – Patiënten die een prostaatoperatie ondergaan in Ziekenhuis Rijnstate in Arnhem worden met ingang van deze week geopereerd door urologen die gebruik maken van een robot. De eerste ingreep waarbij de robotchirurgie in Arnhem werd toegepast, had zaterdag plaats. Uroloog Carl Wijburg, die de ingreep uitvoerde, schat in dat de komende weken telkens twee patiënten met behulp van de Intuitie Da Vinci SI-robot worden geopereerd. De robot vertaalt de bewegingen van de uroloog, die

dG REGIO ALGEMEEN SPORT VIDEO FUN

Arnhem krijgt voor het eerst in de geschiedenis een moskee met minaret

Juni 2020

ARNHEM - Voor het eerst in de geschiedenis krijgt Arnhem waarschijnlijk een moskee met een minaret. De Ayasofya-moskee wil vanuit de wijk Klarendal verhuizen naar een nieuwe locatie aan de Westervoortsedijk, aan de rand van de nieuwe woonwijk Nieuwe Kade Kwartier.

John Bruinsma 17-06-20, 12:00 **Laatste update:** 14:09 **Bron:** De Gelderlander

29 0 REACTIES

Het gemeentebestuur wil meewerken aan een oplossing voor de al jaren in ruimtenood verkerende moskee, door op die plek een stuk grond te verkopen. Na de zomer verwacht de gemeente de eerste stap te zetten, met het sluiten van een reserveringsovereenkomst met de financier van de nieuwe moskee.

November

2020

dg.nl ✉ e-mail: redactie.arnhem@gelderlander.nl ☎ Telefoon: 088-0150472 ✱ woensdag 4 november 2020

dG Arnhem & Veluwezoom

Bezwaren van bedrijfsleven tegen locatie Westervoortsedijk 'gezocht'

Raad van Kerken neemt het op voor Aya Sofia-moskee

De Aya Sofia-moskee moet kunnen verhuizen naar de Westervoortsedijk. Dat pleitbord komt van de Raad van Kerken in Arnhem.

John Brahmana
Arnhem

Rozendaals ruimste raadsvergadering ooit

Hardlopen tot de laatste snik

Robin Kinderjan: 'Ga maar kerstpakketten ingakken' ▸ Pl

'Traumaheli' voor meesje

Kalkstorting op Grieselse Heide

▸ Pl

Overzicht deelnemers rondetafelgesprek Fluvium-Zuid

1	B. Winters	Namens de Stichting Westervoorstedijk
2	B. Van Meer	Namens de Stichting Westervoorstedijk
3	B. Budak	Islamitische Unie
4	L. Mooi	
5	C. van Essen	BPD Ontwikkeling BV
6	T. Iniguez	Voorzitter van OKA
7	H.R. van der Doe	Voorzitter van StAB
8	J. Donkerbroek	Bewoner van het Nieuwe Kadekwartier
9	A.J. Kon	Raad van Kerken Arnhem
10	M. Westdijk	Bewoner van het Nieuwe Kadekwartier
11	R. Barends	Arnhems Platform voor Levensbeschouwingen
12	S. Hansen	Triavesta

WOB verzoek Fluvium Zuid

Tijdens het rondetafelgesprek kwam een WOB-verzoek ter sprake die de Stichting Westervoortsedijk heeft ingediend ten aanzien van alle documenten die betrekking hebben op het gehele bestuurlijke proces dat heeft geresulteerd in het collegebesluit van 16 juni 2020 ten aanzien van Fluvium Zuid.

Zie hier:
1. Het WOB-verzoek: https://geo1.arnhem.nl/hyperlink/images/wob/517653_verzoek.pdf
2. Het besluit: https://geo1.arnhem.nl/hyperlink/images/wob/517653_besluit.pdf
3. Alle beschikbaar gestelde documenten:
https://geo1.arnhem.nl/hyperlink/images/wob/517653_bijlagen.pdf

BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek, rondetafelgesprek - 03-03-2021

Agenderingsverzoek "Wijziging bestemming bouwkavel A in Fluvium Zuid"

Initiatiefnemer	VVD
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Prinsen (GL), Pape (VVD), Andeweg (D66), Greving (PvdA), Kraaijenbrink (AC), De Groot (PvdD), Elfrink (SP) Van Dillen (CDA), Zijlstra (CU), Usta (Denk VA) en Tujeehut (AOP).
De fractie van de PVV was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
Aan het rondetafelgesprek hebben elf insprekers deelgenomen. Tijdens het gesprek hebben de insprekers zich voorgesteld en de belangrijkste boodschap aan de raad meegegeven. Vervolgens zijn vragen gesteld door de aanwezige fractievertegenwoordigers.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging aan de initiatiefnemer gevraagd of er in een vervolg voorzien is. Mevrouw Pape van de VVD heeft aangegeven dat zij met haar fractie zal bespreken over een vervolgagendering.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Simonis

Politieke Avond

Dossiernummer	2135
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 maart 2021
Agendapunt	2.LF
Omschrijving	18.45 uur - 20.30 uur: Herijking welzijnsopdracht 2020

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	9 december 2020
Politieke Avond	20 januari 2021
Politieke Avond	3 februari 2021
Politieke Avond	**3 maart 2021**
Politieke Avond	10 maart 2021
Politieke Avond	24 maart 2021
Politieke Avond	7 april 2021

Titel/onderwerp: # Herijking welzijnsopdracht 2020

Raadsadviseur: E. Dirksen Telefoonnr: 3774712 Elsebee.dirksen@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	M. Zeilstra
Portefeuillehouder:	M. Louwers	Telefoonnr:	377 4449
		E-mailadres:	marieke.zeiltra@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvorming I		
Toelichting	**Voorstel** Het college stelt de raad voor de notitie Herijking welzijnsopdracht 'Samen werken aan een sociale basis' vast te stellen. **Aanleiding** In de begroting is opgenomen dat in 2020 de stedelijke welzijnsopdracht wordt herijkt. Het doel van de herijking is om een beweging op gang te brengen die de uitvoering van het welzijnswerk verder versterkt, waarbij zo slim mogelijk combinaties van functies en voorzieningen worden gemaakt voor de inwoners in onze wijken. Op 3 december 2019 heeft het college een raadsbrief gestuurd over de hoofdlijnen van de aanpak. **Beoogd effect raadsvoorstel** Door gerichter aan preventie te werken wil het college een verschuiving van zorg naar welzijn, van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen realiseren. Deze aanpak wordt gekoppeld aan een projectmatige inzet van organisaties op het snijvlak van zorg en welzijn aan de hand van concrete afspraken over te bereiken resultaten. Het doel van dit raadsvoorstel is om door deze herijking te bereiken dat er 1. concrete keuzes op basis van stedelijke en wijkspecifieke opgaven worden gemaakt; 2. op een slimmere wijze welzijnswerk wordt ingezet door middel van sociale innovaties; 3. duidelijkere focus komt op thema's en doelgroepen; 4. meer gewerkt wordt op basis van resultaten in plaats van op basis van activiteiten; 5. meer samenhang en samenwerking komt in plaats van de nu bestaande versnippering; 6. professionalisering en verzakelijking plaatsvindt met een duidelijk opdrachtgeverschap en met regie vanuit de gemeente. **Acht beslispunten** Uit de richtinggevende notitie Herijking welzijnsopdracht 'Samen werken aan een sterke sociale basis' vloeien een achttal beslispunten voort. Waaronder het vaststellen van de ambitie: Samen zorgen we voor een sterke sociale basis waarin iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen en waarbij met preventie zoveel als mogelijk het beroep op zorg wordt voorkomen. Tevens worden de inhoudelijke thema's vastgesteld, de uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken en de sturingsprincipes voor de aansturing en uitvoering van het welzijnswerk. **Financiën** In de Begroting 2020 - 2024 is besloten om meer focus aan te brengen in de te bereiken doelen en de te behalen resultaten. In deze notitie zijn de richting en de uitgangspunten bepaald. Hiermee is de verwachting dat een besparing (door het effectiever inzetten van middelen) op bestaande welzijnssubsidies wordt gerealiseerd van € 200.000, - in 2021 oplopend tot een structurele besparing van € 545.000, - Met de preventieve inzet van algemene voorzieningen ontstaat financiële ruimte in het sociaal domein die deels kan worden ingezet om de inzet op preventie verder te versterken.		

	Rondetafelgesprek 9 december 2020 Er hebben zeven betrokkenen/belanghebbenden deelgenomen aan het rondetafelgesprek. Op verzoek van de raadskamer zal een tweede rondetafelgesprek plaats vinden met de gebruikers van het welzijnswerk in de wijken. **Rondetafelgesprek 20 januari 2021** Er hebben 14 jongeren en/vrijwilligers uit diverse wijken in de stad deelgenomen aan dit rondetafelgesprek. (zie behandelresultaat).
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronden van de informatieve fase en doorgeleiden naar de meningsvormende fase.
Spreekrecht publiek	Nee
Behandeladvies	*Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld.* **Meningsvorming 1** - Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin meningen kunnen worden verkondigd of politieke vragen kunnen worden gesteld. - De wethouder reageert nadat alle fracties aan het woord zijn geweest, en beantwoordt de vragen, waarbij hij antwoorden kan samenvoegen en herhaling van vrijwel overeenkomstige punten achterwege blijft, De voorzitter ziet erop toe dat de beantwoording van de wethouder ter zake is en in gaat op de gestelde vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Uitkomst van de Meningsvormende (MI) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de Besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Raadsvoorstel Herijking welzijnsopdracht 2020
Bijlage 1 Richtinggevende notitie Herijking welzijnsopdracht 'Samen werken aan een sterke sociale basis'
Raadsbrief: Herijking Welzijnsopdracht 2020 d.d. 3-12-2019
Lijst met deelnemers 1e rondetafelgesprek december 2020
Behandelresultaat rondetafelgesprek 9 december 2020
Lijst met deelnemers 2e rondetafelgesprek 20 januari 2021
Behandelresultaat 2e rondetafelgesprek 20 januari 2021

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 415959

Onderwerp: Herijking welzijnsopdracht 2020

Voorstel

1. De richtinggevende notitie Herijking welzijnsopdracht 'Samen werken aan een sterke sociale basis' vast te stellen.
2. Het financiëel effect zoals beschreven in de paragraaf Financiën te verwerken in Begroting 2021.

Inleiding

In de begroting is opgenomen dat in 2020 de stedelijke welzijnsopdracht wordt herijkt. Het doel van de herijking is om een beweging op gang te brengen die de uitvoering van het welzijnswerk verder versterkt, waarbij zo slim mogelijk combinaties van functies en voorzieningen worden gemaakt voor de inwoners in onze wijken. Op 3 december 2019 bent u per raadsbrief geïnformeerd over de hoofdlijnen van de aanpak. Onderdeel van de herijking is ook een financiële taakstelling.

In de afgelopen maanden zijn wijkgesprekken gevoerd in alle Arnhemse gebieden en zijn samen met instellingen en bewoners de hoofdthema's besproken. Deze notitie geeft richting aan de herijking. We willen het welzijnswerk, veel meer dan nu het geval is, vanuit de behoeften in de wijken vormgeven. Zodat Arnhemmers die elkaar willen helpen dat goed kunnen doen en waar nodig worden ondersteund. Arnhemmers hebben hulp nodig dichtbij, in de eigen omgeving. Deze ondersteuning wordt geboden door vrijwilligers of professionals die de buurt goed kennen. Organisaties werken met elkaar samen voor en met de Arnhemmers.

Onder welzijnswerk verstaan wij de door de gemeente gesubsidieerde of via inkoop gefinancierde inzet, gericht op algemene voorzieningen die bijdragen aan een sterke sociale basis. Dit alles kan niet zonder de vele vrijwilligers die zich inzetten voor hun naasten en hun buurt. Wij willen hen helpen om dat te kunnen blijven doen.

Onder sociale basis verstaan wij het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Dit is een brede definitie waar veel onder valt. De sociale wijkteams vallen daar bijvoorbeeld ook onder. Maar ook sportverenigingen, zorgaanbieders, huisartsen, scholen, culturele instellingen en vele andere organisaties, diensten en voorzieningen maken hier onderdeel van uit.

Beoogd effect

We willen met de herijking van de welzijnsopdracht bereiken dat er:
1. concrete keuzes op basis van stedelijke en wijkspecifieke opgaven worden gemaakt;
2. op een slimmere wijze welzijnswerk wordt ingezet door middel van sociale innovaties;
3. duidelijkere focus komt op thema's en doelgroepen;
4. meer gewerkt wordt op basis van resultaten in plaats van op activiteiten;

Arnhem GEMEENTE

5. meer samenhang en samenwerking komt in plaats van de nu bestaande versnippering;
6. professionalisering en verzakelijking plaatsvindt met een duidelijk opdrachtgeverschap en met regie vanuit de gemeente.

Beslispunten

Uit de richtinggevende notitie vloeien de volgende beslispunten voort:

1. Vaststellen dat aan het welzijnswerk twee waarden ten grondslag liggen: de intrinsieke waarde (de sociale basis als zelfstandige waarde) en de extrinsieke waarde (preventie geboden binnen de sociale basis ten dienste van de transformatie van het sociaal domein).
2. Vaststellen dat de ambitie luidt: Samen zorgen we voor een sterke sociale basis waarin iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen en waarin met preventie zoveel als mogelijk het beroep op zorg wordt voorkomen.
3. Vaststellen dat het welzijnswerk zich moet richten op de volgende inhoudelijke thema's:
    - Opgroeien en opvoeden
    - Maatschappelijke verbinding (ontmoeten, eenzaamheid voorkomen, leefbaarheid, voorkomen overlast, bewonersondersteuning, vrijwilligersondersteuning);
    - Zelf- en samenredzaamheid (lichte vormen van begeleiding en ondersteuning, mantelzorg en informele zorg, langer thuis wonen en financiële kwetsbaarheid);
    - Specifieke thema's en actuele ontwikkelingen. Er moet ruimte blijven voor specifieke thema's waarop door het welzijnswerk op moeten worden ingespeeld, zoals seksuele diversiteit, ggz-problematiek en dementie.
4. Vaststellen van de volgende uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken (de uitgangspunten worden in de notitie toegelicht):
    a. We werken opgavegericht: het welzijnswerk een versterking is van de sociale basis.
    b. We zetten in op meer sociaal makelaarschap
    c. We stellen de behoeften van bewoners centraal
    d. We vinden lichte vormen van begeleiding en ondersteuning van belang voor onze inwoners
    e. We werken met oog voor de omgeving
    f. We zetten maximaal in op ondersteuning van vrijwilligers en ondersteuning van mantelzorgers
    g. We werken vanuit de wijken: wijkgericht werken is het uitgangspunt voor alle organisaties in de sociale basis
    h. We komen samen tot resultaten door te tellen en te vertellen
    i. We zetten in op samenwerking op basis van partnerschap en we bieden ruimte voor innovatie.
5. Vaststellen van de sturingsprincipes voor de aansturing en uitvoering van het welzijnswerk:
    a. Voor de op het individu gerichte inzet zijn de sociale wijkteams leidend en voeren zij de regie. Hiervoor moet de samenwerking tussen de sociale wijkteams en het welzijnswerk worden verbeterd waarbij de sociale wijkteams direct een beroep kunnen doen op expertise en capaciteit die wordt georganiseerd, vrijgemaakt en aangeboden door het welzijnswerk.
    b. Voor de groepsgericht inzet is het welzijnswerk leidend en voeren de welzijnsorganisaties de regie. Het welzijnswerk en de sociale wijkteams werken samen

bij het organiseren van algemene voorzieningen die nodig zijn om het beroep op maatwerkvoorzieningen te beperken.

6. Vaststellen dat de middelen voor welzijn gerichter ingezet gaan worden waardoor efficiënter gewerkt gaat worden en de in de Begroting 2020-2024 vastgestelde besparing op bestaande welzijnssubsidies wordt gerealiseerd van € 200.000,- in 2021, oplopend tot een structurele besparing van € 545.000,-. We vragen partijen om samen te werken en om te bezien waar overlappingen zitten in de werkzaamheden. Via de wijken halen we op waar deze bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden.
7. Vaststellen dat de herijking moet leiden tot het meer gebruik maken van algemene voorzieningen in plaats van maatwerkvoorzieningen en dat deze gerichte inzet op preventie financieel mogelijk wordt gemaakt door hiervoor in de jaren 2021, 2022 en 2023 € 200.000 vanuit de middelen uit de bestemmingsreserve Transformatie zorg ter beschikking te stellen.
8. We monitoren de preventieve inzet van algemene voorzieningen in plaats van maatwerkvoorzieningen alsook de realisatie van de besparingen op welzijn en maken inzichtelijk in welke mate deze worden gerealiseerd.

Toetssteen voor alle subsidiëring van het welzijnswerk is de mate waarin invulling wordt gegeven aan de uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken, de mate waarin aan de Arnhemse opgave en thema's wordt bijgedragen alsook de mate waarin met andere nieuwe en bestaande initiatieven en organisaties wordt samengewerkt.

Argumenten

1.1 Een groeiende groep Arnhemmers in een kwetsbare positie redt het niet helemaal alleen.
Herijking van de welzijnsopdracht is als speerpunt opgenomen o.a. in de perspectiefnota 2020-2023. Mensen willen elkaar ontmoeten, elkaar helpen, samen dingen ondernemen in of buiten de wijk, eenzaamheid tegengaan en meedoen in de stad. Een goede sociale basis heeft niet alleen voor een individuele inwoner meerwaarde, maar dus ook voor de buurt en de wijk waarin iemand leeft.

1.2 Een betere aansluiting op zorg is nodig.
Welzijn kan bijdragen aan de afschaling van zorg. Maar welzijn is ook veel meer dan afschaling van zorg. Goede voorliggende en/of algemene voorzieningen kunnen bijdragen aan lagere zorgkosten. De transformatie in het sociaal domein maakt dat de gemeente verantwoordelijk is geworden voor het bieden van passende zorg. Het gaat daarbij primair om lichte vormen van begeleiding en ondersteuning. Alleen waar dit echt noodzakelijk is worden zwaardere vormen ingezet. Het liefst zijn wij problemen voor. Daarom zetten wij stevig in op preventie. Welzijnswerk speelt hierbij een steeds belangrijkere rol. Met een goede sociale basis kan worden voorkomen dat problemen van inwoners verergeren en kan hulp dichterbij hen worden georganiseerd. Het welzijnswerk heeft daarmee een (extrinsieke) waarde waarmee een beroep op specialistische vormen van zorg en ondersteuning wordt voorkomen of beperkt. Specialistische ondersteuning kan gaan over individuele maatwerkvoorzieningen in het kader van de (jeugd)zorg, maar bijvoorbeeld ook over schulden, overlast, armoede, bijstand of schooluitval. Gelet op de extrinsieke waarde is deze richtinggevende notitie afgestemd op de doorontwikkeling van (de visie op) het sociaal domein.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Door de betrokkenheid van een groot aantal actoren en de samenhang met diverse beleidsterreinen (sociaal en fysiek) is een goede afbakening van belang. Vandaar dat in de notitie primair wordt gefocust op de welzijnsopgave als onderdeel van de Arnhemse Sociale Basis.

Participatie

Bij het tot stand komen van deze agenda zijn verschillende samenwerkingspartners betrokken. Er zijn acht wijkgesprekken gevoerd waaraan ook raads- en burgerleden hebben deelgenomen. Er is gesproken met de Adviesraad Sociaal Domein, met de sociale wijkteams, de Teams Leefomgeving en bijvoorbeeld met diverse bewonersorganisaties. We spraken met Praktische Zaken en de adviseurs van de Arnhemse AdviesBrigade. Ook is er nauw contact met verschillende buurthuizen in de stad. Door de coronacrisis zijn in de stad al diverse voorbeelden ontstaan die laten zien hoe de nieuwe beoogde samenwerking in de praktijk kan uitpakken. Bijvoorbeeld ten aanzien van de gezamenlijke inzet van het jongerenwerk door AM Support, Presikhaaf University, Rijnstad en Pactum Rijnside. Maar zeker ook door de vele vrijwilligers die zich hebben gemeld en die zelf initiatieven hebben genomen. VoorelkaarinArnhem (SWOA, MVT en Rijnstad) heeft deze beweging actief ondersteund. Ook tijdens de implementatie zullen wijkgesprekken worden gevoerd en blijft de participatie van bewoners en instellingen onverminderd van belang.

Financiën

In de Begroting 2020 - 2024 is besloten om meer focus aan te brengen in de te bereiken doelen en te behalen resultaten. In deze notitie zijn de richting en de uitgangspunten bepaald. Hiermee is de verwachting dat een besparing, door het effectiever inzetten van middelen, op bestaande welzijnssubsidies wordt gerealiseerd van € 200.000,- in 2021 en oplopend tot een structurele besparing van € 545.000,-

De welzijnsorganisaties zijn betrokken bij deze verandering en in de subsidiebeschikking 2020 is deze verandering aangekondigd. De welzijnsorganisaties zijn gevraagd zich voor te bereiden op deze verandering onder andere door met partners in de wijk samen te werken en te bezien waar dubbelingen zitten in de werkzaamheden en hun organisatie zo flexibel mogelijk in te richten en voor te sorteren op de gewenste beweging.

We gaan meer aan preventie doen, maar we gaan ook gerichter aan preventie werken. We willen een verschuiving van zorg naar welzijn, van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen realiseren. We koppelen dit aan een projectmatige inzet van organisaties op het snijvlak van zorg en welzijn aan de hand van concrete afspraken over te bereiken resultaten. Wij werken daarbij integraal, wetende dat de kosten (investeren in preventie in het welzijnswerk) voor de baten (minder uitgaven aan maatwerkvoorzieningen in het sociaal domein) uitgaan. Met de preventieve inzet van algemene voorzieningen ontstaat financiële ruimte in het sociaal domein die deels kan worden ingezet om de inzet op preventie verder te versterken. Om deze beweging op gang te brengen en stimuleren stellen wij voor in de jaren 2021, 2022 en 2023 € 200.000, - vanuit de resterende middelen uit de bestemmingsreserve Transformatie zorg ter beschikking te stellen. In de bestemmingsreserve resteert in 2024 na deze besteding € 546.000,-.

We monitoren de preventieve inzet van algemene voorzieningen in plaats van maatwerkvoorzieningen alsook de realisatie van de besparingen op welzijn en maken inzichtelijk in welke mate deze worden gerealiseerd.

Uitvoering

Met de herijking wordt geïnvesteerd in een nieuwe manier van werken met inwoners en maatschappelijke organisaties die breder toegepast kan worden, bijvoorbeeld bij sport-, cultuur- en onderwijsactiviteiten in wijken, maar ook breder in het sociaal domein of het werken met subsidies en gesubsidieerde organisaties. Om die verbreding en verankering te borgen is het noodzakelijk dat verschillende onderdelen van de organisatie betrokken zijn bij de herijking. Daartoe zijn een ambtelijke stuurgroep en projectgroep opgezet.

De herijking moet uitgevoerd worden met ingang van 2021. Hiervoor is het nodig dat op de herijking wordt geanticipeerd in de te maken subsidieafspraken voor 2021. Partijen in de stad zijn de laatste jaren steeds via de subsidiebeschikking geïnformeerd over de veranderingen.

De aanpak is opgebouwd uit drie fases. De drie fases zijn niet hard van elkaar te scheiden, maar zijn wel te onderscheiden:
I. Richten: bepalen wat herijkt moet worden in en met de welzijnsopdracht. Wat willen we bereiken, welke beweging moet op gang worden gebracht?
II. Inrichten: bepalen hoe de herijking gerealiseerd kan worden. Wat is er nodig om de beoogde beweging in gang en voor elkaar te krijgen? Het gaat hierbij om het vaststellen van de uitgangspunten en het bepalen van de randvoorwaarden nodig voor implementatie.
III. Verrichten: het daadwerkelijk uitvoeren van de herijking.

Communicatie

In het voorjaar van 2020 zijn in verschillende wijken consultatiegesprekken gevoerd over datgene wat volgens inwoners en organisaties behouden moet blijven, de gewenste veranderingen en de randvoorwaarden voor de herijking. De sociale wijkteams, de Teams Leefomgeving, welzijnspartners in de stad en inwoners blijven intensief betrokken, ook bij de vervolgstappen.

We willen met deze richtinggevende notitie in de tweede helft van 2020 in gesprek gaan met uw raad en uw zienswijze en besluiten meenemen als opmaat voor de verdere inrichting en de implementatie richting 2021. In 2020 zijn er geen grotere veranderingen in de subsidieafspraken doorgevoerd. Onze partners zijn op de hoogte, onder andere via de beschikkingen en periodieke gesprekken.

De partners krijgen na besluitvorming door het college ook het raadsvoorstel toegezonden. Ook betrekken wij instellingen en bewoners actief bij de implementatie.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Richtinggevende notitie Herijking welzijnsopdracht 'Samen werken aan een sterke sociale basis'

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 415959

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 juli 2020, nummer: 415969;

gelet op artikel 160 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De richtinggevende notitie Herijking welzijnsopdracht 'Samen werken aan een sterke sociale basis' vast te stellen..
2. Het financiëel effect zoals beschreven in de paragraaf Financiën te verwerken in Begroting 2021.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Herijking welzijnsopdracht

Samen werken aan een sterke sociale basis

Richtinggevende notitie

Bestuurlijke stuurgroep
Wethouder Martien Louwers
Wethouder Hans de Vroome

Ambtelijk stuurgroep
Marieke Zeilstra (Programmamanager Meedoen in Arnhem)
Marijn Willemen (Stedelijk manager Wijken)
Ellen Krabbenborg (Programmamanager Zorg Dichterbij)
Mathilde van der Kooij (Senior businesscontroller)

Versie 30 juni 2020

Samenvatting en beslispunten

Regie voeren over je eigen leven en problemen zo veel mogelijk in eigen kring oplossen. Dat is de laatste jaren inzet geweest van het beleid op het brede sociale domein. Een groeiende groep Arnhemmers redt dat echter niet helemaal alleen. Hun hulpbronnen lijken tekort te schieten. We zien in de wijken behoeften ontstaan waar we op een nieuwe manier mee om willen en moeten gaan. Een voorbeeld hiervan is de behoefte aan meer ontmoetingsplekken. We signaleren ook dat landelijk steeds meer aandacht komt voor het thema eenzaamheid, zowel bij ouderen als bij jongeren. Ook preventief jongerenwerk wint terrein. Het wordt ingezet om te voorkomen dat jongeren overlast veroorzaken maar bijvoorbeeld ook om te voorkomen dat zij zonder startkwalificatie school verlaten.

Het aantal kwetsbare ouderen dat een beroep doet op ondersteuning vanuit de Wmo neemt toe. Deels zou deze groep ook terecht kunnen bij laagdrempelige voorzieningen in onze wijken. Een laatste ontwikkeling die we zien is dat steeds nieuwe groepen mensen in Arnhem komen wonen als gevolg van migratie. Deze groepen hebben soms specifieke behoefte aan ondersteuning in hun buurt, dicht bij hun huis.

Bovengenoemde ontwikkelingen vragen om een herijking van het Arnhemse welzijnswerk. Deze notitie geeft richting aan deze herijking. We willen dit, veel meer dan nu het geval is, vanuit de behoeften in de wijken vormgeven. Zodat Arnhemmers die elkaar willen helpen dat goed kunnen doen en waar nodig worden ondersteund. Arnhemmers hebben hulp nodig dichtbij, in de eigen omgeving. Deze ondersteuning wordt geboden door vrijwilligers of welzijnswerkers die de buurt goed kennen. Organisaties werken met elkaar samen, voor en met de Arnhemmers.

Onder welzijnswerk verstaan wij de door de gemeente gesubsidieerde of via inkoop gefinancierde inzet, gericht op algemene voorzieningen die bijdragen aan een sterke sociale basis. Dit alles kan niet zonder de vele vrijwilligers die zich inzetten voor hun naasten en hun buurt. Wij willen hen helpen om dat te kunnen blijven doen.

Onder sociale basis verstaan wij het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Dit is een brede definitie waar veel onder valt. De sociale wijkteams vallen daar bijvoorbeeld ook onder. Maar ook sportverenigingen, zorgaanbieders, huisartsen, scholen, culturele instellingen en vele andere organisaties, diensten en voorzieningen maken hier onderdeel van uit.

Met de herijking brengen we meer focus aan in de opdracht aan het welzijnswerk door vast te stellen:

- wat de Arnhemse opgave is voor de sociale basis: wat is onze ambitie?
- wat dat betekent voor het welzijnswerk: wat zijn de inhoudelijke thema's waarop het welzijnswerk zich binnen de sociale basis moet richten?
- wat de uitgangspunten zijn voor de Arnhemse manier van werken: hoe willen we dat het welzijnswerk werkt en samenwerkt?

- wat de sturingsprincipes zijn voor de uitvoering van het welzijnswerk: hoe komen we waar we willen zijn?
- wat de financiële kaders zijn van het welzijnswerk: wat is het budget voor welzijnswerk?

Op deze manier zetten we een beweging in die leidt tot de herijking van het welzijnswerk. De richting die we hieraan geven en de uitgangspunten die we daarbij formuleren kunnen een bredere uitstraling hebben en ervoor zorgen dat er een bredere beweging komt in de totale Arnhemse sociale basis. De primaire focus is dit echter op dit moment nog niet. De samenwerking vanuit het welzijnswerk met andere onderdelen van de sociale basis, met name de sociale wijkteams en de teams leefomgeving, komt wel nadrukkelijk terug in de notitie.

Uit de richtinggevende notitie vloeien de volgende beslispunten voort:

1. Vaststellen dat aan het welzijnswerk twee waarden ten grondslag liggen: de intrinsieke waarde (de sociale basis als zelfstandige waarde) en de extrinsieke waarde (preventie geboden binnen de sociale basis ten dienste van de transformatie van het sociaal domein).
2. Vaststellen dat de ambitie luidt: samen zorgen we voor een sterke sociale basis waarin iedereen zoveel als mogelijk gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen en waarin met preventie het beroep op zorg wordt voorkomen.
3. Vaststellen dat het welzijnswerk zich moet richten op de volgende inhoudelijke thema's:
    - Opgroeien en opvoeden;
    - Maatschappelijke verbinding (ontmoeten, eenzaamheid voorkomen, leefbaarheid, voorkomen overlast, bewonersondersteuning, vrijwilligersondersteuning);
    - Zelf- en samenredzaamheid (lichte vormen van begeleiding en ondersteuning, mantelzorg en informele zorg, langer thuis wonen en financiële kwetsbaarheid);
    - Specifieke thema's en actuele ontwikkelingen (zoals seksuele diversiteit en dementie).
4. Vaststellen van de volgende uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken (de uitgangspunten worden in de notitie toegelicht):
    a. We werken opgavegericht: het welzijnswerk een versterking is van de sociale basis.
    b. We zetten in op meer sociaal makelaarschap.
    c. We stellen de behoeften van bewoners centraal.
    d. We vinden lichte vormen van begeleiding en ondersteuning van belang voor onze inwoners.
    e. We werken met oog voor de omgeving.
    f. We zetten maximaal in op ondersteuning van vrijwilligers en ondersteuning van mantelzorgers.
    g. We werken vanuit de wijken: wijkgericht werken is het uitgangspunt voor alle organisaties in de sociale basis.
    h. We komen samen tot resultaten door te tellen en te vertellen.
    i. We zetten in op samenwerking op basis van partnerschap en we bieden ruimte voor innovatie.
5. Vaststellen van de sturingsprincipes voor de aansturing en uitvoering van het welzijnswerk:
    a. Voor de op het individu gerichte inzet zijn de sociale wijkteams leidend en voeren zij de regie. Hiervoor moet de samenwerking tussen de sociale

wijkteams en het welzijnswerk worden verbeterd waarbij de sociale wijkteams direct een beroep kunnen doen op expertise en capaciteit die wordt georganiseerd, vrijgemaakt en aangeboden door het welzijnswerk.

b. Voor de groepsgericht inzet is het welzijnswerk leidend en voeren de welzijnsorganisaties de regie. Het welzijnswerk en de sociale wijkteams werken samen bij het organiseren van algemene voorzieningen die nodig zijn om het beroep op maatwerkvoorzieningen te beperken.
c. Toetssteen voor alle subsidiëring van het welzijnswerk is de mate waarin invulling wordt gegeven aan de uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken, de mate waarin aan de Arnhemse opgave en thema's wordt bijgedragen alsook de mate waarin met andere nieuwe en bestaande initiatieven en organisaties wordt samengewerkt.

6. Vaststellen dat de middelen voor welzijn gerichter ingezet gaan worden waardoor efficiënter gewerkt gaat worden en de in de Begroting 2020-2024 vastgestelde besparing op bestaande welzijnssubsidies wordt gerealiseerd van € 200.000, - in 2021, oplopend tot een structurele besparing van € 545.000, -. We vragen partijen om samen te werken en om te bezien waar overlappingen zitten in de werkzaamheden. Via de wijken halen we op waar deze bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden.
7. Vaststellen dat de herijking moet leiden tot het meer gebruik maken van algemene voorzieningen in plaats van maatwerkvoorzieningen en dat deze gerichte inzet op preventie financieel mogelijk wordt gemaakt door hiervoor in de jaren 2021, 2022 en 2023 € 200.000 vanuit de middelen uit de bestemmingsreserve Transformatie zorg ter beschikking te stellen.
8. We monitoren de preventieve inzet van algemene voorzieningen in plaats van maatwerkvoorzieningen alsook de realisatie van de besparingen op welzijn en maken inzichtelijk in welke mate deze besparingen worden gerealiseerd.

Inhoud

Samenvatting en beslispunten 2
Inhoud 4
1. Inleiding 6
Waarom herijken? 6
Definities en focus: herijking gaat over het welzijnswerk binnen de sociale basis 7
Coronacrisis 7
Aanpak herijking 8
2. De Arnhemse inzet 9
Waar en voor wie we het doen 9
De thema's waaraan het welzijnswerk moet bijdragen 10
Opgroeien en opvoeden 11
Maatschappelijke verbinding 11
Zelf- en samenredzaamheid 13
Specifieke thema's en actuele ontwikkelingen 14
3. Uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken 15
Opgavegericht werken, het welzijnswerk is er ter versterking van de sociale basis 15
Meer sociaal makelaarschap 15
Behoeften bewoners centraal stellen 16
Lichte vormen van begeleiding en ondersteuning zijn nodig 16
Oog voor de omgeving 16
Ondersteuning van vrijwilligers en ondersteuning van mantelzorgers nieuwe stijl 17
Wijkgericht 17
Resultaten tellen en vertellen: leren en ontwikkelen 18
Partnerschap en innovatie 19
4. Sturingsprincipes: hoe we komen waar we willen zijn 20
De sturingsprincipes 20
Op het individu gerichte inzet 21
Groepsgerichte inzet 22
Partnerschap en innovatie 23
Toetssteen voor subsidiëring 23
5. Financiën 25
Welzijnswerk en de begroting 25
Huidige en toekomstige samenstelling budget 25
Financiële ontwikkelingen 27

6. Vervolgstappen....28
Implementatie....28
Aanhaken bij lopende trajecten....29

1. Inleiding

Waarom herijken?
In de meerjarenprogrammabegroting is opgenomen dat in 2020 het welzijnswerk wordt herijkt. Het doel van de herijking is om meer richting te geven aan het welzijnswerk in onze stad en in de wijken en daarmee een beweging op gang te brengen die de uitvoering van het welzijnswerk versterkt. We willen zo slim mogelijk combinaties van functies en voorzieningen realiseren voor de inwoners in onze wijken.

Aan de herijking van het welzijnswerk binnen de sociale basis liggen twee waarden ten grondslag.

Intrinsieke waarde: een stevige sociale basis als zelfstandige waarde
In Arnhem is altijd al veel aandacht voor saamhorigheid en cohesie in de wijken. Er wordt gelukkig veel en goed werk verzet voor en met de inwoners van Arnhem. Dat gebeurt door veel vrijwilligers en grotere en kleinere organisaties die kinderen, jongeren, ouders en ouderen helpen met hun dagelijkse problemen. Het kan gaan om geldzaken, opvoeding en opgroeien, gezondheid, sport en spel, mantelzorgondersteuning, taalmaatjes of maaltijden voor ouderen. Ook worden er nieuwe en vernieuwende initiatieven opgestart door de inwoners zelf. In elke wijk zijn wel goede voorbeelden te noemen. Van vrijwilligers die buurthuizen zelfstandig draaiend houden tot buurtbewoners die activiteiten voor hun buurt organiseren. Het welzijnswerk heeft daarmee een intrinsieke waarde. Mensen willen elkaar ontmoeten, elkaar helpen, samen dingen ondernemen in of buiten de wijk, eenzaamheid tegengaan en meedoen in de stad. Een goede sociale basis heeft niet alleen voor een individuele inwoner meerwaarde, maar dus ook voor de buurt en de wijk waarin iemand leeft.

Extrinsieke waarde: preventie
De transformatie in het sociaal domein maakt dat de gemeente verantwoordelijk is geworden voor het bieden van passende zorg. Het gaat daarbij primair om lichte vormen van begeleiding en ondersteuning. Alleen waar dit echt noodzakelijk is worden zwaardere vormen ingezet. Het liefst zijn wij problemen voor. Welzijnswerk speelt hierbij een steeds belangrijkere rol. Met een goede sociale basis kan worden voorkomen dat problemen van inwoners verergeren en kan hulp dichterbij hen worden georganiseerd. Het welzijnswerk heeft daarmee een (extrinsieke) waarde waarmee een beroep op specialistische vormen van zorg en ondersteuning wordt voorkomen of beperkt. Specialistische ondersteuning kan gaan over individuele maatwerkvoorzieningen in het kader van de (jeugd)zorg, maar bijvoorbeeld ook over schulden,

overlast, armoede, bijstand of schooluitval. Gelet op de extrinsieke waarde is deze richtinggevende notitie afgestemd op de doorontwikkeling van (de visie op) het sociaal domein.

Definities en focus: herijking gaat over het welzijnswerk binnen de sociale basis
Over definities in en over welzijnswerk en sociale basis kan lang gesproken worden zonder dat daaruit een eensluidende definitie voortvloeit. Toch is het nodig om aan te geven wat we verstaan onder sociale basis en welzijnswerk. Daarmee geven we ook aan waar deze richtinggevende notitie over gaat en waarover niet.

Onder welzijnswerk verstaan wij de door de gemeente (gesubsidieerde of via inkoop gefinancierde) inzet gericht op algemene voorzieningen die bijdraagt aan een sterke sociale basis en preventie. Deze inzet wordt gedaan voor en door vele vrijwilligers in de Arnhemse wijken. Organisaties ondersteunen de buurtinitiatieven, buurthuizen en vrijwilligers en de gemeente heeft verschillende subsidieregelingen om initiatieven actief te stimuleren. Het welzijnswerk maakt onderdeel uit van de sociale basis.

Onder sociale basis verstaan wij het geheel van organisaties, diensten en voorzieningen die het mogelijk maken dat mensen in wijken, buurten, groepen, netwerken en gezinnen samen kunnen leven en participeren in Arnhem. Dit is een brede definitie waar veel onder valt. De sociale wijkteams vallen daar bijvoorbeeld ook onder. Net als dat sportvoorzieningen, gezondheidsinstellingen, onderwijs, cultuur en vele andere organisaties, diensten en voorzieningen onderdeel uitmaken van en bijdragen aan de sociale basis.

Deze richtinggevende notitie is gericht op de herijking van het welzijnswerk binnen de sociale basis. De richting die we hieraan geven en de uitgangspunten die we daarbij formuleren kunnen wel een bredere uitstraling hebben en ervoor zorgen dat er een bredere beweging komt in de sociale basis. De primaire focus is dit echter op dit moment nog niet. De samenwerking vanuit het welzijnswerk met andere onderdelen van de sociale basis, vooral de sociale wijkteams en de teams leefomgeving, komt wel nadrukkelijk terug in de notitie. Hier is ook nog veel winst te behalen.

Coronacrisis
Deze richtinggevende notitie is gericht op de middellange en lange termijn. ‘In het nu’, op het moment van het schrijven van deze notitie speelt de coronacrisis. Deze is ingrijpend en bepaalt op dit moment ook de inzet van nu door het welzijnswerk. Daarbij zijn goede initiatieven te zien, zoals de samenwerking in het verband van www.voorelkaarinarnhem.nl en de gezamenlijke inzet vanuit jongerenwerkers en gemeentelijke handhavers en politie. Ook zien we in wijken hele mooie nieuwe initiatieven van burgers ontstaan. Juist dit soort initiatieven en

samenwerkingen sluiten aan op de beweging die we willen realiseren en zetten we door ook voor de middellange en lange termijn.

Aanpak herijking
De aanpak bouwen wij op vanuit drie fases.

I. Richten: bepalen wat herijkt moet worden in en met de welzijnsopdracht. Wat willen we bereiken? Welke beweging moet op gang worden gebracht?
   Resultaat: richtinggevende notitie ten behoeve van keuzes door de gemeenteraad
II. Inrichten: bepalen hoe de herijking gerealiseerd kan worden. Wat is er nodig om de beoogde beweging voor elkaar te krijgen? Het gaat hierbij om het vaststellen van de uitgangspunten en bepalen van de randvoorwaarden nodig voor implementatie.
   Resultaat: implementatieplan
III. Verrichten: het daadwerkelijk implementeren van de herijking en vertaling naar opdrachten voor partners in de stad.
   Resultaat: realisatie implementatieplan

Het resultaat van de eerste fase is deze richtinggevende notitie. In deze notitie geven we achtereenvolgens aan:

- wat de Arnhemse opgave is: waar doen we het voor en voor wie en op welke inhoudelijke thema's gaan we ons richten
- wat de uitgangspunten zijn voor de Arnhemse manier van werken
- wat op hoofdlijnen de sturingsprincipes zijn
- hoe de financiën eruit zien
- wat de vervolgstappen zijn.

Om tot de richtinggevende notitie te komen, hebben wij acht wijkgesprekken gevoerd in de gebieden Malburgen, Schuytgraaf-Elderveld, De Laar, Noord-Oost, RKV, Presikhaaf en Elden. Aan die gesprekken hebben actieve bewoners, initiatieven en organisaties deelgenomen. Ook is gesproken met partijen als Adviesraden sociaal domein, professionele organisaties in de stad (Rijnstad, SWOA, MEE, AM Support, MVT, Presikhaaf University, etc., de sociale wijkteams, Praktische Zaken, Ideeënmakelaars, Adviesbrigade) en met vertegenwoordigers van Arnhemse buurthuizen en andere initiatieven van buurtbewoners. De wijkgesprekken zijn ook door raadsleden bezocht.

2. De Arnhemse inzet

Bij het geven van richting aan het welzijnswerk in de sociale basis hoort het formuleren van de Arnhemse opgave voor de sociale basis: waar doen we het voor en voor wie? Daarna gaan we in op wat dat betekent voor het welzijnswerk: wat zijn de inhoudelijke thema's waarop het welzijnswerk zich binnen de sociale basis moet richten.

Waar en voor wie we het doen
Wij willen samen zorgen voor een sterke sociale basis waarin iedereen zoveel als mogelijk gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen. Door Arnhemmers te stimuleren en waar nodig faciliteren bij het organiseren van activiteiten voor hun buurt, bouwen we samen aan een sterke sociale basis. We versterken de saamhorigheid tussen inwoners, dat mensen naar elkaar omkijken voor elkaar klaarstaan. Door Arnhemmers op tijd met activiteiten en voorzieningen een duwtje in de rug te geven en een helpende hand te reiken, voorkomen we samen met hen dat ze in de problemen komen of dat hun problemen groter worden.

Bij het inzetten van schaarse middelen doen wij dit in eerste instantie voor de Arnhemmers die de hulp het hardste nodig hebben. Het gaat dan om kwetsbare kinderen, jongeren en ouderen. Maar ook specifieke kwetsbare groepen, denk aan ggz-problematiek in wijken, waarbij steeds meer zorg thuis wordt geboden en vaker een beroep wordt gedaan op welzijnswerk. Volwassenen worden waar nodig ondersteund vanuit het sociaal domein, bijvoorbeeld met activering naar werk, schuldhulpverlening en een uitkering. De inzet vanuit de sociale basis moet daarop goed worden afgestemd. Net zoals de samenwerking moet worden gezocht met andere leefdomeinen als sport en cultuur[1].

Het versterken van de sociale basis doen we niet alleen als gemeente. De gemeente is een van de actoren in het speelveld van de sociale basis. Veel vrijwilligers zetten zich in voor hun buurt en andere inwoners. Zonder hen kan de sociale basis niet worden versterkt. De herijking is er dus ook nadrukkelijk op gericht om hen te stimuleren, te faciliteren en te helpen. Dit sluit naadloos aan op de intrinsieke waarde van het welzijnswerk. Welzijnswerk gaat om inclusief samenleven, maatschappelijk verbinden en sociale cohesie. We willen met elkaar realiseren dat de sociale kwaliteit in onze wijken zo hoog mogelijk is[2]. Dat degene die hulp nodig heeft,

[1] Deze richtinggevende notitie richt zich, zoals in de inleiding aangegeven, op de inzet van het welzijnswerk binnen de sociale basis.

[2] Sociale Kwaliteit voor een sterke Sociale Basis. Lisbeth Verharen, Meike Heessels, Carinda Jansen, Judith Wolf, december 2019, Hogeschool Arnhem Nijmegen Sociale kwaliteit is de mate waarin mensen mogelijkheden hebben om te participeren in sociale relaties op een manier die hun welzijn, capaciteiten en individueel potentieel verbetert (https://socialquality.org/about-iasq/iasq-basics/). Sociale kwaliteit maakt dat mensen hun potentieel kunnen benutten, zichzelf kunnen realiseren en zodoende ook hun bijdrage kunnen leveren aan het collectief: aan hun sociaal netwerk, de buurt, het dorp, de samenleving. Sociale kwaliteit ontstaat wanneer op het niveau van de samenleving is voldaan aan vier conditionele voorwaarden: sociaaleconomische zekerheid, sociale inclusie, sociale cohesie en sociale empowerment (Philips, 2011; Wolf, 2016; www.socialquality.org/theory/).

geholpen wordt. Dat degene die zich in wil zetten voor de samenleving, dat goed kan doen. Daarom werken wij en de gesubsidieerde organisaties nauw met de vele vrijwilligersinitiatieven samen en helpen hen waar nodig, zodat zij hun goede werk kunnen blijven doen en de maatschappelijke netwerken in de buurten sterk blijven. Een bredere en nauwere samenwerking met professionele organisaties, zoals de sociale wijkteams, zorgaanbieders, onderwijs etc. is hierbij van belang. Samen doen betekent ook dat het in de sociale basis gaat om bijvoorbeeld de jongere én zijn ouders en school en om de oudere én zijn kinderen en huisarts. Je kunt een jongere of oudere alleen maar helpen als je haar of zijn omgeving daarbij betrekt.

Sommige wijken kennen complexe sociaalmaatschappelijke problemen: werk, onderwijs, jongeren, veiligheid, ondermijning, zorg en wonen hebben allemaal, integraal, extra aandacht nodig. In Arnhem zijn dit vooral wijken aan de zuid- en oostkant van de stad. Deze wijken kennen vergeleken met de rest van de stad en regio maar ook landelijk gezien een hogere werkloosheid, een lager opleidingsniveau, kinderarmoede, radicalisering en een grotere gevoeligheid voor ondermijnende criminaliteit. Juist ook in deze wijken is te zien dat er veel behoefte is aan zorg en aan investeringen in de sociale basis. Het versterken van de sociale basis levert een belangrijke bijdrage aan het versterken van deze wijken. Maar alleen inzetten vanuit welzijnswerk is niet voldoende. Wij zoeken daarom de samenwerking en organiseren de samenhang met andere beleidsdomeinen. Door bijvoorbeeld aan te haken op de woondeal en door de inzet vanuit de sociale basis hand in hand te laten gaan met nieuwe woningbouwplannen en de verduurzamingsopgave. En met zorgaanbieders en ziektekostenverzekeraars te kijken hoe we preventiever kunnen werken en grotere problemen kunnen voorkomen.

De thema’s waaraan het welzijnswerk moet bijdragen

In deze paragraaf geven we aan wat de inhoudelijke thema’s zijn waarop het welzijnswerk zich in de sociale basis moet richten. Daarvoor hebben wij gesprekken gevoerd in de wijken met bewoners, organisaties en initiatieven. Ook hebben we gesproken met professionals en hun organisaties en met interne, gemeentelijke collega’s. Daaruit vloeien thema’s voort waaraan het welzijnswerk moet bijdragen. We beschrijven in deze notitie op hoofdlijnen wat onder deze thema’s wordt verstaan.

De thema’s krijgen verder handen en voeten in samenspraak met onze partners: in de uitvoering op wijkniveau. Met hen werken we in 2020 verder uit wat de inhoud van het thema is, wat binnen het thema belangrijk is en wat we willen bereiken. De thema’s en de themagesprekken zijn structurerend voor de subsidieafspraken richting 2021 en verder. Op

wijkniveau worden subsidieafspraken gemaakt over wat prioriteit heeft en wat concreet moet worden bijgedragen aan de thema's. Voor een deel zijn de thema's al opgenomen in wijkprogramma's en in samenwerking ontwikkeld. Een gezamenlijke taal is in Arnhem echt van belang voor het welzijnswerk en breder voor de hele sociale basis.

De thema's zijn:

- Opgroeien en opvoeden
- Maatschappelijke verbinding
- Zelf- en samenredzaamheid
- Specifieke thema's en actuele ontwikkelingen

Hieronder geven we aan waar de inzet binnen elk thema op is gericht. Daarmee geven we aan wat onze ambitie is. Deze ambitie moet verder worden uitgewerkt en geconcretiseerd op wijkniveau. Voor een deel is dat in de uitvoeringspraktijk overigens ook al gebeurd.

Opgroeien en opvoeden
Gericht op het zoveel als mogelijk bieden van gelijkwaardige kansen op ontwikkelen en meedoen voor kinderen en jongeren. Als we ons richten op hen en hun toekomst, kunnen we latere problemen voorkomen. Onze gemeenschappelijke inzet zorgt daarmee voor het grootste resultaat. Met opzet spreken wij over opgroeien en opvoeden. Het gaat er namelijk om dat het welzijnswerk niet alleen is gericht op het kind of de jongere, maar juist ook op haar of zijn omgeving: ouders, school, straat, sport. Een goede afstemming en samenwerking tussen bijvoorbeeld kind- en jongerenwerk (denk aan Rijnstad, AM Support en Presikhaaf University), sport (denk aan Sportbedrijf en Jeugdfonds Sport & Cultuur Arnhem), onderwijs (denk aan PAS-VVE) en jeugd(gezondheids)zorg (denk aan VGGM-Kansrijke Start, huisartsen en zorgaanbieders) is daarom van belang bij het bieden van gelijkwaardige kansen op ontwikkelen en meedoen. Het gaat hierbij ook om het kennen van de online leefwereld. Deze is voor veel kinderen en jongeren net zo belangrijk als de straat. Online jongerenwerk maakt daarom onderdeel uit van onze aanpak. Ook zijn jongeren vaak mantelzorger. Als het gaat om mantelzorgondersteuning verdienen zij specifieke aandacht.

Maatschappelijke verbinding
Gericht op het stimuleren en faciliteren van maatschappelijke verbinding in de wijken en buurten. Een goede sociale basis heeft niet alleen voor een individuele inwoner meerwaarde, maar ook voor de buurt en de wijk waarin iemand leeft. Een combinatie van een goede fysieke en sociale omgeving zorgt voor maatschappelijke verbinding. Dat mensen elkaar kennen, herkennen en erkennen. Elkaar opzoeken en bezoeken, samen leven in hun buurt. Maatschappelijke verbinding gaat over saamhorigheid, onderling vertrouwen en participatie in

de buurt. Maatschappelijke verbinding is een breed thema. Hieronder hangen de volgende deelthema's.

- *Ontmoeten en ontmoetingsplekken*
  Gericht op het mogelijk maken van ontmoeten en creëren van ontmoetingsplekken. Enerzijds gaat het over buurthuizen die een belangrijke ontmoetingsfunctie hebben, maar het is ook gericht op ontmoeten tussen generaties en tussen mantelzorgers (lotgenotencontact). Om ontmoeten mogelijk te maken, investeert de gemeente in fysieke basisvoorzieningen in de wijken zoals buurthuizen. Ook wordt onderzocht hoe de bestaande voorzieningen gemakkelijker en beter kunnen worden benut en hoe eventuele nieuwe voorzieningen aansluiten op de bestaande voorzieningen. Hiervoor is het nodig een integraal accommodatiebeleid te ontwikkelen dat geldt voor alle soorten accommodaties inclusief de MFC's.
- *Eenzaamheid*
  Gericht op het tegengaan van eenzaamheid en sociaal isolement bij zowel ouderen als bij jongeren. De aanpak eenzaamheid is een belangrijk speerpunt van het Rijk en van het Arnhems college. In 2019 is daartoe een uitvoeringsplan opgesteld en in 2020 starten we met een communicatiecampagne, een wijkgerichte aanpak en een opzet voor monitoring. Hiervoor werken we samen met het Ministerie van VWS en met de organisaties en initiatieven in de wijken.
- *Leefbaarheid en overlast*
  Gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en het voorkomen van overlast. In sommige van onze buurten staat de leefbaarheid onder druk. De veiligheidsinzet van politie en gemeente moet de leefbaarheid in de buurten verbeteren. Vanuit het welzijnswerk moet met deze en andere partijen worden samengewerkt. Leefbaarheid gaat ook over jezelf thuis voelen in je wijk, samenleven en het overbruggen van spanningen tussen bewoners, tussen generaties, tussen leefstijlen. De intrinsieke waarde van het welzijnswerk komt binnen dit deelthema sterk tot uiting. De inrichting van de openbare ruimte kan samenleven en verbinding bevorderen. Daarom denken wij mee bij fysieke ingrepen in wijken.
- *Bewonersondersteuning*
  Gericht op het faciliteren en stimuleren van actieve bewoners. Bewoners en bewonersgroepen worden ondersteund door het welzijnswerk. Bewonersondersteuners en opbouwwerkers in de wijken geven informatie en advies aan bewoners en helpen bij het oprichten van een bewonersgroep of werkgroep. Zij ondersteunen het realiseren van plannen, organiseren van bijeenkomsten of de uitvoering van een activiteit. Daarmee stimuleren wij bewoners om actief te worden en zich mede verantwoordelijk te voelen voor hun wijk. Ook helpen wij groepen en individuele burgers op deze manier met het vergroten van hun zelfredzaamheid, eigen verantwoordelijkheid en zelf oplossend vermogen. Tegelijkertijd verbeteren wij de samenwerking tussen organisaties die werken ten behoeve van de wijkbewoners doordat we hen stimuleren om dit gezamenlijk op te pakken.
- *Vrijwilligersondersteuning*

Gericht op het faciliteren en stimuleren van vrijwilligers. Zonder die vele vrijwilligers is er geen sociale basis. De vrijwilligers(organisaties) verdienen daarom ondersteuning. De manier waarop vrijwilligers actief willen zijn, verandert. Niet iedereen kan of wil in een bestuur van een organisatie zitten, maar mensen willen zich wel op projectbasis inzetten voor de buurt. Organisaties en initiatieven merken dat en spelen daarop in. De manier waarop wij de ondersteuning van vrijwilligers vormgeven, moet met deze ontwikkelingen meebewegen en de werkwijze daarop aanpassen. Met Burgerkracht hebben we hierbij ervaring opgedaan en ontstaat een sociale infrastructuur van burgerinitiatieven die gericht zijn op ‘Burgers steunen Burgers’.

Zelf- en samenredzaamheid

Gericht op het versterken van de zelf- en samenredzaamheid waardoor het beroep op maatwerkvoorzieningen in het sociaal domein wordt beperkt. De transformatie in het sociaal domein maakt dat de gemeente verantwoordelijk is voor het bieden van passende zorg (lichte vormen van begeleiding en ondersteuning waar mogelijk, zwaardere vormen waar nodig). Het liefst zijn wij problemen voor. Daarom zetten wij stevig in op het versterken van de zelf- en samenredzaamheid. Dit doen we door:

- *Lichte vormen van begeleiding en ondersteuning*
  Gericht op het inzetten van lichte vormen van begeleiding en ondersteuning zodat het beroep op specialistische vormen van zorg en ondersteuning zoveel als mogelijk wordt voorkomen of beperkt. Met de herijking versterken wij de samenwerking en de wisselwerking tussen de sociale wijkteams en het welzijnswerk. In het kader van dit deelthema zoeken wij nadrukkelijk de verbinding op met de doorontwikkeling van de visie op het sociaal domein.
- *Mantelzorg en informele zorg*
  Gericht op het faciliteren en stimuleren van mantelzorg en informele zorg. Arnhemmers zorgen vaak voor hun geliefden, voor familie, voor buren. Deze informele zorg is van groot belang voor de Arnhemmers die hulp nodig hebben en het helpt bij het beperken van het beroep op maatwerkvoorzieningen. Daarom willen wij informele zorg stimuleren en helpen waar dat kan. Niet alleen door informele zorgverleners direct te ondersteunen, maar ook door bijvoorbeeld de professionele zorgverleners en de sociale wijkteams te helpen bij de manier waarop je het beste met informele zorg om kunt gaan. Mantelzorgers en informele zorg verdienen een expliciete ‘plek’ aan de zorgtafel.
- *Langer thuis wonen*
  Het streven is om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen. In hun eigen woning en buurt. Dat vergt wat van de woningen die worden gebouwd, maar ook van de sociaalmaatschappelijke netwerken en ondersteuning die in wijken wordt geboden. Vanuit het beleidsdomein wonen wordt hierop ingezet. Wij zorgen ervoor dat door het welzijnswerk op die inzet wordt aangesloten en dat het welzijnswerk helpt bij het realiseren van dit streven.
- *Financiële kwetsbaarheid*

Gericht op het beperken van de financiële kwetsbaarheid. Schulden en armoede beperken kinderen, jongeren en ouderen in hun mogelijkheden om zich te ontwikkelen. Vanuit het welzijnswerk kunnen deze beperkingen niet financieel worden weggenomen. Wel laten we het welzijnswerk inzetten op het voorkomen van financiële kwetsbaarheid. Hoe ga je om met geld, hoe voorkom je schulden, hoe ga je om met rekeningen die binnenkomen die je niet snapt of die je vanwege laaggeletterdheid niet goed kunt lezen, hoe regel je je financiën als je begint te dementeren?

Specifieke thema's en actuele ontwikkelingen

Ruimte moet blijven voor specifieke thema's waarop door het welzijnswerk op moeten worden ingespeeld, zoals seksuele diversiteit[3] en actuele ontwikkelingen als het gaat om ggz-problematiek in de wijken en dementie. De vraag is wel of deze aandacht afzonderlijk moet worden georganiseerd of dat deze specifieke thema's en actuele ontwikkelingen integraal in samenwerking kunnen worden opgepakt.

[3] Voor het thema seksuele diversiteit is in 2020 een separate uitvoeringsagenda opgesteld, juni 2020

3. Uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken

Onderstaande uitgangspunten geven richting aan de herijking en bieden de basis voor de subsidiëring ten behoeve van het welzijnswerk. Daar waar in het vorige hoofdstuk de inhoudelijke thema's centraal stonden, staat in dit hoofdstuk de manier van werken centraal. De uitgangspunten zijn gebaseerd op de gesprekken die in de wijken zijn gevoerd, op gesprekken met professionals, organisaties en interne experts.

Opgavegericht werken, het welzijnswerk is er ter versterking van de sociale basis
Dit is niet eens zozeer een uitgangspunt, maar geeft veeleer aan hoe we tegen het welzijnswerk aankijken. Daaruit spreekt dat het ons niet gaat om de gemeente en de gesubsidieerde organisaties, maar om wat wij gezamenlijk met de Arnhemmers en gesubsidieerde organisaties bereiken bij het versterken van de sociale basis. Waarom wij het doen en wat wij doen, is belangrijker dan wie het doet.

Meer sociaal makelaarschap
Er zijn veel initiatieven en organisaties actief in onze wijken. In de wijkgesprekken wordt vaak de behoefte aan verbinding uitgesproken. De grote diversiteit aan initiatieven, organisaties en activiteiten vanuit de Arnhemse samenleving wordt gewaardeerd en willen we behouden. De keerzijde van diversiteit is versnippering waardoor mensen van elkaar niet weten wat ze doen en waardoor kansen om elkaar te helpen worden gemist. Versnippering willen we in het vervolg voorkomen. Samenwerkende organisaties op het terrein van het jongerenwerk hebben bij de aanpak van de coronacrisis in het voorjaar van 2020 laten zien dat zij samen de regie kunnen pakken op nieuwe maatschappelijke vraagstukken (jongeren vanuit vertrouwen aanspreken op gedrag in het kader van de noodverordening).

Sociaal makelaarschap betekent dat de gesubsidieerde inzet wordt gericht op het bouwen en versterken van sociaalmaatschappelijke netwerken. Het vervullen van sociaal makelaarschap gaan wij als gemeente centraal stellen in de subsidievoorwaarden. Van grote welzijnsorganisaties verwachten wij dat zij als sociaal makelaar breder in wijken de sociaalmaatschappelijke netwerken versterken en zorgen voor verbinding. Van alle organisaties vragen wij dat zij samenwerken en zo samen een grotere toegevoegde waarde creëren. Elke subsidietoekenning gaat vergezeld van de verwachting dat samenwerking en partnerschap gezocht moet worden met de niet-professionele netwerkonderdelen. De precieze invulling gebeurt thema- en gebiedsafhankelijk, samen met bewoners uit de wijken.

Behoeften bewoners centraal stellen
Sterk samenhangend met het vorige uitgangspunt en aansluitend op de brede beweging in het sociaal domein (van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’) zetten wij versterkt in op het helpen van inwoners, vrijwilligersorganisaties en initiatieven bij het organiseren van hun activiteiten. De behoeften van bewoners en bewonersorganisaties staan centraal voor professionele gesubsidieerde organisaties; zij staan naast de inwoners en helpen hen bij het organiseren van activiteiten, bij het bieden van hulp en ondersteuning. De gesubsidieerde inzet richt zich daarmee minder op zelf organiseren en meer op het helpen organiseren. Ook dit naar vermogen. Daarom zal het per initiatief kunnen verschillen welke hulp bij het organiseren en ontplooien van activiteiten nodig is.

Lichte vormen van begeleiding en ondersteuning zijn nodig
Lichte vormen van ondersteuning en begeleiding worden gemist in de wijken. Niet alleen door hen die dit nodig hebben, maar ook door de organisaties en vrijwilligers die hen helpen. Effect hiervan is dat er eerder en vaker een beroep wordt gedaan op zwaardere vormen van begeleiding en ondersteuning en dat mensen tussen wal en schip vallen. In de opdrachtverlening aan de sociale wijkteams zit de opdracht om lichte kortdurende ondersteuning te bieden. Door de grote hoeveelheid werk lukt het hen niet altijd om deze ondersteuning te bieden. Op dit moment lopen in twee wijken pilots waar de sociale wijkteams worden uitgebreid met de opdracht om zelf de lichte coaching en begeleiding te bieden in plaats van door te verwijzen. Door het welzijnswerk worden ook lichte vormen van ondersteuning en begeleiding geboden. Denk aan sociaal raadsliedenwerk, (een deel van het) kinder- en jongerenwerk, echtscheidingsbemiddeling, buurtbemiddeling, respijtzorg en dagbesteding. Zaak is deze inzet gericht op de individuele inwoner meer af te stemmen met de sociale wijkteams zodat de inwoners het beste in samenhang worden geholpen. Een goede samenwerking tussen de sociale wijkteams, het welzijnswerk en de teams leefomgeving is daarvoor van cruciaal belang en moet intensiever worden ingevuld. Dit vergt het expliciteren en vastleggen van afspraken over rollen, taken en bevoegdheden.

Oog voor de omgeving
Samen doen betekent de inzet richten op de omgeving van de Arnhemmers. De inzet van het welzijnswerk gebeurt niet zonder dat bijvoorbeeld een professional oog heeft voor de omgeving. Het gaat om de jongere én zijn ouders en school. Om de oudere én zijn kinderen en huisarts. We kijken op deze manier nadrukkelijk naar de sociale context waardoor we de maatschappelijke verbinding en sociaalmaatschappelijke netwerken versterken. Dit betekent niet dat een welzijnswerker (of sociaal werker) altijd alles zelf moet oppakken en oplossen. Wel verwachten wij van het welzijnswerk dat goed wordt gekeken kijken naar de omgeving van bijvoorbeeld het kind, dat ze het signaleren als er meer problemen lijken te zijn, het gesprek

daarover beginnen en het sociaalmaatschappelijk netwerk (zie het uitgangspunt over sociaal makelaarschap) benutten om de verbinding te leggen met een partner die kan helpen. Omgevingsgerichtheid geldt als uitgangspunt voor de gehele professionele inzet in het welzijnswerk en we dagen onze partners uit om aan te geven hoe ze hieraan invulling geven. Dit wordt vervolgens verwerkt in de subsidievoorwaarden. Oog voor de omgeving vatten wij ook zo op dat wij kijken naar en de samenwerking opzoeken met andere partijen dan het welzijnswerk die bijdragen aan de versterking van de sociale basis. Zeker waar het gaat om andere financiers, zoals Dullertsstichting, Leefbaarheidsalliantie van de Provincie, KNHeidemij, Oranjefonds, Rabobank, etc.

Ondersteuning van vrijwilligers en ondersteuning van mantelzorgers nieuwe stijl
De vrijwilliger en de mantelzorger van een aantal jaren geleden zijn niet de vrijwilliger en de mantelzorger van nu en van de toekomst. De ondersteuning zal mee moeten veranderen. Uitgangspunt daarbij is dat de ondersteuning zich sterker richt op de vraag naar ondersteuning van de vrijwilliger en mantelzorger zelf en de organisaties die met vrijwilligers werken. Een tweede uitgangspunt is dat de professionele organisaties in het sociaal domein en het welzijnswerk worden ondersteund bij de omgang met informele zorg en gewezen worden op het belang van informele zorg. Vrijwilligersondersteuning en mantelzorgondersteuning zijn in de wijken relevant, maar spelen allebei nadrukkelijk ook op stedelijk niveau. Over deze beide vormen van ondersteuning maken wij daarom ook, naast de wijkgerichte aanpak, stedelijke afspraken. Voor de mantelzorgondersteuning is het Mantelzorgakkoord stedelijk afgesloten en richtinggevend. Dit akkoord willen wij ook wijkgericht vertalen.

Wijkgericht
De gemeente Arnhem heeft als ambitie te willen sturen vanuit de leefwereld van inwoners. Niet alleen om weer burgers meer invloed te geven op een directe leefomgeving, maar ook om effectiever als gemeente de goede keuzes te maken in uitvoering. Wijksturing vindt plaats ‘van buiten naar binnen’: vraaggericht. De vierentwintig wijken van Arnhem zijn geclusterd in acht gebieden die elk een eigen wijkprogramma hebben, gebaseerd op wat er in die gebieden speelt en wat aansluit op de behoeften van de inwoners en andere stakeholders uit de wijk. In de wijkprogramma’s worden ook de thema’s en uitgangspunten uit de herijkingsnotitie geprioriteerd, uitgewerkt en geconcretiseerd. Thema's die in meerdere gebieden spelen worden stadsbreed gemaakt. Dit is een aanpak die al wordt toegepast en die we willen versterken. Juist de wijkprogramma’s willen we vanuit de wijkgerichte aanpak en met inbreng vanuit bewoners een belangrijke scharnier laten zijn bij het realiseren en uitvoeren van onze thema’s en uitgangspunten. Versterken van wat we al doen en van daaruit door ontwikkelen. Daarbij wordt nauw samengewerkt in de driehoek TLO’s, sociaal wijkteams en welzijnswerk.

Wijkgericht betekent ook dat wij onze inzet richten op die wijken die het het hardste nodig hebben. Dat gebeurt nu al bij de verdeling van de middelen over de gebieden. Daarbij verbinden wij de inzet van het welzijnswerk nadrukkelijker met andere beleidsdomeinen. Wijkgericht betekent niet dat alles alleen wijkgericht gebeurt. Bij sommige aspecten van het welzijnswerk ligt het juist voor de hand om ook stedelijk te functioneren en afspraken te maken. Eerder noemden we vrijwilligersondersteuning en mantelzorgondersteuning als voorbeelden hiervan. Ook de inzet van jongerenwerk in relatie tot voorkomen van overlast en middelengebruik is een voorbeeld.

Resultaten tellen en vertellen: leren en ontwikkelen

Wij gaan meer sturen op resultaten en niet op uren die zijn gemaakt. Dat begint met het in de subsidievoorwaarden maken van duidelijke afspraken over wat bereikt moet worden met het welzijnswerk ter versterking van de sociale basis. Dit blijft complex door de vele externe factoren die van invloed kunnen zijn op het realiseren van maatschappelijke effecten en zal daarom niet van vandaag op morgen helemaal lukken. De gemeente is een van de actoren in het speelveld en niet altijd de aangewezen spelverdeler.

De ingezette beweging (input → output → outcome) wordt verder ontwikkeld met het in de wijkprogramma's formuleren van wat bereikt moet worden en het daarin uitwerken van de uitgangspunten (het fundament) die gelden voor het welzijnswerk. Bijvoorbeeld als het gaat om het betrekken van de omgeving van het kind en de jongere en het invullen van het sociaal makelaarschap.

Vervolgens is het van belang om met elkaar te volgen of het lukt, of de inzet leidt tot het gewenste resultaat. Niet alleen op het moment dat subsidies moeten worden verantwoord, maar ook tussentijds. Daarmee dwing je elkaar om het gesprek te voeren over wat we willen bereiken. En over wat we kunnen leren van wat we hebben gedaan. Welke interventies hebben gewerkt en waarom? Wat werkte niet, waarom niet en kan dat worden opgelost of moeten we het anders gaan doen?

Kwantitatieve en kwalitatieve resultaten spelen dus een rol: het gaat om 'tellen en vertellen'. Wij hebben daarbij onze partners nadrukkelijker aan te spreken op hun inzet en resultaten. Net als dat zij ons (de gemeente) kunnen aanspreken op het nakomen van onze afspraken. Elkaar aanspreken op resultaten en daarvan leren, vergt ook een verandering in houding en gedrag. Expliciteren van verwachtingen, niet alleen op papier maar ook in gesprek. Elkaar durven aanspreken op het wel of niet nakomen van afspraken. Maar ook nieuwsgierig zijn naar waarom iets wel of niet lukt, zodat daarvan kan worden geleerd.

Partnerschap en innovatie

Met de bestaande organisaties bouwen wij aan partnerschap om de herijking gerealiseerd te krijgen. Dat vergt wel van alle betrokken partijen dat ze meegaan in de beweging en daadwerkelijk komen tot verandering. Alleen zo komen we tot een sterkere sociale basis. Tegelijkertijd willen we ruimte bieden aan innovaties en nieuwe initiatieven. Dit willen we doen door hiervoor financiële ruimte vrij te houden.

De afgelopen jaren hebben zich innovaties en nieuwe initiatieven en organisaties aangediend die zich inmiddels hebben bewezen en die ook in aanmerking komen voor meerjarige subsidie. Daarvoor blijven wij de ruimte geven. Wij richten ons bij de subsidiëring op die organisaties die in Arnhem geworteld en actief zijn, zowel op relatief nieuwe organisaties als op bestaande organisaties.

De diversiteit aan subsidiepartners wordt hierdoor alleen maar groter en dat is een verrijking. De keerzijde is dat inwoners en professionals soms door de bomen het bos niet meer zien en dat er overlap in activiteiten ontstaat. Met het vergroten van de diversiteit willen we daarom tegelijkertijd de samenwerking tussen subsidiepartners en met bewoners en burgernetwerken versterken. Het doel is: meer samenhang en herkenbaarheid van het ondersteuningsaanbod. Aan subsidies verbinden wij daarom de voorwaarde dat in samenwerking wordt opgetreden. Wij kijken daarbij naar mogelijkheden om gezamenlijke organisaties te subsidiëren in plaats van afzonderlijk subsidies te verstrekken.

4. Sturingsprincipes: hoe we komen waar we willen zijn

De sturingsprincipes

Om ervoor te zorgen dat de uitgangspunten in de praktijk tot uitwerking komen en dat we daarmee daadwerkelijk invulling geven aan de inhoudelijke thema's, is het nodig aan te geven hoe we invulling geven aan onze verantwoordelijkheid: hoe komen we waar we willen zijn? Dit doen we op hoofdlijnen door het formuleren van sturingsprincipes voor het welzijnswerk binnen de sociale basis.

Binnen die inzet zijn twee vormen te onderscheiden:

A. Op het individu gerichte inzet: deze inzet is bedoeld voor individuele Arnhemmers, hun gezin of directe omgeving. Denk aan sociaal raadslieden, (deel van het) kinder- en jongerenwerk, (deel van het) mantelzorgondersteuning, echtscheidingsbemiddeling, respijtzorg, dagbesteding etc.
B. Een groepsgerichte inzet: deze inzet is bedoeld voor grotere groepen en is vaak collectief van aard. Denk aan bewonersondersteuning, (deel van het) kinder- en jongerenwerk, (deel van de) mantelzorgondersteuning, vrijwilligersondersteuning etc.

De sturingsprincipes voor deze vormen zijn:

a. Voor de op het individu gerichte inzet zijn de sociale wijkteams leidend en voeren zij de regie. Hiervoor moet de samenwerking tussen de sociale wijkteams en het welzijnswerk worden verbeterd waarbij de sociale wijkteams direct een beroep kunnen doen op expertise en capaciteit die wordt georganiseerd, vrijgemaakt en aangeboden door het welzijnswerk.
b. Voor de groepsgericht inzet is het welzijnswerk leidend en voeren zij de regie. Het welzijnswerk en de sociale wijkteams werken samen bij het organiseren van algemene voorzieningen die nodig zijn om het beroep op maatwerkvoorzieningen te beperken.
c. Toetssteen voor alle subsidiëring van het welzijnswerk is de mate waarin invulling wordt gegeven aan de uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken, de mate waarin aan de Arnhemse opgave en thema's wordt bijgedragen alsook de mate waarin met andere nieuwe en bestaande initiatieven en organisaties wordt samengewerkt.

Deze sturingsprincipes lichten we nader toe in de hiernavolgende paragrafen. In de uitvoering wordt deze manier van werken verder uitgewerkt in samenspraak met partners.

Op het individu gerichte inzet
De op het individu gericht inzet hangt samen met wat wij eerder de extrinsieke waarde van het welzijnswerk noemden. Het liefst zijn wij problemen voor en helpen wij Arnhemmers zo dichtbij en licht mogelijk. Daarom zetten wij stevig in op het bieden van lichte vormen van begeleiding en ondersteuning dichtbij mensen en hun leefomgeving. Sociaal werk speelt daarbij een belangrijke rol met de op het individu gerichte inzet.

Voor deze vormen van sociaal werk is het van belang de samenwerking van het welzijnswerk met de toegang tot het sociaal domein te versterken. De sociale wijkcoaches wegen af welke hulp iemand nodig heeft en voert de regie op de casussen in het sociaal domein. Daarbij moet de link met bijvoorbeeld het kinder- en jongerenwerk en het ouderenwerk worden versterkt. Dat gebeurt op dit moment nog niet voldoende. Daarom willen we de samenwerking tussen de sociale wijkteams en het welzijnswerk versterken ten aanzien van de inzet die is bedoeld voor individuele Arnhemmers, hun gezin of directe omgeving.
Dit bekent dat door het welzijnswerk expertise en capaciteit wordt georganiseerd en aangeboden die ingezet wordt samen met de sociale wijkteams ten behoeve van lichte vormen van individuele begeleiding en ondersteuning. Als een coach bijvoorbeeld ziet dat een ouderenwerker een oudere goed kan helpen, heeft SWOA die beschikbaar en brengt de coach de oudere in contact met de ouderenwerker. Overigens hebben de sociaal wijkteams binnen deze samenwerking de verantwoordelijkheid om aan te geven welke maatwerkvoorzieningen goed omgezet kunnen worden tot algemene voorzieningen die door het welzijnswerk worden opgezet en uitgevoerd.

Met deze aanpak en dit samenspel tussen sociaal wijkteams en het welzijnswerk dragen we op een fundamentele manier bij aan de transformatie in het sociaal domein: het beperken van het beroep op maatwerkvoorzieningen. We versterken de ketensamenwerking tussen welzijnswerk, sociale wijkteams, professionele organisaties en de vrijwilligersorganisaties. Daarmee zorgen wij ervoor dat Arnhemmers die het nodig hebben, gebruik kunnen maken van lichte vormen van begeleiding en ondersteuning dichtbij hen in de buurt. Binnen de samenwerking die op deze manier wordt versterkt, verdienen mantelzorgers een ‘plek aan tafel’. Zij dragen wezenlijk bij aan de hulp en ondersteuning van hun naasten.

Om het samenspel te organiseren zijn samenwerkingsafspraken nodig tussen sociaal wijkteams, de gesubsidieerde organisaties en de gemeente (Teams Leefomgeving en 'kernorganisatie') over rollen, taken en bevoegdheden die geborgd worden in de

subsidievoorwaarden en opdrachtverstrekking. Hierbij hoort het maken van afspraken over één regievoerder voor een inwoner die met meerdere partijen te maken kan krijgen. Dat hoeft niet per sé de wijkcoach te zijn, dat kan ook een welzijnswerker zijn.

Een goede samenwerking vergt dat samen informatie wordt gedeeld en geduid (monitoring en evaluatie). Dat manieren van werken op elkaar worden afgestemd en ketensamenwerking plaatsvindt. In overleg met hen werken we deze werkwijze verder uit en maken we inzichtelijk wat dit van de betrokken organisaties vraagt. Waar nodig passen we daarbij de subsidieafspraken met welzijnsorganisaties en de opdrachtverstrekking aan de sociale wijkteams aan. Wij bekijken ook of, wellicht in een later stadium, bijvoorbeeld zorgcentra en (praktijkondersteuners van) huisartsen op deze manier van samenwerken kunnen aansluiten.

Wij beseffen dat dit gedeeltelijk een andere manier van werken is dan we tot op heden gewend waren. Belangrijk is vooral dat de uitvoering in wijken verder versterkt wordt. Dat is de kern van de herijking. Met de sociale wijkteams en de welzijnsorganisaties gaan wij in gesprek over wat nodig is om deze manier van werken te kunnen realiseren. Met ingang van 2021 wordt met deze manier van werken gestart. Om de versterkte bijdrage van het welzijnswerk aan de transformatie van de zorg van de grond te krijgen, wordt een beroep gedaan op de bestemmingsreserve Transformatie zorg. Aan de inzet vanuit die middelen koppelen wij concrete voorwaarden en resultaten aan de subsidiëring die aansluiten op het doel en de opzet van de bestemmingsreserve.

Samenwerking vergt nabijheid. Met iemand die je nauwelijks kent en die je niet makkelijk kunt opzoeken, is het moeilijk samenwerken. Daarom gaan wij op wijkniveau met onze partners onderzoeken hoe deze nabijheid te organiseren, bijvoorbeeld door op één locatie per gebied samenwerken mogelijk te maken. Op deze manier kom je samen snel en eenvoudig tot de best passende hulp. De manier waarop wordt gewerkt aan één heldere ingang voor Arnhemmers met financiële vragen/problemen, is een voorbeeld van de manier van werken die wij voorstaan.

Groepsgerichte inzet

De groepsgerichte inzet hangt samen met wat we eerder de intrinsieke waarde van het welzijnswerk noemden en sluit nauwer aan op de huidige werkwijze waarbij de Teams Leefomgeving een belangrijke rol spelen vanuit de gemeente. Ten aanzien van deze inzet is de het welzijnswerk leidend en voeren zij de regie. Bewoners moeten hierbinnen een expliciete plek hebben en worden betrokken bij samenwerking en uitvoering. De manier waarop dat

gebeurt, verandert wel. Onze uitgangspunten zijn daarbij leidend en werken we samen met onze partners verder uit.

Via de subsidies sturen wij op de verandering, bijvoorbeeld gericht op:

- het bouwen en versterken van sociaalmaatschappelijke netwerken: het verbinden van initiatieven, bundelen van krachten en voorkomen van versnippering;
- het centraal blijven stellen van de behoefte van de bewoners en hen nauw te betrekken bij het welzijnswerk;
- het werken op basis van omgevingsinclusie;
- een wijkgerichte aanpak gebaseerd op de uitgewerkte thema's in de wijkprogramma's. Daarmee maken we de subsidiëring meer gericht op de inhoudelijke opgaven en wat we willen bereiken in de wijken.

Met het sturen op de verandering willen wij veranderen wat beter moet. Niet veranderen wat goed werkt. Nieuwe initiatieven en aanpakken die goed hebben gewerkt en die aansluiten op de thema's en uitgangspunten van de herijking, houden we dan ook zoveel als mogelijk in stand.

Partnerschap en innovatie

Voor beide vormen van inzet geldt dat wij nu geen reden zien om per 2021 voor een volledig open inschrijving te kiezen, met als mogelijke uitkomst dat we afscheid nemen van partners die geworteld zijn in de Arnhemse samenleving en partners worden toegelaten die geen enkele binding hebben met de stad. De gemeente wil zich echter ook niet alleen beperken tot de huidige meerjarige subsidiepartners. De afgelopen jaren hebben zich vele initiatieven aangediend die zich inmiddels hebben bewezen en die ook in aanmerking komen voor meerjarige subsidie. Vanuit het principe van partnerschap en innovatie willen wij ons primair richten op die organisaties die in Arnhem geworteld en actief zijn, nieuw en bestaand. Om nieuwe en innovatie initiatieven een kans te bieden, houden wij in onze budgetten middelen vrij.

Toetssteen voor subsidiëring

Toetssteen voor de subsidiëring is de mate waarin invulling wordt gegeven aan de Arnhemse uitgangspunten voor de Arnhemse manier van werken, de mate waarin aan de Arnhemse opgave en thema's wordt bijgedragen, maar ook de mate waarin met andere nieuwe en bestaande initiatieven en organisaties wordt samengewerkt. Met het vergroten van de diversiteit willen we tegelijkertijd de samenwerking tussen subsidiepartners versterken waarmee we de sociale basis voor de Arnhemmers duidelijker en effectiever maken. De

samenwerking die daarvoor nodig is, versterken wij door de thema’s samen met onze partners verder uit te en door gezamenlijk met bewoners per wijk te komen tot een gezamenlijke inzet aan de hand van de wijkprogramma’s.

5. Financiën

Binnen de gemeente en in de stad worden gesproken over ‘het’ welzijnswerk of ‘de’ welzijnsopdracht. Het welzijnswerk is onderdeel van de sociale basis. Net zoals de sociale wijkteams dat bijvoorbeeld zijn. De vraag is hoe dit financieel in de begroting is geregeld en wat het budget voor welzijnswerk is. Dat blijkt niet eenvoudig aan te geven, omdat er niet een duidelijke post welzijnswerk is opgenomen. In deze notitie bieden wij het benodigde inzicht en doen wij een voorstel om het budget welzijnswerk duidelijk te krijgen in de toekomst. Dat kan er ook beter worden gestuurd vanuit de wijken.

Welzijnswerk en de begroting

In de begroting is geen specifieke post welzijnswerk opgenomen. Wel wordt in de begroting sinds dit jaar een programma Welzijn en Inclusie onderscheiden. Een aantal posten/budgetten die onder dit programma hangen, vallen ‘tussen’ de programma’s Welzijn en Zorg in en zouden onder beide programma’s kunnen vallen, bijvoorbeeld delen van Maatschappelijke opvang en Vrouwenopvang/huiselijk geweld. Om toch een eenduidig inzicht te verschaffen, stellen wij voor om aan te sluiten op het taakveld ‘samenkracht en burgerparticipatie’ dat landelijk wordt gehanteerd. Dat sluit het meeste aan bij wat gangbaar onder welzijnswerk wordt verstaan en de ambities die het college heeft met de herijking van de welzijnsopdracht. Het is ook het taakveld dat daarvoor wordt gebruikt in de landelijke monitor sociaal domein. Bijvoorbeeld sport, cultuur en onderwijs zijn aparte taakvelden. Deze zijn relevant en hangen als onderdeel van de sociale basis nauw samen met het welzijnswerk, maar hebben een eigen taakveld.

Huidige en toekomstige samenstelling budget

Kijkend naar het taakveld zien we dat hieraan in de huidige begroting[4] de volgende productbudgetten of delen daarvan zijn gekoppeld. Het koppelen van budgetten aan taakvelden gebeurt door gemeenten zelf, die daarbij moeten afgaan op zeer globale landelijke richtlijnen. In de onderstaande, aangegeven budgetten zitten ook de budgetten die via wijken lopen.

	2019	2020
Totaal R605 Samenlevingsopbouw	3.494.716	3.699.406
Totaal R606 Wijksturing en wijkzaken	282.972	282.657
Totaal R607 Ondersteuning opgroeien en opvoeden	6.048.481	6.069.481
Totaal R608 Maatschappelijke ondersteuning	536.102	481.800

[4] We gaan uit van de MJPB 2019-2022 en niet de MJPB 2020-2023, omdat een selectie op taakvelden in laatstgenoemde MJPB nog niet mogelijk is vanwege de recente invoering van een nieuw financieel systeem.

Totaal R609 Ondersteuning vrijwilligers	1.032.124	1.032.124
Totaal R610 Inclusie, integratie, antidiscriminatie	117.612	237.612
Totaal R611 Maatsch opvang, OGGz verslavingszorg[5]	928.673	928.673
Totaal R612 Asiel- en vluchtelingenzaken	1.194.683	496.186
Totaal R614C Algemeen sociaal deelfonds	4.716.382	3.480.221
Totaal R615 WMO	1.381.302	1.363.842
Totaal R616B Jeugd sociaal deelfonds	92.187	92.187
Totaal	**19.825.234**	**18.164.189**

Wat opvalt is dat er ook budgetten zijn gekoppeld aan dit taakveld die meer gericht zijn op individuele vormen van zorg en ondersteuning. Deze budgetten zijn geel gearceerd:

- Maatschappelijke ondersteuning
- Algemeen sociaal deelfonds
- WMO
- Jeugd sociaal deelfonds.

Als deze budgetten niet worden meegerekend, komen we tot het onderstaande overzicht.

	2019	**2020**
Totaal R605 Samenlevingsopbouw	3.494.716	3.699.406
Totaal R606 Wijksturing en wijkzaken	282.972	282.657
Totaal R607 Ondersteuning opgroeien en opvoeden	6.048.481	6.069.481
Totaal R609 Ondersteuning vrijwilligers	1.032.124	1.032.124
Totaal R610 Inclusie, integratie, antidiscriminatie	117.612	237.612
Totaal R611 Maatschapelijke opv. / OGGZ / verslavingszorg (sociaal raadsliedenwerk)	928.673	928.673
Totaal R612 Asiel- en vluchtelingenzaken	1.194.683	496.186
Totaal	**13.099.261**	**12.746.139**

[5] Het betreft hier sociaal raadsliedenwerk dat per abuis in het systeem aan het product R611 Maatschappelijke opvang / OGGZ / Verslavingszorg is gekoppeld.

Voor het duidelijk krijgen van het budget voor welzijnswerk is het van belang expliciet te krijgen of deze budgetten toegerekend moeten blijven aan dit taakveld. Dit vergt nader uitzoekwerk en afstemming dat naar aanleiding van deze herijkingsnotitie wordt opgepakt (fase van inrichting en fase van verrichting).

Financiële ontwikkelingen
In de Begroting 2020 - 2024 is besloten om meer focus aan te brengen in de te bereiken doelen en te behalen resultaten. In deze notitie zijn de richting en de uitgangspunten bepaald. Hiermee is de verwachting dat een besparing, door het effectiever inzetten van middelen, op bestaande welzijnssubsidies wordt gerealiseerd van € 200.000, - in 2021 en oplopend tot een structurele besparing van € 545.000, -

De welzijnsorganisaties zijn betrokken bij deze verandering en in de subsidiebeschikking 2020 is deze verandering aangekondigd. De welzijnsorganisaties zijn gevraagd zich voor te bereiden op deze verandering onder andere door met partners in de wijk samen te werken en te bezien waar overlappingen zitten in de werkzaamheden en hun organisatie zo flexibel mogelijk in te richten en voor te sorteren op de gewenste beweging.

We gaan meer aan preventie doen, maar we gaan ook gerichter aan preventie werken. We willen een verschuiving van zorg naar welzijn, van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen realiseren. We koppelen dit aan een projectmatige inzet van organisaties op het snijvlak van zorg en welzijn aan de hand van concrete afspraken over te bereiken resultaten. Wij werken daarbij integraal, wetende dat de kosten (investeren in preventie in het welzijnswerk) voor de baten (minder uitgaven aan maatwerkvoorzieningen in het sociaal domein) uitgaan. Met de preventieve inzet van algemene voorzieningen ontstaat financiële ruimte in het sociaal domein die deels kan worden ingezet om de inzet op preventie verder te versterken. Om deze beweging op gang te brengen en te stimuleren stellen wij voor om in de jaren 2021, 2022 en 2023 € 200.000, - vanuit de resterende middelen uit de bestemmingsreserve Transformatie zorg ter beschikking te stellen. In de bestemmingsreserve resteert in 2024 na deze besteding € 546.000, -.

We monitoren de preventieve inzet van algemene voorzieningen in plaats van maatwerkvoorzieningen alsook de realisatie van de besparingen op welzijn en maken inzichtelijk in welke mate deze worden gerealiseerd.

6. Vervolgstappen

Wij organiseren een terugkoppelsessie met de deelnemers van de wijkgesprekken. Op een interactieve manier gaan we met hen op wijkniveau in gesprek over de herijking en wat we hebben gedaan met hun input. Omdat dit een ‘fysieke’ meeting wordt, is het moment dat de sessie plaatsvindt afhankelijk van coronamaatregelen. Dit soort gesprekken blijven wij voeren in het kader van burgerparticipatie, ook bij de implementatie en uitvoering van de herijking. Wij gaan er vanuit dat deze beleidsnotitie na de zomer 2020 door de gemeenteraad behandeld wordt. De fases van richten en inrichten lopen daarmee enigszins in elkaar over, omdat er richting 2021 ook nieuwe subsidieafspraken moeten worden gemaakt met partners in de stad.

Implementatie
Om de herijking te gaan implementeren, gaan wij de volgende vervolgstappen zetten:
→ Wij stellen een implementatieplan op met daarin een heldere fasering en resultaten per fase. (september 2020)

→ In samenspraak met onze partners werken wij dit jaar de thema’s verder uit. Hiervoor sluiten we aan op de gesprekken die nu al in wijken worden gevoerd om de doelen binnen thema’s te concretiseren. De thema’s van de herijking landen op deze manier in de wijkprogramma’s voor 2021.

→ In twee wijken Geitenkamp en Schuytgraaf of Elderveld / Elden gaan we voor 2021 met de nieuwe manier van werken aan de slag op basis van de wijkprogramma’s en met de nadrukkelijke koppeling van de sociale wijkteams wat betreft de op het individu gerichte inzet. Met deze aanpak dragen we bij aan de transformatie van het sociaal domein. Daarna rollen we de aanpak uit over de andere wijken.

→ De herijking vraagt een brede verandering van de manier van werken, van de afspraken die we met elkaar maken, ook over rollen en taken, alsook van houding en gedrag, niet alleen bij onze partners maar ook bij onszelf. Het gaat om een intensieve en vrij permanente veranderopgave, vooral wat betreft implementatie en uitvoering. De uitvoering is afhankelijk van de professionals en de wijkbewoners die er samen de schouders onder zetten. De rol van de gemeente is erop gericht inspanningen en middelen doelgericht in te zetten voor de inwoners in de wijken.
De veranderopgave gaan we opzetten in een implementatieplan waarin ook bovenstaande vervolgstappen worden opgenomen. Zo gaan we de komende jaren stapsgewijs samen met inwoners en organisaties het welzijnswerk herijken.

Aanhaken bij lopende trajecten

Op andere beleidsdomeinen alsook breder binnen de sociale basis lopen trajecten waarmee de herijking nauwe samenhang heeft of waarmee de samenhang moet worden versterkt. Of het nu gaat om sport, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, de woondeal of de doorontwikkeling van de visie op het sociaal domein. In de bestuurlijke en ambtelijke stuurgroep en de projectgroep borgen wij deze samenhang en zorgen wij dat de herijking wordt aangehaakt op de andere lopende trajecten en vice versa.

De implementatie van de herijking vergt meerdere jaren en zullen we stapsgewijs vormgeven. In de tussentijd staat de wereld niet stil en worden lopende subsidieafspraken uitgevoerd. Waar mogelijk anticiperen wij daarbij op de beoogde herijking.

Aan de gemeenteraad

Datum : 3 december 2019
Zaaknummer : 415959
Contactpersoon : Dennis Janssen
Telefoonnummer : 026 3775803

Onderwerp: Herijking Welzijnsopdracht 2020

Geachte voorzitter en leden van de raad,

Wij willen u informeren over de herijking van de welzijnsopdracht die is opgenomen in de Perspectiefnota en de meerjarenprogrammabegroting 2020-2023. Wij schetsen in deze brief de aanleiding van de herijking, de uitgangspunten die wij hierbij hanteren en onze aanpak. Ook geven wij aan hoe wij u bij de herijking gaan betrekken. Ten slotte duiden wij op hoofdlijnen het financieel kader voor welzijn zoals opgenomen in de begroting. Meer achtergrondinformatie over landelijke trends en ontwikkeling bij andere gemeenten hebben wij opgenomen in de bijlage bij deze brief.

1. Waarom herijken?
Regie voeren over je eigen leven en problemen zo veel mogelijk in eigen kring oplossen. Dat is de laatste jaren veelal inzet geweest van het beleid op het brede sociale domein. Een groeiende groep Arnhemmers in een kwetsbare positie in onze stad redt het echter niet helemaal alleen. Hun hulpbronnen lijken tekort te schieten en er is bijvoorbeeld behoefte aan meer ontmoeting en aan ontmoetingsplekken. We signaleren ook landelijk steeds meer aandacht voor bijvoorbeeld thema's als eenzaamheid bij ouderen en jongeren[1]. Er is ook meer aandacht voor bijvoorbeeld preventief jongerenwerk om jongeren te ondersteunen richting hun toekomst. En om te voorkomen dat ze bijvoorbeeld school verlaten of in de criminaliteit terecht komen of overlast veroorzaken[2]. We zouden meer en proactief willen inspelen op het toegenomen aantal mensen in onze stad dat alleenstaand is. Hiervoor is onlangs een uitvoeringsagenda eenzaamheid opgesteld. Ook zien we een toename in het aantal kwetsbare ouderen dat een beroep doet op ondersteuning vanuit de Wmo maar hiervoor deels ook terecht zou kunnen bij laagdrempelige voorzieningen in onze wijken. Ten slotte komen steeds nieuwe groepen mensen naar Arnhem als gevolg van migratie. Dat leidt tot meer diversiteit en dus ook tot wijken met steeds meer mensen met een migratieachtergrond[3]. Zij hebben soms specifieke behoefte aan ondersteuning in hun buurt, dicht bij hun huis.

[1] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/eenzaamheid/aanpak-eenzaamheid
[2] https://www.sociaalwerknederland.nl/thema/jeugd-opvoeding/nieuws/7207-nieuwsuur-aantal-jongerenwerkers-liefst-vertienvoudigen-kamervragen-aan-grapperhaus
[3] Nog een ontwikkeling: de extramuralisering en de vergrijzing slaan hard neer in wijken waar vooral corporaties bezit hebben. In corporatie-complexen groeit het aantal bewoners die zorgbegeleiding nodig hebben. Het gaat om kwetsbare ouderen, maar ook om mensen met een verstandelijke of geestelijke handicap, die de ondersteuning van een hen omringend ‘wij’ hard nodig hebben. SCP Kim Putters en Radboud Engbersen: De sociale basis keert terug in nieuwe gedaanten

Een stevige sociale basis

In Arnhem is altijd al veel aandacht voor bovengenoemde groepen en voor saamhorigheid en cohesie in de wijken. Er wordt gelukkig veel en goed werk verzet voor en met de inwoners van Arnhem. Dat gebeurt door veel vrijwilligers en grotere en kleinere organisaties als het Meldpunt Vrijwillige Thuishulp, Rijnstad, Presikhaaf University, AM Support, COC, Vluchtelingenwerk en SWOA. Zij richten zich op kinderen, jongeren, ouders en ouderen met hun dagelijkse problemen. Het kan gaan om geldzaken, opvoeding en opgroeien, gezondheid, sport en spel, mantelzorgondersteuning, taalmaatjes of maaltijden voor ouderen. Ook worden er nieuwe en vernieuwende initiatieven opgestart door de inwoners zelf. In elke wijk zijn hiervan wel goede voorbeelden te noemen.

Transformatie sociaal domein

De transformatie in het sociaal domein maakt dat de gemeente verantwoordelijk is geworden voor het bieden van passende zorg (lichte vormen van begeleiding en ondersteuning waar mogelijk, zwaardere vormen waar nodig). Het liefst zijn wij problemen voor. Daarom zetten wij stevig in op preventie. Welzijnswerk speelt hierbij een steeds belangrijkere rol. Met een goede sociale basis kan worden voorkomen dat problemen van inwoners verergeren en kan hulp dichterbij hen worden georganiseerd. Het welzijnswerk heeft daarmee een (extrinsieke) waarde waarmee een beroep op specialistische vormen van zorg en ondersteuning wordt voorkomen of beperkt. Specialistische ondersteuning kan gaan over individuele maatwerkvoorzieningen in het kader van de (jeugd)zorg, maar bijvoorbeeld ook over schulden, overlast, armoede, bijstand of schooluitval.

De intrinsieke waarde van welzijnswerk

Het welzijnswerk heeft ook een intrinsieke waarde. Mensen willen elkaar ontmoeten, samen dingen ondernemen in of buiten de wijk, bij voorkeur niet eenzaam zijn en meedoen in de stad. Een goede sociale basis heeft niet alleen voor een individuele inwoner meerwaarde, maar dus ook voor de buurt en de wijk waarin iemand leeft.[4] Een combinatie van een goede fysieke en sociale omgeving zorgt voor sociale cohesie. Sociale cohesie gaat over saamhorigheid, groepsidentificatie, onderling vertrouwen en participatie in de buurt. Uit onderzoek blijkt dat de leefsituatie in wijken waar veel sociale cohesie wordt ervaren, beter is dan in buurten met relatief weinig sociale cohesie.[5] Het sociale netwerk dat mensen hebben, speelt hierbij een belangrijke rol. De leefsituatie van mensen die geregeld contact hebben met familie, vrienden en kennissen of buren, is beter dan die van mensen die sporadisch contact hebben.[6]

Van Wijken Weten

De welzijnsbudgetten zijn de laatste jaren neergelegd bij de Teams Leefomgeving. Deze teams zijn opdrachtgever van alle bovengenoemde organisaties. Zij signaleren, praten met inwoners en vertalen de behoeften naar concrete voorzieningen. Dat heeft veel opgeleverd, maar we zien ook dat er dilemma's ontstaan. Zo is de subsidie voor het opbouwwerk bijvoorbeeld stopgezet bij Rijnstad. En vervolgens ontstaat het opbouwwerk in een nieuwe vorm in verschillende wijken met andere partijen of met Rijnstad. We constateren dat in Arnhem het welzijnswerk nu meer versnipperd is en dat de koppeling met stedelijke doelen niet altijd helder is. Sommige onderwerpen, zoals mantelzorg en (ondersteuning van)

[4] https://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/De%20invloed%20en%20effecten%20van%20sociale%20samenhang_1169.pdf.
[5] Het gaat hier om de *beleving* van cohesie bij bewoners van een buurt, niet om een geobjectiveerde meting.
[6] https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2019/De_sociale_staat_van_Nederland_2019., pagina 315

vrijwilligerswerk spelen in alle wijken maar worden ook vanwege hun vanzelfsprekendheid niet altijd opgenomen in wijkactieplannen.

2. Uitgangspunten

In de Perspectiefnota 2020-2023 hebben wij uitgangspunten geformuleerd voor de herijking. Deze zijn leidend en geven richting aan de herijking:

1. de verschillende behoeften van inwoners in de wijk vormen het uitgangspunt;
2. meer focus in de te bereiken doelen en de te behalen resultaten;
3. goede opdrachten en heldere afspraken met subsidiepartners vanaf 2021;
4. een nieuw subsidieproces en bijbehorende sturingsinstrumenten;
5. verbeterde informatie over de behoeften en de ondersteuningsvraag vanuit de wijken.

3. Aanpak

De aanpak bouwen wij op uit drie fases.

I. Richten (tot en met februari 2020)
Bepalen wat herijkt moet worden in en met de welzijnsopdracht. Wat willen we bereiken? Welke beweging moet op gang worden gebracht?
Resultaat: richtinggevende notitie ten behoeve van keuzes door de gemeenteraad

II. Inrichten (maart-april 2020)
Bepalen hoe de herijking gerealiseerd kan worden. Wat is er nodig om de beoogde beweging voor elkaar te krijgen? Het gaat hierbij om het vaststellen van de uitgangspunten en bepalen van de randvoorwaarden nodig voor implementatie.
Resultaat: implementatieplan

III. Verrichten (mei-december 2020)
Het daadwerkelijk implementeren van de herijking en vertaling naar opdrachten voor partners in de stad.
Resultaat: realisatie implementatieplan

Het uitgangspunt om behoeften van inwoners leidend te laten zijn, passen wij al toe in de aanpak van de herijking. Dit doen wij met de maatschappelijke consultatie die wij in december 2019 en januari 2020 uitvoeren in de wijken, bij de mensen zelf. We gaan met de inwoners in gesprek over de vraag wat zij nodig hebben aan voorzieningen en ondersteuning om maatschappelijke initiatieven te kunnen laten slagen. Waar zou de gemeente zich met de inwoners en maatschappelijke organisaties op moeten richten? Wij spreken tijdens de consultatie met doelgroepen en (potentiële) gebruikers van welzijnsvoorzieningen evenals met kleinere initiatieven en organisaties die een bijdrage leveren aan en een belangrijke rol vervullen binnen het welzijnswerk. Voor bijeenkomsten in januari 2020 nodigen wij ook raadsleden uit. We betrekken ook de Adviesraden en de deskundigheid van de Adviesbrigade, en stedelijke netwerken zoals de samenwerking tussen Arnhemse buurthuizen.

In de inrichtingsfase brengen wij in kaart wat er nodig is voor de beoogde beweging. Het gaat hierbij om het vaststellen van de uitgangspunten en bepalen van de randvoorwaarden die nodig zijn voor de implementatie. Deze uitgangspunten en randvoorwaarden betreffen alle relevante aspecten:

i. Inhoud
Wat moet inhoudelijk verder worden ontwikkeld en/of vastgesteld? Het kan hierbij gaan om een kaderstellende nota die wordt vastgesteld door de raad en/of een aanpassing van de subsidienota/subsidieverordening. Het kan ook gaan om het vertalen van de in de eerste fase geïnventariseerde maatschappelijke opgaven naar concrete doelen die vertaald kunnen worden in opdrachten aan betrokken organisaties of netwerken aan organisaties.

ii. Organisatie
Welke organisatorische uitgangspunten en randvoorwaarden zijn van belang? Zo kan bijvoorbeeld de vraag aan bod komen welke samenwerking op wijkniveau nodig is tussen TLO, sociale wijkteams en welzijnsorganisaties. Of de vraag welk uitgangspunt wordt gehanteerd met betrekking tot de samenwerking met maatschappelijke (welzijn)organisaties: vindt die afzonderlijk plaats of met netwerken van maatschappelijke organisaties? Welke interne, gemeentelijke afstemming en rolverdeling past bij de herijkte welzijnsopdracht? Hieronder valt de opzet en invulling van de opdrachtgeversrol en het samenspel met gesubsidieerde organisaties.

iii. Proces
Bij dit aspect gaat het over de vraag welk proces gevolgd moet worden om de herijking te implementeren. Zo kan de keuze voorliggen of de herijking breed en allesomvattend plaatsvindt of dat een stapsgewijs implementatieproces wordt gehanteerd. Ook moet verduidelijkt worden wie, wanneer en waarover beslist.

iv. Subsidieafspraken
De herijking wordt in 2020 richting 2021 uitgewerkt in vernieuwde subsidieafspraken. Welke uitgangspunten worden hierbij gehanteerd? Welke randvoorwaarden moeten worden ingevuld om de veranderingen voor elkaar te krijgen en hoe wordt de voortgang gemonitord? Dit wordt aangehaakt op het lopend traject om de subsidiëring verder te ontwikkelen. Afstemming met dat subsidietraject wordt gedaan vanuit de projectgroep.

In de tussentijd staat de wereld niet stil en worden lopende subsidieafspraken uitgevoerd. Waar nodig anticiperen wij daarbij op de beoogde herijking.

Bij het daadwerkelijk implementeren van de herijking gaat het om aanpassing van de opdrachtbrieven, zo nodig aanpassen van verordeningen, aanpassen financiële documenten etc. Het implementeren vraagt ook aandacht voor de nieuwe verhouding tussen de gemeente en de externe partners. Dat betekent meer aandacht voor de rollen, houding en gedrag bij zowel de gemeente als de samenwerkingspartners. Dit is een plan dat zich primair op de uitvoering richt en waarover de raad wordt geïnformeerd.

4. Betrokkenheid raad
Het resultaat van de eerste fase is de richtinggevende notitie. Daarin geven wij aan wat wij willen bereiken met de herijking en welke bewegingen wij in gang willen brengen. De richtinggevende notitie leggen wij u voor ter besluitvorming (voorjaar 2020).

5. Financieel kader Welzijn en Inclusie

In de MJPB 2020-2023 heeft u voor Welzijn en Inclusie € 18,2 mln. aan stedelijke middelen en € 10,2 mln. aan wijkmiddelen (samen 28,4 miljoen) opgenomen. Daarbij horen ook begrotingsposten die niet direct tot het 'traditionele welzijnsveld' horen. Denk aan maatschappelijk opvang, verslavingszorg en vrouwenopvang (specialistische vormen van ondersteuning). Het meer traditionele welzijnsveld omvat samenlevingsopbouw, opgroeien en opvoeden (preventief jeugdbeleid), vrijwilligersondersteuning en integratie. Dat gaat in totaal om € 10,8 miljoen. Ook de budgetten van de sociale wijkteams en de Teams Leefomgeving spelen een belangrijke rol op dit terrein. Dat geldt ook voor budgetten waarmee we breder investeren in de sociale basis, bijvoorbeeld vanuit sport of onderwijs. In de MJPB 2020-2023 is een financiële taakstelling van € 545K opgenomen vanaf 2021. De herijking moet ook inzicht geven in de mogelijkheden om deze taakstelling te realiseren.

Uiteraard zullen wij u informeren wanneer er belangrijke ontwikkelingen zijn. Wij gaan graag met u in het voorjaar 2020 in gesprek over de richtinggevende notitie.

Hoogachtend.

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

BIJLAGE 1

Landelijke trends in het welzijnsveld

Wij hebben een verkenning uitgevoerd naar de belangrijkste landelijke trends in het welzijnsveld. In deze bijlage bieden wij u inzicht in deze trends.

In de afgelopen jaren heeft het welzijnswerk in Nederland zich stevig ontwikkeld, mede onder invloed van bezuinigingen en de komst van de uitvoering van de nieuwe WMO en de jeugdzorg naar de gemeenten in 2015. Er is een geheel nieuwe wereld ontstaan met de sociale wijkteams, veelal samengesteld uit professionals van verschillende organisaties.

Het welzijnsveld wordt in veel gemeenten herijkt. Soms gebeurt dit expliciet, soms impliciet. Het meest expliciet is dit verwoord met de definitie gericht op sociale veerkracht en de koppeling daarbij aan beschikbare hulpbronnen. Kijkend naar het bestaande welzijnswerk is te zien dat dat zich richt op het versterken van de sociale hulpbronnen (samenredzaamheid) en op het versterken van de persoonlijke hulpbronnen door middel van lichte vormen van zorg en ondersteuning.

In de herijkingen van andere gemeenten zien wij zes hoofdbewegingen die wij voor u beschrijven.

1. Hernieuwde aandacht voor welzijnswerk
2. Slimmer inzetten van welzijnswerk
3. Focus op thema's en doelgroepen
4. Van activiteiten naar resultaten
5. Van versnippering naar samenhang en samenwerking
6. Professionalisering en verzakelijking

1. Hernieuwde aandacht voor het welzijnswerk
Een relatief lange tijd ging er landelijk niet veel aandacht uit naar het welzijnswerk. Als er al aandacht was dan gebeurde dit vooral in het licht van eventuele bezuinigingen. Sinds dit jaar zien we bij meer gemeenten dat er meer aandacht uitgaat naar het welzijnswerk, ook beleidsmatig. Dit komt vooral door de transformatie in het sociaal domein.

2. Slimmer inzetten van welzijnswerk ter vermindering van het beroep op maatwerkvoorzieningen
Het sociaal domein en het welzijnswerk worden in verschillende steden steeds meer integraal benaderd om een goed samenspel te realiseren tussen de welzijnsinzet en maatwerkvoorzieningen jeugd, zorg, inkomen etc. Daarbij worden ook andere termen gebruikt om de focus van het welzijnswerk te typeren, zoals: algemene voorzieningen, voorliggend veld en sociale basis. Ingegeven door financiële tekorten ligt een sterke nadruk op het beperken en voorkomen van de inzet van maatwerkvoorzieningen door een intensievere koppeling met het welzijnswerk. De integrale benadering is of wordt meestal ingebed in een integraal beleidskader voor het sociaal domein (zorg en welzijn).

Steeds meer wordt er in andere steden, net als in Arnhem, gewerkt vanuit de leefwereld van de inwoners. Inwoners maken namelijk geen onderscheid tussen beleidsdomeinen. De vormgeving van de integrale benadering verschilt in gemeenten.

De vormgeving is soms *organisatorisch* van aard door (delen van) het welzijnswerk in en direct bij de toegang en wijkteams te organiseren. Het gaat dan om lichte vormen van ondersteuning die onderdeel uitmaken van het welzijnswerk, zoals jeugdcoaches, vroeg signalering schulden, ouderenadviseur, financiële zelfredzaamheid. De vormgeving kan ook *inhoudelijk* zijn. Het gaat dan om bijvoorbeeld een sterke nadruk in de opdracht op het preventief en afschalend laten functioneren van het welzijnswerk ten opzichte van maatwerkvoorzieningen, soms door de opdracht daar geheel op te enten. Afspraken worden gekoppeld aan samenwerkingsafspraken over en het faciliteren van het samenspel tussen sociale wijkteams en het welzijnswerk, bijvoorbeeld door middel van convenanten, een gezamenlijk aanbod en/of de inzet van sociale makelaars.

3. Groeiende focus op thema's en doelgroepen
De derde hoofdbeweging is dat er steeds meer gefocust wordt op een (beperkt) aantal thema's en/of doelgroepen. Het gaat dan om bijvoorbeeld opgroeien en opvoeden, mantelzorg, vrijwilligerswerk, preventie, langer thuis blijven wonen, ontmoeting en verbinding en financiële zelfredzaamheid. Daarmee wordt vaak gefocust op (kwetsbare) jongeren en ouderen. Of op doelgroepen zoals statushouders of mensen met een beperking. Welzijnsorganisaties wordt gevraagd gerichte aanbiedingen te formuleren op deze thema's en voor deze doelgroepen.

4. Van activiteiten naar resultaten
Met de gevraagde inzet van welzijnsorganisaties op de thema's en voor doelgroepen wordt gezocht naar manieren om de bijdrage van deze inzet aan de realisatie van maatschappelijke opgaven meer inzichtelijk te maken. Alle gemeenten zijn hier zoekende in, ook wat betreft het bouwen van een passende informatievoorziening. De resultaten van de inspanningen die geleverd worden zijn moeilijk meetbaar te maken. Daarom wordt vaak teruggevallen op het in beeld brengen van gerealiseerde voorzieningen, ontplooide activiteiten, het aantal bereikte inwoners/deelnemers en de ervaringen/beoordelingen van inwoners (via enquêtes). Beleving van (kwaliteit van) voorzieningen speelt vaak een grote rol.

5. Van versnippering naar samenhang en samenwerking
Herijkingen van welzijnsbeleid zijn vaak ook gericht op het verminderen van de versnippering, het versterken van de samenhang van het welzijnsaanbod en de samenwerking in het welzijnsveld. Hiermee wordt niet bedoeld dat kleinere initiatieven en diversiteit in het welzijnsaanbod beperkt moeten worden, maar dat in de benadering van het welzijnsveld samenwerking en netwerkvorming wordt gestimuleerd. Dat gebeurt door middel van het vragen om een gezamenlijk aanbod van verschillende initiatieven en organisaties en, verkennend, het werken met een hoofdaannemer. De ene keer gebeurt dat gebiedsgericht, dus per stadsdeel een aanbod. De andere keer gebeurt dat thematisch, dus per thema een aanbod. Soms gebeurt dit door middel van een aanbesteding, vaker door middel van subsidiëring.

6. Meer benutten professionaliteit en verzakelijking

Minder expliciet verwoord, maar wel zichtbaar in de ontwikkeling van de verschillende aanpakken, is dat bij de subsidiëring (of inkoop) de professionaliteit van en bij welzijnsorganisaties steeds meer wordt benut en aangesproken. Dit betekent dat vanuit de gemeente wordt aangegeven wat moet worden bereikt ten aanzien van thema's en/of doelgroepen. Daarbij worden aandachtspunten en procesmatige en financiële voorwaarden meegegeven. Op basis daarvan moeten de organisaties op basis van hun professionaliteit aangeven hoe ze dat gaan bereiken.

Deelnemers rondetafelgesprek herijking Welzijnsopdracht 2020

Naam	Namens/organisatie
Paul Roessen	Rijnstad
Bea Schouten	SWOA
Mustafa Amezrine	AM-Supportteam
Mariken van Woerkum	Wijkteams
Rudolf Beijerman	Samenwerkende Buurthuizen
Nabil el Malki	Presikhaaf University
Kaan Gecöl	Leerling van het Thomas a Kempis

BEHANDELRESULTAAT
RONDETAFELGESPREK 9 DECEMBER 2020

GEMEENTE Arnhem

Herijking Welzijnsopdracht 2020

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Mw. Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Van der Laak (AC), Kalthoff (VVD), Hutten (CDA), Loor (D66), Dolsma (GL), De Vries (PvdA), Jansen (ChristenUnie) en Dilekçi (Denk/Verenigd Arnhem). De fracties van de PPV, SP, PvdD en AOP waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Deelnemers aan het rondetafelgesprek:

	Naam	Namens/organisatie
1	Paul Roessen	Rijnstad
2	Bea Schouten	SWOA
3	Mustafa Amezrine	AM-Supportteam
4	Mariken van Woerkum	Wijkteams
5	Rudolf Beijerman	Samenwerkende Buurthuizen
6	Nabil el Malki	Presikhaaf University
7	Kaan Gecöl	Leerling van het Thomas a Kempis

Tijdens het rondetafelgesprek hebben de woordvoerders en de betrokkenen met elkaar gesproken over (onderdelen van) het voorstel.
Twee deelnemers hebben voorafgaand aan de bijeenkomst een schriftelijke reactie naar de raad gestuurd. Deze zijn aan de stukken toegevoegd.
Aan het einde de bijeenkomst geeft de fractie van D66 aan nog een aantal ….burgers/betrokkenen/belanghebbenden te willen spreken voordat het voorstel inhoudelijk door de raadskamer wordt behandeld.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat dit rondetafelgesprek is afgerond. Hij maakt hierbij de opmerking dat op verzoek van de raadskamer de gebruikers van de voorzieningen zullen worden gevraagd in te spreken c.q. hun input te leveren. Afhankelijk van de aanmeldingen zal dit aanleiding geven tot het organiseren van een tweede rondetafelgesprek of zal een informatieve behandeling gecombineerd worden met de Meningsvorming-1 behandeling.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

R. Maref

Aan de raad van de gemeente Arnhem **Arnhem, 15-01-2021**

Onderwerp: raadsvoorstel "Herijking Welzijnsopdracht 2021".

Geachte raadsleden,

Op 9 december hebben wij, namens het samenwerkingsverband van de Arnhemse buurthuizen en het BurgerserviceLab ingesproken op bovengenoemd raadsvoorstel.
We hebben toen o.a. aangegeven dat we heel blij zijn dat in dit voorstel het wezenlijke belang van allerlei vormen van burgerinitiatieven wordt erkend, van belang voor de kracht en de versterking van de sociale basis in de stad en in het bijzonder in de wijken.
Die avond hebben we ook aangegeven dat die sociale basis zelf de regie zou moeten voeren over de sturing, in samenwerking met en gefaciliteerd door gemeente en professionele organisaties.
Wij missen helaas in het raadsvoorstel de rol die burgers kunnen en willen spelen bij de sturing op het welzijnsbeleid. In paragraaf 5b wordt in het beslispunt helemaal niet meer gesproken over de rol van burgerinitiatieven.
Daar staat dat de sturing plaats vindt door de gemeente met het professionele welzijnsveld.
Er wordt opeens helemaal niet meer gerept over op welke wijze de burgerinitiatieven een bijdrage kunnen leveren aan programmering en invulling daarvan.

In het raadsvoorstel staat heel expliciet:" *Voor de groepsgerichte inzet is het welzijnswerk leidend en voeren de welzijnsorganisaties de regie*".
Er wordt verder gesteld dat samen met de sociale wijkteams gezorgd wordt voor *"....het organiseren van algemene voorzieningen die nodig zijn om het beroep op maatwerkvoorzieningen te beperken".*
Daarmee lijkt het te gaan om meer accent op preventie en bezuiniging.

Maar juist daarom is het belangrijk dat die "algemene voorzieningen" betrokken worden bij de regievoering, programmering en vormgeving.
Want daar ligt de kracht van de sociale basis: bij de buurthuizen en/of andere burgerinitiatieven. Dat zijn de initiatieven waar vooral wijkbewoners dagelijks vrijwillig mee aan de slag zijn voor het welzijn van wijkbewoners.

Wij willen er daarom voor pleiten om als uitgangspunt in de sturing nadrukkelijk te kiezen voor een driehoek-benadering, waarbij er een gelijkwaardige plek is voor burgerinitiatieven in de wijken naast de plek voor de gemeente en die voor de professionals.
Naar ons idee kan dat prima vormgegeven worden per wijk of per werkgebied van het TLO.
Wij pleiten er dan ook voor dat bij de herijking van de welzijnsopdracht samengewerkt wordt met de buurthuizen c.q. burgerinitiatieven. En dat dat dan ook expliciet vastgelegd wordt in deze nota.
Dat betekent een stap verder gaan dan de (eventueel nog) bestaande bewonersplatformen.

Wij willen u vragen het raadsvoorstel op dit onderdeel te amenderen.

Wij kunnen ons goed voorstellen dat u nog vragen hebt. Uiteraard willen wij graag met u van gedachten wisselen. U kunt ons bellen of als u daar de voorkeur aan geeft, is een zoomsessie uiteraard ook mogelijk. Wij willen dit punt ook tijdens de tweede inspreekronde inbrengen.

Namens het samenwerkingsverband Arnhemse buurthuizen en het BurgerserviceLab

Cees van Helvert
Regina Ram

Lijst met deelnemers :

	Naam	Namens
1	Lucas De Jong.	Willemeen
2	Riley Buisman	Willemeen
3	Stefan Zon	Willemeen
4	Thomas Kiezebrink	Willemeen
5	Sema	De Madser
6	Redouan	De Madser
7	Diego Jansen	De Madser
8	Katharina Ferreiro	De Madser
9	Evindar Pala	De Madser
10	Eva-Maria van de Geest	Youth for Christ
11	Mattijs	Youth for Christ
12	Rabia Zararsiz	Empowering Nisa
13	Sasya Abdouni	Empowering Nisa
14	Nikki van Elzelingen	Empowering Nisa
15	Jannie van Vlaanderen	Buurthuiskamer ’t Duifje
16	Hassan Koubaa	Stichting Prisma en wijkbeheergroep Immerloo
17	Wilma Koel	Stichting Prisma en wijkbeheergroep Immerloo
18	Wase Omar	Stichting sport en integratie

BEHANDELRESULTAAT

TWEEDE RONDETAFELGESPREK 20 JANUARI 2021

GEMEENTE Arnhem

Herijking Welzijnsopdracht 2020

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Mw. Louwers
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Van der Laak (AC), Kalthoff (VVD), Hutten (CDA), Loor (D66), Coenders (GL), De Vries (PvdA), Jansen (ChristenUnie), Aydemir (Denk/Verenigd Arnhem), Çetintaş (SP) Wiggers (AOP). De fracties van de PPV en de PvdD waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
Deelnemers aan het rondetafelgesprek:

	Naam	Namens
	Thomas Kiezebrink	Willemeen
	Lucas De Jong	Willemeen
	Stefan Zon	Willemeen
	Redouan	De Madser
	Katharina Ferreiro	De Madser
	Evindar Pala	De Madser
	Eva-Maria van de Geest	Youth for Christ
	Mattijs	Youth for Christ
	Rabia Zararsiz	Empowering Nisa
	Sasya Abdouni	Empowering Nisa
	Nikki van Elzelingen	Empowering Nisa
	Anita Arnold	Buurtkok Malburgen
	Hassan Koubaa	Stichting Prisma en wijkbeheergroep Immerloo
	Wase Omar	Stichting sport en integratie

BEHANDELRESULTAAT

TWEEDE RONDETAFELGESPREK 20 JANUARI 2021

Conclusie
De voorzitter bedankt alle aanwezigen voor hun waardevolle inbreng en concludeert dat met dit tweede rondetafelgesprek de informatieve fase is afgerond. Het voorstel wordt doorgeleid naar de de Meningsvorming-1 behandeling.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

J. van der Loo

BEHANDELRESULTAAT

MENINGSVORMING -I- 3 MAART 2021

GEMEENTE Arnhem

Herijking Welzijnsopdracht 2020

Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Mw. Louwers

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Van der Laak (AC), Kalthoff (VVD), Hutten (CDA), Loor (D66), Gemici (GL), De Vries (PvdA), Jansen (ChristenUnie), Dilekçi (Denk/Verenigd Arnhem), Çetintaş (SP) Hobbelen (AOP). De fracties van de PPV en de PvdD waren niet vertegenwoordigd.

Verloop
De eerste termijn van de M-I bespreking is afgerond.

Toezeggingen

- De wethouder zegt toe een update van het stappenplan naar de raad te sturen.
- De wethouder zegt toe bij de Perspectiefnota (PPN) inzicht te geven in de invulling van de bezuinigingstaakstelling van de welzijnsopdracht voor volgend jaar en daar de gevolgen van de coronacrisis bij te betrekken.
- De wethouder zegt toe om te kijken of ze organisaties die zichzelf bewezen hebben definitief in de begroting op kan nemen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de eerste termijn van de Meningsvorming-I is afgerond en dat de volgende keer wordt gestart met de tweede termijn (M-I) van de raadskamer.

De raadsadviseur,

E.J.S. Dirksen

De voorzitter,

V. Bouma

Politieke Avond

Dossiernummer	2298
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 maart 2021
Agendapunt	3.WG
Omschrijving	18.45 uur - 20.30 uur: Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren

Geagendeerd	Vergaderdatum
Politieke Avond	3 februari 2021
Politieke Avond	**3 maart 2021**
Politieke Avond	15 maart 2021

Titel/onderwerp: # Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Maarten Bulsink
Portefeuillehouder:	Roeland van der Zee	Telefoonnr:	377 3341
		E-mailadres:	maarten.bulsink@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (M2)		
Toelichting	**Inhoud** Dit raadsvoorstel maakt het mogelijk dat in Arnhem een scanauto ingezet kan worden om de parkeerhandhaving te automatiseren. Hiervoor is het invoeren van een kenteken noodzakelijk. De inzet van de scanauto zorgt voor meer effectieve en efficiënte controle. Het raadsvoorstel bevat vijf beslispunten: 1. Parkeerhandhaving in de gemeente Arnhem te automatiseren door het inzetten van een scanauto; 2. Parkeerders die gebruik maken van de parkeerautomaat te verplichten hun kenteken in te voeren; 3. Een investeringskrediet van € 120.000 beschikbaar te stellen voor aanpassing van de parkeerautomaten en de bijbehorende kapitaallast van € 26.040 te dekken uit de parkeerexploitatie ; 4. In te stemmen met bijgevoegde begrotingswijziging; 5. De Verordening tot wijziging van de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2021 (citeertitel: Parkeerverordening 2021) vast te stellen conform bijgevoegd concept. **Begrotingswijziging** Met het voorstel wordt ook de begroting gewijzigd. Zo worden er eenmalige en structurele kosten gemaakt voor bijvoorbeeld het maken van geografische ondergronden en het onderhouden daarvan. Ook wordt verwacht dat de opbrengsten uit parkeren zullen toenemen. Zowel door de toename van betalingsbereidheid en door de toename van naheffingen.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de M2 of de besluitvormende vergadering.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	Vergaderorde M2 Het doel van de M2 is het bespreken van de reeds ingediende moties en/of amendementen. Behandeling gebeurt per motie of amendement, op volgorde van volgnummer: 1. Indiener licht motie of amendement toe 2. Woordvoerders van andere fracties krijgen de gelegenheid om vragen te stellen aan de indiener of hun standpunt te delen 3. De portefeuillehouder krijgt de gelegenheid om te reageren op de motie of amendement (pre-advies) 4. Woordvoerders kunnen reageren op de bijdrage van de portefeuillehouder Daarna is de volgende motie of amendement aan de beurt, totdat alle moties of amendementen zijn besproken. Interrupties zijn toegestaan, maar kunnen vanwege de tijd beperkt worden. Als in de m2-behandeling naar het oordeel van de raadskamer alle concept-moties en -amendementen behandeld zijn, kan het voorstel worden doorgeleid naar de besluitvorming.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel "Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren"			
Bijlage 1 - Begrotingswijziging			
Bijlage 2 - Verordening tot wijziging van de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2021			
Uitspraak Hoge Raad over kentekenparkeren d.d. 10-04-2020			
Beantwoording college art.44-vragen "Geen scanauto’s in Arnhem" d.d. 20-03-2018			
Schriftelijke reactie Dhr. E.R. Wiessenberg namens Bewonersgroep Arnhems Hart d.d. 03-02-21			
Reactie APCG d.d. 03-02-21			
Behandelresultaat 3 februari 2021, informatieve & meningsvormende (1) behandeling			

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	15 maart 2021
Bij de bespreking van	Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren
Wijzigingsvoorstel van	Maarten Venhoek – D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van het wijzigingsvoorstel	15 minuten is genoeg
Nummer Zaaknummer	**21A06** 487424

We stellen de volgende verandering voor:
Het eerste dictum:

1. 'Parkeerhandhaving in de gemeente Arnhem te automatiseren door het inzetten van een scanauto'

Te wijzigen in:

1. Parkeerhandhaving in de gemeente Arnhem te automatiseren door het inzetten van een scanauto, met dien verstande dat:

- Indien een parkeervergunning is afgegeven, dan wel de verschuldigde parkeerbelasting is voldaan, de gescande versleutelde kentekengegevens na maximaal 15 minuten verwijderd worden.

Toelichting:

Tijdens de behandeling is dor het college aangegeven dat er een periode is van 15 minuten na het scannen is waarbinnen de parkeerder zijn parkeerbelasting nog kan voldoen. Wordt binnen die 15 minuten alsnog betaald dan wordt er geen naheffing opgelegd. Het langer bewaren van de informatie is dan niet meer nodig.

Maarten Venhoek – D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	15 maart 2021
Bij de bespreking van	Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren
Wijzigingsvoorstel van	Maarten Venhoek – D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van het wijzigingsvoorstel	Contant betalen blijft mogelijk
Nummer Zaaknummer	**21A07** 487424

We stellen de volgende verandering voor:

Het eerste dictum:

1. 'Parkeerhandhaving in de gemeente Arnhem te automatiseren door het inzetten van een scanauto'

Te wijzigen in:

1. Parkeerhandhaving in de gemeente Arnhem te automatiseren door het inzetten van een scanauto, met dien verstande dat:

- De bestaande mogelijkheden voor betalen met contant geld en voor betalen met een betaalpas gehandhaafd blijven.

Toelichting:

Het moet mogelijk blijven om ook met contant geld te blijven betalen aan de parkeerautomaten. Dit amendement maakt expliciet dat de bestaande voorzieningen daarvoor worden gehandhaafd.

Maarten Venhoek – D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bijeen op	15 maart 2121
Ter bespreking van	Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren
Motie van	Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem Rebin Maref - VVD Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij
Titel motie	Tariefacties voor parkeren door extra inkomsten van 900.000 euro
Nummer Zaaknummer	**21M19** 487424

De Raad,

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:
- Een goede bereikbaarheid, gratis parkeren en voldoende parkeerruimte belangrijk is voor de Arnhemmer en ondernemers in Arnhem
- Detail Handel Nederland gemeenten oproept om de parkeertarieven stevig tegen het licht te houden
- Leegstand in winkelstraten niet alleen ontstaat door online shoppen
- Winkelcentrum Kronenburg en winkelcentrum Presikhaaf aantrekkelijker zijn vanwege het gratis parkeren.

Overwegende dat:
- Parkeren op straat door veel Arnhemmers als te duur wordt ervaren (€ 2,90 per uur)
- De begrote extra parkeerinkomsten van € 900.000 per jaar ook ten voordele dient te voor de betalers
- Parkeren in Arnhemse garages ook nog veel geld kost (nu € 2,52 per uur)
- De consument in Arnhem en regio altijd gestimuleerd moet worden om de binnenstad van Arnhem te bereiken
- Het niet voor iedereen altijd even makkelijk is om met de OV of de fiets heen en weer te reizen
- Het 4 jaar bevriezen van de parkeertarieven goed is, maar verlagen van de tarieven nog mooier is

Verzoekt het college:
- Om de begrote extra parkeerinkomsten van € 900.000 voornamelijk in te zetten voor tariefacties op bepaalde dagdelen, zodat de betaler van de extra parkeerinkomsten ook hier profijt van kan hebben.

en gaat over tot de orde van de dag

Talip Aydemir - DENK Verenigd Arnhem
Rebin Maref - VVD
Nico Wiggers - Arnhemse Ouderen Partij

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	15 maart 2021
Bij de bespreking van	Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren
Motie van	Maarten Venhoek – D66 Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Eerst een oplossing voor de gehandicapten parkeerkaart
Nummer Zaaknummer	**21M20** 487424

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 15 maart 2021 een besluit te nemen over de ‘Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren’.

De aanleiding is dat er op dit moment geen goede oplossing is voor auto’s die voor het parkeren gebruik maken van een gehandicaptenparkeerkaart.
Door dit voorstel aan te nemen stellen we de invoering van de scanauto en het kentekenparkeren uit tot er wel een oplossing is.

Omdat we weten dat:

- er op dit moment geen oplossing is om auto’s die gebruik maken van een gehandicapten parkeerkaart
- om de controles goed te laten lopen er naast de scanauto een handmatige controle plaats moet vinden op alle auto’s waarvoor geen parkeerheffing is betaald. Hiervoor gaat er naast de scanauto een aparte controleur achter de scanauto aan om deze controles uit te voeren.

Omdat we vinden dat:

- de handmatige controle naast de scanauto tot fouten kan leiden en daarmee tot onterechte naheffingen voor gebruikers van een gehandicapten parkeerkaart.
- onterechte naheffingen zoveel als mogelijk moeten worden voorkomen.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op:

- de inzet van de scanauto en het invoeren van het kentekenparkeren niet eerder te starten dan als er een oplossing is voor de gebruikers van de gehandicapten parkeerkaart.

Raadsleden

Maarten Venhoek – D66
Leo de Groot - Partij voor de Dieren

Gemeenteraad Arnhem

Bij elkaar op	15 maart 2021
Bij de bespreking van	Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren
Motie van	Maarten Venhoek – D66 Joël van der Loo – GroenLinks Giovanni Visser – PvdA Leo de Groot - Partij voor de Dieren
Titel van de motie	Budget voor de accentnota fiets
Nummer Zaaknummer	**21M21** 487424

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 15 maart 2021 een besluit te nemen over de ‘Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren”.

De aanleiding is dat er door het voorstel voor het inzetten van scanauto’s en het invoeren van kentekenparkeren een verhoging van de parkeeropbrengsten wordt verwacht. Deze opbrengsten worden toegevoegd aan het bereikbaarheidsfonds.
Door dit voorstel aan te nemen wordt er budget vrijgemaakt voor het uitvoeren van de ambities die in de accentnota fiets zijn opgenomen.

Omdat we weten dat:

- De parkeeropbrengsten door het inzetten van scanauto’s en het invoeren van kentekenparkeren zullen toenemen.
- De extra opbrengsten van het inzetten van scanauto’s en het invoeren van kentekenparkeren worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve bereikbaarheid.
- het budget voor de ambities van de accentnota fiets uit de bestemmingsreserve bereikbaarheid moeten komen
- de middelen uit de bestemmingsreserve bereikbaarheid al voor andere doelen zijn gereserveerd en er daarmee op dit moment effectief geen budget is voor het realiseren van de ambities uit de accentnota fiets.

Omdat we vinden dat:

- de fiets mobiliteit in Arnhem een impuls nodig heeft zoals verwoord in de ambities van de accentnota fiets

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om: - de extra parkeeropbrengsten van het inzetten van de scanauto's en het kentekenparkeren (conform het raadsvoorstel 600.000 euro per jaar) structureel in te zetten voor het realiseren van de ambities met betrekking tot fiets mobiliteit. - dit in de MJPB 2022 en verder structureel op te nemen.
Raadsleden Maarten Venhoek – D66 Joël van der Loo – GroenLinks Giovanni Visser – PvdA Leo de Groot - Partij voor de Dieren

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 487424

Onderwerp: Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren

Voorstel

1. Parkeerhandhaving in de gemeente Arnhem te automatiseren door het inzetten van een scanauto
2. Parkeerders die gebruik maken van de parkeerautomaat te verplichten hun kenteken in te voeren
3. Een investeringskrediet van € 120.000 beschikbaar te stellen voor aanpassing van de parkeerautomaten en de bijbehorende kapitaallast van € 26.040 te dekken uit de parkeerexploitatie
4. In te stemmen met bijgevoegde begrotingswijziging
5. De Verordening tot wijziging van de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2021 (citeertitel: Parkeerverordening 2021) vast te stellen conform bijgevoegd concept

Inleiding

Een goede parkeerhandhaving is belangrijk voor de werking van het betaald parkeren en de leefbaarheid in de binnenstad en omliggende wijken. In Arnhem gebeurt dat op dit moment nog grotendeels handmatig. De parkeerhandhaving kan deels worden geautomatiseerd door de inzet van een scanauto. Deze scanauto rijdt rond en controleert of er voor een voertuig is betaald. Voor parkeren op straat is het invoeren van het kenteken hiervoor noodzakelijk. Immers, pas wanneer van alle geparkeerde voertuigen, waarvoor betaald is, het kenteken bekend is, kan de handhaving met een scanauto worden uitgevoerd. Het helpt hierbij dat op dit moment nog maar 40% van de straatparkeerders met muntgeld of pinpas betaalt. De meerderheid gebruikt belparkeren (via een app), waarbij het kenteken al wordt gebruikt.
Een belangrijk aandachtspunt bij invoering van kentekenparkeren is de privacy. Dit is in 2018, maar ook al daarvoor, aangegeven bij de beantwoording van art.44 vragen. Afspraak is dat de invoering van kentekenparkeren aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. De wijze van betalen bij de parkeerautomaat zal veranderen. Om dat juridisch te kunnen doen en verantwoorden dient de parkeerverordening te worden aangepast.

Beoogd effect

Een eerlijkere, efficiëntere en effectievere parkeerhandhaving door inzet van een scanauto.

Argumenten

1.1 De parkeerhandhaving wordt efficiënter.
Momenteel kunnen bezoekers aan de binnenstad op twee manieren de parkeerbelasting voldoen. Dit kan via een parkeerapp op een telefoon of bij een parkeerautomaat op straat. De meerderheid van de

Arnhem GEMEENTE

bezoekers van Arnhem betaalt tegenwoordig met de telefoon. Indien men de parkeerbelasting betaalt via de mobiele telefoon hoeft men geen kaartje achter de voorruit te plaatsen. Via een zogenaamde belprovider wordt het parkeergeld voldaan en het kenteken van het voertuig wordt automatisch geregistreerd in de Arnhemse parkeerrechtendatabase. De kentekens van alle vergunninghouders en een deel van de mensen met gehandicaptenparkeerkaart staan al in de parkeerrechtendatabase. Doordat dit een groot deel van de parkeerders is, staat 95% van de kentekens van alle parkeerders al in deze database.

Bij de parkeerhandhaving wordt nu gebruik gemaakt van scanapparatuur. Hiermee worden alle voertuigen handmatig gescand. De voertuigen die niet herkend worden in de parkeerrechten-database, worden vervolgens visueel gecontroleerd of er een kaartje, of gehandicaptenkaart in de auto ligt. Deze werkwijze is een relatief arbeidsintensieve en tijdrovende klus. Wanneer ook deze laatste 5% van de parkeerders het kenteken registreert in de Arnhemse parkeerrechtendatabase is deze handmatige visuele controle niet meer nodig. Door inzet van een scanauto kan deze controle veel efficiënter worden uitgevoerd. Voertuigen worden immers niet meer handmatig gescand en eventueel visueel gecontroleerd, maar dit gebeurt allemaal door de scanauto.

1.2 *De parkeerhandhaving wordt effectiever en eerlijker en levert daardoor meer op.*
Met een scanauto kunnen dagelijks veel meer voertuigen worden gecontroleerd. De kans dat iemand die niet heeft betaald wordt gecontroleerd, wordt groter. Dit leidt tot extra inkomsten van naheffingsaanslagen. In de financiële berekening bij het voorstel is er daarom rekening mee gehouden dat meer mensen gaan betalen. De betalingsgraad neemt namelijk door de frequentere controle toe. Hierdoor stijgen de parkeerinkomsten. Het parkeren wordt zo eerlijker, doordat de kans groter is dat niet-betalende mensen een naheffing krijgen en meer mensen gaan betalen voor het parkeren.

2.1 *Het comfort voor de parkeerder neemt toe.*
Een parkeerder die nu een kaartje koopt, dient terug te lopen naar zijn of haar voertuig om dit kaartje achter de voorruit te leggen. Wanneer een parkeerder gebruik maakt van kentekenparkeren is dat niet meer noodzakelijk. Hiermee wordt voor de parkeerder de wandeling vanaf de kaartautomaat richting het voertuig overbodig. De parkeerder kan direct na het invoeren van het kenteken richting de bestemming, wat het comfort voor de parkeerder vergroot.

2.2 *Er wordt minder fraude gepleegd met gehandicaptenkaarten.*
Met een gehandicaptenparkeerkaart mag men vrijwel overal in Nederland gratis parkeren. Hierdoor zijn deze kaarten zeer gewild en worden deze veel gestolen. Door het digitaliseren van deze kaarten wordt het veel minder aantrekkelijk om ze te stelen. Hiermee wordt deze fraude voorkomen en hebben de gebruikers van deze kaarten minder last van auto-inbraken. Voorlopig kunnen alleen in Arnhem afgegeven kaarten worden verwerkt in de digitale database. Controle van voertuigen met een gehandicaptenparkeerkaart op een betaalde parkeerplaats zal in eerste instantie dus nog deels visueel plaatsvinden. Dit probleem speelt in alle gemeenten die een scanauto inzetten, vandaar dat een landelijke werkgroep bezig is dit probleem op te lossen om zo de parkeerhandhaving volledig te kunnen automatiseren.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Er kan weerstand ontstaan vanuit privacy-overwegingen.*
Momenteel kan een parkeerder in Arnhem op straat parkeren zonder dat het kenteken van de auto wordt vastgelegd. Bij invoering van het kentekenparkeren is dit niet meer mogelijk. Hier kan vanuit privacy-overwegingen bezwaar tegen zijn. In andere steden heeft dit ook al tot rechtszaken geleid. Op basis van recente jurisprudentie (Hoge Raad 10 april 2020) is het systeem van kentekenparkeren echter een gerechtvaardigde inmenging in het recht op privéleven. Het systeem is volgens de Hoge Raad niet in strijd met het Europees Verdrag voor de rechten van de Mens (EVRM). Met ander woorden, de Hoge Raad is van mening dat het gebruikte middel in verhouding staat tot het te bereiken doel.

Het systeem werkt ook in andere steden, doordat de privacy goed is geborgd. Ingevoerde kentekens komen in de parkeerrechtendatabase. Deze database wordt beheerd en onderhouden door het Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten (SHPV). De database is ondergebracht bij het Nationaal Parkeer Register (NPR) onder toezicht van de RDW. Communicatie tussen de scanauto en het NPR gebeurt in versleutelde vorm. Indien een parkeervergunning is afgegeven, dan wel de verschuldigde parkeerbelasting is voldaan, worden de gescande versleutelde kentekengegevens binnen 48 uur verwijderd. Pas wanneer geen parkeervergunning is afgegeven en de verschuldigde parkeerbelasting niet op aangifte is voldaan, wordt de versleuteling van het kenteken ongedaan gemaakt.

4.1 *Bij de begrote toename van de parkeerinkomsten is uitgegaan van een behoedzaam scenario.*
Door de invoering van het scanparkeren zullen de parkeerinkomsten toenemen omdat parkeervakken vaker gecontroleerd kunnen worden. De cijfers zijn gebaseerd op de huidige opbrengsten en naheffingsaanslagen en de mate waarin deze veranderen. De mate waarin deze bedragen (procentueel) veranderen zijn gebaseerd op de invoer in andere steden. De daadwerkelijke toename van opbrengsten in Arnhem is echter lastig in te schatten. De huidige coronacrisis maakt dit nog moeilijker, doordat cijfers over verwachte aantallen parkeerders lastiger zijn te voorspellen. Er is daarom in bijgaande begrotingswijziging uitgegaan van een gematigde raming, waarbij uitgegaan is van de onderkant van de bandbreedte. De kans bestaat dat de daadwerkelijke opbrengst hoger uit zal vallen, maar daarover bestaat onvoldoende zekerheid. Op basis van de ervaringen kan de raming worden bijgesteld. Het positieve saldo van de invoering van het scanparkeren wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Bereikbaarheid.

Participatie

Er is voor de inzet van een scanauto en het kentekenparkeren geen participatie nodig.

Financiën

Tabel begrotingswijziging 'invoering kentekenparkeren'

	Nr.	**20-014**
	Onderwerp	Invoering scanparkeren
	I / S	Incidenteel en Structureel
	Raad d.d.	
	Zaaknr.	487424

bedragen	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming		
x € 1.000		2020	2021	2022	2023
	Lasten				
Programma	W1 Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)				
	Kapitaallasten	0	0	26.040	25.632
	Overige lasten	0	63.000	22.000	22.000
		0	63.000	48.040	47.632
	Baten				
Programma	W1 Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)				
	Opbrengsten straatparkeren	0	400.000	600.000	600.000
	Opbrengsten naheffingsaanslagen	0	200.000	300.000	300.000
		0	600.000	900.000	900.000
	Exploitatieresultaat	**0**	**537.000**	**851.960**	**852.368**
	Mutaties reserves				
	Toevoegingen BR Bereikbaarheid	0	537.000	851.960	852.368
	Onttrekkingen	0	0	0	0
		0	537.000	851.960	852.368
	Totaal Resultaat	0	0	0	0

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
		2020	2021	2022	2023
	Investering configuratie parkeerautomaten		120.000		
	Totaal Investeringen	0	120.000	0	0

De benodigde investering van € 120.000 voor de configuratie van de parkeerautomaten heeft een afschrijvingstermijn van 5 jaar en zal begin 2021 uitgevoerd worden waardoor de bijbehorende kapitaallasten van € 26.040 zich voor het eerst in 2022 voordoen.

De eenmalige kosten in 2021 zijn € 41.000 voor het maken van geografische ondergronden, het digitaliseren van de gehandicaptenparkeerkaart en communicatie.
De overige kosten nemen met € 22.000 structureel toe vanaf 2021. Dit zijn kosten voor extra dataverkeer, het onderhouden van de geografische ondergronden, het beheer van de digitale

gehandicaptenparkeerkaart, kosten voor het gebruik van de parkeerrechtendatabase en de kapitaallasten van de investering in de parkeerautomaten.

De begrote extra parkeeropbrengsten zijn € 900.000 structureel. Deze toename heeft twee redenen. Door de inzet van de scanauto neemt het aantal controlemomenten van een parkeerplek toe. De betalingsbereidheid onder parkeerders neemt toe waardoor de begrote opbrengsten met € 600.000 toenemen. Doordat er meer wordt gecontroleerd worden er ook meer naheffingsaanslagen uitgeschreven. De opbrengsten uit naheffingsaanslagen zullen naar verwachting met € 300.000 toenemen.
De handhaving met de scanauto zal naar verwachting per 1 mei 2021 ingevoerd kunnen worden.
Dit betekent dat voor het jaar 2021 8/12 van de jaarlijks verwachte opbrengsten begroot wordt, te weten € 600.000.

P1, het bedrijf dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van de parkeertaken, investeert in de scanauto, de apparatuur in de scanauto en de backoffice. Doordat er minder parkeerhandhavers nodig zijn, kunnen zij dit kostenneutraal uitvoeren.

Uitvoering

Uitvoering van de maatregelen gebeurt door de vakgroep parkeren in samenwerking met parkeerbeheerder P1. Alle parkeerautomaten in de gemeente Arnhem zijn voorbereid op de invoer van kentekeninvoer. Voor de invoer van het kentekengebonden parkeren dient wel de configuratie op de automaten te worden aangepast en moeten de modems in de automaten worden vervangen. P1 zal ervoor zorgen dat er tijdig een operationele scanauto is. De gehele invoering zal naar verwachting per 1 mei 2021 gereed zijn.

Communicatie

Ondanks het feit dat men nu al in veel gemeenten het kenteken via de parkeerautomaat moet invoeren is het zaak om de parkeerders in Arnhem hier goed over te informeren. Hierbij zal aandacht zijn voor zowel de praktische werking als voor de borging van de privacy. Naast de gebruikelijke communicatie kanalen (o.a. website, krant en informatie op de automaat zelf) informeren we de parkeerder op straat met een gerichte campagne over de kentekeninvoer via de parkeerautomaat.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Begrotingswijziging
- Verordening tot wijziging van de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2021

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer 487424

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 oktober 2020, nummer: 487424;

besluit:

1. Parkeerhandhaving in de gemeente Arnhem te automatiseren door het inzetten van een scanauto
2. Parkeerders die gebruik maken van de parkeerautomaat te verplichten hun kenteken in te voeren
3. Een investeringskrediet van € 120.000 beschikbaar te stellen voor aanpassing van de parkeerautomaten en de bijbehorende kapitaallast van € 26.040 te dekken uit de parkeerexploitatie
4. In te stemmen met de begrotingswijziging
5. De Verordening tot wijziging van de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2021 (citeertitel: Parkeerverordening 2021) vast te stellen conform bijgevoegd concept

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Concernwijziging / tabel voor in raadsvoorstel

	Nr.	**20-014**
	Onderwerp	Invoering scanparkeren
	I / S	Incidenteel en Structureel
	Raad d.d.	
	Zaaknr.	487424

bedragen	**Exploitatiebegroting**	Begroting	Meerjarenraming		
x € 1.000		2020	2021	2022	2023
	Lasten				
Programma	W1 Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)				
	Kapitaallasten	0	0	26.040	25.632
	Overige lasten	0	63.000	22.000	22.000
		0	63.000	48.040	47.632
	Baten				
Programma	W1 Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA)				
	Opbrengsten straatparkeren	0	400.000	600.000	600.000
	Opbrengsten naheffingsaanslagen	0	200.000	300.000	300.000
		0	600.000	900.000	900.000
	Exploitatieresultaat	**0**	**537.000**	**851.960**	**852.368**
	Mutaties reserves				
	Toevoegingen BR Bereikbaarheid	0	537.000	851.960	852.368
	Onttrekkingen	0	0	0	0
		0	537.000	851.960	852.368
	Totaal Resultaat	0	0	0	0

	Meerjaren Investeringsplan (MIP)	Begroting	Meerjarenraming		
		2020	2021	2022	2023
	Investering configuratie parkeerautomaten		120.000		
	Totaal Investeringen	0	120.000	0	0

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 13 oktober 2020, Bedrijfsvoering, zaaknummer 487424;

gelet op artikel 225 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de volgende verordening tot wijziging van de

VERORDENING PARKEREN EN PARKEERBELASTING 2021

Artikel I Wijziging

De Verordening Parkeren en Parkeerbelasting 2021 wordt als volgt gewijzigd:

Aan artikel 6 'Wijze van heffing en termijnen van betaling' wordt een lid toegevoegd, dat luidt als volgt: '6. Bij de voldoening op aangifte moet het kenteken van het motorvoertuig waarmee wordt geparkeerd of waarvoor de vergunning geldt worden opgegeven.'

Artikel II Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Eerste wijziging Parkeerverordening 2021.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van XXX.

De griffier, De voorzitter,

Toelichting op het wijzigingsbesluit

Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2021
Afdeling II Parkeerbelastingen

Bestaande tekst	*Nieuwe tekst*
Artikel 6 Wijze van heffing en termijnen van betaling	Artikel 6 Wijze van heffing en termijnen van betaling
1. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel a, wordt geheven door voldoening op aangifte en moet worden betaald bij de aanvang van het parkeren. 2. Indien bij aanvang van het parkeren het in werking stellen van de parkeerapparatuur geschiedt door het via een mobiele telefoon of ander communicatiemiddel inloggen op de centrale computer, geschiedt de betaling van de belasting in afwijking van het bepaalde in het eerste lid: a. uiterlijk 1 maand na het einde van het parkeren; en b. overeenkomstig de voorwaarden van de aanbieder van de betreffende dienst. 3. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel b, wordt geheven via een gedagtekende schriftelijke kennisgeving, waartoe ook wordt gerekend een nota of andere schriftuur, en moet worden betaald voorafgaand aan het tijdstip waarop de vergunning wordt verleend. 4. Een naheffingsaanslag moet terstond worden betaald. 5. Voor de toepassing van het eerste lid wordt het in werking stellen van de parkeerapparatuur op de daartoe bestemde wijze en met inachtneming van de door het college van burgemeester en wethouders gestelde voorschriften als voldoening op aangifte aangemerkt.	1. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel a, wordt geheven door voldoening op aangifte en moet worden betaald bij de aanvang van het parkeren. 2. Indien bij aanvang van het parkeren het in werking stellen van de parkeerapparatuur geschiedt door het via een mobiele telefoon of ander communicatiemiddel inloggen op de centrale computer, geschiedt de betaling van de belasting in afwijking van het bepaalde in het eerste lid: a. uiterlijk 1 maand na het einde van het parkeren; en b. overeenkomstig de voorwaarden van de aanbieder van de betreffende dienst. 3. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel b, wordt geheven via een gedagtekende schriftelijke kennisgeving, waartoe ook wordt gerekend een nota of andere schriftuur, en moet worden betaald voorafgaand aan het tijdstip waarop de vergunning wordt verleend. 4. Een naheffingsaanslag moet terstond worden betaald. 5. Voor de toepassing van het eerste lid wordt het in werking stellen van de parkeerapparatuur op de daartoe bestemde wijze en met inachtneming van de door het college van burgemeester en wethouders gestelde voorschriften als voldoening op aangifte aangemerkt. **6. Bij de voldoening op aangifte moet het kenteken van het motorvoertuig waarmee wordt geparkeerd of waarvoor de vergunning geldt worden opgegeven.**

ECLI:NL:HR:2020:639

Instantie	Hoge Raad
Datum uitspraak	10-04-2020
Datum publicatie	10-04-2020
Zaaknummer	19/01440
Formele relaties	In cassatie op : ECLI:NL:GHAMS:2019:529
Rechtsgebieden	Belastingrecht
Bijzondere kenmerken	Cassatie
Inhoudsindicatie	Kentekenparkeersysteem gemeente Amsterdam, strijd met art. 8 EVRM?
Vindplaatsen	Rechtspraak.nl Viditax (FutD), 10-04-2020

Uitspraak

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

BELASTINGKAMER

Nummer 19/01440
Datum 10 april 2020

ARREST

in de zaak van

[X] te [Z] (hierna: belanghebbende)

tegen

het COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN DE GEMEENTE AMSTERDAM

op het beroep in cassatie tegen de uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam van 5 februari 2019, nr. 17/00577, op het hoger beroep van belanghebbende tegen een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam (nr. AMS 16/1758) betreffende een aan belanghebbende opgelegde naheffingsaanslag in de parkeerbelasting van de gemeente Amsterdam. De uitspraak van het Hof is aan dit arrest gehecht.

1 Geding in cassatie

Belanghebbende heeft tegen de uitspraak van het Hof beroep in cassatie ingesteld. Het beroepschrift in cassatie is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit.
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam heeft een verweerschrift ingediend.
Namens belanghebbende is de zaak schriftelijk toegelicht door B.A. Boer, advocaat te Den Haag.

2 Beoordeling van de klachten

2.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

2.1.1 Op 3 april 2015 stond de auto van belanghebbende in Amsterdam geparkeerd op een plaats waar toen parkeerbelasting was verschuldigd. Voor de auto was geen parkeerbelasting voldaan. De heffingsambtenaar van de gemeente Amsterdam (hierna: de heffingsambtenaar) heeft aan belanghebbende op 9 april 2015 een naheffingsaanslag in de parkeerbelasting opgelegd. Het bezwaar daartegen is ongegrond verklaard.

2.1.2 De gemeente Amsterdam hanteert een systeem van "kentekenparkeren" waarin de wijze van betaling van parkeerbelasting is voorgeschreven (hierna ook: het kentekenparkeersysteem). Dit was ook het geval ten tijde van het hiervoor in 2.1.1 omschreven belastbare feit.
Dat systeem houdt voor zover hier van belang het volgende in.
Een parkeerder moet via de parkeerautomaat of mobiele telefoon het kenteken van zijn auto invoeren om parkeerbelasting te kunnen voldoen. Controle op voldoening van parkeerbelasting vindt plaats met gebruik van zogenoemde scanauto's door een particulier bedrijf dat kentekens van geparkeerde voertuigen scant (registreert) en deze gegevens in versleutelde vorm (een 40 karakters tellende code) verstrekt aan het Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten (hierna: Servicecentrum). Het Servicecentrum beschikt over gegevens waaruit blijkt of voor het voertuig een parkeervergunning is afgegeven, dan wel parkeerbelasting op aangifte is voldaan. Het Servicecentrum beschikt niet over kentekengegevens in onversleutelde vorm.
Indien een parkeervergunning is afgegeven dan wel de verschuldigde parkeerbelasting is voldaan, worden de ingevoerde versleutelde kentekengegevens na 48 uur verwijderd.
Indien geen parkeervergunning is afgegeven en de verschuldigde parkeerbelasting niet op aangifte is voldaan, wordt de versleuteling van het kenteken ongedaan gemaakt en wordt de heffingsambtenaar ingelicht onder vermelding van het betrokken kenteken. De heffingsambtenaar vraagt vervolgens bij de Rijksdienst voor het Wegverkeer (hierna: RDW) de gegevens van de kentekenhouder op ten behoeve van het opleggen van een naheffingsaanslag. De gegevens worden bewaard gedurende de termijn voor de afhandeling van eventueel bezwaar en beroep.

2.2.1 In hoger beroep was in geschil of de naheffingsaanslag parkeerbelasting terecht is opgelegd. Voor zover in cassatie van belang kwam het in dat geschil erop aan of belanghebbende parkeerbelasting anoniem moet kunnen betalen en of de wijze waarop de in 2.1.2 bedoelde gegevens worden verzameld, bewerkt, opgeslagen en doorgestuurd zich verdraagt met artikel 8 van het Europees Verdrag inzake de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: EVRM) en met het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen

(hierna: het Besluit).

2.2.2 Het Hof heeft geoordeeld dat geen rechtsregel de (gemeentelijke) overheid verplicht betaling van parkeerbelasting met contant geld mogelijk te maken. Onder verwijzing naar het arrest van de Hoge Raad van 8 juli 2005, ECLI:NL:HR:2005:AR8903, heeft het Hof geoordeeld dat als voorziening voor de betaling van parkeerbelasting volstaat dat alleen betaling langs elektronische weg beschikbaar is. Aan artikel 8 EVRM kan naar het oordeel van het Hof geen recht op betaling van parkeerbelasting door middel van contant geld worden ontleend.

2.2.3 Het Hof heeft verder geoordeeld dat een verboden inmenging als bedoeld in artikel 8 EVRM zich niet heeft voorgedaan. De controles door middel van scanauto's zijn aan te merken als waarnemingen in de publieke ruimte die op zichzelf geen verboden inmenging opleveren. De redelijke verwachtingen van belanghebbende omtrent zijn privacy zijn in dit opzicht niet geschaad. Belanghebbende kon verwachten dat het kenteken van de auto zou worden geregistreerd ten behoeve van controle op de voldoening van parkeerbelasting. Het Hof heeft niet aannemelijk geacht dat de verzamelde parkeergegevens op systematische wijze worden verzameld en bewaard met (mede) het doel "om aan de hand van een analyse van die gegevens per voertuig een beeld te krijgen van de verplaatsingen daarvan gedurende een jaar".

2.2.4 Mocht desalniettemin ten aanzien van de verplichting tot het opgeven van het kenteken bij het voldoen van parkeerbelasting, ondanks de bij de uitvoering daarvan gehanteerde waarborgen, wel een verboden inmenging van openbaar gezag in de uitoefening van het recht op respect voor iemands privéleven als bedoeld in artikel 8, lid 1, EVRM worden aangenomen, dan is naar het oordeel van het Hof sprake van een rechtvaardigend belang als bedoeld in artikel 8, lid 2, EVRM. Dit heeft het Hof voor zover in cassatie van belang gemotiveerd zoals hierna weergegeven in 2.2.5 en 2.2.6.

2.2.5 De inmenging is bij de wet voorzien omdat de bevoegdheid tot het verlangen van een opgave van het kenteken van het te parkeren voertuig in het Besluit is opgenomen en deze bevoegdheid, in verbinding met artikel 231, lid 1, Gemeentewet, wettelijke grondslag vindt in artikel 47 AWR.

2.2.6 Voor de aanwezigheid van de in artikel 8, lid 2, EVRM bedoelde noodzakelijkheid geldt (mede) als uitgangspunt dat aan de wetgever (waaronder de gemeenteraad als lokale wetgever) een zekere beoordelingsvrijheid wordt gelaten. Daarbij gaat het Hof tevens ervan uit dat tot het in artikel 8, lid 2, EVRM bedoelde 'economisch welzijn van het land' ook elementaire taken van de gemeentelijke overheid kunnen behoren, waaronder de heffing van parkeerbelasting. Met het systeem van kentekenparkeren zijn de effectiviteit en de efficiency van de heffing van parkeerbelasting gediend. Niet kan worden gezegd dat is tekortgedaan aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het kentekenparkeersysteem is niet in strijd met artikel 8 EVRM, aldus het Hof.

2.3 De eerste klacht bestrijdt het hiervoor in 2.2.2 weergegeven oordeel van het Hof. Deze klacht kan niet tot cassatie leiden. De Hoge Raad hoeft niet te motiveren waarom hij tot dit oordeel is gekomen. Bij de beoordeling van deze klacht is het namelijk niet nodig om antwoord te geven op vragen die van belang zijn voor de eenheid of de ontwikkeling van het recht (zie art. 81, lid 1, van de Wet op de rechterlijke organisatie).

2.4.1 De tweede en derde klacht zijn gericht tegen het in 2.2.3 weergeven oordeel van het Hof. Betoogd wordt onder andere dat het Hof heeft miskend dat bij het kentekenparkeersysteem van de gemeente Amsterdam een inmenging als bedoeld in artikel 8 EVRM aan de orde is en daarom al in het kader van dit oordeel had moeten worden onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden van artikel 8 EVRM die een inmenging zouden kunnen rechtvaardigen.

2.4.2 Artikel 8 EVRM bepaalt dat geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van het recht van eenieder op respect voor zijn privéleven, dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of

de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

2.4.3 Bij de beantwoording van de vraag of sprake is van een inmenging door de gemeente in het recht van belanghebbende op respect voor zijn privéleven als bedoeld in artikel 8 EVRM doordat bij het opleggen van de naheffingsaanslag gebruik wordt gemaakt van het hiervoor in 2.1.2 bedoelde kentekenparkeersysteem, is het volgende van belang.
Dat kentekenparkeersysteem omvat de eis dat het kenteken wordt opgegeven van het voertuig dat wordt geparkeerd. Het opgegeven kenteken is te herleiden tot de persoon van de kentekenhouder. Dit komt tot uitdrukking in artikel 43 van de Wegenverkeerswet 1994 (tekst 2015; hierna: WVW), dat bepaalt, voor zover hier van belang, dat aan overheidsorganen (zoals de heffingsambtenaar) door de RDW uit het kentekenregister gegevens worden verstrekt voor zover zij aangeven die gegevens nodig te hebben voor de uitoefening van hun publieke taak. De omstandigheid dat een bij het parkeren opgegeven kenteken door de heffingsambtenaar aan de persoon van de kentekenhouder kan worden gekoppeld, maakt het in beginsel mogelijk het parkeren van een voertuig op de openbare weg met gedragingen van een persoon in verband te brengen. De eis dat het kenteken van het geparkeerde voertuig wordt opgegeven, kan dan ook in beginsel het privéleven van een persoon raken.[1]
In het hiervoor in 2.1.2 bedoelde kentekenparkeersysteem gaat het zowel bij het door de parkeerder opgegeven kenteken als bij de waarnemingen met behulp van scanauto's in de openbare ruimte van kentekens van geparkeerde auto's om het systematisch verzamelen, vastleggen, bewerken, gedurende enige tijd bewaren en gebruiken van gegevens over het al dan niet betaald zijn van verschuldigde parkeerbelasting. Ook de met behulp van scanauto's verkregen gegevens zijn op basis van artikel 43 WVW aan de hand van het kenteken van het voertuig in beginsel te koppelen aan (gedragingen van) een persoon.
Aan het voorgaande moet de gevolgtrekking worden verbonden dat het gebruik van het kentekenparkeersysteem bij het opleggen van de naheffingsaanslag een inmenging door de gemeente in het recht van belanghebbende op respect voor zijn privéleven als bedoeld in artikel 8 EVRM oplevert.[2]

2.4.4 De door het Hof genoemde omstandigheden dat belanghebbende kon verwachten dat controle van de parkeerbelasting zou plaatsvinden en dat bij en ten behoeve van die controle het kenteken van de auto zou worden geregistreerd, alsmede dat gegevens van een voertuig waarvoor een parkeervergunning is afgegeven of parkeerbelasting is voldaan, na 48 uur worden verwijderd, kunnen aan het voorgaande niet afdoen. Ter zake van waarnemingen in de openbare ruimte zijn de redelijke verwachtingen van een persoon met betrekking tot privacy een belangrijke maar niet een beslissende factor bij beantwoording van de vraag of het privéleven wordt geraakt.[3] Verder laten de door het Hof genoemde omstandigheden onverlet dat het in artikel 8 EVRM bedoelde recht op respect voor het privéleven wordt geraakt van degenen van wie tot de persoon herleidbare (kenteken)gegevens systematisch worden verzameld, vastgelegd, bewerkt en langer worden bewaard, zoals belanghebbende.

2.4.5 Gelet op het voorgaande geeft het oordeel van het Hof dat een inmenging als bedoeld in artikel 8 EVRM niet aan de orde is, blijk van een onjuiste rechtsopvatting. De tweede en derde klacht zijn terecht voorgesteld. Of dit tot cassatie kan leiden, hangt af van het lot van de hierna nog te behandelen klachten.

2.5.1 De vierde klacht bestrijdt het hiervoor in 2.2.5 vermelde oordeel van het Hof dat, indien een inmenging aan de orde is, deze bij wet is voorzien. De vierde klacht bevat een onderdeel over artikel 10 Grondwet en twee onderdelen over artikel 8 EVRM.

2.5.2 De woorden "behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen" in artikel 10 van de Grondwet brengen mee dat beperkingen op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer slechts kunnen worden gerechtvaardigd door of krachtens een wet in formele zin.[4] Dit wordt miskend in het betoog van belanghebbende dat hieraan slechts door een wet in formele zin kan worden voldaan. Dat betoog gaat bovendien eraan voorbij dat de in de Gemeentewet geregelde bevoegdheid van de gemeente om parkeerbelasting te heffen en

een (parkeer)belastingverordening vast te stellen mede omvat, bezien in samenhang met de hiervoor in 2.4.3 genoemde in artikel 43 WVW voorziene bevoegdheid, dat er een wettelijke basis voor de heffingsambtenaar is om het kenteken van een geparkeerde auto te koppelen aan de persoon van de kentekenhouder. Zonder voldoende toelichting, die ontbreekt, valt niet in te zien waarom de uitoefening van die wettelijke bevoegdheden op de wijze zoals voorzien in dat kentekenparkeersysteem niet zou stroken met artikel 10 van de Grondwet. De vierde klacht faalt daarom voor zover deze betrekking heeft op artikel 10 van de Grondwet.

2.5.3 Uit de eis in artikel 8 EVRM dat een inmenging in de uitoefening van het recht op respect voor het privéleven is voorzien bij wet ("in accordance with the law") vloeit, anders dan in de vierde klacht wordt betoogd, niet voort dat hieraan slechts bij wet in formele zin kan worden voldaan.[5]

2.5.4 De vierde klacht komt verder op tegen het hiervoor in 2.2.5 vermelde oordeel van het Hof dat aan de eis "bij wet voorzien" is voldaan omdat de bevoegdheid tot het verlangen van een opgave van het kenteken van het te parkeren voertuig in het Besluit is opgenomen en deze bevoegdheid, in verbinding met artikel 231, lid 1, Gemeentewet, wettelijke grondslag vindt in artikel 47 van de AWR.

2.5.5 Op grond van artikel 225, lid 1, letter a, Gemeentewet kunnen gemeenten in het kader van de parkeerregulering een belasting heffen ter zake van het parkeren van een voertuig op een bij de belastingverordening dan wel krachtens de belastingverordening in de daarin aangewezen gevallen door het college van burgemeester en wethouders te bepalen plaats, tijdstip en wijze. In artikel 234, lid 2, aanhef en letter a, Gemeentewet is bepaald dat als voldoening op aangifte uitsluitend wordt aangemerkt het bij aanvang van het parkeren in werking stellen van een parkeermeter of een parkeerautomaat op de daartoe bestemde wijze en met inachtneming van de door het college gestelde voorschriften. Het gaat hier om bepalingen in een wet in formele zin krachtens welke kan worden bepaald dat opgave van een kenteken van het te parkeren voertuig een vereiste is om bij aanvang van het parkeren een parkeermeter of parkeerautomaat in werking te stellen en dat dit vereiste onderdeel is van een kentekenparkeersysteem zoals hiervoor in 2.1.2 bedoeld.

2.5.6 Anders dan het Hof heeft geoordeeld, is in het Besluit niet te lezen dat opgave van het kenteken kan worden verlangd, ook niet indien het Besluit wordt gelezen in verbinding met artikel 231, lid 1, Gemeentewet en artikel 47 AWR. Daarom is dat oordeel onbegrijpelijk.

2.5.7 Gelet op het voorgaande is het in 2.5.4 weergegeven onderdeel van de vierde klacht terecht voorgesteld. Dit kan op grond van het volgende echter niet tot cassatie leiden.

2.5.8 Per 1 juli 2013 is in de Parkeerverordening 2013[6] van de gemeente Amsterdam de volgende omschrijving van het begrip 'parkeerrecht' opgenomen: "kentekenregistratie in het digitale parkeerbelastingbestand waarbij is voldaan aan parkeerbelastingplicht voor het gebruik van parkeerapparatuurplaatsen op basis van of krachtens deze verordening door middel van parkeervergunningen, bijzondere vergunningen, tijdgebonden parkeerrechten en/of door middel van het in werking stellen van de parkeerapparatuur".

2.5.9 Gelet op de in 2.5.8 weergeven tekst van de Parkeerverordening 2013, die ook gold ten tijde van het belastbare feit, in combinatie met het bepaalde in de artikelen 225 en 234 van de Gemeentewet is ten tijde van het opleggen van de naheffingsaanslag ten aanzien van de eis van opgave van het kenteken van het te parkeren voertuig voldaan aan de eis "bij wet voorzien" als bedoeld in artikel 8, lid 2, EVRM.

2.6.1 De vijfde klacht is gericht tegen het hiervoor in 2.2.6 weergegeven oordeel van het Hof dat tot het economisch welzijn van het land ook elementaire taken van de gemeentelijke overheid kunnen behoren, zoals de heffing van parkeerbelasting. Volgens belanghebbende raakt het kentekenparkeersysteem niet het economisch welzijn van het land.

2.6.2 Het lijdt geen twijfel dat het doel van een maatregel waarmee wordt gewaarborgd dat belasting wordt betaald een legitiem doel is als bedoeld in artikel 8, lid 2, EVRM, te weten het economisch welzijn van het land.[7] Dat geldt ook als het gaat om een maatregel die tot doel

heeft te waarborgen dat een gemeentelijke belasting zoals de parkeerbelasting wordt betaald. De vijfde klacht faalt.

2.7 De zesde, zevende, achtste en negende klacht kunnen evenmin tot cassatie leiden. De Hoge Raad hoeft niet te motiveren waarom hij tot dit oordeel is gekomen. Bij de beoordeling van deze klachten is het namelijk niet nodig om antwoord te geven op vragen die van belang zijn voor de eenheid of de ontwikkeling van het recht (zie art. 81, lid 1, van de Wet op de rechterlijke organisatie).

2.8 De slotsom is dat de klachten niet tot cassatie kunnen leiden.

3 Proceskosten

De Hoge Raad ziet geen aanleiding voor een veroordeling in de proceskosten.

4 Beslissing

De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie ongegrond.

Dit arrest is gewezen door de vice-president G. de Groot als voorzitter, en de raadsheren M.A. Fierstra, J. Wortel, A.F.M.Q. Beukers-van Dooren en P.A.G.M. Cools, in tegenwoordigheid van de waarnemend griffier F. Treuren, en in het openbaar uitgesproken op 10 april 2020.

---

[1] Vgl. EHRM 4 mei 2000, Rotaru tegen Roemenië, nr. 28341/95, par. 43, EHRM 25 september 2001, P.G. en J.H. tegen het Verenigd Koninkrijk, nr. 44787/98, par. 56, EHRM 28 januari 2003, Peck tegen het Verenigd Koninkrijk, nr. 44647/98, par. 57, EHRM 17 juli 2003, Perry tegen het Verenigd Koninkrijk, 63737/00, par. 36, EHRM 2 september 2010, Uzun tegen Duitsland, nr. 35623/05, par. 43-44, EHRM 24 april 2018, Benedik tegen Slovenië, nr. 62357/14, par. 104.

[2] Vgl. EHRM 4 mei 2000, Rotaru tegen Roemenië, nr. 28341/95, par. 46, EHRM 2 september 2010, Uzun tegen Duitsland, nr. 35623/05, par. 46, EHRM 24 april 2018, Benedik tegen Slovenië, nr. 62357/14, par. 120, EHRM 14 januari 2019, Catt tegen het Verenigd Koninkrijk, nr. 43514/15, par. 93, EHRM 30 januari 2020, Breyer tegen Duitsland, nr. 50001/12, par. 81.

[3] Zie bijv. EHRM 25 september 2001, P.G. en J.H. tegen het Verenigd Koninkrijk, nr. 44787/98, par. 57.

[4] Vgl. HR 24 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:288, rechtsoverweging 2.3.2.

[5] Vgl. o.a. EHRM 6 juni 2006, Segerstedt-Wiberg e.a. tegen Zweden, nr. 62332/00, par. 76.

[6] Gemeenteblad 2013, afd. 3A, nr. 91/423.

[7] Vgl. EHRM 16 juni 2015, Othymia Investments BV tegen Nederland, nr. 75292/10, par. 41.

Aan de leden van de raad

Datum	: 20 maart 2018
Zaaknummer	: 232371
Contactpersoon	: Martijn te Lintelo
Telefoonnummer	: 026-3772184

Onderwerp: Schriftelijke vragen art.44 Rvo inzake "Geen scanauto's in Arnhem"

Geachte voorzitter en leden,

Het raadslid Maarten Venhoek van de fractie D66 heeft ons bij brief, ingekomen 29 januari 2018, schriftelijke vragen gesteld op grond van artikel 44 van het Regelement van Orde voor de politieke maandag van de gemeente Arnhem 2014 met als onderwerp "Geen scanauto's in Arnhem".

Onderstaand vindt u de integrale tekst van de vragen.

In een aantal gemeentes in Nederland wordt voor de controle op parkeren gewerkt met een systeem waarbij de controle op het parkeren wordt gedaan door middel van scan-auto's. Met rondrijdende auto's worden alle op straat geparkeerde auto's gefotografeerd en wordt (achteraf) geconstateerd of het verschuldigde parkeergeld is betaald.

In dit systeem worden alle op straat geparkeerde auto's gefotografeerd. Ook die auto's waar niets mee aan de hand is, waar de bestuurder het verschuldigde parkeergeld heeft voldaan. Het overgrote deel van de parkeerders dus.

In 2016 is bij de behandeling van de MJPB door het college gespeculeerd op het besparen op de handhaving door het invoeren van parkeren op basis van kenteken. Een systeem waarin iedereen die op straat wil parkeren zijn kenteken moet registreren in een systeem. Bij de behandeling zijn in de meningsvorming door de fractie van D66 bezwaren aangetekend vanwege de grote privacy bezwaren. Het registreren van kentekens door de overheid is een aantasting van het recht van inwoners om zich vrij en onbespied in de openbare ruimte te kunnen bewegen. Het college heeft aangegeven geen stappen in deze richting te zullen nemen zonder overleg met en instemming door de raad.

Het Amsterdamse Gerechtshof heeft in januari 2015 uitgesproken dat parkeerders geen kenteken hoeven in te voeren zolang zij kunnen aantonen dat zij betaald hebben, bijv. via een kwitantie van de automaat. De Hoge Raad heeft daarna in februari 2016 uitgesproken dat indien wel betaald is maar een verkeerd kenteken is ingevoerd dit geen grond is om een naheffing op te leggen.

Er kleven dus ook allerlei juridische en praktische bezwaren aan het invoeren van betalen op kenteken en scannen voor het handhaven.

D66 heeft de volgende vragen aan het college:

1. *Is het college met ons van mening dat het handhaven met scanauto's een disproportionele inbreuk is op het recht van de inwoners en bezoekers van Arnhem om zich vrij en onbespied door Arnhem te kunnen bewegen?*

2. *Is het college met ons van mening dat het altijd mogelijk moet zijn om anoniem te kunnen betalen voor het parkeren op straat of in de gemeentelijke parkeergarages?*
3. *Kan het college ons toezeggen dat er geen handhaving van de parkeergelden door middel van scanauto's gaat plaats vinden?*

Ter beantwoording van deze vragen delen wij u het volgende mee.

Wij onderzoeken de mogelijkheden voor het gebruik van scanauto's. Belangrijk argument daarbij betreft het grote efficiencyvoordeel van een gedigitaliseerd controlesysteem, mede door het groeiende aantal (digitale) kentekengebonden parkeerrechten van vergunninghouders en belparkeren (betalen voor parkeren met een mobiele telefoon). De uitvoerder van de parkeertaken in Arnhem, P1, staat positief tegenover de inzet van een scanauto. Het is wel belangrijk aan te geven dat een belangrijk deel van alle betalende parkeerders op dit moment nog het parkeerkaartje bij de parkeerautomaat betaalt (ca. 65%). In de huidige situatie hoeft geen kenteken te worden ingevoerd, en kunnen deze auto's daarmee niet digitaal worden gecontroleerd. Indien er wordt besloten tot kentekenparkeren, zal dat zoals u aangeeft aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Wij zijn ons bewust dat er privacyaspecten spelen bij de inzet van een scanauto door parkeerbeheer. Wij zullen daar zorgvuldig mee omgaan. Hoe dat er precies uitziet, en welke eisen we daaraan stellen, moet nader bepaald worden. We verwachten dat we medio 2018 daar meer duidelijkheid over kunnen geven.

Wat betreft anoniem betalen: anoniem betalen betekent contant betalen, aangezien een bank- of betaalkaart altijd persoonlijk is. Gezien alle ontwikkelingen op dit vlak kunnen wij op dit moment niet aangeven wanneer en of betalen voor parkeren in de toekomst 100% digitaal gaat. We verwachten dat betaling met contant geld verder zal afnemen, ook door de groei van belparkeren (nu al 33% van het betaald parkeren). Uiteindelijk moet een bedrijfsmatige en politieke afweging worden gemaakt of twee systemen (contant en digitaal betalen) naast elkaar moeten blijven bestaan.

In het vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
- Brief met artikel 44 vragen

Cc: Raadsleden en fractievolgers

Gemeente Arnhem,
T.a.v. de gemeenteraad,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 3 februari 2021.

Betreft raadsvoorstel: Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren.

Beste raadsleden,

Voor u ligt het raadsvoorstel “Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren” van wethouder Roeland van der Zee. Een voorstel dat meer geld in het laatje moet brengen dan tot op heden met de huidige manier van controleren en handhaven. Echter, dit voorstel is niet gebaseerd op harde cijfers. Tevens laat het voorstel een aantal risico’s en neveneffecten onderbelicht. Daar vragen wij uw aandacht voor.

Alleen foutparkeren
Het doel dat meer mensen betrapt worden die niet betalen voor parkeren ondersteunen we. De scanauto zal echter alleen fout parkeren ‘pakken’. De andere verkeersovertredingen (tegen verkeer inrijden, negeren inrijverbod, etc.) ziet de scanauto niet. Die overtredingen worden alleen door mensen gesignaleerd, bijvoorbeeld door de parkeercontroleur, die zich te voet en op de fiets in de stad bewegen.

Veiligheid en zichtbaarheid:
Met het inzetten van een scanauto worden ook minder parkeercontroleurs ingezet. Dat is jammer, want hun zichtbare aanwezigheid werkt preventief tegen allerlei verkeersovertredingen en andere overlast. Daarbij houden ze de omgeving in de gaten, en kunnen desgewenst direct ingrijpen en/of signalen in de buurt doorspelen naar de afdeling handhaving van de gemeente Arnhem. We hebben al te weinig handhavers, als er nog minder overblijven door de invoer van de scanauto, dan zal het veiligheidsgevoel in bewoners en gasten van Arnhem verder afnemen.

Bedenk ook dat een scanauto maar heel kort aanwezig is, vaak nog geen minuut in de straat of op een parkeerplaats is. En vergelijk dat met parkeercontroleurs die zeker 10 minuten aanwezig, bezig en zichtbaar zijn. Parkeercontroleurs bewegen zich overal en zijn dan de ogen en oren van de stad, juist in de avonduren waarbij onverlaten uit hun schulp kruipen.

De parkeercontroleurs hebben ook een belangrijke functie als aanspreekpunt voor bewoners en gasten. Niet alleen over bijvoorbeeld een parkeerboete, maar ook voor andere inlichtingen zoals de weg vragen of bij de zoektocht naar een winkel. Daarnaast informeren ze bestuurders om in de avonduren goedkoper in één van de gemeentelijke parkeergarages te parkeren in plaats van op straat.

Kortom, naast hun officiele controle en handhavingstaak zien wij de controleurs ook als belangrijke, zichtbare stadsstewards. We zijn bang dat dit zal verdwijnen als een scanauto de hele dag rond rijdt, met een chauffeur die zijn voertuig niet of nauwelijks uitkomt.

Gehandicaptenkaart:
In de stukken lezen we dat ervanuit gegaan wordt dat de gehandicaptenkaart compleet gedigitaliseerd gaat worden. Hierover wordt al jaren gesproken en sommige gemeenten houden dit tegen omdat er nog veel vragen over zijn.

Voorafgaand aan deze voorgekomen digitalisering zien wij graag de volgende vragen beantwoord: Hoe zal het gaan met de zogenaamde bijrijderspas voor gehandicapten waarbij de chauffeur een wisselend voertuig kan bedienen om de gehandicapte te vervoeren? En zijn deze digitale gehandicaptenkaarten voor geheel Europa geldig, zoals nu ook de papieren versie is?

Privacy:
We maken ons zorgen over de privacy. We lezen in het voorstel: "Indien een parkeervergunning is afgegeven, dan wel de verschuldigde parkeerbelasting is voldaan, worden de gescande versleutelde kentekengegevens binnen 48 uur verwijderd." Wie nu vraagt waar zijn auto was op 5 december 2020 kan dit nog steeds terug vinden in het huidige systeem. Wanneer weten we zeker dat deze informatie werkelijk binnen 48 uur wordt verwijderd?

Naheffingen:
Over de te verwachten naheffingen is een behoorlijk bedrag vermeld. Er wordt echter niet gerept over de kosten die de gemeente kwijt is, of gaat zijn, aan het afhandelen van alle bezwaren. Uit onderzoek door de NOS is gebleken dat bezwaar maken tegen boetes van de scanauto vaak loont. Dit artikel moedigt bezwaar maken aan. Immers, nee heb je en ja kun je dan krijgen!
https://nos.nl/artikel/2363617-parkeerboetes-door-scanauto-s-aanvechten-loont.html

Als een scanauto een voertuig registreert waarvoor niet is betaald, dan krijgt de eigenaar een naheffing op de mat. Tegen de tijd dat de naheffing op de mat valt, weet de eigenaar al lang niet meer waar zijn auto toen was. Met een betaling via de app of met een bankpas kan men het zelf achterhalen (*was ik daar, heb ik toen betaald?).* Maar voor een naheffing, als men contant heeft betaald, die via de scanauto wordt opgelegd, wordt het geheugen wellicht via een bezwaar opgefrist (*ik weet het niet mee, toont u maar aan dat mijn wagen daar stond*).

Papieren tickets:
De papieren parkeertickets verdwijnen. Dus wie straks contant heeft betaald, heeft niet betaald want de papieren tickets verdwijnen als bewijs. En daarmee verdwijnt ook de papieren naheffing, het papiertje dat de chauffeur onder zijn ruitenwisser vindt. Let wel: *Contante betalingen zijn wettelijke betaalmiddelen en dienen ook mogelijk te blijven bij parkeerautomaten. Hiervoor is eerder o.a. Nijmegen op de vingers getikt toen zij alleen digitale betalingen wilde invoeren.*

Al jaren vragen wij om de papieren parkeertickets aan te pakken zodat deze niet als zwerfafval verder leven in de openbare ruimte. Wanneer wij, bewoners in de binnenstad, zwerfafval knijpen zien we die tickets overal. We vinden het jammer dat de gemeente dit niet eerder aanpakte. Dus, met het verdwijnen van deze papieren verspilling en bron van zwerfafval zijn wij wel blij.

Slot:
Tot slot, missen wij een betere uitwerking. Wat zijn de totale meerkosten als de scanauto straks door heel Arnhem rijdt? En, zal er dan ook geen enkele parkeercontroleur meer fysiek aanwezig zijn op straat?

Het is spijtig dat de wethouder niet eerst met de gesprekspartners heeft overlegd (participatie) zodat wellicht de bovenstaande vragen en opmerkingen niet nodig waren geweest en deze in de uitwerking het mee had kunnen nemen.

We hopen dat u, als gemeenteraad, de hierboven beschreven zorgen meeneemt in uw afwegingen en overwegingen ten aanzien van de voorgenomen invoering van de scanauto en het kenteken parkeren.

Met vriendelijke groeten,

Dhr. E.R. Wiessenberg,
Bewonersgroep Arnhems Hart,
.

griffie

Van: Els van der Waal | APCG <info@apcg.nl>
Verzonden: woensdag 3 februari 2021 14:00
Aan: Raadsleden Arnhem; Fractievolgers Arnhem
CC: griffie
Onderwerp: Reactie kentekenparkeren Apcg

Beste Raadsleden en fractievolgers,

Vanavond staat het voorstel 'Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren' op de politieke agenda. Het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) signaleert hierbij een knelpunt voor inwoners met een beperking met een gehandicaptenparkeerkaart voor passagiers. En daarbinnen kunnen nog worden onderscheiden de groepinwoners met een passagierskaart met een auto op naam + chauffeur en de groep inwoners met een passagierskaart die met anderen meerijden in wisselende auto's. Wij zijn van mening dat dit knelpunt voor de inzet van de scanauto op 1 mei moet worden opgelost.

Net als met een reguliere gehandicaptenparkeerkaart, kun je met een passagierskaart overal gratis parkeren. Zelfs op plekken waar anderen niet mogen parkeren, met een blauwe schijf. De parkeerkaart (+ evt blauwe schijf) ligt dan zichtbaar achter de voorruit van de auto.
De passagierskaart is niet gekoppeld aan een kenteken en komt dus niet in de parkeerrechtendatabase terecht. Hoe wordt voorkomen met de inzet van de scanauto dat gebruikers een onterechte boete krijgen en/of dat zij telkens opnieuw moeten bewijzen dat zij een parkeerkaart hebben?

Voor een deel van de groep kan de GPKapp een oplossing bieden, als de gemeente deze aanschaft. Dit betekent echter wel voor de gebruikers meer handelingen uitvoeren bij het parkeren dan nu. Maar voor de inwoners zonder smartphone blijft de digitalisering een probleem.

Met vriendelijke groet,

Dick Cochius,
Voorzitter Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg)

BEHANDELRESULTAAT

I en M1 3 februari 2021

INZET SCANAUTO EN INVOEREN KENTEKENPARKEREN

Zaaknummer:	487424
Portefeuillehouder:	Wethouder Van der Zee

Resultaat van bespreking:

Aanwezig: de raadsleden/fractievolgers Spruijt (AC), Maref (VVD), Van Dillen (CDA), Venhoek (D66), Van der Loo (GL), De Vries (PvdA), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Nede (ChristenUnie), Aydemir (Denk/ VA) en Tujeehut (Arnhemse Ouderenpartij).

De fracties van SP en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Inspreken
Een tweetal schriftelijke inspraakreacties zijn ingediend.

Verloop M1
De M1 bespreking is afgerond. Diverse fracties overwegen moties en/of amendementen in te dienen.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvorming 1 is afgerond en dat het voorstel doorgeleid kan worden naar de meningsvorming 2.

De griffier,

Kersten

De voorzitter,

Manders

Inzet scanauto en invoeren kentekenparkeren

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	15 maart 2021
Zaaknummer:	487424
Portefeuillehouder:	R. van der Zee

.

Aan de gemeenteraad, 3 maart 2021

Aanwezig:
de raadsleden/fractievolgers Spruijt (AC), Maref (VVD), Venhoek (D66), Van der Loo (GL), Visser (PvdA), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Van den Broek (CDA), Becker (ChristenUnie), Aydemir (DENK/Verenigd Arnhem) en Van Plateringen (Arnhemse Ouderen Partij). De fractie van de SP en PVV waren niet vertegenwoordigd.

Toezeggingen

De portefeuillehouder zegt toe:

- met een memo een antwoord te geven op de technische vraag van mevrouw Hogenhout over de software in relatie tot de bewaartermijn en de veiligheid daarvan;
- bj de landelijke vereniging waarbij de gemeente Arnhem terzake is aangesloten zich hard te maken om de bewaartermijnen te beperken;
- een raming te geven van de kosten die gemoeid zijn met het terugbrengen van de bewaartermijn naar 12 uur en naar 15 minuten;
- dat alle wettelijke betaalmiddelen geaccepteerd blijven bij het betalen van parkeergeld;
- zodra het landelijke systeem met betrekking tot het parkeren voor gehandicapten gereed is, de raad te informeren;
- na een jaar de inzet van de scanauto en het invoeren van kentekenparkeren te evalueren.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de M-2 fase is afgerond en het raadsvoorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende vergadering.

De griffier, De voorzitter,

Kersten Manders

Titel/onderwerp: **Debatavond omgevingsvisie**

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 3772581 Willem.lammers@arnhem.nl

Van:	Initiatiefnemers	Ambtenaar:	Saskia Luijmes, Wendy Akker en Klaas van Haaften
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp	Telefoonnr:	377 4565, 377 4008 ,377 4511
		E-mailadres:	Saskia.Luijmes@arnhem.nl wendy.akkers@arnhem.nl klaas.van.haaften@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief		
Toelichting	De gemeenteraad van Arnhem heeft per motie 20M223g opgeroepen tot het organiseren van een debatavond over de inhoud van de omgevingsvisie. Tijdens deze avond gaat de raad met elkaar in debat over wat voor stad willen we dat Arnhem in 2040 is. Dit levert input op voor het ontwerp van de omgevingsvisie. Die omgevingsvisie komt vervolgens eerst in concept naar de raad toe en daarna definitief voor besluitvorming. De debatavond is het tweede deel van een debatverzoek over de omgevingswet. Het eerste deel, over het proces, heeft op 30 september 2020 plaatsgevonden. In de bijlage 'Programma en voorbereiding' staat meer informatie over: 1. Programma van de debatavond 2. Wat wordt gevraagd van de fracties ter voorbereiding? 3. Algemene inleiding: wat is de omgevingsvisie en waarom is het belangrijk? 4. Burgerparticipatie: resultaten gesprek met de stad 5. Inleiding op vier thema's waarover gedebatteerd gaat worden 1. Verdichten in de stad 2. De straat van de toekomst 3. Voorzieningen in de wijk 4. Vrijlaten of beschermen,		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Onderling debat, verrijkt inzicht in de materie en input aan ambtelijk voor de uitwerking van de conceptomgevingsvisie.		
Spreekrecht publiek	n.v.t.		
Behandeladvies	De bijeenkomst wordt geleid door een externe gespreksleider: **de heer R. Reesink**. Een belangrijk deel van de bijeenkomst staat in het teken van het debat aan de hand van stellingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de mentimeter. Van de aanwezige fracties wordt verwacht dat zij een openingspitch voorbereiden waarin de fractie hun, korte, visie schetsen voor Arnhem in 2040. Zie verder de voorbereiding in de bijlage. ***(Raadsleden hebben voor de deelname aan deze bijeenkomst een opgeladen mobiele telefoon nodig.)***		
Bijlagen			

Programma en voorbereiding debatavond omgevingsvisie
Bijlage 1 Aangenomen motie Omgevingswet (20M223g)
Bijlage 2 Koersdocument Omgevingsvisie
Bijlage 3 Rapportage Koerswijzer Arnhem

Voorbereiding debatavond omgevingsvisie

Gemeenteraad Arnhem

3 maart 2021

1. Programma van de debatavond……p. 2

2. Wat wordt gevraagd van de fracties ter voorbereiding?.....p. 3

3. Algemene inleiding: wat is de omgevingsvisie en waarom is het belangrijk?.....p. 4

4. Burgerparticipatie: resultaten gesprek met de stad……p. 8

5. Inleiding op vier thema's:……p. 11

1. Verdichten in de stad
2. De straat van de toekomst
3. Voorzieningen in de wijk
4. Vrijlaten of beschermen

Bijlagen:

1. Motie 20M223g waarin wordt opgeroepen tot het organiseren van een debatavond over de omgevingsvisie
2. Koersdocument - d.d. 10 juli 2020
3. Resultaten Koerswijzer - d.d. 26 november 2020

1. Programma debatavond 24 februari omgevingsvisie

Aanleiding

De gemeenteraad van Arnhem heeft per motie 20M223g opgeroepen tot het organiseren van een debatavond over de inhoud van de omgevingsvisie. Tijdens deze avond gaat de raad met elkaar in debat over wat voor stad willen we dat Arnhem in 2040 is. Dit levert input op voor het ontwerp van de omgevingsvisie. Die omgevingsvisie komt vervolgens eerst in concept naar de raad toe en daarna definitief voor besluitvorming. De debatavond is het tweede deel van een debatverzoek over de omgevingswet. Het eerste deel, over het proces, heeft op 30 september 2020 plaatsgevonden.

Programma avond

De debatavond is een plenaire sessie op een Politieke Avond waarbij ieder raadslid aanwezig kan zijn. De avond wordt begeleid door de externe voorzitter Raymond Reesink.

1. Inleiding (5 minuten)

Raymond start met een kort vraaggesprek met Vincent Bouma (als mede-initiator voor de motie waarin wordt opgeroepen voor deze avond) en Saskia Luijmes of Wendy Akker over het proces van de omgevingsvisie en de participatie met de stad.

2. Pitch (30 minuten)

Fracties krijgen maximaal twee minuten de tijd om zonder interruptie, in een vlammend betoog, neer te zetten wat het toekomstbeeld is van Arnhem in 2040: hoe ziet de stad er uit? Wat kan er niet ontbreken? Wat merken de inwoners daar van? Dit mag uitdagend en prikkelend zijn. Besteed in de pitch aandacht aan de thema's die later deze avond worden besproken, zodat er dan ook beter over gedebatteerd kan worden.

3. Debatteren op thema's (90 minuten)

Op drie, en als de tijd het toelaat, vier thema's gaat de raad onderling in debat. Na een kort filmpje waarin het thema wordt ingeleid zal aan de hand van stellingen het debat worden gevoerd. De voorbereiding per thema zit in dit voorbereidingsdossier. Hier is ook de input van de stad in opgenomen.

De vier thema's zijn:

1. Verdichten in de stad
2. De straat van de toekomst
3. Voorzieningen in de wijk
4. De tegenstelling vrijlaten aan inwoners of bescherming bieden

4. Afsluiting: wat is de opbrengst per fractie (20 minuten)

De avond wordt afgesloten met de mogelijkheid voor fracties om aan te geven wat de belangrijkste opbrengst is voor die fractie. Wat moet zeker een plek krijgen in de omgevingsvisie, wat is het meeste opgevallen, wat is een rode draad uit het debat?

Het doel hiervan is om de opbrengst van de avond concreet te maken, zodat ambtelijk dat mee kan nemen in de uitwerking van de omgevingsvisie.

2. Wat wordt van de fracties ter voorbereiding gevraagd?

Voor een goed debat is het nodig dat de deelnemers zich (kunnen) voorbereiden. Daarom wordt het volgende van de fracties verwacht:

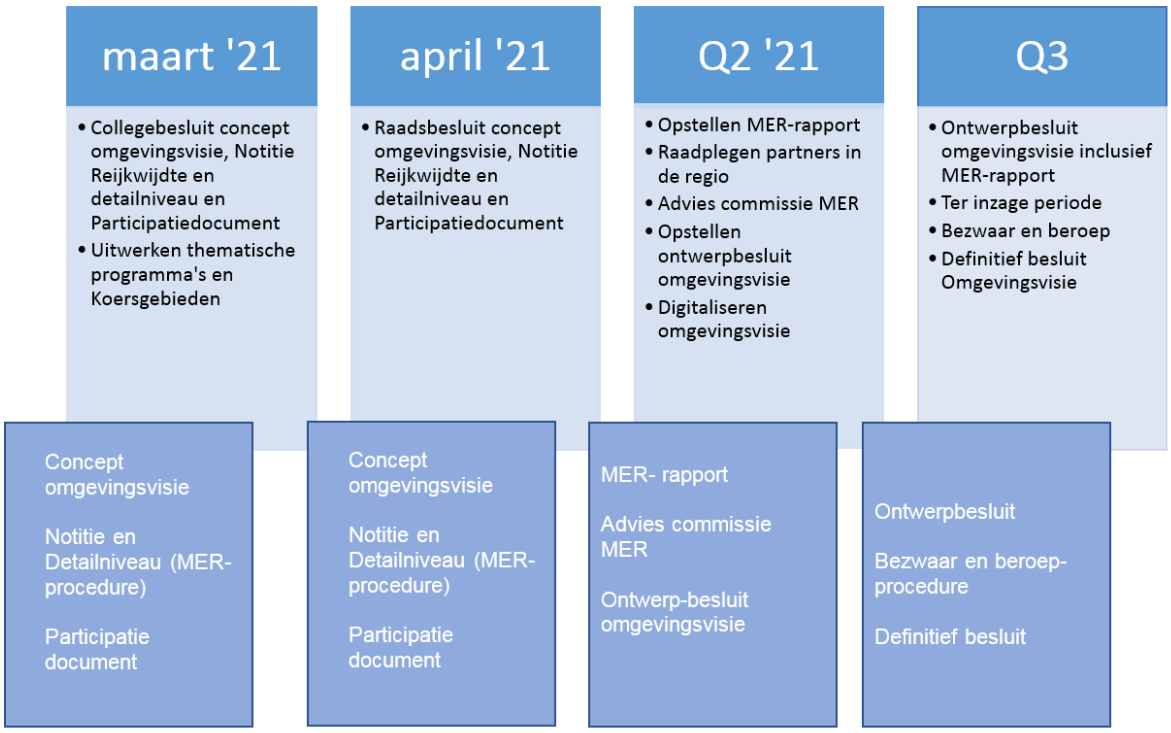
1. Het geven van een inleidende pitch waarin zij een toekomstbeeld is van Arnhem in 2040 neerzetten: hoe ziet die stad er uit? Wat kan er niet ontbreken? Wat merken de inwoners daar van? Dit mag uitdagend en prikkelend zijn. Besteedt in de pitch aandacht aan de thema's die later deze avond worden besproken, zodat er dan ook beter over gedebatteerd kan worden.

2. Het is mogelijk om tijdens de debatavond te werken met meerdere woordvoerders. Dus bijvoorbeeld verschillende woordvoerders te verdelen over de onderdelen van de avond: de pitch, de verschillende thema's. etc.

3. Het lezen van de voorbereiding in dit document.

4. (optioneel) Het aanleveren van stellingen op de thema's. De thema's worden behandeld aan de hand van stellingen. Heb jij een goede stelling waarover je graag het debat voert, laat het ons dan weten! Stuur het uiterlijk 22 februari naar de griffie via willem.lammers@arnhem.nl

Vervolgproces

3. Algemene inleiding: wat is de omgevingsvisie en waarom is het belangrijk

Waarom een koers voor Arnhem 2040?

Arnhem staat de komende jaren voor een aantal belangrijke opgaven gesteld, die een beroep doen op de ruimte in onze stad. Een grote woningbouwopgave, een groeiende vraag naar banen, ruimte voor duurzame energie, klimaatmaatregelen en schone mobiliteit, positionering en profilering als groene metropoolregio; allemaal ontwikkelingen die ruimte vragen in de stad en die in balans moeten zijn met de stad die we willen zijn; een aantrekkelijke gezonde stad met sterke wijken in een groene omgeving. Om de stad in samenhang te ontwikkelen, is een integrale visie voor de leefomgeving nodig; een koers richting 2040.

De nog in te voeren omgevingswet brengt een nieuw instrumentarium met zich mee waarbij de integrale visie voor de leefomgeving, de zogenoemde omgevingsvisie, als een van de belangrijke kerninstrumenten is opgenomen in de beleidscyclus. Vooruitlopend hierop stellen wij de omgevingsvisie voor Arnhem 2040 op.

Gericht op ruimtelijke kwaliteit

De omgevingsvisie geeft het beeld weer van de gewenste ruimtelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving in Arnhem: een integraal streefbeeld waar we als gemeente naartoe willen ontwikkelen. Een strategische langetermijnvisie, waar opgaven en ambities voor de gehele fysieke leefomgeving samenkomen. De omgevingsvisie stellen we vast voor een langere periode maar is geen statisch verhaal, want hij maakt onderdeel uit van de beleidscyclus en kan periodiek worden aangepast.

Strategische keuzes, samen met de stad

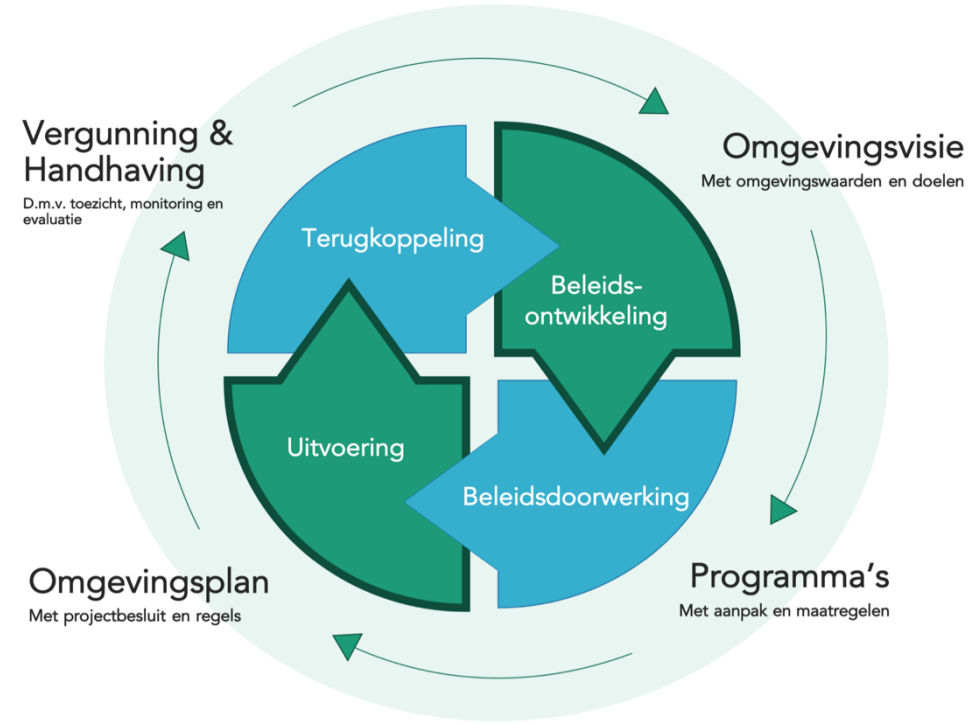
Omdat in de visie veel dingen samenkomen is het maken ervan vooral een proces van belangen afwegen en slimme oplossingen bedenken voor het omgaan met alle belangen rondom onze leefomgeving. Uiteenlopende beleidsdoelen, ambities en initiatieven vanuit de stad leggen afzonderlijk een claim op de fysieke ruimte. Om de samenhang te versterken en dilemma's op te lossen clusteren we de opgaven en ambities in realistische doelen. In dit keuzeproces gebruiken we de kracht van de stad en de regio. Samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners komen we tot de juiste afwegingen en oplossingen.

Ingebed in de regionale context

Arnhem staat niet op zichzelf. Beleid op het gebied van mobiliteit, duurzaamheid, economie en woningbouw pakken we op in samenhang met onze buurgemeenten en de provincie Gelderland. Ook door onze buurgemeenten en door provincie en Rijk worden omgevingsvisies opgesteld. We zorgen ervoor dat onze omgevingsvisie ingebed wordt in de regionale context. Vanuit onze positie zullen we gezamenlijke ambities kracht bijzetten.

Omgevingsvisie - Kerninstrument van de omgevingswet

De omgevingsvisie is één van de belangrijkste instrumenten van de omgevingswet. Andere kerninstrumenten zijn de omgevingsprogramma's, het omgevingsplan en de vergunningverlening. De instrumenten zijn geen statische beleidsnota's en staan niet op zich maar maken samen een onderdeel van de beleidscyclus.

De omgevingsvisie is alleen bindend voor het eigen bestuur. Anders dan het omgevingsplan en de omgevingsvergunning kunnen burgers niet direct rechten ontlenen aan de visie. De omgevingsvisie is echter niet vrijblijvend. Het bestuur geeft hiermee aan welk toekomstbeeld zij nastreeft voor Arnhem in 2040 en welke koers zij wil varen. Deze koers vormt het kader voor alle initiatieven in de fysieke leefomgeving, een kader voor zowel beleidsmakers als voor initiatiefnemers uit de stad.

De omgevingsvisie omvat de doelen voor de stad en de leidende principes die van toepassing zijn op de ontwikkelingen in de stad. In de thematische omgevingsprogramma's en in gebiedsuitwerkingen worden de doelen uitgewerkt tot uitvoeringsagenda's en projecten. De omgevingsvisie gaat over het "Wat", de programma's en gebiedsuitwerkingen over het "Hoe".

In het omgevingsplan en de vergunningen worden de doelen vertaalt in concrete regels en voorschriften.

Inhoud omgevingsvisie

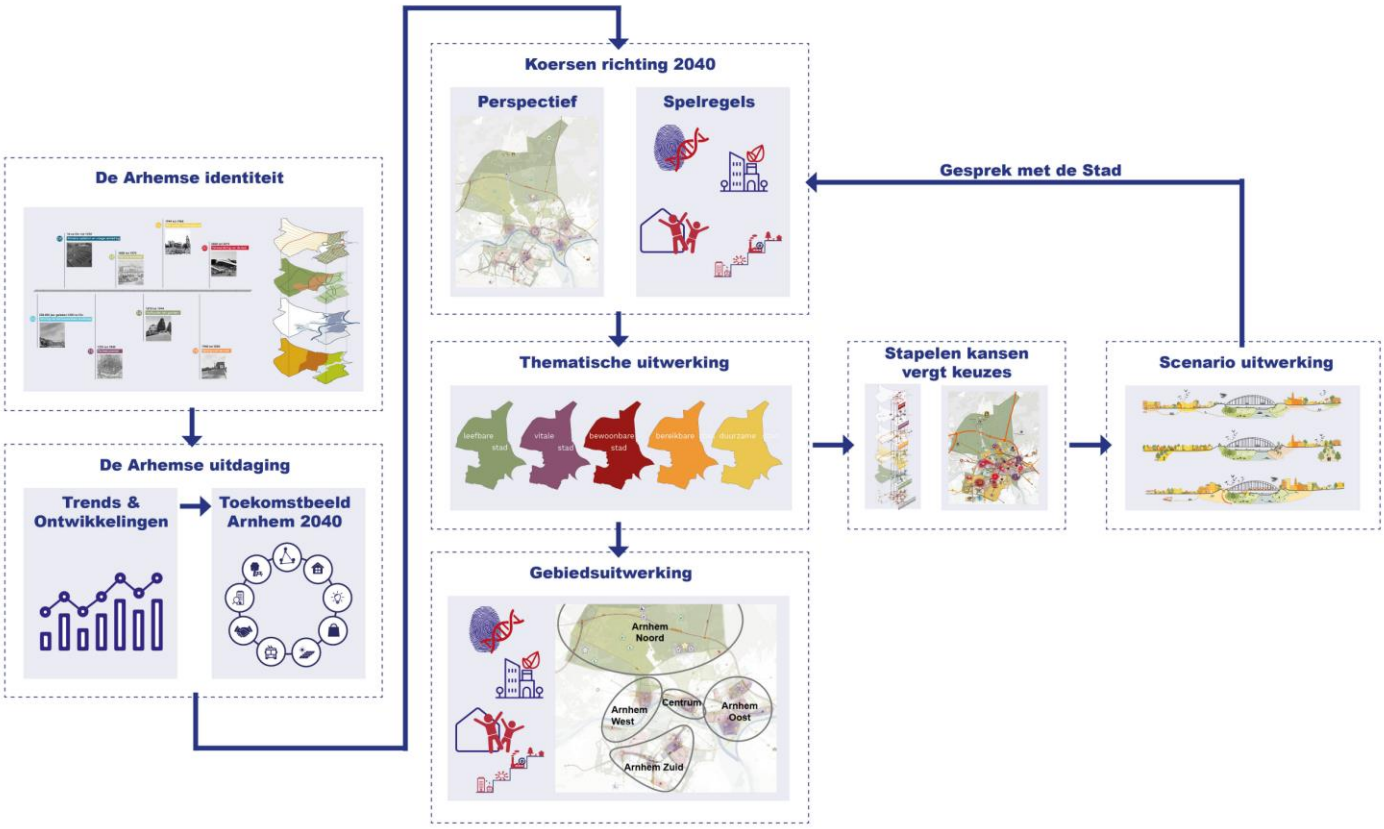
Met de omgevingsvisie schetsen we een wenkend perspectief voor iedereen in de stad, formuleren we een uitdaging voor de toekomst en leggen we een basis voor een adaptieve werkwijze die bestand is tegen de tijd.

Vanuit de identiteit van Arnhem, de ruimtelijke kwaliteiten waar we trots op zijn, en de opgaven die de komende jaren op ons afkomen hebben we een streefbeeld voor Arnhem in 2040 gegenereerd, een toekomstbeeld dat de belangrijkste ambities, waarden en principes beschrijft.

Het slim combineren, benutten en afwegen van ambities in de beperkte ruimte van de stad, leidt tot dilemma's. Dilemma's waar we als stad iets van mogen vinden, omdat het mede bepaalt in wat voor stad we wonen en werken en leven.

Op welke manier koersen we naar het streefbeeld van Arnhem 2040? Waar maken we ruimte voor welke ontwikkelingen en welke ontwikkelspelregels hanteren we hierbij?

Onderstaand schema geeft een overzicht van de elementen waarop de omgevingsvisie gebouwd wordt. De Arnhemse identiteit en de Arnhemse uitdaging als basis voor de koers richting 2040, met spelregels voor toekomstige ontwikkelingen, een inkleuring van de verschillende gebieden, en de input van de stad als bijdrage aan de koers.

4. Burgerparticipatie: resultaten gesprek met de stad

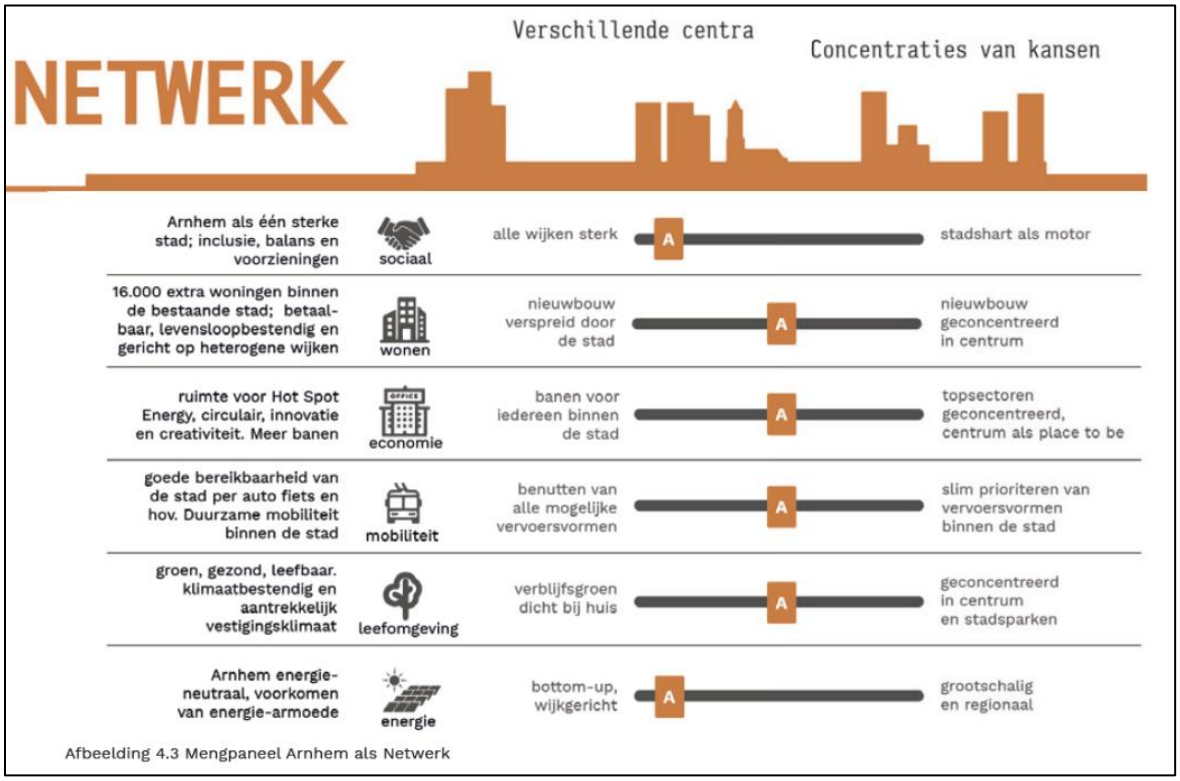
Ten aanzien van de omgevingsvisie bestaat het burgerparticipatietraject uit de volgende elementen:

1. Koerswijzer
2. Digitale participatietool (https://meedenken.arnhem.nl)
3. Gesprek met professionals
4. Project met scholen

Van 16 september tot 1 oktober 2020 hebben bijna 3.600 inwoners van de gemeente Arnhem via online stellingen (koerswijzer) laten weten hoe ze denken over opgaven waar we als stad voor staan. De resultaten van de koerswijzer nemen we mee in de Omgevingsvisie 2040.

Om de omgevingsvisie te kunnen opstellen, zijn de kansen en ambities voor belangrijke thema's in kaart gebracht. Dit heeft geleid tot een toekomstbeeld voor Arnhem in 2040. Op basis van dit toekomstbeeld zijn drie scenario's (stedenbouwkundige concepten) uitgewerkt: Arnhem Netwerkstad, Compacte stad, Stad van Boulevards. Deze staan beschreven op Koersdocument Arnhem 2040. Het koersdocument is toegevoegd als bijlage.

De koerswijzer was grotendeels vormgegeven als een 'kieswijzer met stellingen' over thema's zoals woningbouw, klimaat en energie, mobiliteit, voorzieningen, etc. Aan de hand van de stellingen is berekend welk stedenbouwkundig scenario de voorkeur heeft van de inwoners. De scenario's werden ook als totaalbeeld voorgelegd met de vraag om deze te beoordelen met een cijfer.

Thema's die van invloed zijn op de verschillende stedenbouwkundige scenario's

Samenvatting resultaten koerswijzer

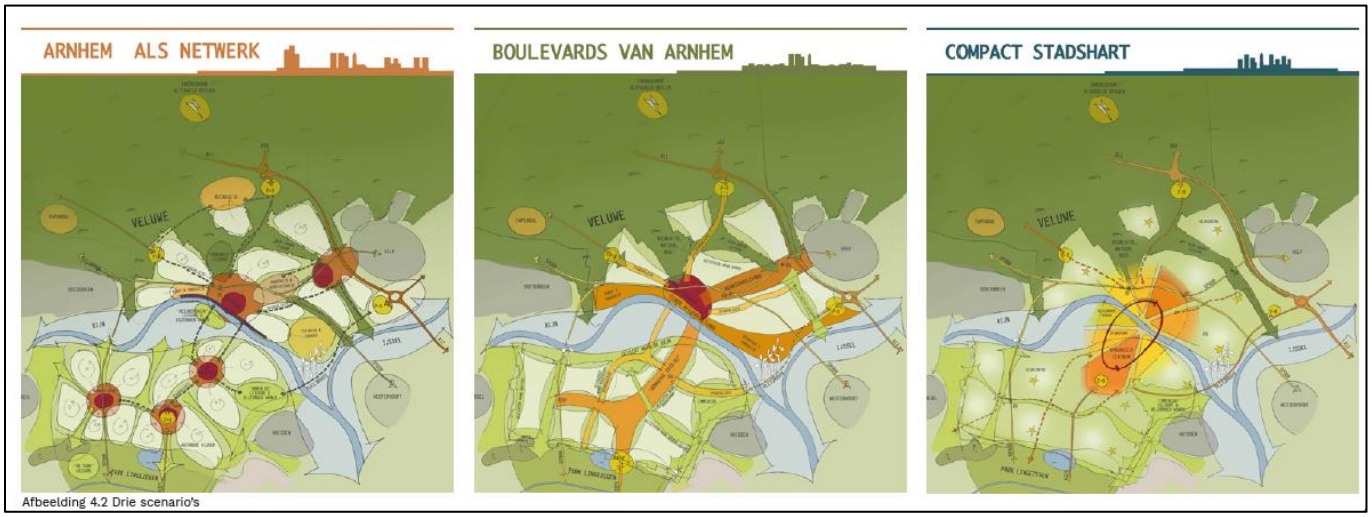
Op basis van de keuzes die de inwoners bij de verschillende stellingen hebben gemaakt, kwam het scenario Compacte Stad het vaakst als voorkeursscenario uit de Koerswijzer. 55% van de invullers

heeft dit scenario als voorkeursscenario gekregen. De verschillen tussen de scenario's waren echter niet zeer groot. Gemiddeld was de overeenkomst met dit scenario bij invullers 54%. De overeenkomst met de andere scenario's was gemiddeld 47% bij Stad van Boulevards en 45% bij Netwerkstad.

Bijna alle inwoners (91%) wilden ook de scenario's zien en beoordelen. Opvallend is inwoners hierbij de hoogste score toekenden aan het scenario Netwerkstad. Dit scenario werd gemiddeld beoordeeld met een 7,3, tegenover een 6,6 voor Compacte Stad en een 6,1 voor Stad van Boulevards.

De verschillen zijn waarschijnlijk te verklaren door het verschil in vraagstelling: de stellingen zijn concrete aspecten geweest van keuzes en ambities die de gemeente heeft, die door de inwoners afzonderlijk zijn beoordeeld. Bij de scorevraag is juist het volledige beeld geschetst van de scenario's, waarbij een hoger abstractieniveau is gehanteerd.

Het volledige rapport met de resultaten van de Koerswijzer is toegevoegd aan de bijlage. Een uitgebreidere samenvatting is te vinden op:
https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/projecten/omgevingswet/Omgevingsvisie/Resultaten_koerswijzer

Afbeelding 4.2 Drie scenario's

Kaartbeelden van de drie onderscheidende scenario's

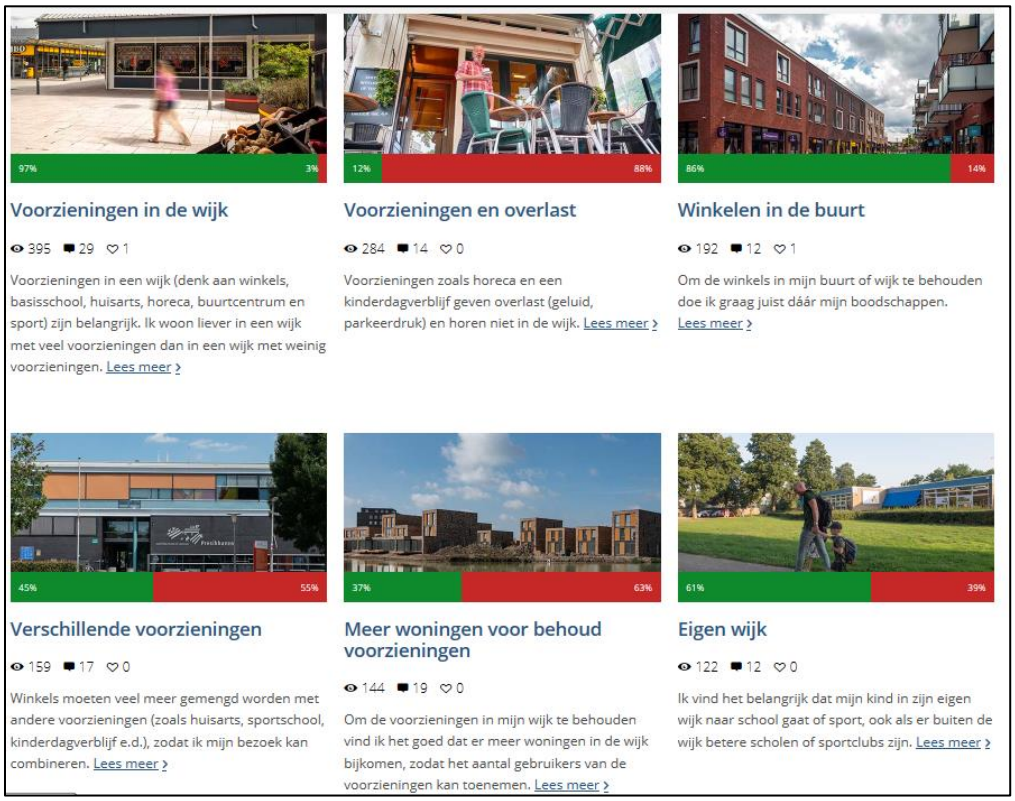
Prioritering thema's

Het belangrijkste thema voor inwoners van Arnhem is Natuur, groen en recreatie.
De top drie werd verder gecomplementeerd door het thema Voorzieningen (aanbod van winkels, horeca, supermarkt, huisarts) en Klimaat en Energie. Het thema dat het minst vaak in de top drie is opgenomen is Mobiliteit.

Betrekken inwoners bij visie met verdiepende stellingen

De betrokkenheid van inwoners bij de koerswijzer blijkt groot. Een groot deel van de inwoners kiest voor meer passieve vormen (zoals het ontvangen van informatie via mail, websites of krant), terwijl ook 33% van de inwoners aangeeft mee te willen praten. In totaal zijn er maar liefst 1.185 inwoners die aangegeven hebben mee te willen praten over de Omgevingsvisie. Het liefst doen inwoners dat via bijeenkomsten/stadsgesprekken (65%) of online via een discussieforum op een website (39%).

Omdat fysieke bijeenkomsten helaas niet mogelijk zijn hebben we de inwoners die mee willen praten de mogelijkheid geboden om te reageren op verdiepende stellingen. We hebben daarbij gekozen voor concrete thema's die direct van invloed zijn op de leefomgeving van onze inwoners: hoogbouw, de inrichting van de straat en voorzieningen.

Screenshot van de webpagina met de verdiepende stellingen over voorzieningen

5. Inleiding op vier thema's:

5.1. Verdichten in de stad

In Arnhem, maar eigenlijk in heel Nederland is er behoefte aan nieuwe woningen. Door de fraaie natuur die Arnhem rijk is hebben we weinig ruimte om uit te breiden. De komende jaren moeten we steeds vaker op zoek naar locaties in de stad. Maar de nog niet bebouwde plekken zijn schaars. En als ze er al zijn willen we die eigenlijk niet volbouwen maar gebruiken om te kunnen spelen, sporten, elkaar te ontmoeten. Slim omgaan met de ruimte, functies combineren en zorgen voor balans tussen bebouwing en groen in de stad is nodig om een gezonde groene en bereikbare stad te blijven voor onze inwoners voor nu en in de toekomst. Steeds vaker gaan er daarom stemmen op om diverse locaties de hoogte in te bouwen (gebouwen van 10 verdiepingen of meer).

Wat vindt de stad?

De meeste respondenten zijn positief over hoogbouw in Arnhem tot 2040. Er bestaat grote overeenstemming over het behoud van groen en het combineren van woontorens met voorzieningen en openbaar vervoer. Qua architectuur moet de hoogbouw visueel aantrekkelijk, duurzaam en creatief zijn. De hoogte van de gebouwen kan variëren afhankelijk van hun locatie. Toch zien de meeste burgers zichzelf in de toekomst niet in hoogbouw wonen.[1][2]

"het groen is voor veel mensen een van de redenen om in Arnhem te wonen. De vele parken zijn kostbaar. Om de woningnood op te lossen is hoogbouw hard nodig."

"Creëer je niet een enorm probleem als je zoveel extra mensen in je stad laat wonen in extra te bouwen appartementen/hoogbouw omdat de ruimte op is. Terwijl vrijwel iedereen graag een tuin wil als er kinderen komen. Moeten ze dan Arnhem weer verlaten om elders een eengezinswoning te vinden?"

"denk ik dat hoogbouw de doorstroming in de markt aanzienlijk kan versnellen. Bijvoorbeeld ouderen die gelijkvloers en dichtbij voorzieningen willen wonen, alleenstaande die van de stad willen genieten en starters. Ik zie mezelf er later wel wonen. Ik heb nog hele jonge kinderen dus ik denk eerder binnen 25/30 jaar, maar dan wel in een echte woontoren met mooi uitzicht. Niet in een blokkendoos zoals op de afbeelding."

"Coehoorngebied is de plek om een aantal van die multifunctionele torens te bouwen, zeer centrale ligging en een broodnodige facelift voor dit rommelige out of date gebied. Een provincie hoofdstad waardig"

Greep uit de reacties op de stellingen over hoogbouw

[1] Tot januari 2021 konden inwoners zich uitspreken op meedenken.arnhem.nl over dit thema. De pagina met stellingen over hoogbouw is 1.700 keer bekeken in 892 bezoeken. 33,5% van de bezoekers heeft doorgeklikt naar de inlog om te kunnen reageren. De eerste stelling is het best bekeken: 556 keer, 148 bezoekers hebben op 'eens' of 'oneens' geklikt en 44 hebben een uitgebreide reactie achtergelaten. Over alle stellingen zijn 187 reacties gegeven die als input hebben gediend voor deze resultaten.

[2] Meer informatie is hier te vinden: https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/projecten/omgevingswet/Omgevingsvisie/Meedenken_over_de_Omgevingsvisie/Wat_vinden_inwoners_van_hoogbouw

5.2. De straat van de toekomst

Als stad moeten we ons de komende jaren voorbereiden op een veranderend klimaat, meer woningen en schone energie. Dit heeft niet alleen gevolgen voor onze bestaande gebouwen maar ook voor onze straten en pleinen. Door het toevoegen van meer groen kunnen we zorgen voor verkoeling, wateropvang, meer biodiversiteit en een prettige leefomgeving. Daarnaast willen we ruimte voor het opladen van elektrische (deel)auto's, (deel)fietsen en installaties voor schone energie. Omdat de ruimte in de straat beperkt is moeten we keuzes maken. Eén van de mogelijk oplossingen is minder auto's op straat.

Wat vindt de stad?

Bij de inrichting van de straten van Arnhem in 2040 kiezen de meeste respondenten voor minder ruimte voor de auto en meer ruimte voor groen en leefbaarheid in de wijk. Het merendeel van de respondenten vindt dat zij hieraan zelf kunnen bijdragen door hun eigen tuinen te vergroenen en vaker gebruik te maken van de fiets, het openbaar vervoer en de 'benenwagen'. De meeste respondenten zijn voor lagere snelheidslimieten in de straat en zijn bereid wat verder te moeten lopen naar hun auto. Daarnaast delen veel respondenten de mening dat het bezit van een tweede auto in het algemeen moet worden ontmoedigd en dat parkeerplaatsen eerlijk moeten worden verdeeld door betaald parkeren en parkeervergunningen. Over de beperking van de snelheid in de centrumring zijn de meningen verdeeld. Belangrijkste aandachtspunten zijn het bouwen van slimme parkeervoorzieningen in combinatie met groen in de wijken, rekening houden met demografie bij het toepassen van maatregelen om autogebruik te beperken en het faciliteren van alternatieve vormen van vervoer.[3] [4]

‘Dit is de meest makkelijke oplossing, voor iedereen die een tuintje heeft: zaai wat gras in, in plaats van de hele tuin te betegelen! Geef de inwoners een "greencard" (een soort groene tegoedbon) voor de mensen die het niet breed hebben. Al plant je maar 1 boompje, dan helpt dat al enorm! De gemeente kan dit veel meer stimuleren!!!’

“Minder auto's in de straten: bouw meer parkeergarages in woonblokken voor de bewoners van dat blok. Parijs doet dat.”

"Eerlijker verdelen ben ik voor, bijvoorbeeld dat een huishouden nabij het huis bv één auto kan parkeren. Dat meerdere auto's elders zouden moeten staan. Al kan het natuurlijk zijn dat iemand deze toch echt nodig heeft.”

“Als inwoner van je eigen straat mag je verwachten dat je in de buurt gratis kan parkeren. Tenslotte betalen wij allemaal tezamen een hoop wegenbelasting om gebruik te mogen maken van de weg en bijbehorende parkeerplaatsen, ook al worden de inkomsten elders voor gebruikt.’

“Betekent dit dat we de wijken gaan vergroenen en dat je je auto niet meer bij je huis mag parkeren? Lekker handig met de weekboodschappen of met baby en kinderwagen bijvoorbeeld. Ik Dus ja: wijken wel vergroenen, maar daarnaast wel de mogelijkheid om je auto bij je huis neer te zetten.”

Greep uit de reacties op de stellingen over de straat van de toekomst

[3] Van 6 tot 20 januari 2021 konden inwoners zich uitspreken op meedenken.arnhem.nl over dit thema Eén van de thema's die bepalend zijn voor de inrichting van de ruimte van Arnhem in 2040. De pagina met deze stellingen is 2.382 keer bekeken in 1054 bezoeken. Bijna 21% van de bezoekers heeft doorgeklikt naar de inlog om te kunnen reageren. Gemiddeld 130 bezoekers klikten per stelling op 'eens' of 'oneens'. Over alle stellingen zijn 232 uitgebreide reacties gegeven die als input hebben gediend voor deze resultaten.

[4] Meer informatie is hier te vinden: https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/projecten/omgevingswet/Omgevingsvisie/Meedenken_over_de_Omgevingsvisie/Wat_vinden_inwoners_van_de_straat_van_de_toekomst

5.3. Voorzieningen

Vroeger had je op elke hoek van de straat wel een winkel zitten en had elke buurt zijn eigen buurtwinkelcentrum. Het was dan ook nooit ver lopen naar de kruidenier, het buurthuis, de huisarts, de bank of de school. De laatste decennia hebben we veel winkels en andere voorzieningen zien verdwijnen uit de wijken: wie kent de videotheek nog? Maar we zien ook nieuwe voorzieningen in de wijk zoals horeca, sportscholen, yogastudio's, reparatiecafés en stadlandbouw. Online winkelen, digitaal zaken doen en thuiswerken zijn blijvertjes en zullen van invloed blijven op de inrichting van de stad. In Arnhem vinden we het belangrijk dat iedere wijk of buurt zoveel mogelijk kan blijven beschikken over dagelijkse voorzieningen maar ook dat onze binnenstad een aantrekkelijke plek blijft om te verblijven. Hoe willen we omgaan met voorzieningen in de stad?

Wat vindt de stad?

De uitkomst van deze digitale burgerparticipatie is nog niet bekend omdat die ten tijde van het versturen van deze voorbereiding op de debatavond, nog online stond. Deze worden nagezonden.

Van 25 januari tot 8 februari 2021 konden inwoners zich uitspreken over dit thema. De pagina met deze stellingen is 2.382 keer bekeken in 1054 bezoeken. Bijna 21% van de bezoekers heeft doorgeklikt naar de inlog om te kunnen reageren. Gemiddeld 130 bezoekers klikten per stelling op 'eens' of 'oneens'. Over alle stellingen zijn 232 uitgebreide reacties gegeven die als input hebben gediend voor deze resultaten.

5.4. Keuzevrijheid versus bescherming

Een belangrijk uitgangspunt bij de omgevingswet is dat er meer aan de omgeving wordt overgelaten. Dus als je als initiatiefnemer zelf meer verantwoordelijk wordt voor de afstemming met de directe omgeving. Dit maakt het bijvoorbeeld mogelijk dat er meer vergunningsvrij kan worden gedaan. Maar hoe ver gaat die verantwoordelijkheid en vrijheid van de initiatiefnemers? Wanneer is de bescherming van de gemeente gewenst?

Bijvoorbeeld: Een buurman beslist tot een aanbouw aan zijn huis waardoor een slaapkamer beneden komt, waardoor hij en zijn vrouw langer kunnen blijven wonen. Die aanbouw grenst aan de tuin van de buren waardoor er (veel) minder zonlicht in de tuin valt. Is het aan de buren om er onderling uit te komen (vrijheid) of heeft de gemeente een rol om hierover regels op te stellen (bescherming)?

Wat vindt de stad?

Dit thema is op verzoek van de voorbereidingsgroep ingebracht en hierover heeft geen afzonderlijke participatie plaatsgevonden met de stad. Het thema richt zich ook meer op het omgevingsplan dan de omgevingsvisie omdat het meer zit in de hoe-vraag.

Gemeenteraad Arnhem

AANGENOMEN

Bij elkaar op	30 september 2020
Bij de bespreking van	Omgevingswet
Motie van	Vincent Bouma, PvdA Lea Manders, Arnhem Centraal Daniel Becker, ChristenUnie Cyriel Prinsen, GroenLinks Susan van Ommen, D66
Titel van de motie	Input voor de Omgevingsvisie
Nummer Zaaknummer	20m223g 506443

Onderstaande raadsleden stellen de raad voor om in de vergadering van 30 september 2020 een besluit te nemen over 'input bij de Omgevingsvisie'.

De aanleiding is de bespreking van de Omgevingswet.
Door dit voorstel aan te nemen, komt er een sessie waarin de raad op de hoogte wordt gesteld van de input van de inwoners voor de Omgevingsvisie, voordat die wordt gemaakt.

We weten dat:

- De Omgevingswet eraan komt.
- Hierbij nog veel inhoudelijke keuzes gemaakt moeten worden.
- De raad hier nog geen inhoudelijke rol in heeft gehad.
- Het momenteel nog niet allemaal begrijpelijk is voor inwoners.

We vinden dat:

- Een beleidsontwikkeling van dit formaat een actieve rol van raad en inwoners verdient.
- Wij als raad inzicht moeten hebben in de input die door de inwoners wordt gegeven voordat we de Omgevingsvisie kunnen vaststellen.

Daarom spreekt de gemeenteraad uit dat:

- Er een inhoudelijke discussieavond (met de raad) over de Omgevingswet moet worden georganiseerd - die niet wordt beperkt door spreektijd en uitgebreider is dan een onderwerp op de normale raadsavond.

- De input die tijdens het participatieproces voor de Omgevingsvisie tot op dat moment opgehaald is bij de inwoners, bij de voorbereiding van deze avond betrokken wordt. - De uitkomsten van deze discussieavond ook als input meegenomen worden in de Omgevingsvisie.
Raadsleden Vincent Bouma, PvdA Lea Manders, Arnhem Centraal Daniel Becker, ChristeUnie Cyriel Prinsen, GroenLinks Susan van Ommen, D66

AANGENOMEN

Voor 32 *Motie "Omgevingswet" (20M223g)*

Tegen 4

GROENLINKS	7	0
Coenders		
Prinsen		
Navis		
Dolsma		
Gemici		
Simonis		
van der Loo		

VVD Arnhem	6	0
Combée		
Pape		
Kalthoff		
van Es		
Maref		
Loos		

D66	5	0
Andeweg		
Loor		
Venhoek		
van Ommen		
van Iperen		

PvdA	4	0
Greving		
Bouma		
de Vries		
Visser		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
Wiggers		

CDA Arnhem	2	0
van Dillen		
Hutten		

Arnhem Centraal	3	0
van der Laak		
Manders		
Kraaijenbrink		

SP	0	3
Elfrink		
Çetintaş		
Dobbe		

ChristenUnie	2	0
Becker		
Nede		

DENK / Verenigd Arnhem	1	0
Usta		
Aydemir		

Partij voor de Dieren Gemeenteraadsfractie Arnhem	2	0
de Groot		
Eliëns		

Partij voor de Vrijheid		
Verheij		
Sanders		

Totaal 36

Koersdocument Arnhem 2040

‘Samen bouwen aan Arnhem’

GEMEENTE Arnhem

Colofon

Koersdocument Arnhem 2040
Opdrachtgever Gemeente Arnhem
10 juli 2020

Dit Koersdocument is samengesteld door Land-id, in opdracht van en in samenwerking met gemeente Arnhem.

GEMEENTE Arnhem

land iD
Strategisch ontwerpers
voor gebieden in beweging

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
Koersdocument als basis voor de Participatie voor de omgevingsvisie 4
Omgevingsvisie Arnhem 2040 5
Gesprek met de stad 6
Bouwstenen Koersdocument 6

2. Regionale posititie 7
Arnhem; motor van de Groene Metropool 7

3. Toekomstbeeld Arnhem 2040 8
Stapelen van ambities 9

4. Scenario's
Overzicht 10
Arnhem als Netwerk 11
Boulevards van Arnhem 12
Compact stadshart 16
20

5. Gesprek met de stad
24

Bijlages
A De ruimtelijke kwaliteiten 27
B Kansenkaarten 29

1. Inleiding

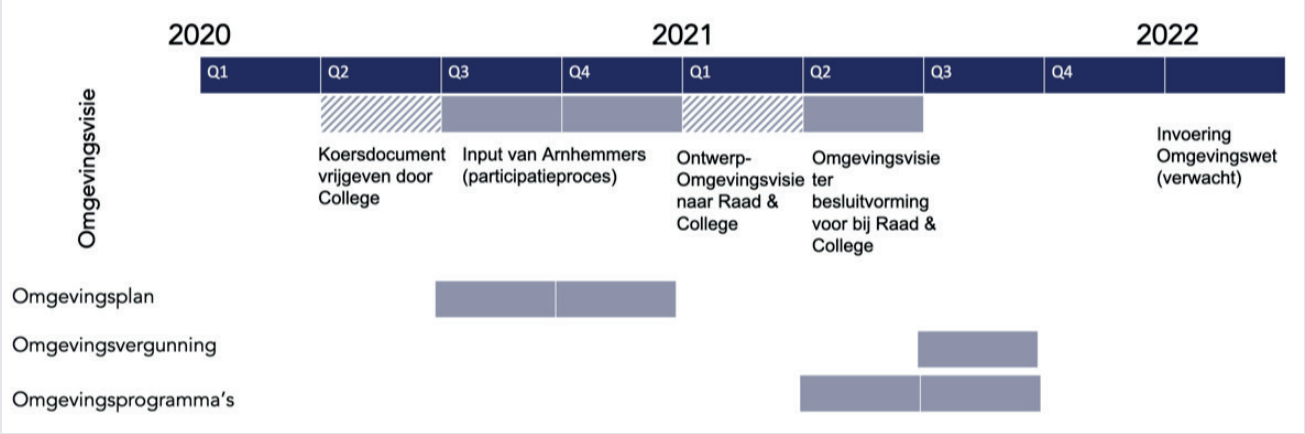
Voor u ligt het Koersdocument Omgevingsvisie. Op basis van het Koersdocument gaan we in gesprek met inwoners en andere stakeholders van Arnhem. Hun inbreng is een input voor de Omgevingsvisie.

Koersdocument als basis voor de participatie voor de omgevingsvisie

Om over zo'n breed en complex onderwerp een goed gesprek te kunnen voeren, is een stevige basis nodig. Een basis die voldoende gespreksstof biedt, maar tegelijkertijd nog voldoende ruimte laat voor verschillende meningen en ideeën. Het Koersdocument is deze basis. Het laat zien waar we vandaan komen, voor welke uitdagingen we nu staan, en wat verschillende lijnen zijn om over de toekomst na te denken. Het koersdocument probeert aan te sluiten bij thema's die Arnhemmers belangrijk vinden voor de toekomst van hun stad: Wat betekenen deze voor de inrichting van hun leefomgeving? Hoe ziet Arnhem er dan uit? De uitkomsten van het gesprek nemen we mee bij het opstellen van de omgevingsvisie, als advies aan het bestuur.

Omgevingsvisie; instrument van de omgeving

De Omgevingsvisie is één van de belangrijkste instrumenten van de Omgevingswet. Andere kerninstrumenten zijn de omgevingsprogramma's, het omgevingsplan en de vergunningverlening. De planning daarvan staat ook in de tijdlijn weergegeven. De Omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn op de fysieke leefomgeving van de gemeente Arnhem. Het maken van een visie is vooral een proces van belangen afwegen en slimme oplossingen bedenken over hoe wij om willen gaan met de inrichting van de stad. Uiteenlopende beleidsdoelen, ambities, initiatieven vanuit de stad hebben afzonderlijk een claim op de fysieke ruimte. Samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners komen we tot afwegingen en oplossingen.

Afbeelding 1.1 Tijdlijn omgevingsvisie

Omgevingsvisie

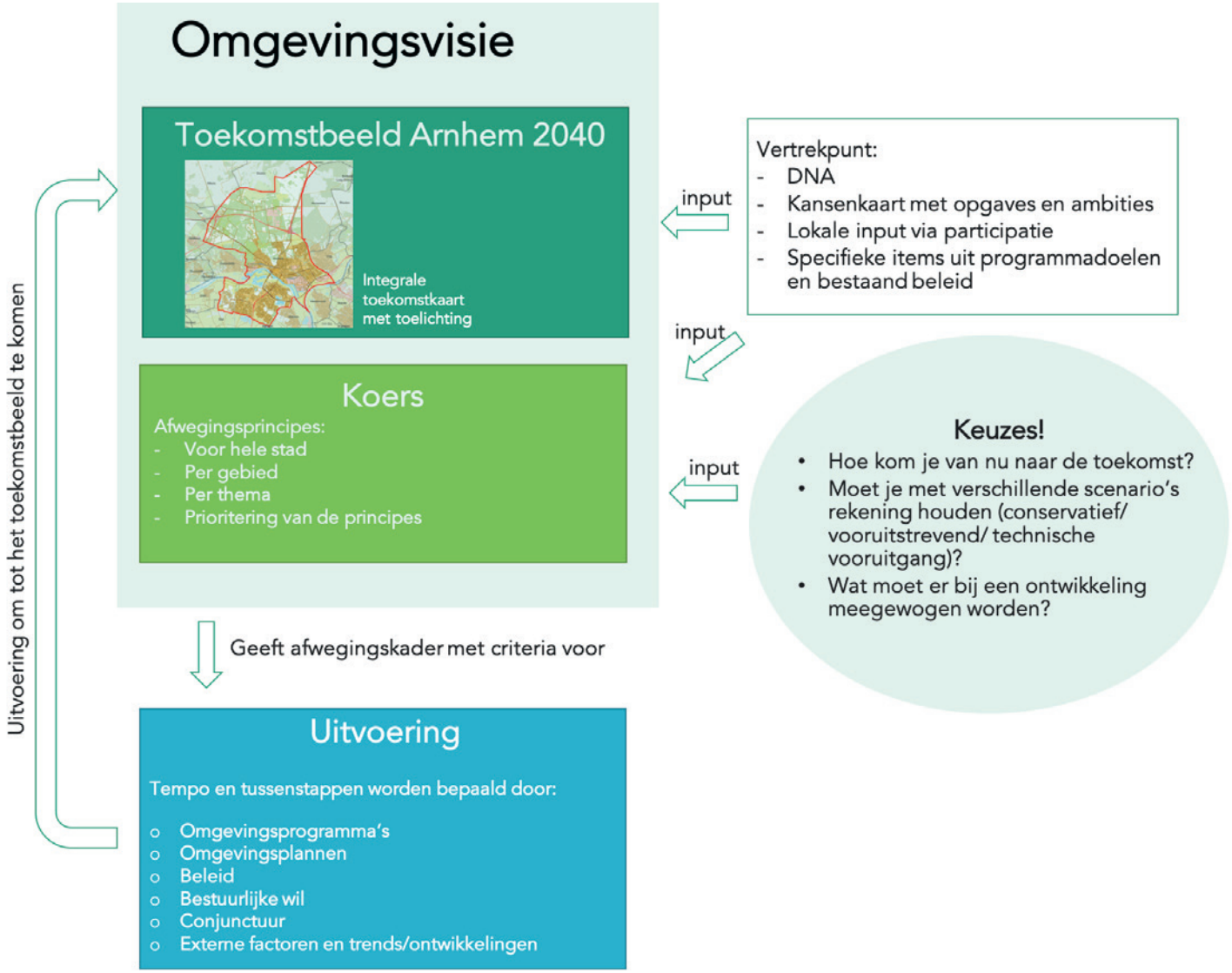
Omgevingsvisie Arnhem 2040 omvat het integrale toekomstbeeld voor Arnhem 2040 en de koers ernaartoe.

De visie kan gezien worden als een integrale kop op sectoraal beleid en als kader voor toekomstige ontwikkelingen en initiatieven.

De omgevingsvisie voor Arnhem wordt inhoudelijk opgebouwd vanuit:

- de ruimtelijke kwaliteiten van Arnhem, ook wel DNA genoemd;
- de opgaven en ambities voor de leefomgeving, samengebracht in kansenkaarten per thema;
- een globaal wenselijk toekomstbeeld, verkregen uit de 2 bovengenoemde bouwstenen;
- input vanuit het participatieproces.

De visie omvat de koers voor Arnhem 2040 en is geen blauwdruk voor de toekomst. Tempo, (politiek) accent, en factoren als conjunctuur en (technologische) ontwikkelingen bepalen de exacte invulling bij de uitvoering.

Afbeelding 1.2 Opbouw omgevingsvisie

Gesprek met de stad

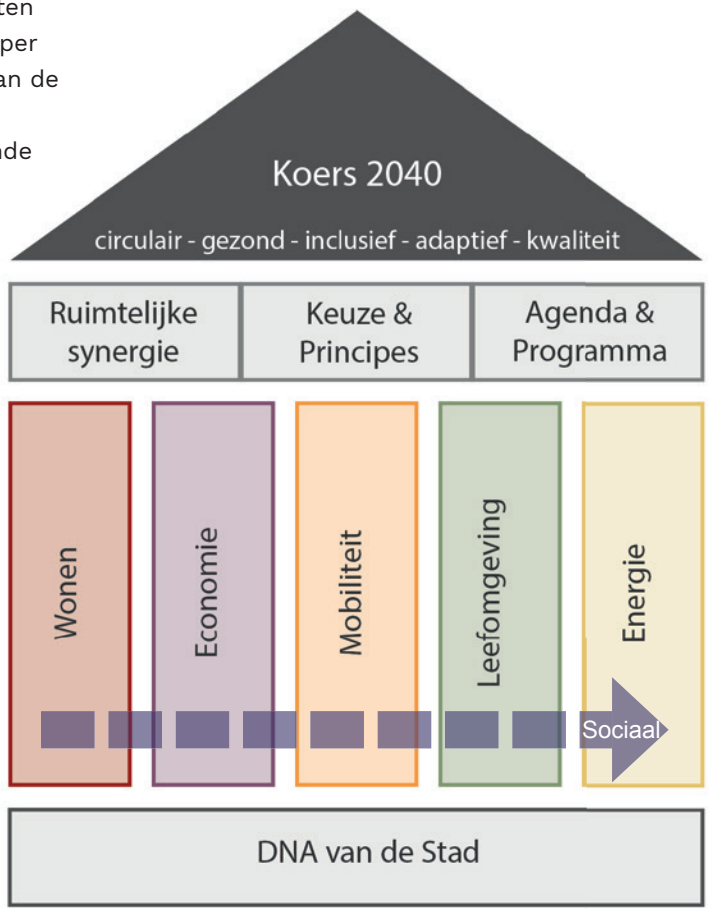
In het gesprek proberen we aan de hand van het koersdocument aan te sluiten bij wat Arnhemmers belangrijk vinden voor de toekomst van hun stad: Hoe ziet Arnhem er dan uit?

In het koersdocument zijn scenario's opgenomen die prikkelend bedoeld zijn en helpen een gesprek te voeren over keuzes en prioriteiten voor Arnhem 2040.

De uitkomsten van het gesprek nemen we mee bij het opstellen van de omgevingsvisie, als advies aan het bestuur. De participatie heeft op de 'participatieladder' het niveau van raadplegen.

Bouwstenen van het koersdocument

De koers en het toekomstbeeld Arnhem 2040, straks het hart van de omgevingsvisie, worden opgebouwd uit kansen en opgaven in de fysieke leefomgeving (ruimte) van de stad. Daarnaast staan opgaven niet los van de identiteit en kwaliteit van de bestaande stad (het DNA van Arnhem). In de bijlagen zijn overzichten van ruimtelijke kwaliteiten en kansen en opgaven per ruimtelijk thema opgenomen. De sociale opgave van de stad maakt onderdeel uit van alle kansenkaarten.
De synergie en dilemma's tussen de bovengenoemde bouwstenen, gevoed door maatschappelijke waarden, leiden tot het toekomstbeeld en de koers voor Arnhem 2040, het hart van de omgevingsvisie. Het toekomstbeeld en de keuzes en prioritering van thema's hierbij zijn dan ook een belangrijk onderwerp voor het gesprek met de stad.

Afbeelding 1.3 Opbouw koers

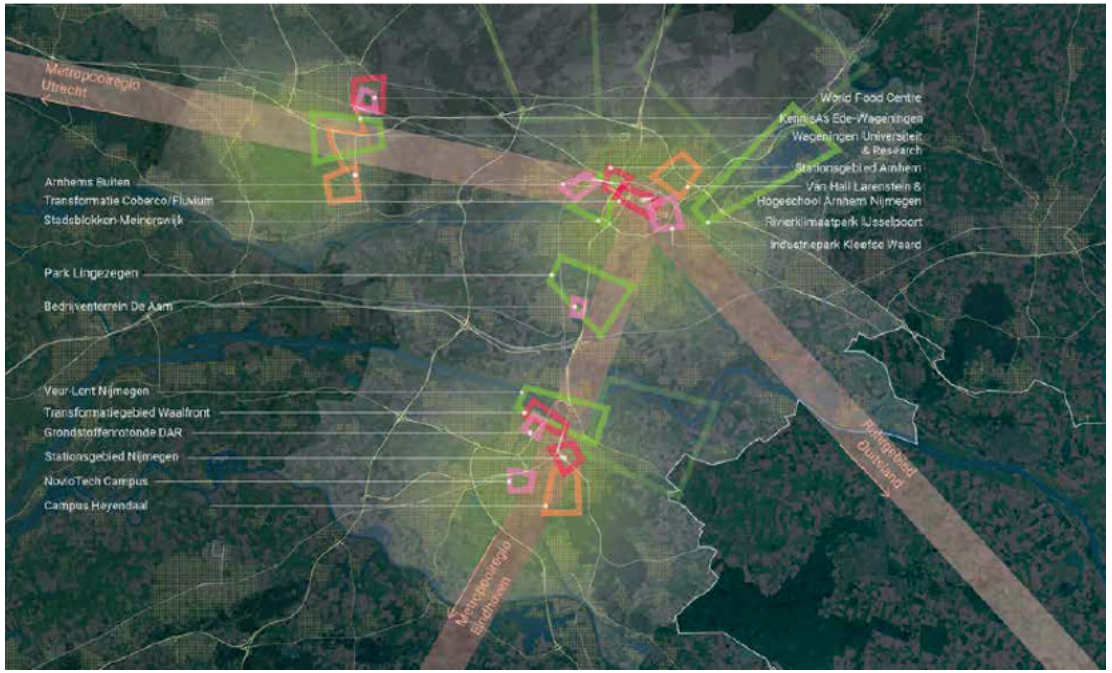
2. Regionale positie

Arnhem; motor van de Groene Metropool

Arnhem kent van oudsher een aantrekkelijke ligging tussen stuwwal en rivier en een strategische ligging in het netwerk tussen de Randstad en het Ruhrgebied. Dit heeft ervoor gezorgd dat Arnhem een aantrekkelijk stad is voor bewoners, bezoeker en bedrijven om zich te vestigen en de stad zich kon ontwikkelen als de hoofdstad van de provincie. De regio Arnhem Nijmegen is inmiddels het grootste verstedelijkt gebied buiten de Randstad en een moderne kennisintensieve regio. Er zijn bloeiende innovatieve bedrijven in alle economische sectoren met de topsector Energy als belangrijk groeispeerpunt voor Arnhem.
De trek naar de stad en regio vormt ook een uitdaging voor de toekomst. Hoe zorgen we ervoor dat iedereen een passende woning vindt, hoe blijven we op een duurzame manier bereikbaar en hoe houden we iedereen aan het werk? Tegelijk willen we onze groene leefomgeving in stand houden. Dit kan niet zonder de opgaven van de stad in een groter verband te zien. Daarom hebben we onlangs een woondeal met het Rijk gesloten. Gezien de ligging van Arnhem in het Stedelijk Netwerk Nederland, het groene, creatieve en innovatieve profiel en met haar ICE-verbindingen met Duitsland functioneert Arnhem als stedelijke motor om tot een aantrekkelijke, duurzame en circulaire topregio uit te groeien.

Afbeelding 2.3 Stedelijk Netwerk Nederland (NOVI)

Afbeelding 2.4 NOVI-propositie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley

3. Toekomstbeeld Arnhem 2040

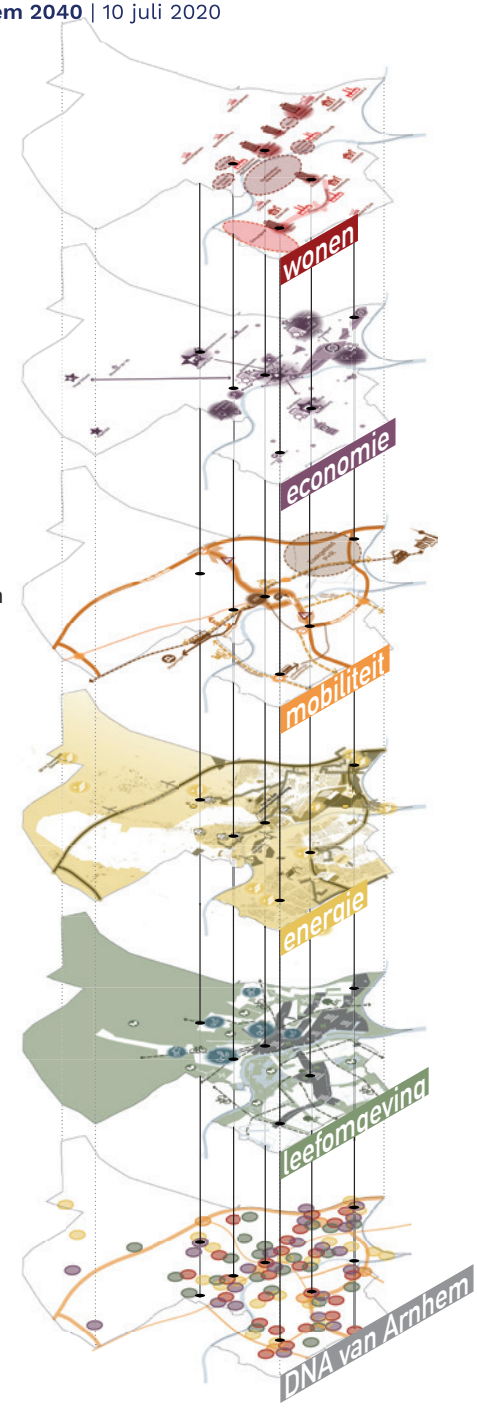
Arnhem staat de komende jaren voor een aantal belangrijke opgaven gesteld. De stad is in trek bij inwoners, bedrijven en bezoekers. Niet alleen ten opzichte van de regio maar in een steeds groter verband. De groei die dit met zich meebrengt willen we benutten om stad aantrekkelijker, vitaler en socialer te maken. Gezien het groene karakter van de stad vergt dit innovatieve oplossingen in het ruimtegebruik van de stad. Oplossingen die gezien de termijn van 2040 vraagt om een toekomstbeeld wat de belangrijkste ambities, waarden en principes beschrijft waarmee we richting geven aan de toekomst. Met dit toekomstbeeld schetsen we een wenkend perspectief voor iedereen in de stad, formuleren een uitdaging voor de toekomst en leggen een basis voor een adaptieve werkwijze die bestand is tegen de tijd.

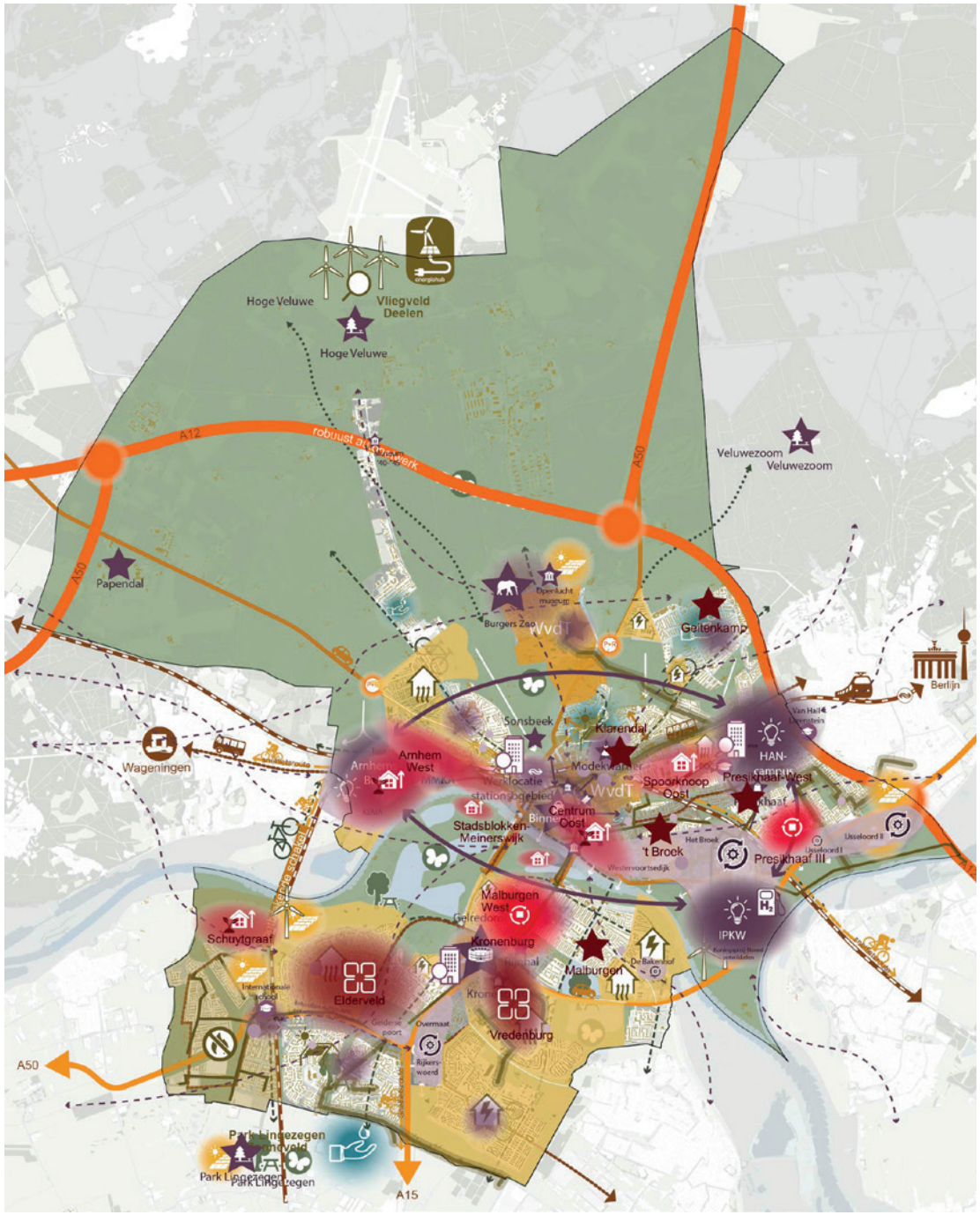

Afbeelding 3.1 Toekomstbeeld Arnhem 2040

Stapelen van ambities vergt keuzes

Wanneer we alle ambities en opgaven van de stad op elkaar stapelen in de fysieke leefomgeving, dan kan niet alles overal zonder de kans dat we belangrijke kwaliteiten van de stad onrecht aandoen. Het is daarom van belang te bekijken op welke manier we ambities kunnen combineren, de schaarse ruimte intensief benutten en waar nodig te prioriteren.

Afbeelding 3.2 Het stapelen van DNA van Arnhem en kansenskaarten vergt keuzes

4. Scenario's

Het slim combineren, benutten en afwegen van ambities in de beperkte ruimte van de stad leidt tot dilemma's. Dilemma's waar we als stad iets van moeten kunnen vinden, omdat deze ook mede bepalen in wat voor stad we wonen, werken en leven. De dilemma's zijn samengevat in een 'mengpaneel' om inzichtelijk te maken welke afwegingen of opgaven op de stad afkomen.

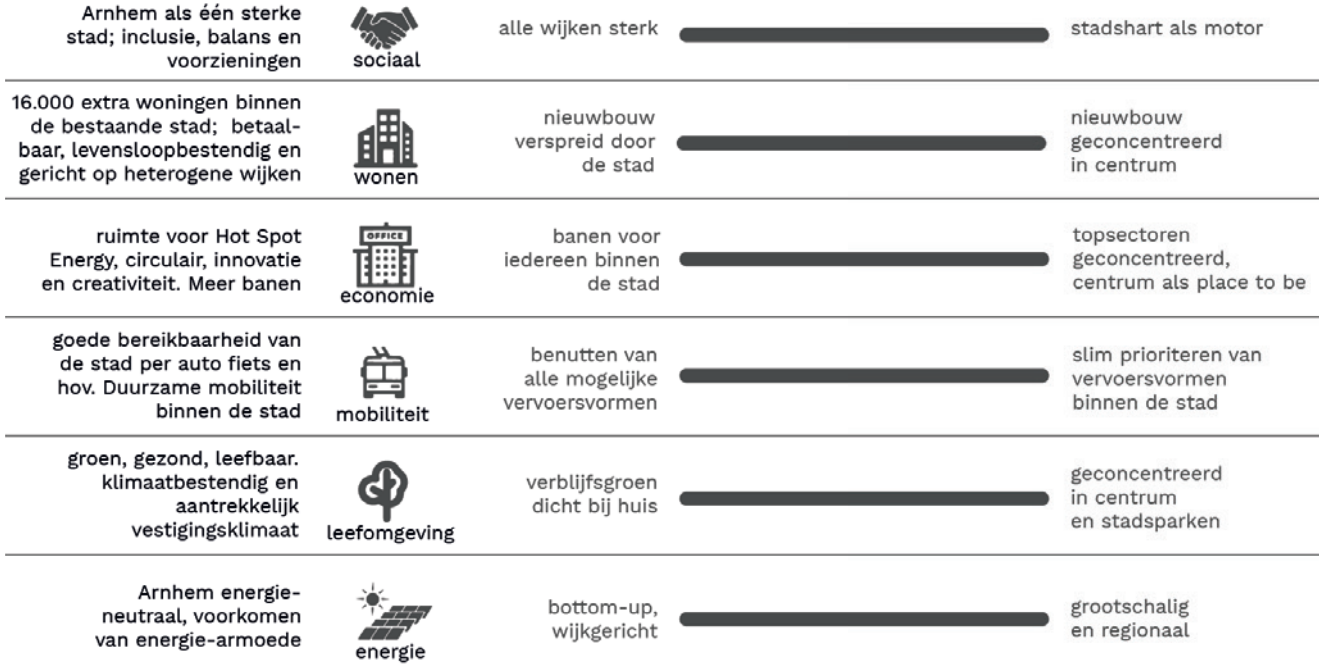
Dit mengpaneel is opgebouwd rondom vijf belangrijke opgaven in de stad; sociaal, wonen, economie, mobiliteit, leefomgeving en energie. Elke opgave vergt een afweging voor, en met de stad. Een afweging die ook consequenties heeft voor de ontwikkeling van onze stad en hoe we deze gebruiken en beleven.

Per opgave wordt hierbij kort een illustratief dilemma geschetst:
Als we een sociale en inclusieve stad willen zijn (de sociale opgave) betekent dat er net zoveel stedelijke cultureel-maatschappelijke voorzieningen als musea, uitgaansgelegenheden en theaters in Arnhem-Zuid als in Arnhem-Noord moeten zijn of juist door zorg te dragen voor de basisvoorzieningen zoals scholen, supermarkt en zorg in elke wijk en de stedelijke voorzieningen te concentreren in de binnenstad van Arnhem.

Als we de behoefte aan nieuwe woningen binnenstedelijk willen oplossen (de woonopgave) kunnen we dit doen door onze stadsranden en groene plekken te bebouwen of door nieuwe stedelijk milieus te creëren nabij centra, stations en in gemengde woon-werkgebieden.

Als we ons profileren op energie, creativiteit en groene, circulaire economie (de economische opgave) stimuleren we het vestigingsklimaat van deze bedrijven in de stad met de aanleg van goed bereikbare kantoorlocaties en het ontwikkelen van onze campussen in de stad. Of willen we ruimte bieden aan alle bedrijven in de stad en accepteren we dat we daar ruimte voor bieden en soms ook de geluids- en stankoverlast van ondervinden

Als we goed bereikbaar willen zijn (mobiliteit) voor bewoners, bedrijven en bezoekers nu en in de toekomst moeten we steeds meer gaan kiezen. Kiezen we bijvoorbeeld ervoor om meer ruimte te geven voor verblijf, fiets en voetgangers in de binnenstad door de Centrum-ring te ondertunnelen of stappen we aan de rand van de stad over op het HOV, deelfietsen en andere slimme concepten en maken we de binnenstad autoluw?

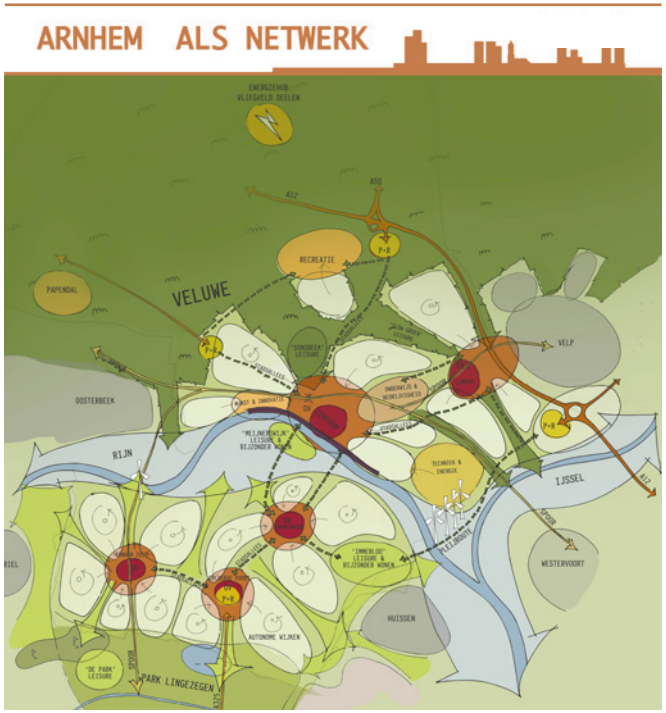

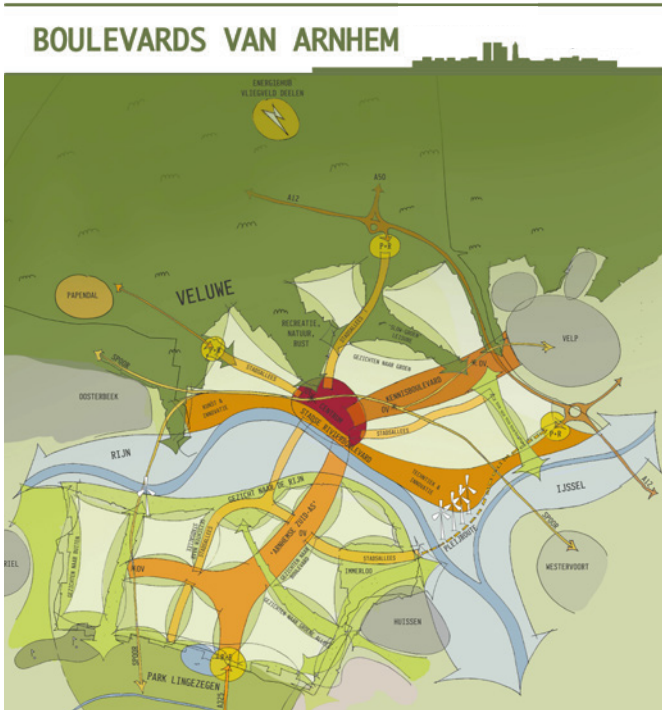

Afbeelding 4.1 Mengpaneel voor belangrijkste richtinggevende keuzes

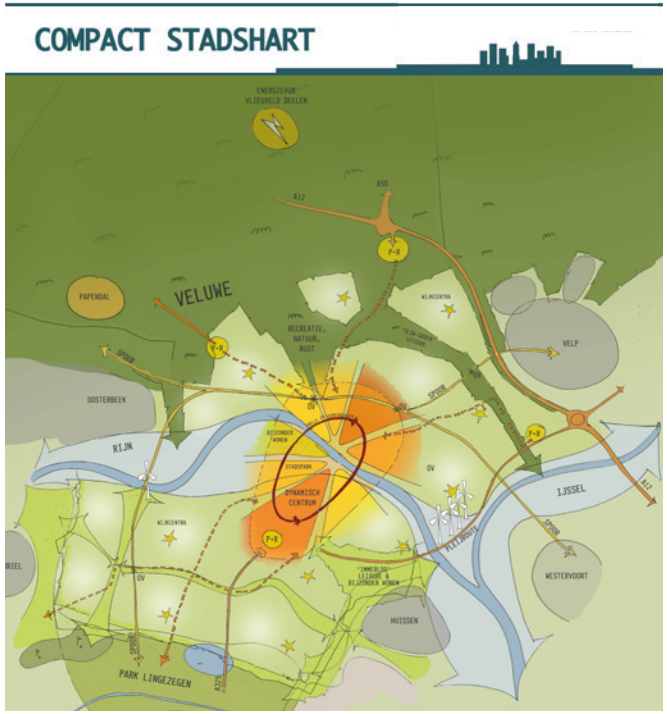
Als we een groene, gezonde en aantrekkelijke stad willen zijn en blijven (leefomgeving) dan moeten we meer ruimte geven aan groen in de straat om gezond gedrag te stimuleren, een veilige omgeving te creëren voor onze kinderen en ruimte te maken voor meer bomen, zodat er schaduw en koelte in onze straten ontstaat. Of moeten we vooral meer sportparken in de stad en bos nabij de stad aanleggen om zo antwoord te geven op de groeiende behoefte aan sport en ontspanning.

Als we een duurzame, energie-neutrale stad willen worden (de energie-opgave) moeten we vooral wijk-voor-wijk slimme en betaalbare oplossingen bedenken voor besparing, opwek en duurzaam gebruik van energie. Of we moeten de stadsontwikkeling slimmer verbinden met de nieuwe energie-infrastructuur. Plekken waar aanbod en gebruik van duurzame energie samenkomen krijgen voorrang zoals bijvoorbeeld in Kronenburg-Vredenburg met de pilot aquathermie.

Omdat de bovenstaande voorbeelden nog maar een eerste oogst is van alle dilemma's en afwegingen die spelen in het omgevingsbeleid hebben we deze vertaald naar drie ruimtelijke scenario's voor de toekomst van de stad. Deze scenario's bieden op een ontwerpende manier inzicht hoe de verschillende keuzes uitpakken in de ruimte van de stad. Dat kan betekenen dat er kansen ontstaan voor bijvoorbeeld nieuwe woonmilieus maar dat hier wel minder ruimte is voor de auto. De scenario's zijn dus geen blauwdrukplannen voor Arnhem, maar zijn bedoeld als inspiratiebron voor het gesprek met de stad.

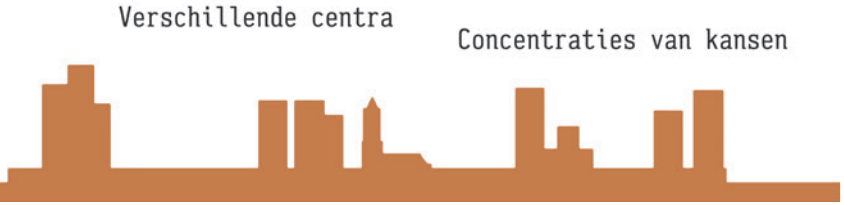

Afbeelding 4.2 Drie scenario's

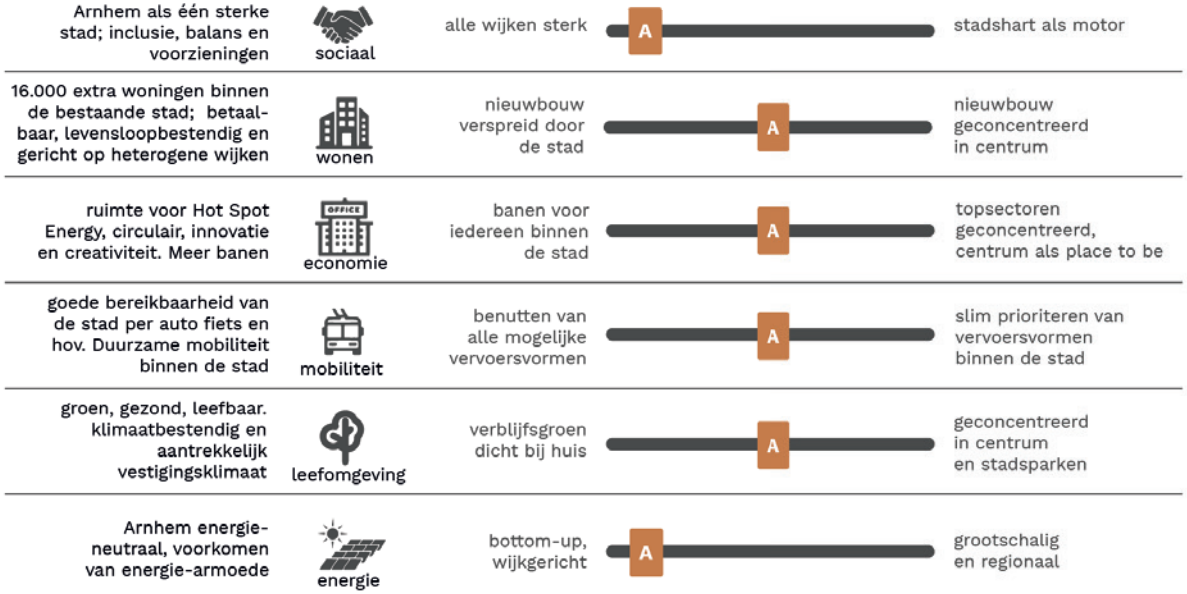
ARNHEM ALS NETWERK

Arnhem als Netwerk

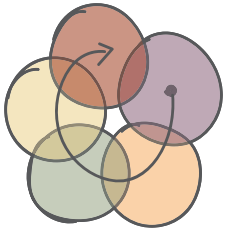
De groei van de stad wordt vooral opgevangen op en rondom bestaande en nieuwe knooppunten in de stad zoals bij stations, winkelcentra of andere goed bereikbare plekken waar veel mensen samen komen.

Bij de OV-knooppunten ontwikkelen zich (hoog-) stedelijke en dynamische centra. De afhankelijkheid van de auto wordt sterk verminderd. Schone en veilige routes verbinden de knooppunten voor langzaam verkeer. De schone bus rijdt elke 5 tot 10 minuten tussen de centra. In de wijken en buurten is het rustig en lommerrijk wonen met een van de knooppunten altijd dichtbij.

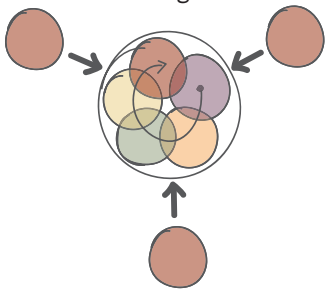

Afbeelding 4.3 Mengpaneel Arnhem als Netwerk

1 Stap 1: op verschillende stations en knooppunten wordt een combinatie van kansen benut, waardoor er meer kansen ontstaan. Nieuwe voorzieningen kunnen bijvoorbeeld duurzaam gebouwd worden.

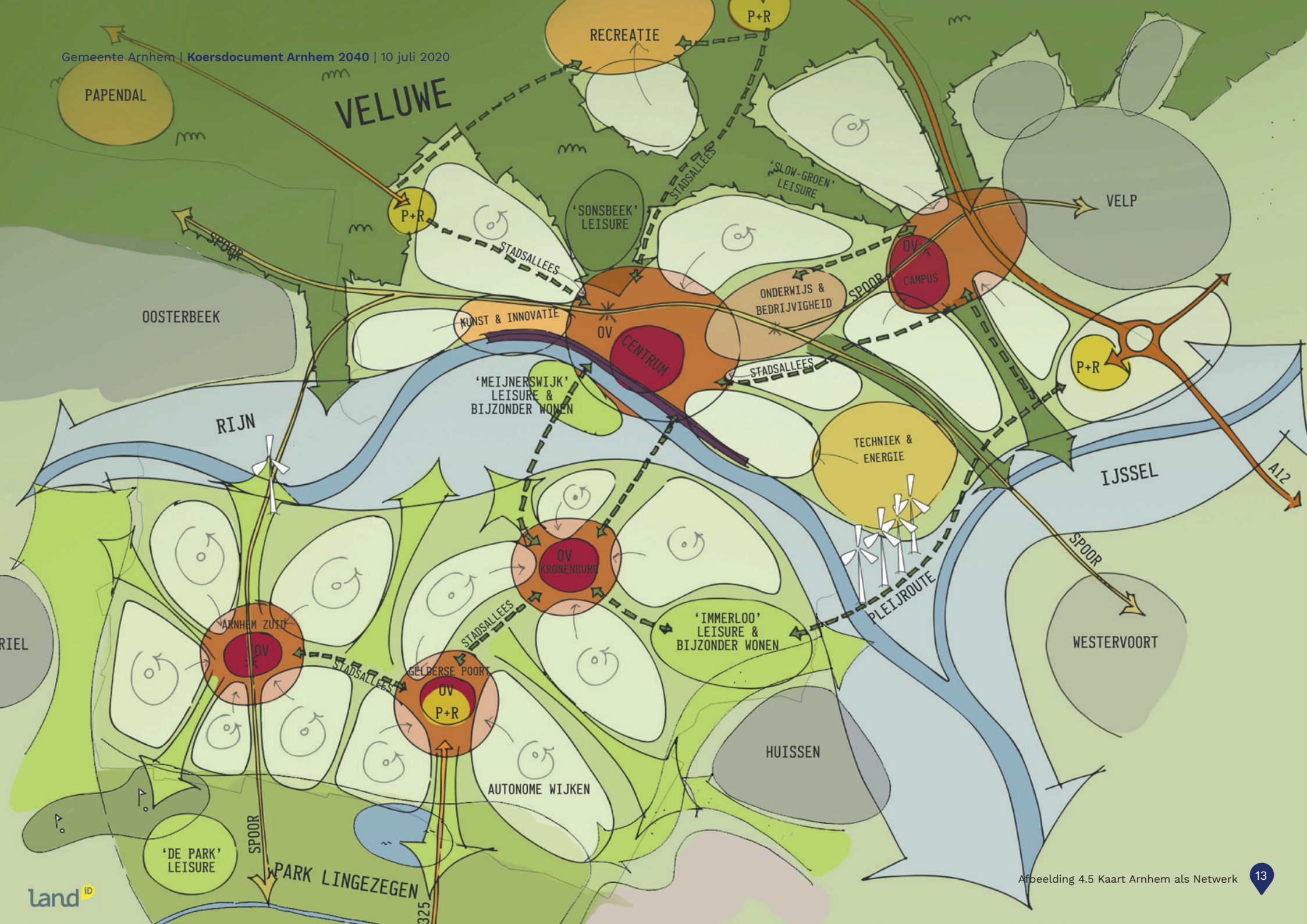
2 Stap 2: doordat er meer voorzieningen op de knooppunten ontwikkeld worden, willen meer mensen rond deze punten wonen, waardoor ook de woningbouw zich concentreert op deze plekken en elke wijk aan een centrum grenst.

3 Stap 3: door op verschillende punten in de stad deze knooppunten te ontwikkelen met elk een eigen karakter, is het vervolgens belangrijk om ze aan elkaar te koppelen met snelle verbindingen, waardoor er een netwerkstad ontstaat.

Afbeelding 4.4 Stappen voor Arnhem als Netwerk

Afbeelding 4.5 Kaart Arnhem als Netwerk

Arnhem als Netwerk

wonen

- Woningbouwopgave hoofdzakelijk in hoogdynamische knooppunten; de stedelijke knooppunten, wijkcentra en OV-punten zijn dé plekken waar wordt verdicht en verdere functiemenging wordt gestimuleerd.
- Elke wijk grenst aan een knooppunt en aan groen, de wijken zelf zijn rustig en groen.
- De woningbouwopgave in buurten en wijken is gericht op maatwerk, inbreiding en transformatie van gebouwen en plekken.

Economie

- De knooppunten worden het bruisend brandpunt voor de regio en ontwikkelen zich verder als place to be.
- Wijken zijn opzichzelfstaand met kleine buurtcentra voor ontmoeten en zorg.
- Concentratie van bedrijven en werkplekken rond knooppunten en een mix van functies in grotere knooppunten.
- Knooppunten met energie gerelateerde bedrijven op IPKW, de Kenniscampus regio Arnhem (HAN/ Larenstein) en Businesspark Arnhems Buiten.
- In Arnhem Zuid ontstaat met Kronenburg, het Gelre Dome en het nieuwe Olympuskwartier een voorzieningencentrum van formaat.

Afbeelding 4.6a Doorsnede-impressie Arnhem als Netwerk

Mobiliteit

- Groene allees verbinden knooppunten voor langzaam verkeer.
- P+R gecombineerd met laagdynamische knooppunten, vanuit daar snelle OV-verbinding met hoogdynamische knooppunten.
- Arnhem Centraal als internationaal knooppunt met snelle verbindingen naar het westen en oosten.
- Parkeren in de buurt is wijkgericht.

Leefomgeving

- Sonsbeek, Meijnerswijk en Immerloo als concentratie van park, natuur en recreatie.
- Er wordt ingezet op vergroening en wateropvang in de wijken, dit is maatwerk.
- Met groene buffers tussen de wijken wordt hittestress tegengegaan en de biodiversiteit binnen de stad bevorderd.
- De openbare ruimte is ingericht voor ontmoeten, lopen, fietsen, sporten en spelen.

Energie

- Nieuwe gemengde woon-werkmilieus op de HOV-knooppunten van de stad bieden kansen voor slimme energie-concepten. Bijvoorbeeld door het slim benutten gezamenlijk opwekken van energie, het benutten van restwarmte en het reduceren van CO2-uitstoot door OV- en fietsgebruik.
- Voor geheel Arnhem wordt de energietransitie aangepakt via de wijkgerichte benadering waarin nadrukkelijk aandacht is voor het voorkomen van energie-armoede. Daarbij zal een deel van de duurzame energiebehoefte van Arnhem uit de regio moeten komen door middel van zon- en windenergie.

Afbeelding 4.6b Doorsnede-impressie Arnhem als Netwerk

BOULEVARDS VAN ARNHEM

Stad verbonden met boulevards

Iedere boulevard
een eigen identiteit

Boulevards van Arnhem

De groei van de stad wordt vooral opgevangen langs de belangrijke invalswegen in onze stad. Deze invalswegen bouwen we om van toegangswegen tot de binnenstad naar ‘boulevards’ met meer verblijfskwaliteit. Langs deze nieuwe boulevards van de stad ontwikkelen zich gemengde stedelijke unieke woon-werkgebieden, goed verbonden met stad en regio. De boulevards worden groen ingericht en zijn goed bereikbaar voor alle vormen van vervoer. De wegen vormen niet langer de barrière tussen stadsdelen maar vormen bruisende ontmoetingsplekken voor de omliggende buurten.

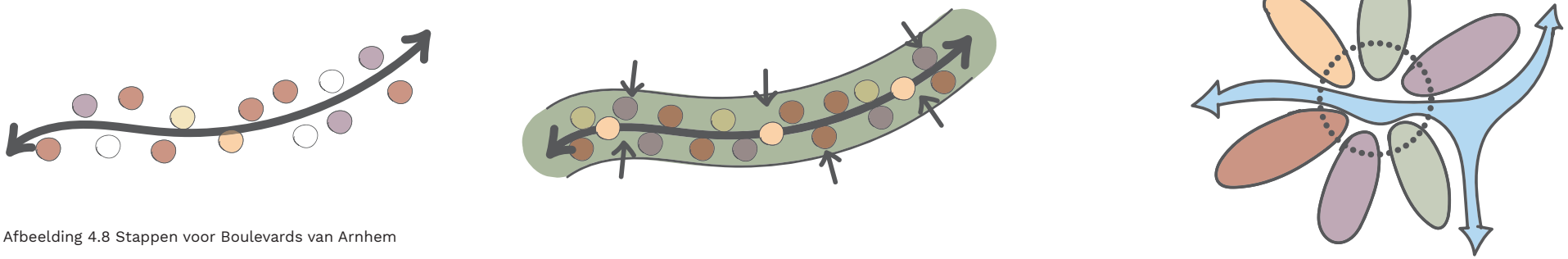
Arnhem als één sterke stad; inclusie, balans en voorzieningen	sociaal	alle wijken sterk	B	stadshart als motor
16.000 extra woningen binnen de bestaande stad; betaal-baar, levensloopbestendig en gericht op heterogene wijken	wonen	nieuwbouw verspreid door de stad	B	nieuwbouw geconcentreerd in centrum
ruimte voor Hot Spot Energy, circulair, innovatie en creativiteit. Meer banen	economie	banen voor iedereen binnen de stad	B	topsectoren geconcentreerd, centrum als place to be
goede bereikbaarheid van de stad per auto fiets en hov. Duurzame mobiliteit binnen de stad	mobiliteit	benutten van alle mogelijke vervoersvormen	B	slim prioriteren van vervoersvormen binnen de stad
groen, gezond, leefbaar. klimaatbestendig en aantrekkelijk vestigingsklimaat	leefomgeving	verblijfsgroen dicht bij huis	B	geconcentreerd in centrum en stadsparken
Arnhem energie-neutraal, voorkomen van energie-armoede	energie	bottom-up, wijkgericht	B	grootschalig en regionaal

Afbeelding 4.7 Mengpaneel Boulevards van Arnhem

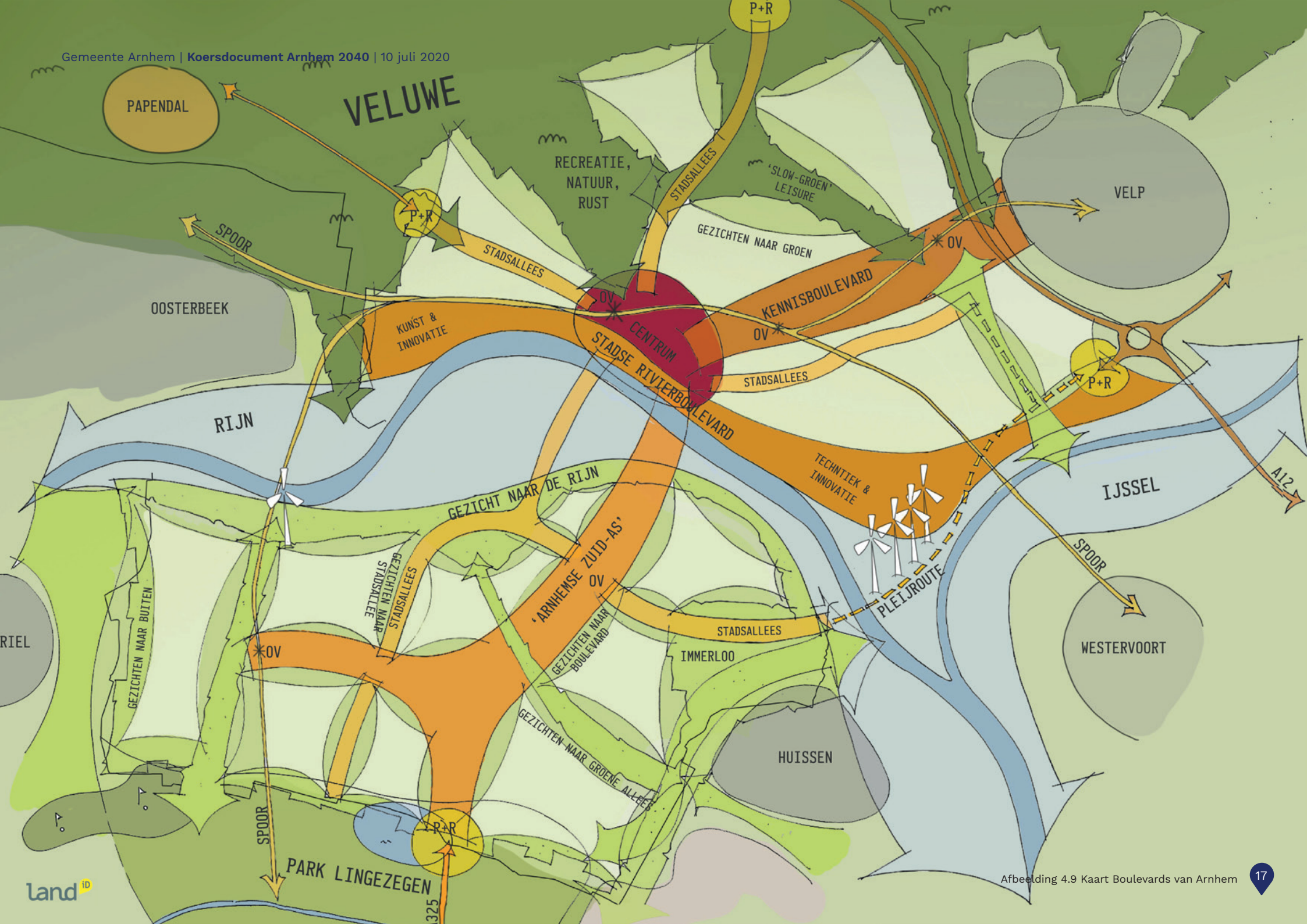
1 Stap 1: langs de belangrijkste allees van de stad worden nieuwe ontwikkelingen geconcentreerd en ontstaat er een mix van woningen, bedrijven en werkplekken.

2 Stap 2: door deze allees in te richten als prettige verblijfsplek, ontstaan er boulevards. De omliggende wijken grenzen aan deze boulevards.

3 Stap 3: door de boulevards in te richten als hoogdynamische (OV)- verbindingen, kan er snel geschakeld worden tussen het centrum en de rest van de stad.

Afbeelding 4.8 Stappen voor Boulevards van Arnhem

Afbeelding 4.9 Kaart Boulevards van Arnhem

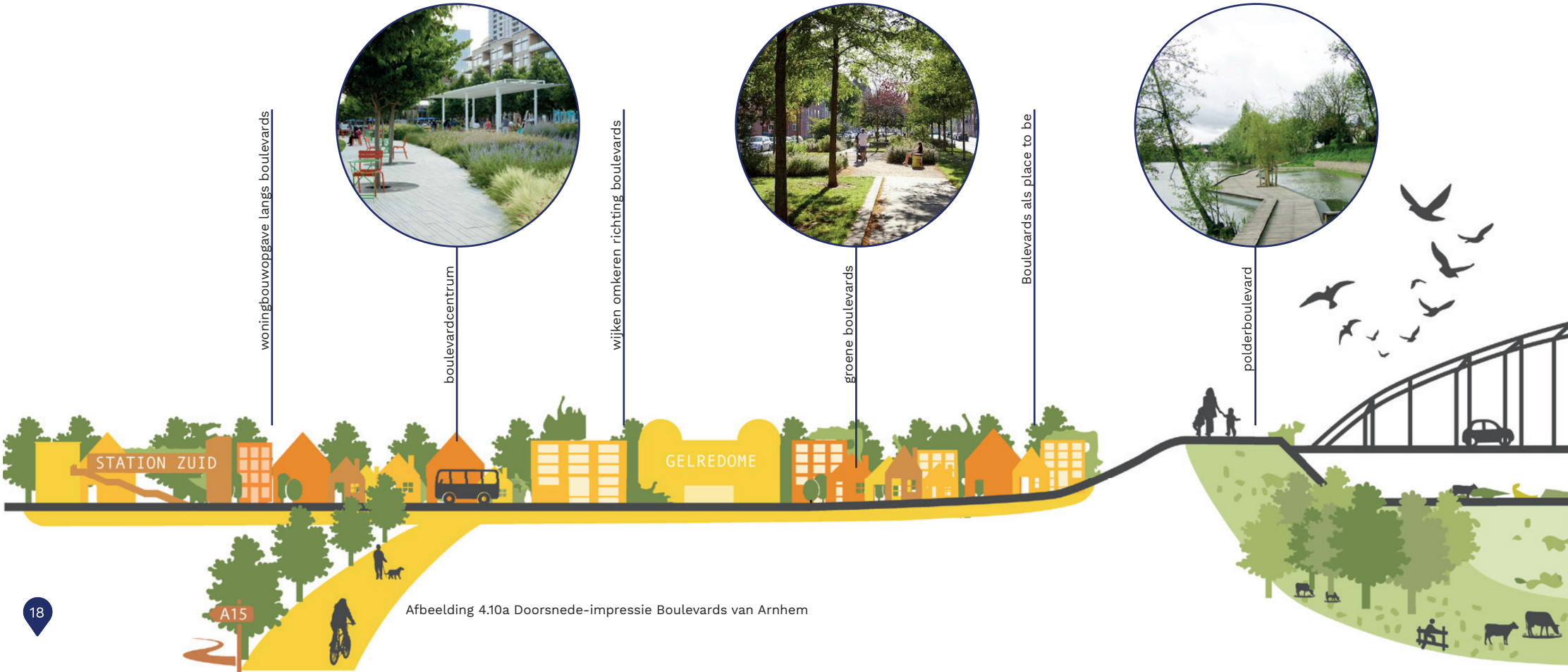
Boulevards van Arnhem

wonen

- Woningbouwopgave hoofdzakelijk langs boulevards; de stedelijke knooppunten en HOV-lijnen zijn dé plekken waar wordt verdicht en verdere functiemenging wordt gestimuleerd.
- Opheffen van anonimiteit van de wijk, door wijken om te keren met het gezicht naar de boulevards, allees en groen. Hier is ruimte voor bijzondere woonmilieus en zoekruimte voor woningbouwopgave.
- Er is sprake van maatwerk als het gaat om inbreiding of transformatie van de wijken.

Economie

- De boulevards van Arnhem ontwikkelen zich als place to be.
- Een mix van woningen, bedrijven en werkplekken langs boulevards, met elk een eigen accent.
- Kennisboulevard: hoogwaardige werkgelegenheid in combinatie met onderwijs en technologie.
- Stadse-rivierboulevard: verloopt van kunst & innovatie naar bedrijvigheid & innovatie.
- Functiemenging, ruimtelijke samenhang en ruimtelijke kwaliteit dragen bij aan het economisch functioneren, leefbaarheid en toekomstwaarde van de boulevards.

Afbeelding 4.10a Doorsnede-impressie Boulevards van Arnhem

Mobiliteit

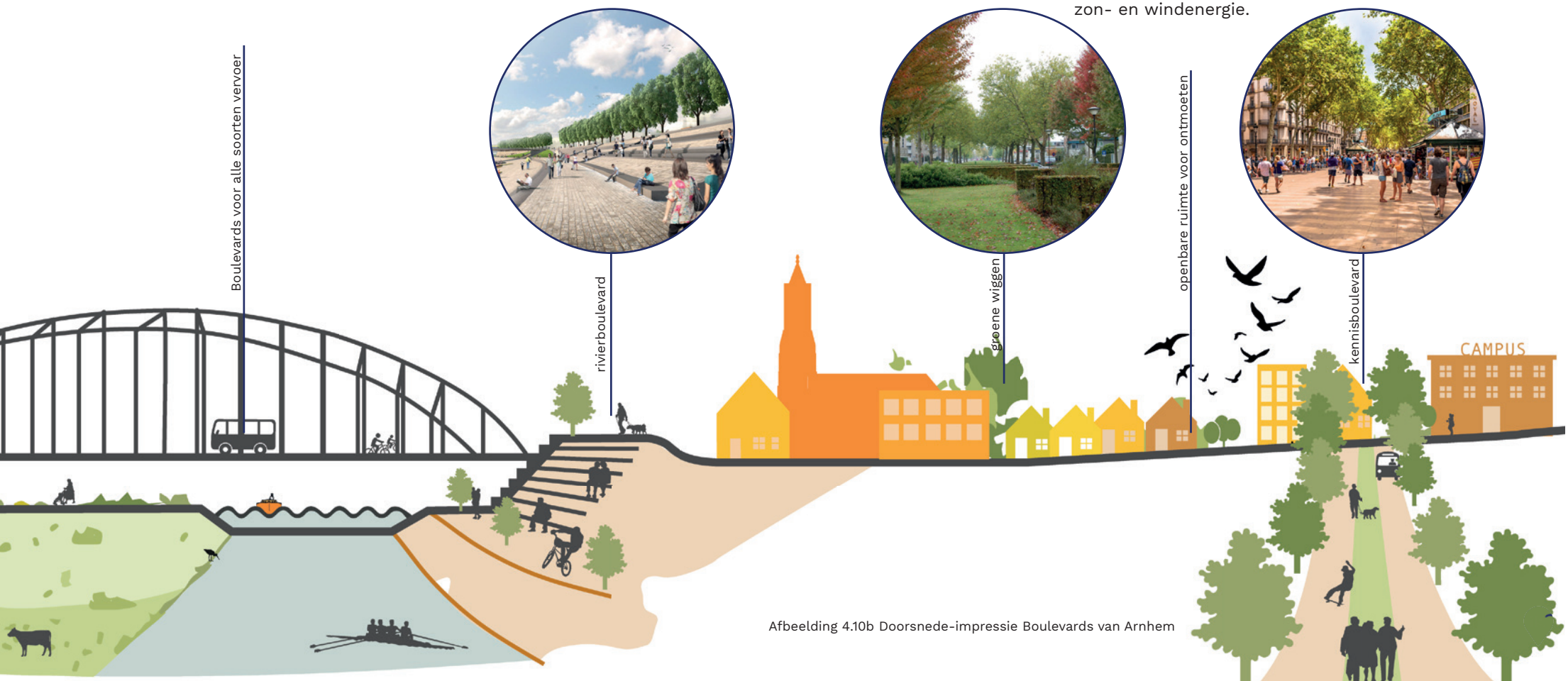
- Boulevards als belangrijkste hoogdynamische (OV)-verbindingen en de stadsallees als laagdynamische snelle verbindingen.
- P+R aan begin van de boulevards.
- Arnhem Centraal als internationaal knooppunt met snelle verbindingen naar het westen en oosten.

Leefomgeving

- Groene wiggen als verbindende structuren met ruimte voor rust, natuur en recreatief verkeer en cultuurhistorische en landschappelijke allure.
- Er wordt ingezet op vergroening en wateropvang in de wijken, dit is maatwerk.
- Met het inzetten op de groene allees wordt hittestress tegengegaan en de biodiversiteit binnen de stad bevorderd.
- Openbare ruimte ingericht voor ontmoeten, lopen, fietsen, sporten en spelen.

Energie

- De ontwikkelen van nieuwe boulevards met een gemengd woon-werk karakter biedt kansen en mogelijkheden voor de aanleg van nieuwe warmte-infrastructuur ondergronds. Hierbij liften de nabijgelegen wijken mee met deze investering in duurzame warmte. Ook de koppeling van wonen en werken aan OV en fiets draagt bij aan de reductie van CO2.
- Voor geheel Arnhem wordt de energietransitie aangepakt via de wijkgerichte benadering waarin nadrukkelijk aandacht is voor het voorkomen van energie-armoede. Daarbij zal een deel van de duurzame energiebehoefte van Arnhem uit de regio moeten komen door middel van zon- en windenergie.

Afbeelding 4.10b Doorsnede-impressie Boulevards van Arnhem

COMPACT STADSHART

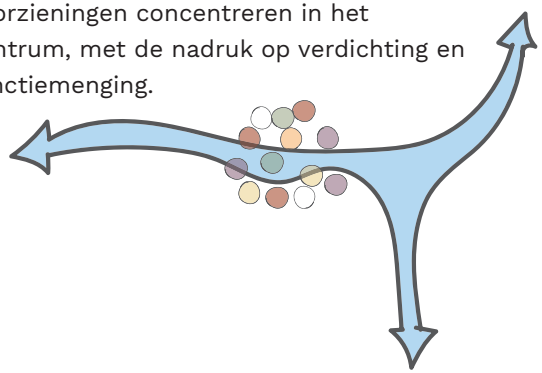

Compact Stadshart

De groei van de stad wordt vooral opgevangen in het hart van de stad. Hiervoor vergroten we ons centrum over de Rijn en verbinden daarmee Arnhem-Noord met Arnhem-Zuid. De rijn stroomt dwars door het hart van de stad met de uiterwaarden als rivier-klimaatpark.
De bruggen vormen een circulaire ring in het grote centrale hart en verbind daarmee Kronenburg en Malburgen met de binnenstad.
Het hart kent zo een gevarieerd stedelijk milieu met verschillende unieke kwartieren. De wijken en buurten omringen het hart en bieden rust en ruimte en er is ruimte voor bedrijventerreinen binnen de gemeente.

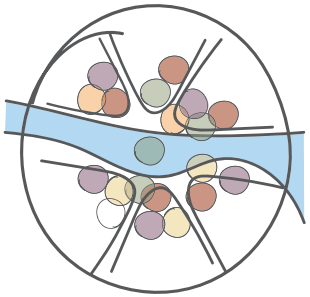
Arnhem als één sterke stad; inclusie, balans en voorzieningen	sociaal	alle wijken sterk	C	stadshart als motor
16.000 extra woningen binnen de bestaande stad; betaal-baar, levensloopbestendig en gericht op heterogene wijken	wonen	nieuwbouw verspreid door de stad	C	nieuwbouw geconcentreerd in centrum
ruimte voor Hot Spot Energy, circulair, innovatie en creativiteit. Meer banen	economie	banen voor iedereen binnen de stad	C	topsectoren geconcentreerd, centrum als place to be
goede bereikbaarheid van de stad per auto fiets en hov. Duurzame mobiliteit binnen de stad	mobiliteit	benutten van alle mogelijke vervoersvormen	C	slim prioriteren van vervoersvormen binnen de stad
groen, gezond, leefbaar. klimaatbestendig en aantrekkelijk vestigingsklimaat	leefomgeving	verblijfsgroen dicht bij huis	C	geconcentreerd in centrum en stadsparken
Arnhem energie-neutraal, voorkomen van energie-armoede	energie	bottom-up, wijkgericht	C	grootschalig en regionaal

Afbeelding 4.11 Boulevards van Arnhem

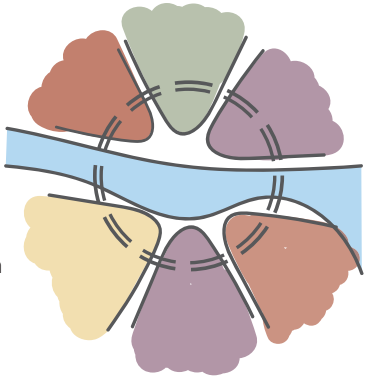
1 Stap 1: nieuwe ontwikkelingen en voorzieningen concentreren in het centrum, met de nadruk op verdichting en functiemenging.

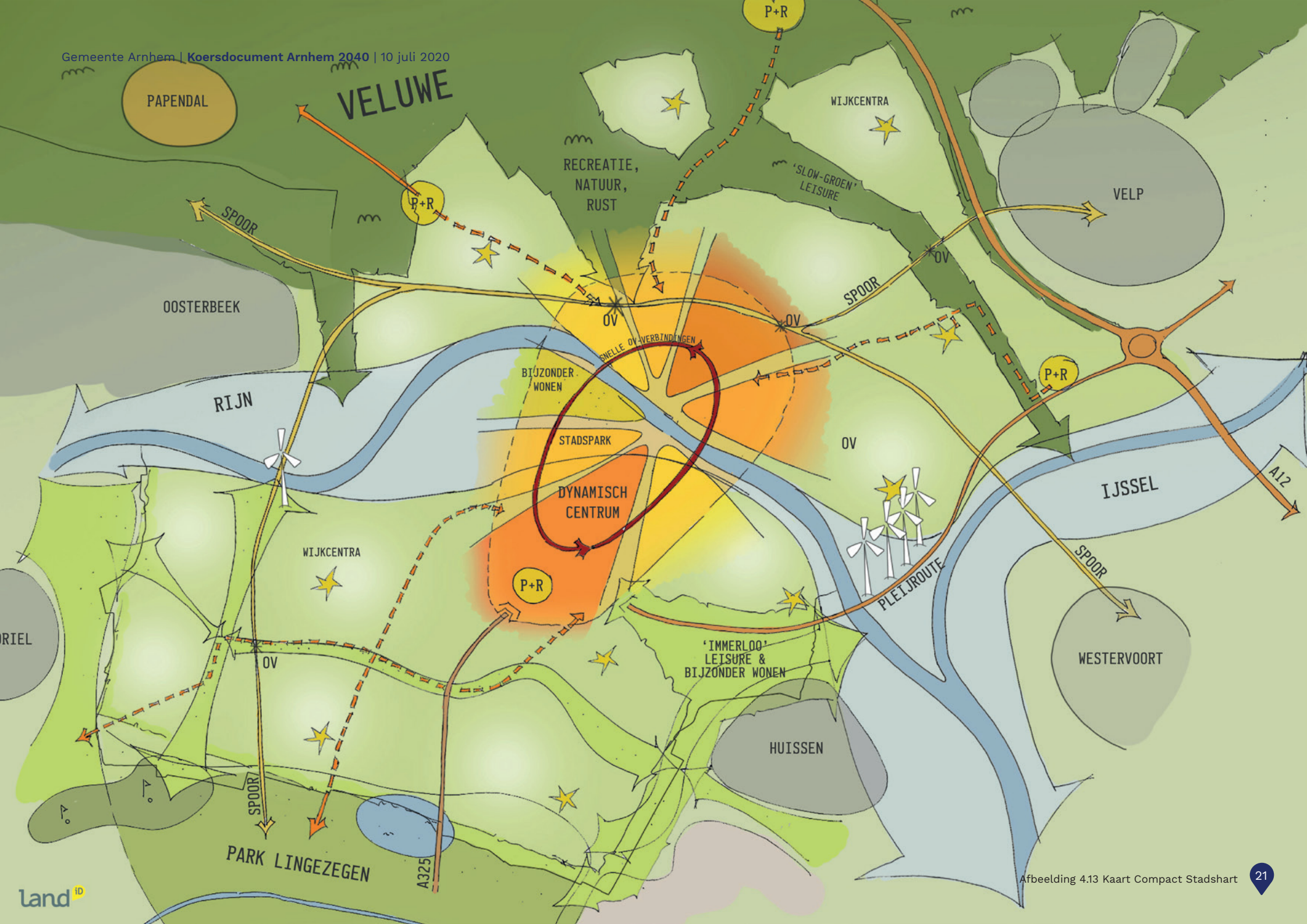
2 Stap 2: de uiterwaarden en de Rijn vormen een verbindend stadspark tussen noord en zuid.

3 Stap 3: door alle kwartieren te verbinden met een snel circulair OV-systeem over de bruggen, ontstaat een dynamisch compact stadshart waarin de verschillende kwartieren herkenbaar zijn.

Afbeelding 4.12 Stappen voor Compact Stadshart

Afbeelding 4.13 Kaart Compact Stadshart

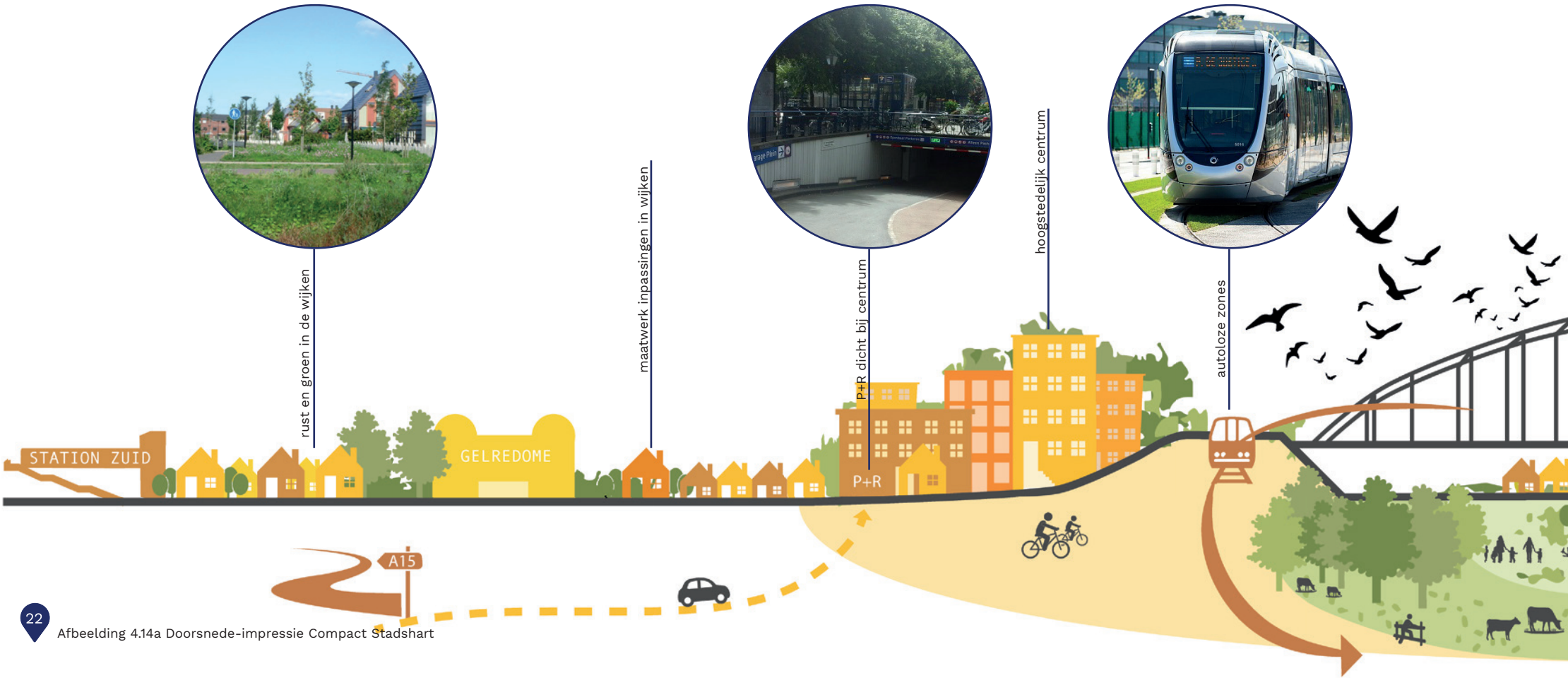
Compact Stadshart

wonen

- Concentratiebeleid in het hoogstedelijk centrum; hier wordt verdicht en verdere functiemenging gestimuleerd.
- Autonome ontwikkelingen in wijken, maatwerk als het gaat om inbreiding of transformatie.
- Woningbouwopgave in buurten en wijken gericht op maatwerk, transformatie van gebouwen en plekken.

Economie

- Het centrum van Arnhem wordt het bruisend brandpunt voor de regio en breidt zich uit van place to buy naar place to be.
- Unieke kwartieren komen samen in het centrum.
- Concentratie van woningen, bedrijven en werkplekken in het hoogstedelijke centrum.
- Subcentra in de woonwijken. Het behoud van wijk- en buurtcentra draagt bij aan de leefbaarheid en sociale cohesie. Hier kan op een fijnmazige manier ruimte worden gemaakt voor functiemenging en het huisvesten van nieuwe doelgroepen.

Afbeelding 4.14a Doorsnede-impressie Compact Stadshart

Mobiliteit

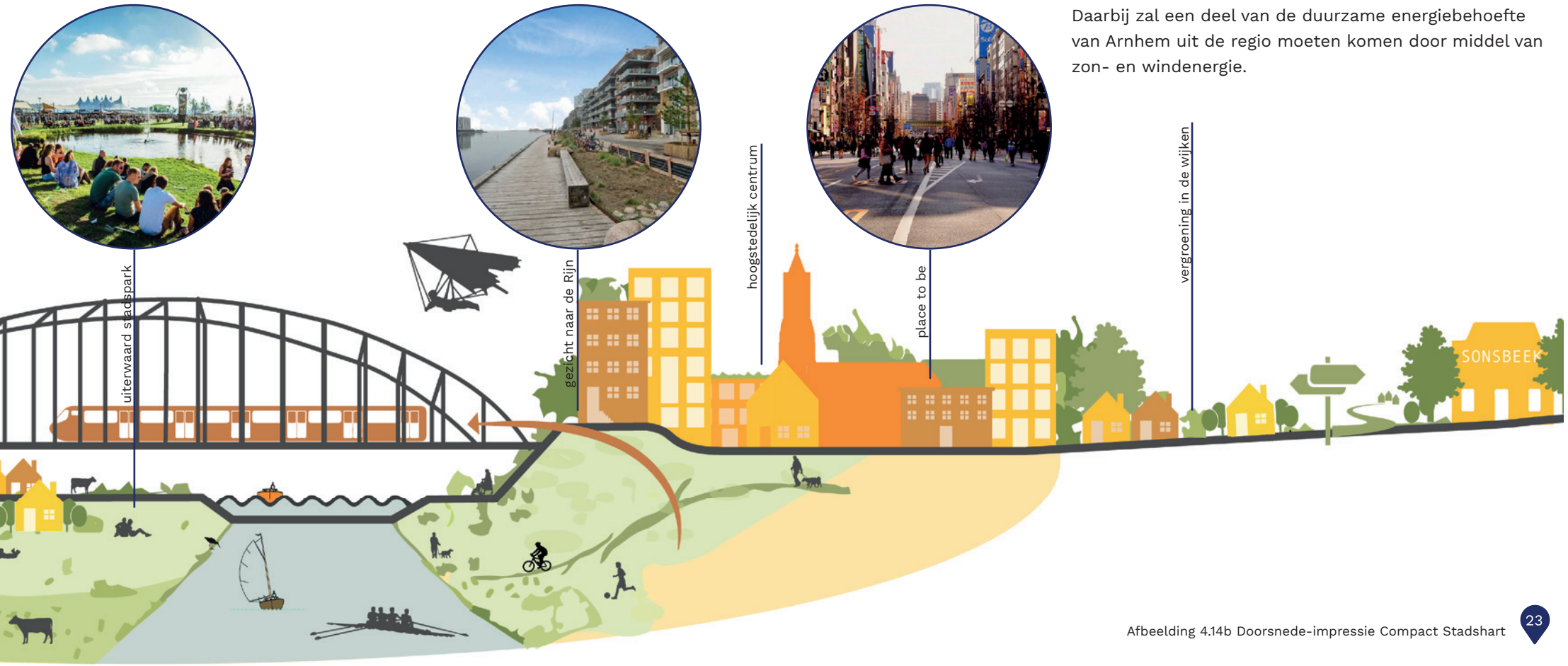
- Een autoluw centrum met snelle circulaire OV-verbinding in het hart.
- In Noord P+R op strategische plekken rondom centrum met snelle OV-verbindingen naar het centrum. In Zuid doorrijden tot centrum met inpandig P+R.
- Betere verbindingen tussen het centrum en andere attractieve delen in de stad, zoals het Modekwartier, het Sonsbeekpark en het Museumkwartier.
- Arnhem Centraal als internationaal knooppunt met snelle verbindingen naar het westen en oosten.

Leefomgeving

- Rijn als verbindend stadspark tussen noord en zuid.
- Slow-groen als verbinding tussen woonwijken met ruimte voor ontmoeten, lopen, fietsen, sporten en spelen.
- Er wordt ingezet op vergroening en wateropvang in de wijken, dit is maatwerk.
- Met meer ruimte voor groen in de wijken wordt hittestress tegengegaan en de biodiversiteit binnen de stad bevorderd.
- Openbare ruimte ingericht voor ontmoeten, lopen, fietsen, sporten en spelen.

Energie

- Door het stadshart van Arnhem te vergoten en te verdichten tot levendig gemengd gebied ontstaat voldoende draagvlak om tot innovatieve concepten te komen om aan de duurzame energie- en warmte vraag te voldoen; bijvoorbeeld door de Rijn te benutten als warmtebron (aquathermie). Ook de introductie van schoon, snel en comfortabel OV die de verschillende kwartieren in de binnenstad met elkaar verbindt draagt bij aan de reductie van CO2.
- Voor geheel Arnhem wordt de energietransitie aangepakt via de wijkgerichte benadering waarin nadrukkelijk aandacht is voor het voorkomen van energie-armoede. Daarbij zal een deel van de duurzame energiebehoefte van Arnhem uit de regio moeten komen door middel van zon- en windenergie.

Afbeelding 4.14b Doorsnede-impressie Compact Stadshart

5. Gesprek met de stad

In het najaar van 2020 kunnen Arnhemmers meedenken over Arnhem 2040. Het Koersdocument Arnhem 2040 dient als inhoudelijke basis om een goed en scherp te gesprek te faciliteren over de toekomst van onze stad. Het maakt duidelijk welke ambities en uitgangspunten we hanteren voor de ruimtelijke koers van de stad. Ruimte bieden aan de groeiende populariteit van de stad, groei inzetten voor een sociale, vitale en groene stad en Arnhem versterken als motor van de groene metropoolregio!

Dat dit nog tot allerlei dilemma's, afwegingen en keuzes in de stad leidt zijn we ons van bewust. De drie scenario's (Arnhem als netwerk, Arnhemse boulevards en Compact Stadshart) maken duidelijk dat er wat te kiezen valt in wat voor stad we willen wonen, werken en leven.

Het vormt de basis van het gesprek met de stad over belangrijke onderwerpen in onze leefomgeving zoals waar willen we werken, hoe onze toekomstige mobiliteit er uit ziet, waar de nieuwbouw een plek vindt in de stad en hoe we een gezonde en aantrekkelijke stad blijven. Onderwerpen die ons allen aangaan en het waard zijn om over in gesprek te gaan.

Het gesprek met de stad (de participatie) begint met een digitale "Koerswijzer". Dit is een digitaal instrument à la een stemwijzer, waarbij Arnhemmers digitaal kunnen zien welk scenario het beste bij hun voorkeuren past.

Later, tijdens de 'maand van de stad' in november 2020 zullen ook fysiek, indien vanuit Corona maatregelen nodig, in grote of kleine groepen gesprekken georganiseerd worden. De gemeente is een samenwerking aangegaan met bureau Ruimtekoers om invulling te geven aan het programma, de werkvormen en het betrekken van een brede doelgroep en jongeren. Natuurlijk staat deze maand ook open voor andere partijen om bij te dragen aan het programma.

De resultaten uit het participatieproces worden als advies meegenomen bij het opstellen van de Omgevingsvisie Arnhem 2040. De omgevingsvisie wordt in het eerste kwartaal van 2021 opgesteld en vervolgens ter besluitvorming aan het College en gemeenteraad aangeboden. In deze fase is inspraak natuurlijk ook mogelijk.

Samen bouwen aan Arnhem

Arnhem
GEMEENTE

Bijlage

A De ruimtelijke kwaliteiten
B Kansenkaarten

DE TIJDLIJN VAN ARNHEM

De tijdlijn van Arnhem is een tijdlijn met een chronologische verbeelding van de belangrijkste gebeurtenissen die Arnhem (ruimtelijk) gevormd hebben. De tijdlijn bestaat uit de hiernaast genoemde tijdsperiodes, die elk weer uit circa 8 gebeurtenissen bestaat. In de Waardenatlas is de complete tijdlijn te vinden.

1

238.000 jaar geleden-1200 na Chr.

Vorming van het bewoonbare landschap

2

16 na Chr. tot 1233

Romeins castellum en vroege versterking

3

1233 tot 1808

De bestuursstad

4

1808 tot 1870

De luxe woonstad

5

1870 tot 1944

Vasthouden aan grandeur

6

1944 tot 1968

Blik vooruit: Wederopbouw

7

1968 tot 2000

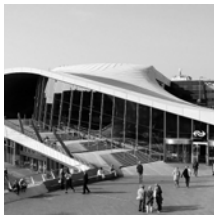
Sprong over de rivier

8

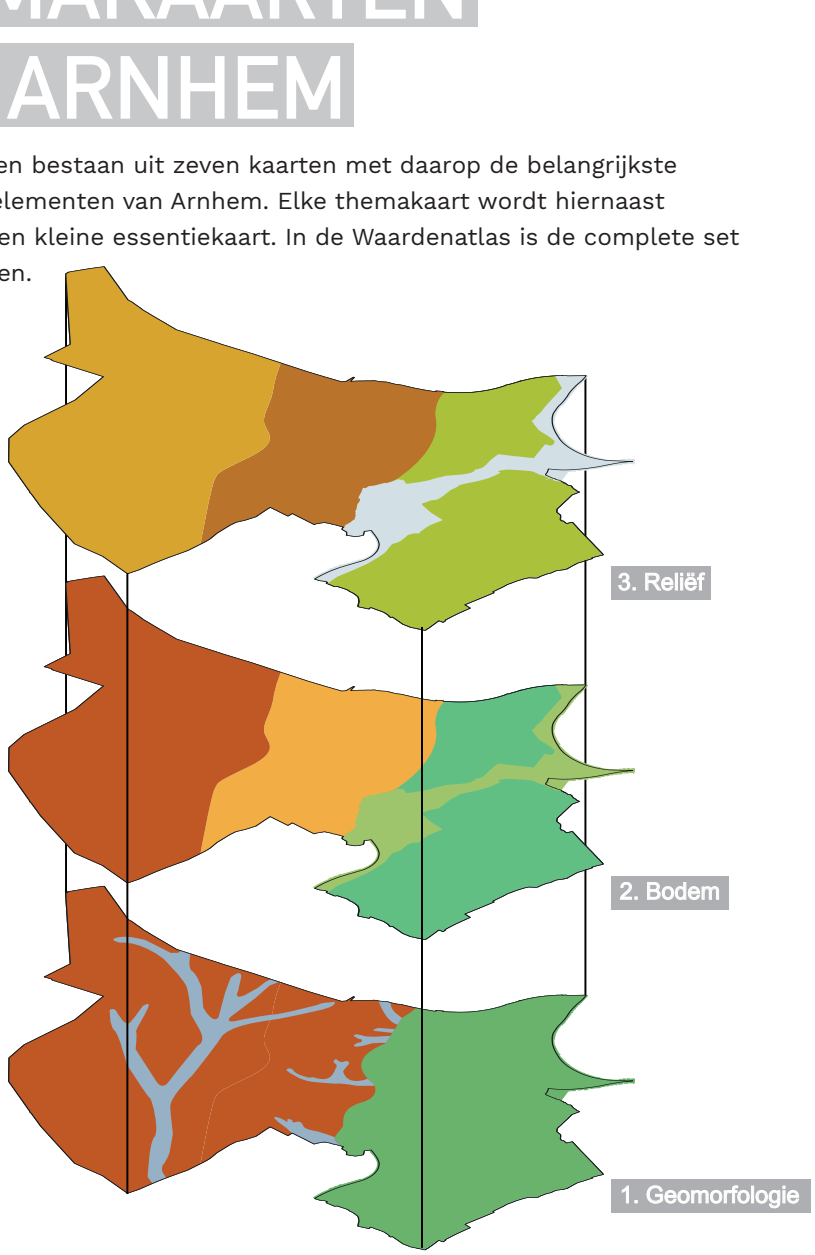
2000 tot 2019

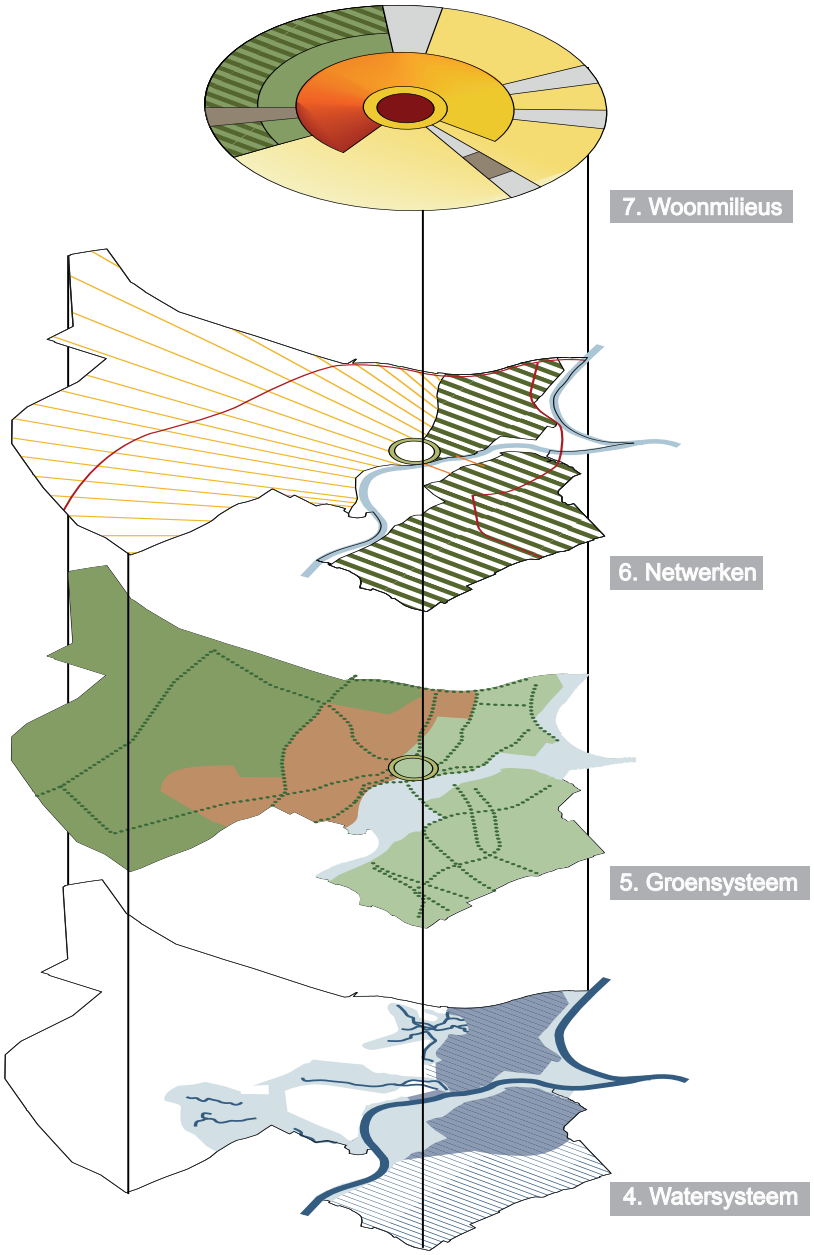
Herwaardering van de stad

THEMAKAARTEN VAN ARNHEM

De themakaarten bestaan uit zeven kaarten met daarop de belangrijkste structuren en elementen van Arnhem. Elke themakaart wordt hiernaast weergeven in een kleine essentiekaart. In de Waardenatlas is de complete set kaarten te vinden.

kansenkaart wonen

Ambities

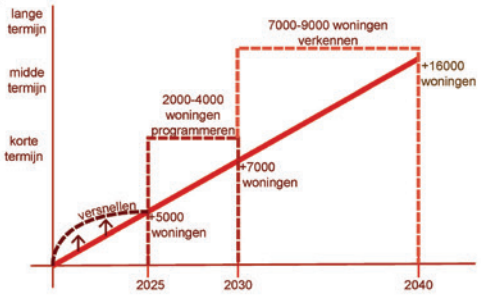
- Kwantiteit, voldoende woningen
- Kwalitatieve behoefte
  - » bevorderen bevorderen van heterogene wijken
  - » levensloopbestendig wonen (zoals levensloopbestendige woningen, kleine huishoudens) en voldoende passende zorgwoningen in de wijken
- Leefomgeving verbeteren
  - » veiligheid + leefbaar
  - » aantrekkelijk
  - » gezond
  - » voorzieningen
  - » duurzaam
- Tweedeling in de stad tegengaan

Ontwikkelingen en bestaand beleid

Rekening houden met beschikbaarheid, betaalbaarheid en leefbaarheid.

- » Periode 2020-2030 is de vraag naar woningen ca. 7.000 woningen
- » Periode 2030-2040: 7.000-9.000 woningen
- » Totaal tot 2040: 16.000 woningen

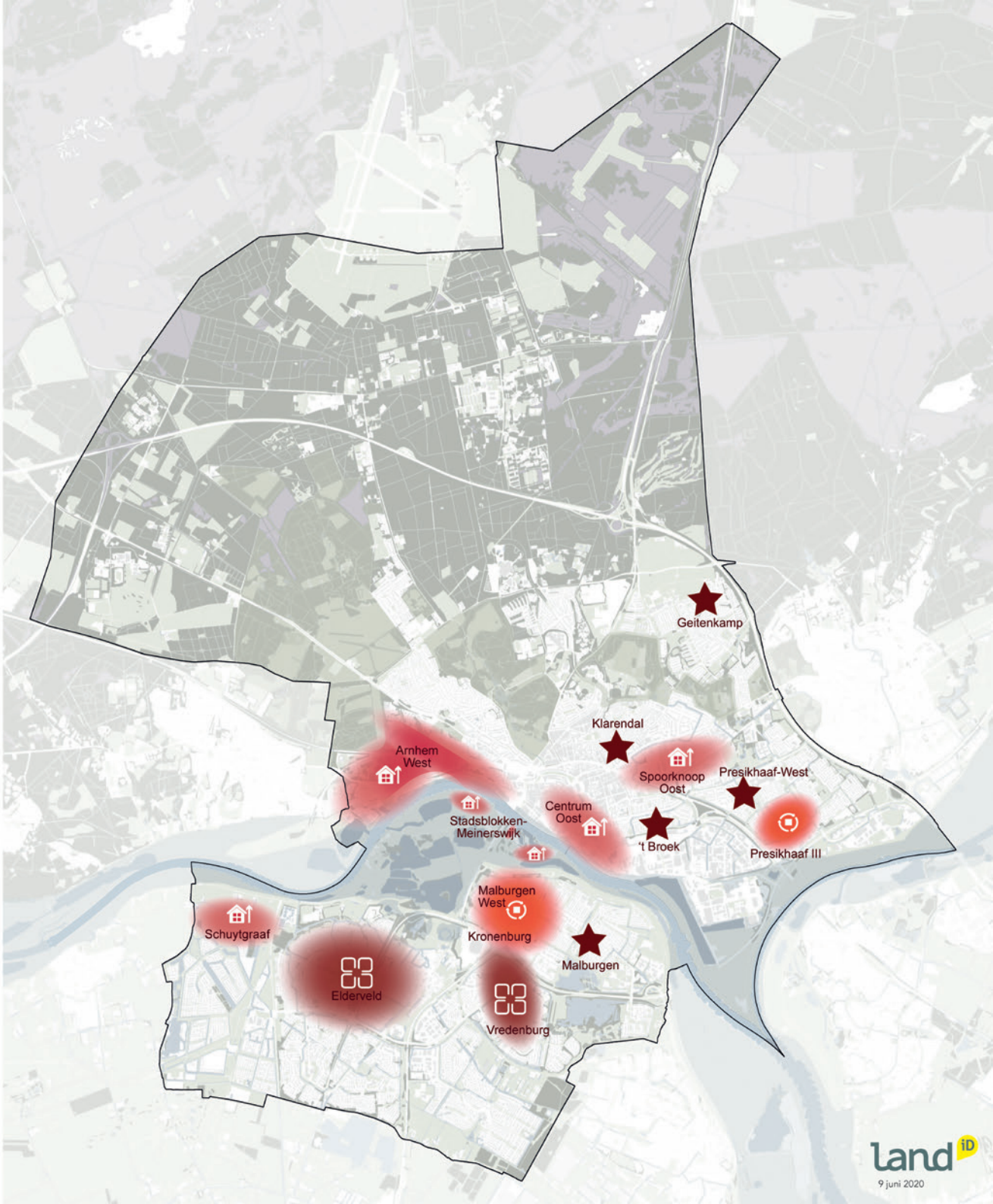

Kansen

- Binnenstedelijke transformatie en nieuwbouw
  - » betaalbaarheid, beschikbaarheid en geschiktheid
  - » energie- en klimaatopgave
  - » stedelijke bereikbaarheidsopgaven
- Herstructureringsopgave, integrale aanpak fysiek en sociaal
  - » stedelijke vernieuwing
  - » leefbaarheid
  - » veiligheid
  - » energietransitie
- Integrale aanpak jaren '60/'70-wijken
  - » energietransitie
  - » kwaliteit openbare ruimte
  - » beter woonaanbod
- Stadsvernieuwing 3.0
- Natuurinclusief bouwen als nieuwe norm (alle nieuwbouw)

Doorkijk naar de toekomst

Woningbouwopgave als middel voor versterken van het vestigingsklimaat en -milieu van de stad:

- » groei woningenaanbod in goede samenhang met een groene leefomgeving
- » langs bestaande HOV-verbindingen
- » rondom OV-knooppunten en Centra
- » draagt bij aan verduurzamingsopgave; energietransitie, klimaatadatief, natuurinclusief-bouwen en een circulaire economie
- » openbare ruimte versterkt de woonomgeving

land iD

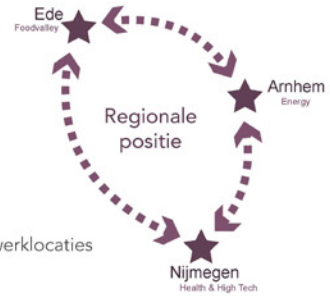
9 juni 2020

kansenkaart economie

Ambities

Arnhem innovatief , creatief en duurzaam

- Sterke en gezonde arbeidsmarkt
- Bedrijven investeren en benutten kansen
- Kwaliteitsverbetering van wat er al is
- Levendigheid in de wijken door wijkeconomie, maatschappelijke voorzieningen en activiteiten
- Overbruggen kloof tussen arm en rijk

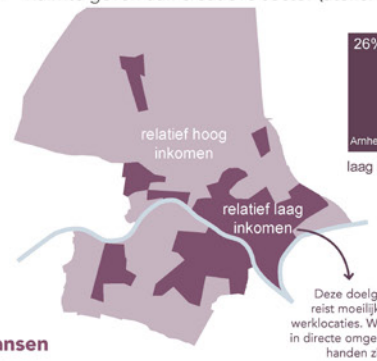

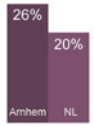

Vitale economie

- Krachtiger ondernemersklimaat en toekomstbestendige werklocaties
- Aantrekkelijke en gastvrije stad
- Hotspot energy

Ontwikkelingen en bestaand beleid

- Circulaire economie en creatieve bedrijvigheid stimuleren
- Human Capital-agenda: oplossen van opleidingen en banen die niet op elkaar aansluiten
- Ontbreken van nieuwe uitleglocaties
- Samenwerking onderwijs, overheid en bedrijven (triple helix) ruimte geven in de stad
- Ruimte geven aan creatieve sector (ateliers, musea, kunstenaars)

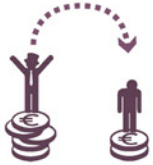

laag inkomen

hoog inkomen

Overbruggen kloof tussen arm en rijk

Mismatches tussen vraag en aanbod op arbeidsmarkt

Vraag om doelgroepenbenadering:

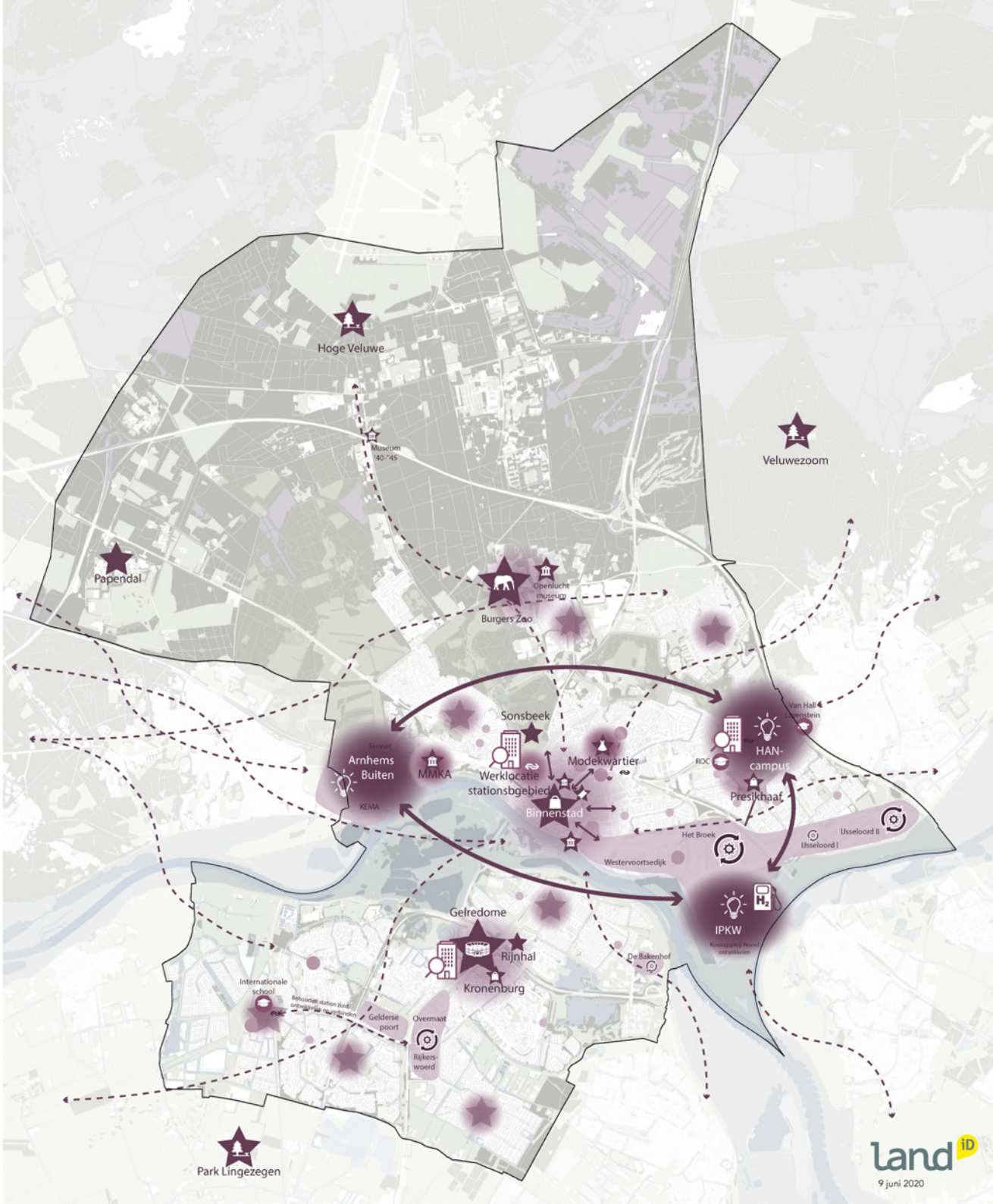
- Opleiden bestaande en nieuwe beroepsbevolking
- Kloof naar werk verkleinen
- Talenten vasthouden

Kansen

- Hotspots ontwikkelen met focus op energy, creativiteit en innovatie
- Vergroten synergie tussen energiehotspots gericht op innovatie en duurzame energie
- Verbeteren aantrekkingskracht en verbindingen en 'Groen Arnhem' als selling point en economische pijler
- Hotspots ontwikkelen en handhaven concentratiebeleid detailhandel
- Binnenstad als bruisend brandpunt van stad en regio
- Verbeteren van verbindingen tussen binnenstad en andere attractieve delen van de stad
- Wijk- en buurtcentra transformeren tot aantrekkelijke multifunctionele ontmoetingsplekken:
  - Vitale wijkcentra
  - Wijk en buurt-centrum
  - Buurtsteunpunt
- Behouden en optimaliseren bedrijventerreinen met kansen voor functiemenging
- Zoekgebied flexibele (nieuwe) kantoorconcepten en innovatieve woon-werkconcepten.

Doorkijk naar de toekomst

- Kantoren: zoekgebied centraal tot 4000m2 > geen ruimte. Ander soort type kantoren?
- Hotspots: hoe gaan we daar mee om?
- Bedrijventerreinen brancheverbreding: behouden met huidige activiteiten of schoonvegen ?
- Leefbaarheid: detailhandel in de wijk of concentratie van retail in de grote centra?

land iD

9 juni 2020

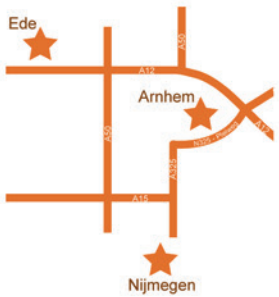
kansenkaart mobiliteit

Ambities

Sociale, economische en duurzame mobiliteit:

- Sociale mobiliteit: mobiliteit voor iedereen! Een evenwichtige inzet op fiets, hoogwaardig openbaar vervoer, ander autogebruik in de toekomst.
- Economische bereikbaarheid: faciliteren van een mix van fiets, (H)OV en automaatregelen met behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteiten.
- Duurzame mobiliteit: verbeterde luchtkwaliteit, minder geluidshinder en een integrale parkeerstrategie per buurt/wijk. Daar waar stad extra groeit invulling van HOV waarin spoor een belangrijke rol inneemt. Groei van de stad faciliteren door een hoogwaardig ov-netwerk.

Regionale positie

Kansen

1. Toegang naar Arnhem versterken en doorgang ontmoedigen;
2. Kiezen voor geschikte inzet van auto, fiets en openbaar vervoer;
3. Inzet op duurzame modaliteiten, zowel t.a.v. 'systemen' als gedrag.

Auto

Huidige situatie: stadsring = regioring

Kans: A15 verbinden met A12

- Robuust autonetwerk van snelwegen
- Secundair robuust autonetwerk
- Uitwisselpunten
- Radialen met autoverkeer als prioriteit
- Focus op toegang i.p.v. doorgaand verkeer
- Radialen met HOV als prioriteit
- Stations: ontwikkeling tot knooppunten
- Spoorknoop Oost
- Bestaande pontverbindingen
- Mogelijkheid voor nieuwe pontverbindingen
- Beoogde transferpunten
- Snelfietspaden
- Hotspots: intensieve mobiliteitspunten
- Leefbare wijken: evenwichtige inzet op fiets, hoogwaardig openbaar vervoer, auto en parkeren

kansenkaart energie

Ambities

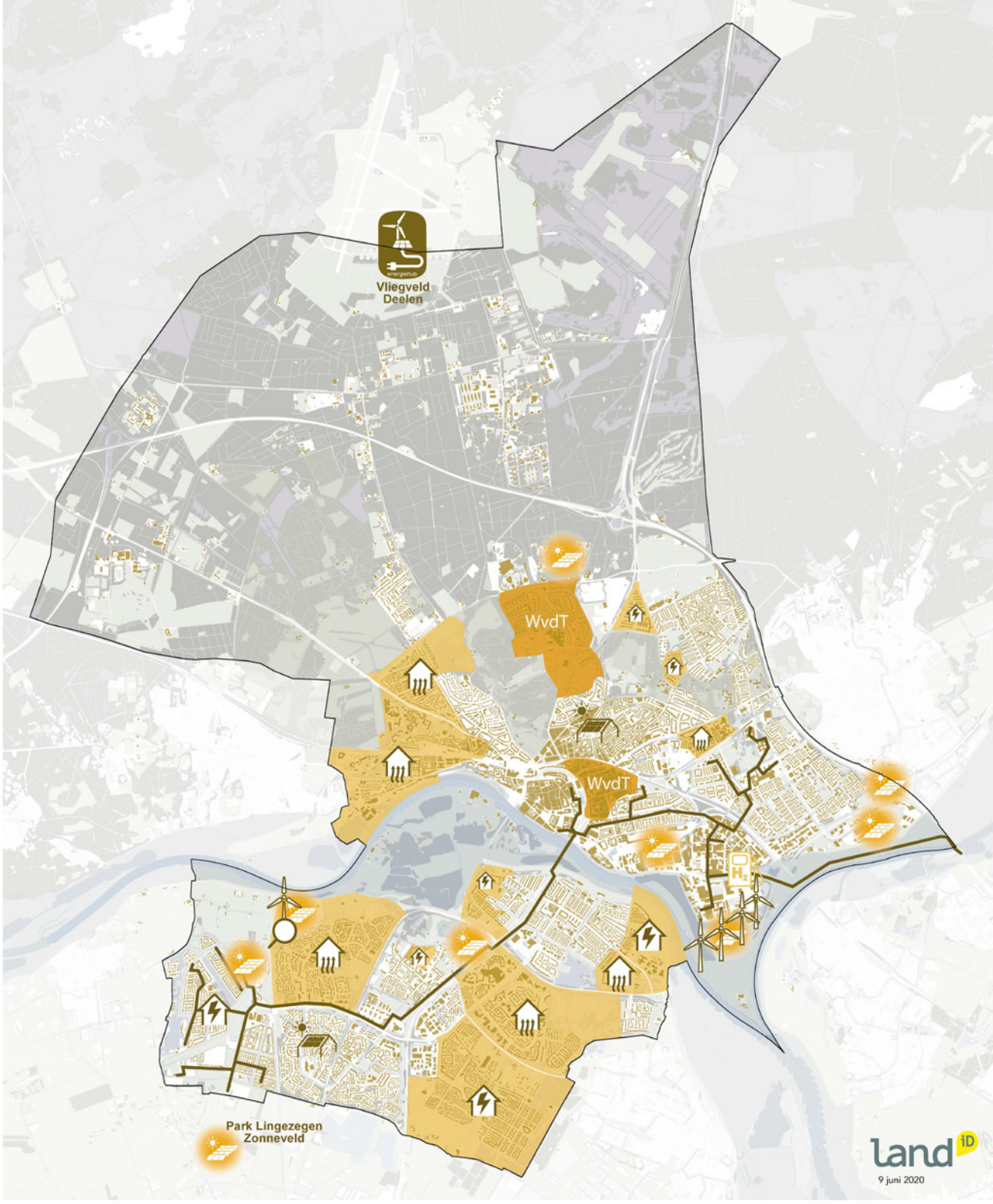
- Vermindering van CO_2-uitstoot: klimaatneutraal in 2050 en verbeterde luchtkwaliteit, gezondheid en woonkwaliteit
- Toekomstbestendige economie die draait op schone energiebronnen als zon en wind
- Inzetten op volledig uitstootvrije (zero emissie) deelmobiliteit efficiënte stadslogistiek
- Wijkgerichte aanpak met gereed maken van woningen en gebouwen: isoleren, van het gas af, energie opwekken en op zoek naar duurzame warmtebronnen
- Huidige vervoersmiddelen verduurzamen en mobiliteitssyteem veranderen
- Energie besparen, hergebruik en opwekken bij bedrijven en industrie
- tegengaan van energiearmoede

huidige energielabels woningen

Kansen

- Kansrijke wijken: onderzoeken of de wijk of buurt voor 2030 van het aardgas af kan
  - Warmtenet
  - All electric
- WvdT — Wijken van de Toekomst
- Overige wijken/gehele stad: gebouwgebonden verduurzaming (o.a. isoleren, zon op dak, etc.)
- Aanwijslocaties (te realiseren) zonnevelden
- Aanwijslocaties windturbines
- Onderzoeklocatie windturbines
- Openbare waterstoftankstations IPKW en energieopslag
- Energiehub (zon/wind) op vliegveldbasis Deelen
- Huidige stadswarmtenet
- Duurzame bronnen zoeken; zoeken naar geschikte locaties voor windenergie
- Zoeken naar wijkgerichte, lokaal gedragen oplossingen
- Alle Arnhemmers doen mee

land iD

9 juni 2020

kansenkaart leefomgeving

Ambities

Natuur en landschapswaarden zijn belangrijke vestingscriteria.

- Groene leefomgeving behouden en waar nodig versterken, ondanks groei in woningbouw en economische vooruitgang
- Kwalitatief groen in de stad inzetten tegen wateroverlast, hittestress en vervuilde grond en voor biodiversiteit en aaneengesloten habitats.

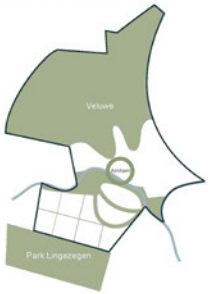
Regionale positie

Ontwikkelingen en bestaand beleid

- Behouden van de (cultuur)landschappelijke waarde en boomstructuren, die zorgen voor de identiteit van Arnhem als groene aantrekkelijke stad
- Versterken van de natuurbeleving van Arnhemmers in of nabij hun leefomgeving
- Samenhangend netwerk van functionele en recreatieve routes in het groen
- Zorgen voor ontmoetingsplekken die passen bij de wijkbewoners en gebruikers van de openbare ruimte
- Klimaatbestendige, schone en gezonde leefomgeving
- Structureren van ondergrondse infrastructuur om groene ambities en waarden te realiseren
- Samenwerkingsverbanden met opleidingen om groene doelen en opgaven te realiseren
- Samenwerken met partners om bedrijventerreinen te vergroenen
- Kwalitatieve leefomgeving in alle wijken

Kansen

Groenstructuur Arnhem

Landschap & ecologie

Versterken groenblauwe raamwerk van groenstructuren en hoofdstructuur versterken

Natuurinclusief bouwen (gehele stad)

Biodiversiteit vergroten (gehele stad)

Verbindingen met omliggende natuurgebieden

Klimaatadaptatie openbare ruimte

Water in gebied vasthouden en afkoppelen

Tegengaan van hittestress:

- Vergroenen openbare ruimte en verbeteren groeiomstandigheden bomen
- Versterken dalwind
- Verkoelende werking omgeving en uiterwaarden benutten

Stimuleren beweging en ontmoetingen met vergroenen van de openbare ruimte

Gezonde leefomgeving

Verbeteren milieukwaliteit

Koele beschaduwde routes en schaduwplekken door de stad

land iD

9 juni 2020

GEMEENTE
Arnhem

ONDERZOEKSRAPPORTAGE

Koerswijzer Arnhem

De gemeente Arnhem werkt aan haar Omgevingsvisie 2040. In deze Omgevingsvisie wil zij een beeld schetsen van de gemeente zoals deze er in de toekomst uit ziet. Daarbij wordt aandacht besteed aan de diverse uitdagingen waar de gemeente voor staat, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, klimaatverandering, bereikbaarheid, gezondheid en groen in de stad. De kansen en ambities voor de belangrijkste thema's zijn inmiddels door de gemeente in kaart gebracht. Dit heeft geleid tot een Toekomstbeeld voor Arnhem in 2040. Niet alle kansen en ambities zijn echter met elkaar te verenigingen, en dus moeten er keuzes gemaakt worden. De gemeente wil haar inwoners betrekken in dit keuzeproces.

Daarvoor heeft de gemeente de kansen en ambities vertaald naar drie scenario's: drie mogelijke toekomstbeelden voor de stad. Deze scenario's zijn de leidraad voor het gesprek met inwoners. Onderdeel van de participatie is de Koerswijzer: een online tool waar inwoners inzicht krijgen in de keuzes die de gemeente te maken heeft, zelf hun voorkeuren kunnen aangeven én inzicht krijgen in de drie scenario's. De resultaten van deze Koerswijzer, die in deze rapportage gebundeld zijn, kan de gemeente gebruiken in de vervolgstappen en communicatie met haar inwoners over de Omgevingsvisie.

33% van de respondenten wil in het vervolg graag meepraten over de Omgevingsvisie Arnhem

Datum	Respondenten	In opdracht van
26 november 2020	**3.578**	**Gemeente Arnhem**

In deze rapportage

INHOUDSOPGAVE

Inleiding **5**

Omgevingsvisie: toekomstbeeld voor Arnhem 5
Onderzoek als communicatie 6
Hoge respons 6
Leeswijzer 6

Belangrijkste resultaten **8**

1) In één oogopslag 8
2) Scenario's: stellingen en totaalbeeld 8
3) Prioritering thema's 9
4) Betrekken van inwoners bij Omgevingsvisie 9

Resultaten Inwonersconsultatie **11**

Scenario's 11
Thema's 14
Vervolg 15
Stellingen 18

Onderzoeksverantwoording **22**

In het kort 22
Achtergrond invullers 23
Respons en toegepaste weging 27
Onderzoeksmethode 28

Bijlagen **31**

Bijlage 1: Stellingen 31
Bijlage 2: Betrokkenheidsprofielen 44
Bijlage 3: Wijken 49
Bijlage 4: Totaalbeelden 61

Inleiding

HOOFDSTUK 1

Omgevingsvisie: toekomstbeeld voor Arnhem

Gemeente Arnhem werkt aan de Omgevingsvisie 2040. Om deze visie te kunnen opstellen, zijn de kansen en ambities voor belangrijke thema's in kaart gebracht. Dit heeft geleid tot een Toekomstbeeld voor Arnhem 2040. Op basis van dit toekomstbeeld zijn drie stedenbouwkundige concepten (scenario's) uitgewerkt in een koersdocument.

Het gesprek met de stad over dit koersdocument heeft in de zomer van 2020 plaatsgevonden middels een online enquête. De enquête was grotendeels vormgegeven als een 'kieswijzer met stellingen'. Deze **Koerswijzer** bestond uit in totaal 18 stellingen, verdeeld over zes thema's:

- voorzieningen
- woningbouw
- werkgelegenheid
- mobiliteit en verkeer
- natuur, groen en recreatie
- klimaat en energie

Aan de hand van de stellingen is berekend welk van de drie scenario's de voorkeur heeft van de inwoners van Arnhem. Ook zijn de scenario's als 'totaalbeeld' - in woord èn beeld - voorgelegd, met de vraag deze te beoordelen met een cijfer. Dit rapport doet verslag van het onderzoek. We laten zowel de representatieve uitkomsten voor Arnhem zien, als de resultaten uitgesplitst per type inwoner. Hiervoor is het Citisensmodel met 8 betrokkenheidsprofielen gebruikt. In de onderzoeksverantwoording staat een staafdiagram opgenomen die laat zien welke betrokkenheidsprofielen in Arnhem aanwezig zijn, en in welke mate. Ook is gekeken naar de verschillen tussen de wijken in Arnhem.

Onderzoek als communicatie

Dit onderzoek is ook een communicatiemiddel. De gemeente maakt aan inwoners duidelijk dat zij aan de Omgevingsvisie werkt. Het onderzoek laat inwoners zien voor welke keuzes de gemeente staat en hoe het proces eruitziet. Anderzijds verkrijgt de gemeente via dit onderzoek ook meer inzicht in hoe in de nabije toekomst de participatie en communicatie met inwoners over de Omgevingsvisie vorm te geven.

Om dit inzicht te kunnen verkrijgen zijn enkele aanvullende vragen gesteld over hoe inwoners in de toekomst bij de Omgevingsvisie geïnformeerd en/of betrokken willen zijn.

Hoge respons

De online vragenlijst is ingevuld door 3.578 inwoners van Arnhem. Na statische correctie vormt deze groep een representatieve afspiegeling van de bevolking van Arnhem. Wilt u hier meer over weten? Raadpleeg dan de onderzoeksverantwoording.

De inzichten uit het onderzoek vormen belangrijke input voor het verdere proces richting het opstellen van de Omgevingsvisie 2040 voor Arnhem.

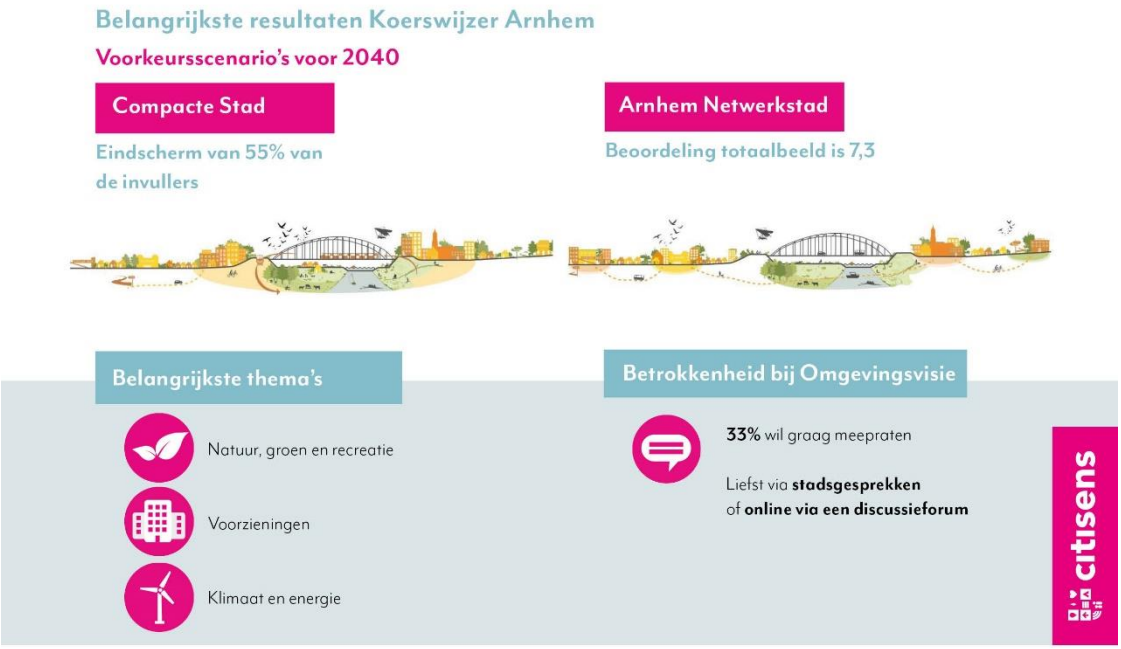
Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden allereerst de belangrijkste resultaten van het onderzoek beschreven: de managementsamenvatting. In het daaropvolgende hoofdstuk worden de verschillende onderdelen van het onderzoek besproken, en zijn tabellen en figuren opgenomen met de resultaten op de vragen. In verband met de toegankelijkheidseisen die gesteld worden aan documenten van de overheid, is bij elke figuur de bijbehorende tabel toegevoegd, zodat ook screenreaders de informatie kunnen verwerken. Het hoofdstuk met de resultaten is als volgt opgebouwd: 1) het overkoepelende resultaat van de Koerswijzer: wat zijn de voorkeursscenario's en de cijfers die gegeven zijn; 2) wat zijn volgens Arnhemmers de belangrijkste thema's voor de Omgevingsvisie; 3) hoe willen inwoners van Arnhem in het vervolg betrokken worden; en 4) de resultaten per stelling. Voor de leesbaarheid is bij de laatste paragraaf gekozen om alle figuren en tabellen in een aparte bijlage op te nemen (bijlage 1).

Belangrijkste resultaten

HOOFDSTUK 2

1) In één oogopslag

2) Scenario's: stellingen en totaalbeeld

Op basis van de keuzes die de inwoners bij de verschillende stellingen hebben gemaakt, kwam het scenario *Compacte Stad* het vaakst als voorkeursscenario uit de Koerswijzer. 55% van de invullers heeft dit scenario als voorkeursscenario gekregen. De verschillen tussen de scenario's waren echter niet zeer groot. Gemiddeld was de overeenkomst met dit scenario bij invullers 54%. De overeenkomst met de andere scenario's was gemiddeld 47% bij *Stad van Boulevards* en 45% bij *Netwerkstad.*

Bijna alle inwoners (91%) wilden ook de scenario's zien en beoordelen. Opvallend is inwoners hierbij de hoogste score toekenden aan het scenario *Netwerkstad*. Dit scenario werd gemiddeld beoordeeld met een 7,3, tegenover een 6,6 voor *Compacte Stad* en een 6,1 voor *Stad van Boulevards.*

De verschillen zijn waarschijnlijk te verklaren door het verschil in vraagstelling: de stellingen zijn concrete aspecten geweest van keuzes en ambities die de gemeente heeft, die door de inwoners afzonderlijk zijn beoordeeld. Bij de scorevraag is juist het volledige beeld geschetst van de scenario's, waarbij een hoger abstractieniveau is gehanteerd. Daarnaast is hierbij gebruik gemaakt van woord en beeld, waardoor andere aspecten van het scenario wellicht meer naar voren kwamen dan bij de specifieke stellingen. De verschillende resultaten laten daarmee zien dat het niveau waarop met inwoners over de Omgevingsvisie en de toekomstbeelden wordt gesproken, mede bepalend is voor de keuze die zij maken.

3) Prioritering thema's

Het belangrijkste thema voor inwoners van Arnhem is Natuur, groen en recreatie. Dit thema is zowel het vaakst op nummer 1 geplaatst (door 38% van de inwoners) als het vaakst in de top drie opgenomen (door 81%). De top drie werd verder gecomplementeerd door het thema Voorzieningen (aanbod van winkels, horeca, supermarkt, huisarts) en Klimaat en Energie. Het thema dat het minst vaak in de top drie is opgenomen is Mobiliteit.

4) Betrekken van inwoners bij Omgevingsvisie

De betrokkenheid van inwoners bij de Omgevingsvisie is groot. Maar 2% van de inwoners geeft aan dat zij helemaal niet geïnformeerd willen worden over het vervolg. Wel zien we gradaties in de manier waarop mensen betrokken willen worden.

Een groot deel van de inwoners kiest voor meer passieve vormen (zoals het ontvangen van informatie via mail, websites of krant), terwijl ook 33% van de inwoners aangeeft mee te willen praten. In totaal zijn er maar liefst 1.185 inwoners die aangegeven hebben mee te willen praten over de Omgevingsvisie. Het liefst doen inwoners dat via bijeenkomsten/stadsgesprekken (65%) of online via een discussieforum op een website (39%).

Dat biedt mooie perspectieven voor de Week van de Stad die Arnhem in het vooruitzicht heeft, waarbij zij de volgende stap wil zetten in het participatieproces rondom de Omgevingsvisie.

Resultaten Inwonersconsultatie

HOOFDSTUK 3

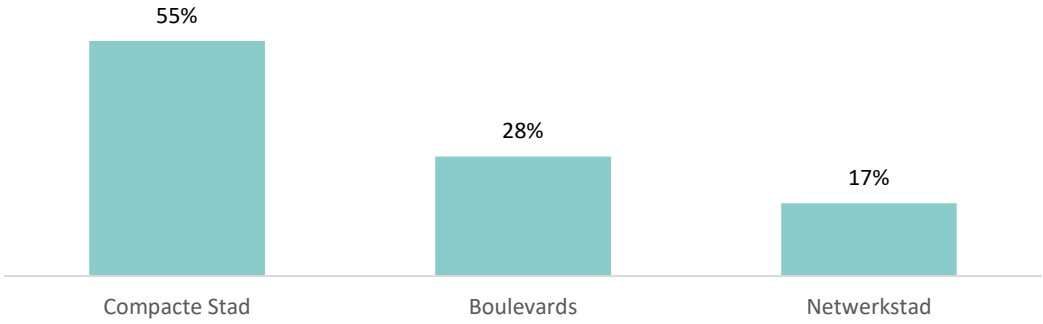
Scenario’s

Uitkomsten op basis van de stellingen

In het eerste deel van het onderzoek zijn 18 stellingen voorgelegd aan inwoners. Iedere stelling verwoordde een concrete keuze tussen de drie scenario's. De stellingen zijn te vinden in de bijlage van dit rapport. Op basis van hun mening op alle 18 stellingen kregen inwoners aan het einde van het onderzoek te horen met welke van de drie scenario's hun mening de meeste overeenkomst had, weergegeven in een percentage.

Bij 55% van de Arnhemmers kwam het scenario *Compacte Stad* als voorkeurscenario uit de Koerswijzer naar voren. 28% komt op het scenario *Stad van Boulevards* uit, 17% op het scenario *Netwerkstad.*

Uitkomsten scenario’s (N=3.578) *Berekening van overeenkomst op de 18 stellingen*

Uitkomsten scenario’s (N=3.578). ***Berekening van overeenkomst op de 18 stellingen***	
Compacte Stad	**55%**
Stad van Boulevards	**28%**
Arnhem Netwerkstad	**17%**

Nr. 1 Compacte Stad werd vaker dan gemiddeld als voorkeursscenario getoond aan inwoners uit de wijken Centrum (68%), Alteveer/Cranenvelt (65%) en Presikhaaf-Oost (63%).

Nr. 2 Stad van Boulevards werd vaker dan gemiddeld als voorkeursscenario getoond aan inwoners uit de wijken Monnikenhuizen (38%), Klarendal (36%) en Spijkerkwartier (36%).

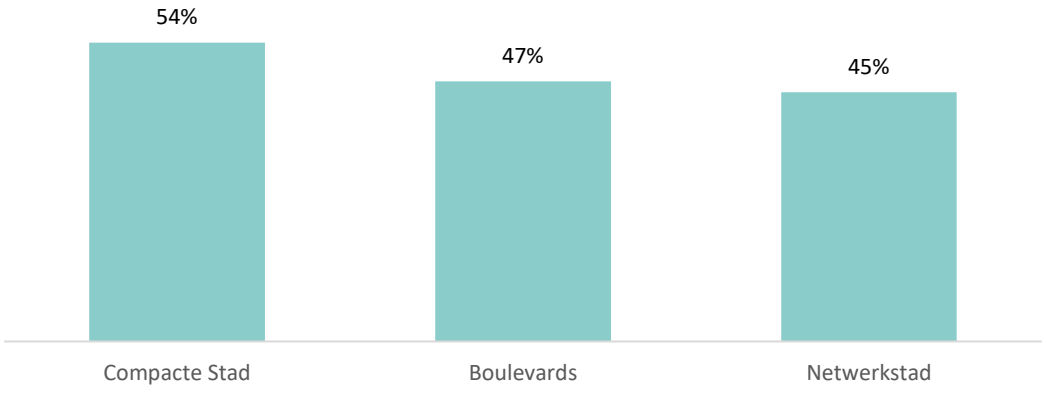
Nr. 3 Arnhem Netwerkstad werd vaker dan gemiddeld als voorkeursscenario getoond aan inwoners uit de wijken Elderveld (26%), Vredenburg/Kronenburg (25%) en Rijkerswoerd (23%).

Zie bijlage 3 voor meer informatie.

Percentage overeenkomst per scenario

Daarnaast hebben we gekeken hoe hoog de percentages van overeenkomst waren die inwoners op het eindscherm zagen. Zij kregen namelijk te zien hoeveel procent hun mening op de stellingen overeen kwam met het voorkeursscenario en de twee andere scenario's. Hieruit zien we een wat genuanceerder beeld naar voren komen. Het percentage overeenkomst met *Compacte Stad* is gemiddeld 54%. De andere scenario's scoren iets lager (waardoor het niet het voorkeursscenario is), maar hier zien we nog steeds 47% en 45% overeenkomst.

Percentage overeenkomst per scenario (N=3.578) *Berekening van overeenkomst op de 18 stellingen*

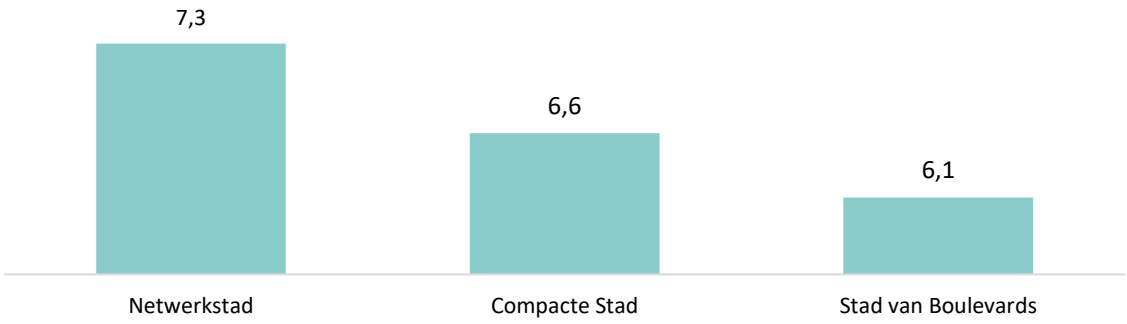
Percentage overeenkomst per scenario (N=3.578). ***Berekening van overeenkomst op de 18 stellingen***	
Compacte Stad	**54%**
Stad van Boulevards	**47%**
Arnhem Netwerkstad	**45%**

Beoordeling totaalbeeld

Naast dat inwoners gevraagd is hun mening te geven op 18 afzonderlijke stellingen, is hen ook gevraagd of zij de drie scenario's als totaalbeeld wilden beoordelen, met een cijfer van 1 tot 10. 3.248 inwoners gaven aan dit te willen doen. Het totaalbeeld bestond uit een korte tekst, die het scenario op (enigszins) abstracte wijze omschreef, begeleid door een afbeelding hoe het scenario er uit kan zien. De drie totaalbeelden zijn te vinden in de bijlage 4.

Het scenario *Netwerkstad* werd door inwoners van Arnhem het meest positief beoordeeld, met gemiddeld een 7,3. Het scenario *Compacte Stad* kreeg gemiddeld een 6,6, het scenario *Stad van Boulevards* een 6,1.

Welk cijfer geeft u dit scenario? (N=3.248) *vraag gesteld voor alle scenario's afzonderlijk.*

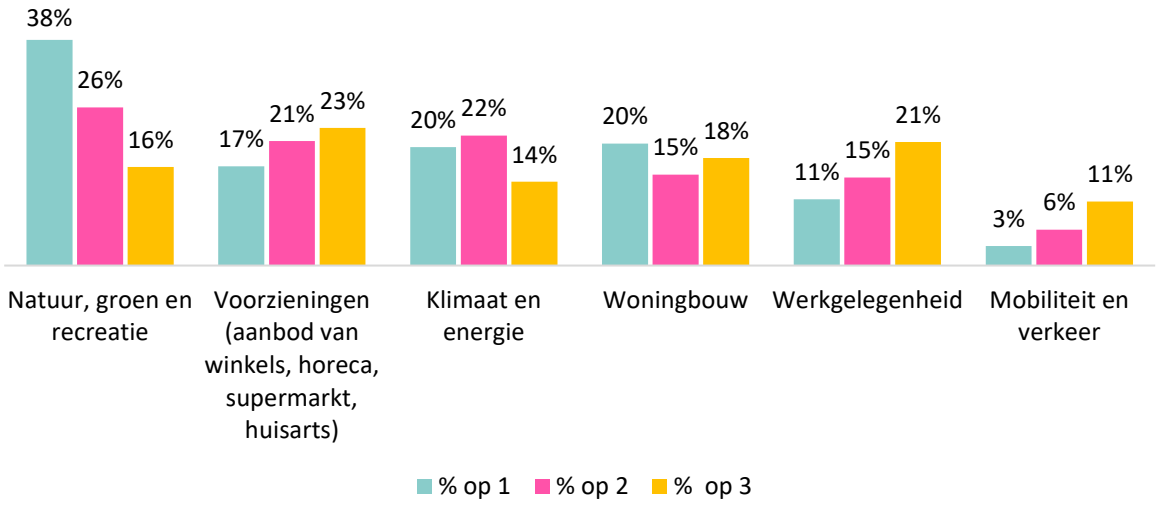

Welk cijfer geeft u dit scenario? (N=3.248)	
Arnhem Netwerkstad	**7,3**
Compacte Stad	**6,6**
Stad van Boulevards	**6,1**

Thema’s

Prioritering

In het tweede deel van de onderzoek is inwoners gevraagd aan te geven welke van de zes thema's uit de Koerswijzer zij belangrijk vinden, en welke wat minder belangrijk. Inwoners konden de zes thema's rangschikken op volgorde van belangrijkheid. Het thema 'natuur, groen en recreatie' wordt door de inwoners van Arnhem als meest belangrijk beschouwd. 38% van de inwoners heeft dit onderwerp op plek 1 gezet. Mobiliteit en verkeer is het minst belangrijke thema, dit thema staat het minst vaak in de top 3.

De ruimte in Arnhem is beperkt. Als u zou moeten kiezen, welke thema's vindt u dan belangrijk, en welke wat minder? (N=3.578)

De ruimte in Arnhem is beperkt. Als u zou moeten kiezen, welke thema's vindt u dan belangrijk, en welke wat minder? (N=3.578)	% op 1	% op 2	% op 3
Natuur, groen en recreatie	38%	26%	16%
Voorzieningen (aanbod van winkels, horeca, supermarkt, huisarts)	17%	21%	23%
Klimaat en energie	20%	22%	14%
Woningbouw	20%	15%	18%
Werkgelegenheid	11%	15%	21%
Mobiliteit en verkeer	3%	6%	11%

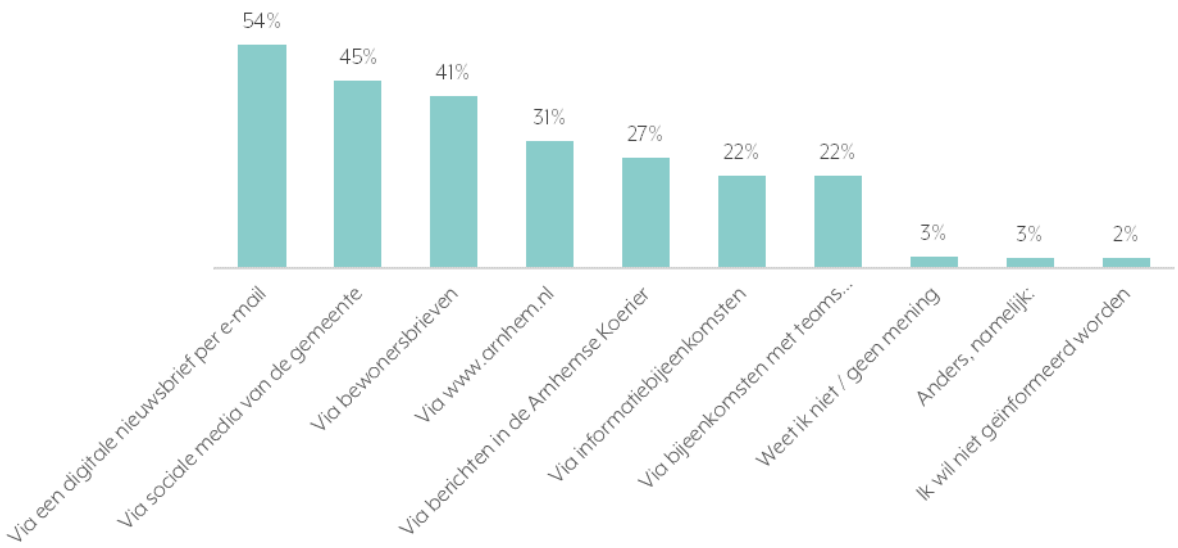
Vervolg

Geïnformeerd worden

Aan het einde van het onderzoek is aan inwoners van Arnhem gevraagd of, en op welke manier zij in het vervolg betrokken willen worden bij de Omgevingsvisie. Inwoners die aangaven dat ze in het vervolg graag willen meepraten, is vervolgens gevraagd op welke manier zij dat het liefst willen doen.

Bij geïnformeerd worden gaat de voorkeur van inwoners van Arnhem uit naar de optie: 'via een digitale nieuwsbrief per e-mail' (54%). 'Via sociale media van de gemeente' (45%) en 'via bewonersbrieven' (41%) worden ook vaak genoemd door inwoners.

De gemeente Arnhem wil inwoners betrekken bij de Omgevingsvisie. Hoe wilt u in het vervolg geïnformeerd worden? (N=3.578)

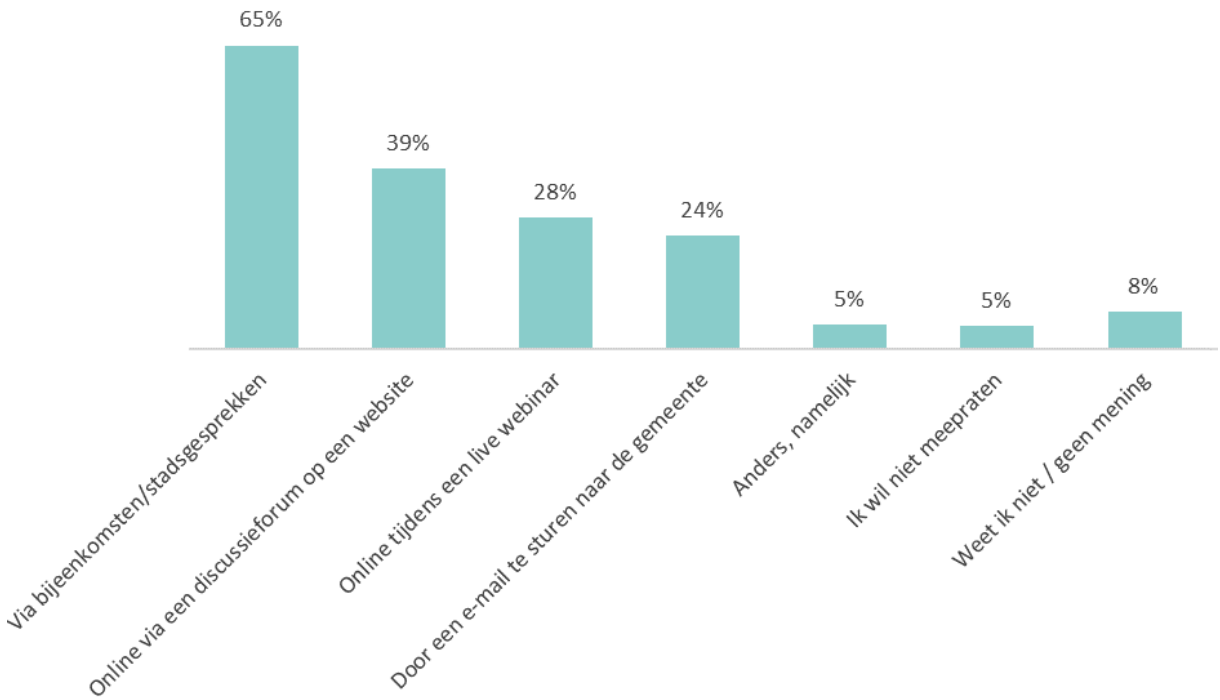

De gemeente Arnhem wil inwoners betrekken bij de Omgevingsvisie. Hoe wilt u in het vervolg geïnformeerd worden? (N=3.578)	
Via een digitale nieuwsbrief	**54%**
Via sociale media	**45%**
Via bewonersbrieven	**41%**
Via www.arnhem.nl	**31%**
Via berichten in de Arnhemse Koerier	**27%**

Via informatiebijeenkomsten	**22%**
Via bijeenkomsten met teams leefomgeving in de wijk	**22%**
Weet ik niet / geen mening	**3%**
Anders, namelijk	**3%**
Ik wil niet geïnformeerd worden	**2%**

Meepraten

33% van de inwoners gaf aan graag te willen meepraten over de Omgevingsvisie. Twee derde van deze groep doet dat het liefst 'via bijeenkomsten/stadsgesprekken' (georganiseerd i.k.v. 'De week van de Stad' in november 2020). Daarnaast geeft 39% aan dat zij 'online via een discussieplatform op een website' wil meepraten met de gemeente.

Hoe wilt u het liefst meepraten over de Omgevingsvisie? (N=1.185)

nb. 5% gaf bij deze vraag aan (toch) niet te willen meepraten over de Omgevingsvisie, ondanks hun eerdere 'ja'.

Hoe wilt u het liefst meepraten over de Omgevingsvisie? (N=1.185)	
Via bijeenkomsten	**65%**
Online via een discussieforum	**39%**
Online tijdens een live webinar	**28%**
Door een e-mail te sturen	**24%**
Anders	**5%**
Ik wil niet meepraten	**5%**
Weet ik niet / geen mening	**8%**

Indien er significante verschillen zijn tussen de **wijken in Arnhem** of de **betrokkenheidsprofielen**, worden deze beschreven in bijlage 2 en 3.

Stellingen

Naast de overkoepelende resultaten die uit de Koerswijzer kwamen, zoals paragraaf 1 van dit hoofdstuk beschreven, is ook per stelling informatie opgehaald over de mening van inwoners. Deze uitkomsten worden in de volgende paragraaf per thema beschreven. Voor de leesbaarheid zijn alle figuren en tabellen opgenomen in bijlage 1. Indien er significante verschillen tussen de Betrokkenheidsprofielen zijn, worden deze in bijlage 2 beschreven. De uitsplitsing tussen de wijken van Arnhem staat in bijlage 3.

Voorzieningen

Binnen het thema voorzieningen is gevraagd naar vier type voorzieningen: voorzieningen voor sport en bewegen, winkelcentra, de bioscoop en - op een iets abstracter niveau - hoe inwoners de toekomst van Arnhem zien: als huiskamer voor haar eigen inwoners vs. hoofdstad van Oost-Nederland.

Inwoners van Arnhem zijn eensgezind in hun keuze voor 'wandelen of fietsen in de directe omgeving'. Dit komt overeen met het scenario *Stad van Boulevards*. Verdeeldheid zien we bij de vraag over winkelcentra. Net iets meer dan de helft van de inwoners kies voor 'meerdere kleine winkelcentra' (*Stad van Boulevards)*, 35% kiest juist voor 'enkele grote winkelcentra' (*Arnhem Netwerkstad)*. Bijna drie op de vier inwoners van Arnhem kiest voor bioscoopbezoek 'in het centrum van de Stad', passend bij *Compacte Stad*. Ten slotte geeft de helft van de inwoners van Arnhem aan dat ze Arnhem in de toekomst het liefst zien 'als gezellige huiskamer voor haar eigen inwoners' *(Stad van Boulevards).* Eén derde van de inwoners kiest juist voor 'hoofdstad van Oost-Nederland' en heeft daarmee een voorkeur voor *Compacte Stad.*

Woningbouw

Binnen het thema woningbouw is gevraagd naar: de bouw van seniorenwoningen, hoogbouw vs. laagbouw en nieuwbouw in de stad vs. nieuwbouw buiten de stad (inbreiding vs. uitbreiding).

Bij de bouw van seniorenwoningen zien we verdeeldheid: 45% van de inwoners heeft een voorkeur voor 'kleinschalig in eigen wijk, maar minder voorzieningen' (*Arnhem Netwerkstad*), terwijl 39% van de inwoners juist kiest voor 'op een centrale plek in de stad met andere senioren en voorzieningen' (*Compacte Stad)*. Net iets meer dan de helft van de inwoners kiest voor 'hoogbouw waardoor er meer ruimte is voor openbaar groen' (*Compacte Stad).* Bij

de keuze voor inbreiding vs. uitbreiding zien we een lichte voorkeur voor uitbreiding: 40% kiest voor 'buiten de stad ten koste van bos en weiland' (*Arnhem Netwerkstad)*, tegenover 32% die kiest voor 'in de stad ten koste van pleinen en parken' *(Stad van Boulevards)*.

Werkgelegenheid

Binnen het thema werkgelegenheid is gevraagd naar: banen voor Arnhemmers in de stad vs. in de regio, locatie van bedrijven op bedrijventerreinen vs. verspreid in de wijk, en de vestiging van grote (nieuwe) bedrijven in de stad vs. kleine ondernemers uit Arnhem.

De helft van de inwoners geeft aan banen voor Arnhemmers het liefst te zien 'op bereikbare plekken in de regio' (*Arnhem Netwerkstad).* Ook over de locatie van bedrijven zijn inwoners uitgesproken. Bijna tweederde van de inwoners geeft aan dat ze deze het liefst 'bij elkaar op bedrijventerreinen' zien (*Compacte Stad)*. Gevraagd naar de vestiging van bedrijven geeft bijna twee op de drie inwoners (64%) aan dat ze graag zien dat 'kleine ondernemers uit Arnhem ondersteund worden' *(Stad van Boulevards).*

Mobiliteit, infrastructuur en verkeer

Binnen het thema mobiliteit, infrastructuur en verkeer zijn vier keuzes voorgelegd aan inwoners: de functie van straat, de bereikbaarheid van de binnenstad, waar en hoe vaak rijdt de bus, en 30 km/u voor auto's in de stad.

Voor de meerderheid van de Arnhemmers (58%) is de straat er vooral 'om te spelen en te verblijven' (*Compacte Stad*). Arnhemmers willen het liefst een binnenstad die 'goed bereikbaar is voor OV, fiets en voetganger' (70%, *Stad van Boulevards)*. 45% van de inwoners kiest voor een bus die 'komt overal in de stad, maar minder vaak' (*Compacte Stad),* terwijl een derde van de inwoners juist kiest voor 'komt niet overal in de stad, maar wel vaker' (*Stad van Boulevards).* Over de auto is de Arnhemmer weer meer uitgesproken; 62% geeft aan 'auto's mogen in de hele stad max 30km/h voor een veilige fietssituatie'. (*Stad van Boulevards).*

Natuur, groen en recreatie

Binnen het thema natuur, groen en recreatie zijn twee keuzes voorgelegd aan inwoners. De Veluwe behouden vs. ook gebruiken voor recreatie, en groen in de stad: een plantsoen of parkje dichtbij vs. een groot stadspark verder weg.

Zes op de tien Arnhemmers ziet het liefst dat de Veluwe en het buitengebied 'voor natuur wordt behouden' *(Compacte Stad)*. Nog meer uitgesproken zijn ze in de keuze voor groen in de stad: ruim twee derde geeft aan dat zij kiezen voor 'een plantsoen of parkje dichtbij' (*Compacte Stad).*

Klimaat en energie

Binnen het thema klimaat en energie is inwoners gevraagd bij wie volgens hen het initiatief voor het tegengaan van klimaatverandering ligt: bij inwoners zelf of bij de overheid. Ook is hun mening gevraagd over eigen voedselproductie vs. grootschalige opwek van duurzame energie.

De helft van de inwoners geeft aan dat het initiatief om klimaatverandering tegen te gaan ligt bij de 'gemeente' (*Stad van Boulevards).* Maar een op de vijf inwoners legt die verantwoordelijkheid bij henzelf (*Compacte Stad).* Gevraagd naar de voorkeur voor eigen voedselproductie of energie opwek zien we verdeeldheid onder inwoners: de groep die kiest voor voedselproductie (*Arnhem Netwerkstad)* is even groot als de groep die kiest voor energie opwekken (*Compacte Stad);* beiden 41%.

Onderzoeksverantwoording

HOOFDSTUK 4

In het kort

De Citisensmethode categoriseert inwoners in acht onderscheidende groepen. Deze acht profielen geven inzicht in de verschillen tussen inwoners op het gebied van:

- Betrokkenheid van inwoners bij de eigen leefomgeving
- hun vertrouwen in instituties
- participatiegedrag (belemmeringen en motieven)
- communicatievoorkeuren

De profielen zijn opgesteld op basis van sociaal-demografische kenmerken uit gerenommeerde bronnen zoals Whooz, CBS, VNG en het Kadaster. Daar is data aan toegevoegd van Citisens zelf: data uit MijnStem en uit het Citisens onderzoek dat 2-jaarlijks plaats vindt onder de Citisens-community van bijna 50.000 Nederlanders.

In december 2018 heeft Citisens in opdracht van de gemeente Arnhem de betrokkenheidsanalyse van de gemeente Arnhem gemaakt. Deze betrokkenheidsanalyse geeft inzicht in de mate waarin de acht, door Citisens opgestelde, betrokkenheidsprofielen aanwezig zijn in de gemeente, op 6-positie postcode. Deze betrokkenheidsanalyse is weer gebruikt voor de Koerswijzer.

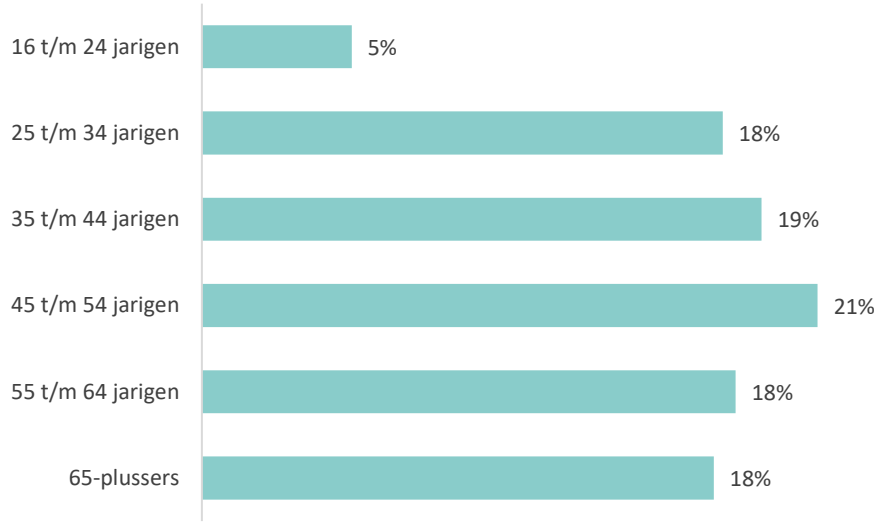
De Koerswijzer is netto 3.578 keer ingevuld. Op deze respons is een weging toegepast. Op basis van postcode kon voor ieder profiel het %-respons worden berekend. En dat %-respons is vergeleken met de feitelijke %-verdeling van de profielen in Arnhem (bron: betrokkenheidsanalyse van Arnhem uit december 2018). Als er sprake was van onder- of oververtegenwoordiging dan is dat gecorrigeerd.

Achtergrond invullers

Achtergrondkenmerken van de invullers

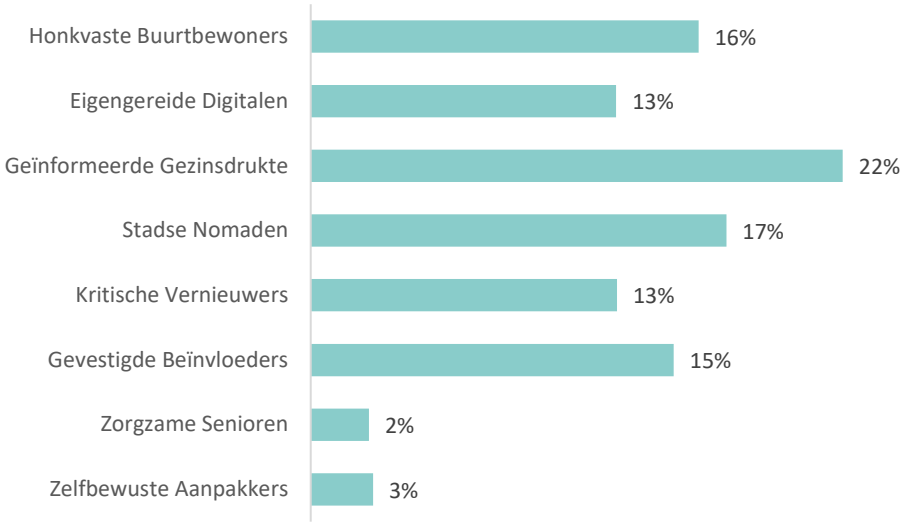
De invullers hebben, naast de inhoudelijke vragen, ook twee vragen beantwoord over geboortejaar en postcode. Deze informatie is in de analysefase gebruikt om de representativiteit van de resultaten te controleren en in de rapportage verschillen te kunnen duiden tussen betrokkenheidsprofielen.

Leeftijdsgroepen

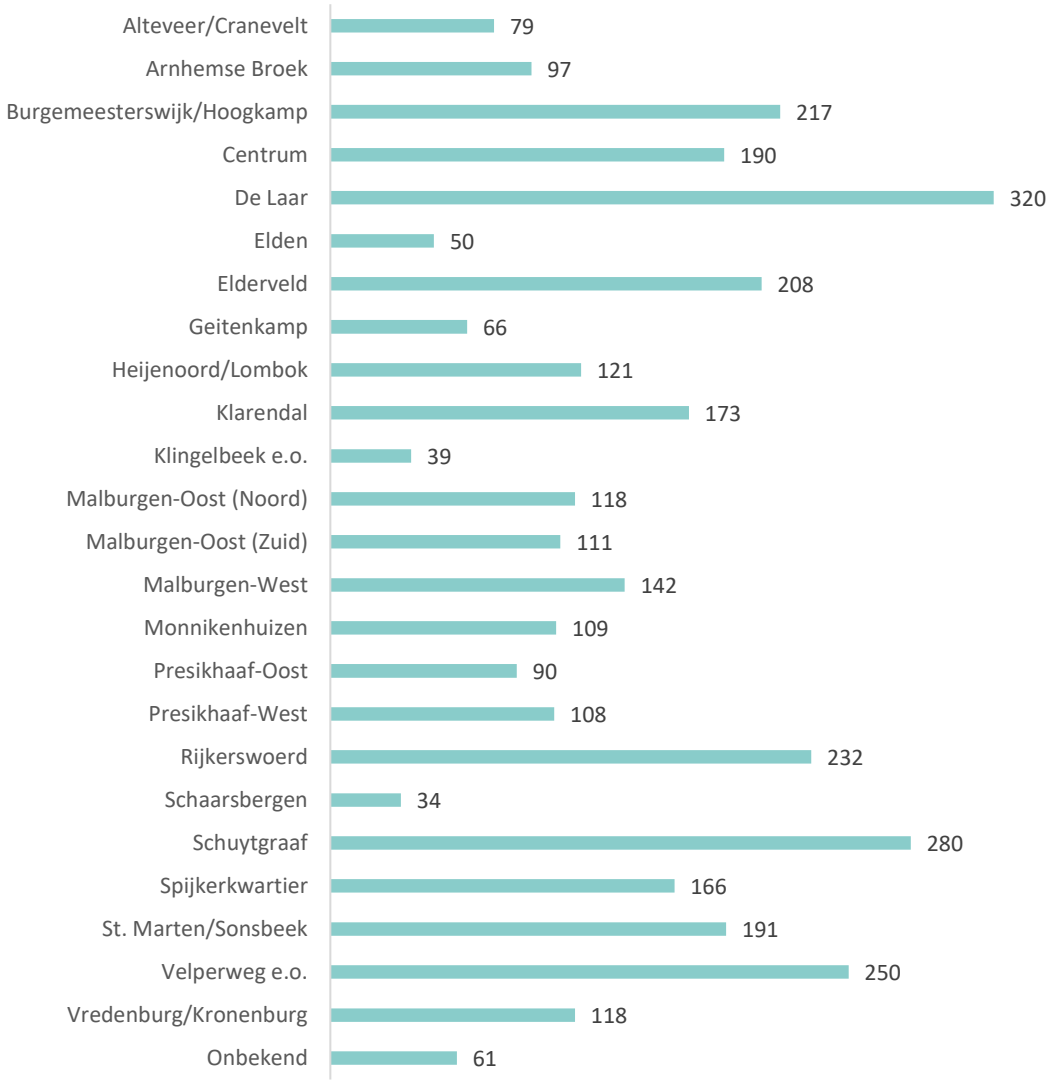

Wat is uw geboortejaar? (N=3.578) *Gecategoriseerd naar groepen*	%
16 t/m 24 jarigen	**5%**
25 t/m 34 jarigen	**18%**
35 t/m 44 jarigen	**19%**
45 t/m 54 jarigen	**21%**
55 t/m 64 jarigen	**19%**
65-plussers	**18%**

Betrokkenheidsprofielen

Respons per betrokkenheidsprofiel (N=3.578)	**%**
Honkvaste Buurtbewoners	**16%**
Eigengereide Digitalen	**13%**
Geïnformeerde Gezinsdrukte	**22%**
Stadse Nomaden	**17%**
Kritische Vernieuwers	**13%**
Gevestigde Beïnvloeders	**15%**
Zorgzame Senioren	**2%**
Zelfbewuste Aanpakkers	**3%**

Wijken

Respons per wijk (N = 3.570)	Aantal
Alteveer/Cranevelt	79
Arnhemse Broek	97
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	217
Centrum	190
De Laar	320
Elden	50

Elderveld	208
Geitenkamp	66
Heijenoord/Lombok	121
Klarendal	173
Klingelbeek e.o.	39
Malburgen-Oost (Noord)	118
Malburgen-Oost (Zuid)	111
Malburgen-West	142
Monnikenhuizen	109
Presikhaaf-Oost	90
Presikhaaf-West	108
Rijkerswoerd	232
Schaarsbergen	34
Schuytgraaf	280
Spijkerkwartier	166
St. Marten/Sonsbeek	191
Velperweg e.o.	250
Vredenburg/Kronenburg	118
Onbekend	61

nb. De wijken: Elden, Klingenbeek e.o. en Schaarsbergen zijn niet meegenomen in de verschillen-analyse op wijkniveau). Dit in verband met een te klein aantal invullers. Respondenten woonachtig in deze wijken zijn wel meegenomen in de totaalberekeningen.

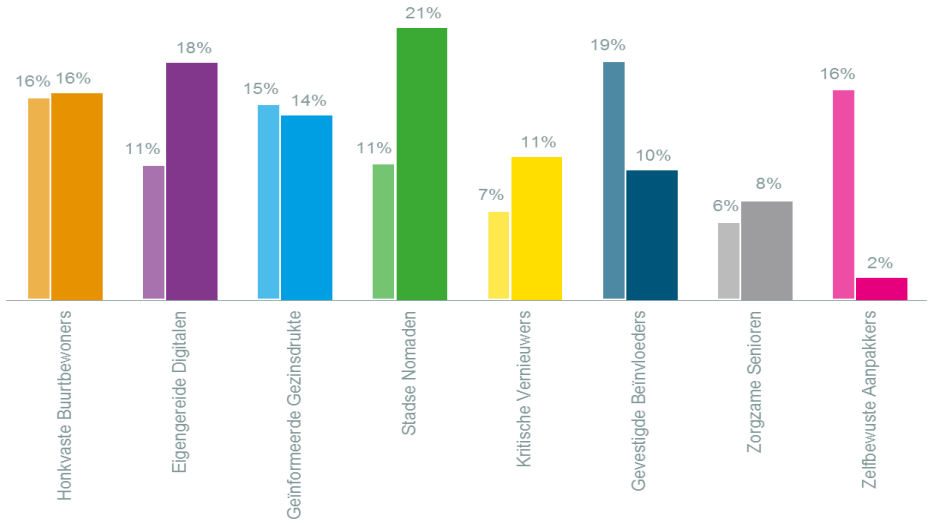
Respons en toegepaste weging

Dit onderzoek is uitgevoerd in het najaar van 2020. De online enquête kon worden ingevuld vanaf woensdag 16 september tot en met zondag 4 oktober 2020.

De vragenlijst is 3.708 keer ingevuld. Door middel van verschillende verificatiemethoden zijn dubbele invullers uit de resultaten gefilterd en zijn controles uitgevoerd om eventueel misbruik van de vragenlijst te achterhalen. Onderdelen van het verificatieproces waren een check op postcode, invultijd en IP-adres. Na een controle op dubbele invullers en de herkomst van de invuller zijn de antwoorden van 130 invullers uitgesloten van analyse. Dit betekent een netto respons van 3.578 invullers.

In de analysefase is aan iedere respondent een betrokkenheidsprofiel en CBS-wijk gekoppeld. Deze koppeling heeft plaatsgevonden op het niveau van positie-6 postcode (een postcode-6 gebied in Nederland heeft gemiddeld 16 huishoudens). Op deze manier konden verschillen inzichtelijk gemaakt worden tussen inwoners van Arnhem. Deze staan weergegeven in de bijlagen van dit rapport.

Op deze netto respons is vervolgens weging toegepast. Voor ieder betrokkenheidsprofiel is de %-respons binnen het totaal van 3.578 vergeleken met de feitelijke %-verdeling in Arnhem. Indien er sprake was van over- danwel ondervertegenwoordiging van een profiel is dit statistisch gecorrigeerd, met een minimum van 0,66 (bij oververtegenwoordiging) en een maximum van 3,11 keer (bij ondervertegenwoordiging). Onderstaande staafdiagram geeft de samenstelling qua betrokkenheidsprofielen weer in Arnhem (december 2018 - Betrokkenheidsanalyse Gemeente Arnhem).

Samenstelling betrokkenheidsprofielen Nederland (links) en gemeente Arnhem (rechts)

Onderzoeksmethode

Alle inwoners van de gemeente Arnhem zijn uitgenodigd om mee te doen aan het onderzoek. Het onderzoek was via een open link te vinden die is geplaatst op www.koerswijzerarnhem.nl. De vragenlijst is op verschillende manieren door de gemeente Arnhem onder de aandacht gebracht van inwoners.

Op de eindpagina van het onderzoek (zie hieronder een voorbeeld) kregen invullers te zien met welke van de drie scenario's hun mening het meest overeen kwam. Hiervoor zijn de volgende stappen doorlopen. Bij het opstellen van de vragenlijst zijn, in samenspraak met de gemeente, de drie scenario's gescoord op 18 stellingen: bij elke stelling stond één scenario uiterst links, één scenario uiterst rechts en één scenario in het midden.

In het onderzoek konden de invullers hun mening geven over deze 18 stellingen*. Om de overeenkomst met de scenario's te berekenen zijn de antwoorden van de respondenten op deze stellingen vergeleken met de score die aan de scenario's waren toegekend. Per stelling is de absolute afstand tussen de positie van de invuller en de drie scenario's berekend. De afstanden van een invuller ten opzichte van de elk scenario zijn bij elkaar opgeteld. Vervolgens is de afstand van de respondent ten opzichte van een scenario gedeeld door de maximale afstand ten opzichte van dit scenario**. Het scenario waarbij voor een invuller de relatieve afstand het kleinst was, kwam als voorkeursscenario uit de bus. De stellingen waarbij een respondent "weet ik niet" heeft ingevuld zijn niet meegenomen in de berekening.

** Alle stellingen hadden een zeven-punt-schaal waarbij op de uitersten van deze schaal de antwoordopties zichtbaar waren.*

*** Niet alle scenario's stonden even vaak op de middenpositie, waardoor de maximale afstand per scenario verschilde.*

Uw antwoorden op de stellingen komen het meest overeen met het scenario: ***Arnhem Compacte Stad - 55%***

Met de andere twee scenario's is uw overeenkomst minder groot: Arnhem Netwerk Stad (36%) en Arnhem Stad van Boulevards (42%).

Hieronder vindt u een korte beschrijving van het scenario Arnhem Compacte Stad.

De intercity uit Berlijn dendert over de Westervoortse brug. Erkan schrikt wakker en ziet vier windmolens traag draaien. Op het moment dat de trein vaart mindert bij Arnhem Centraal, beseft hij dat de stad er heel anders uitziet dan in zijn studententijd. Er is veel hoogbouw bijgekomen en op straat is het druk met voetgangers, fietsers en bussen. De auto's zijn niet langer in de meerderheid, maar lijken zich bijna verontschuldigend te bewegen tussen de fietsers en voetgangers. De stationshal doet nog altijd verrassend modern aan. Op de 20e verdieping van Hotel Haarhuis is een advertentie geprojecteerd voor de opening van de RijnIJssel Universiteit in Malburgen. Nu begrijpt hij wat zijn broer bedoelde toen die zei dat Arnhem op dit moment booming is. Dat 'Den Haag' vanaf 2050 niet langer grootschalig wil investeren in de lage delen van de Randstad, heeft ertoe geleid dat verschillende bedrijven zijn uitgeweken naar Oost- en Zuid-Nederland. Onlangs maakte ook de Bijenkorf bekend weer terug te komen naar Arnhem en wel met een vestiging in het hippe Coehoornkwartier.

Benieuwd naar de beschrijving van de andere scenario's? Kijk dan op www.arnhem.nl/koersdocument.

Deel de koerswijzer met vrienden en familie via:

Tweet

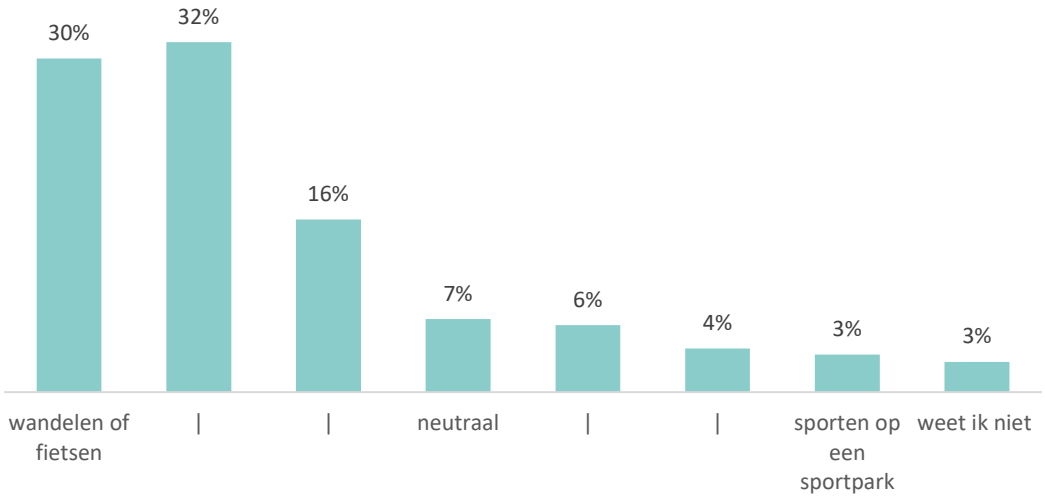
Share

Bijlagen

Bijlage 1: Stellingen

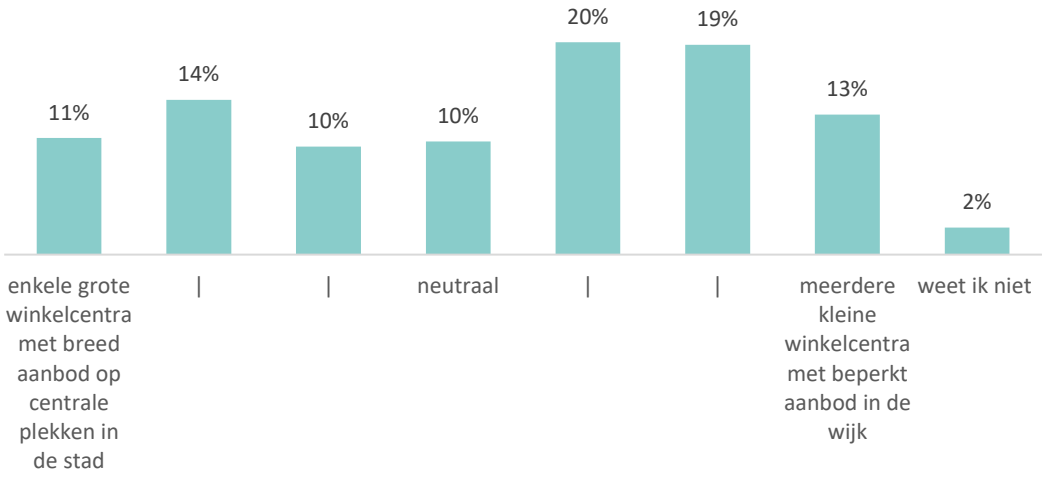
In deze bijlage zijn alle figuren en tabellen per stelling weergegeven.

Voor sporten en bewegen kies ik: (N=3.578)

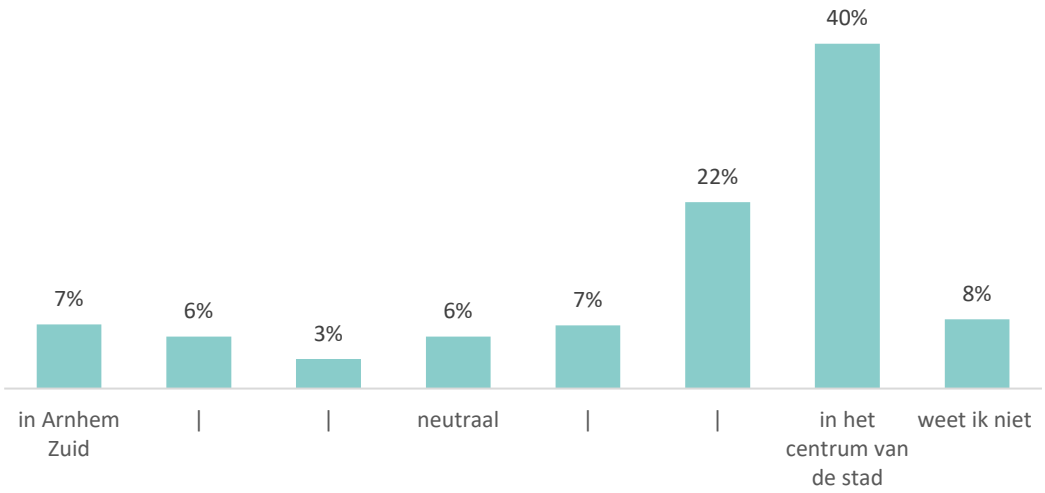

Voor sporten en bewegen kies ik: (N=3.578)	Scenario	%
wandelen of fietsen in de directe woonomgeving	Boulevards	30%
|		32%
|		16%
neutraal	Compacte stad	7%
|		6%
|		4%
sporten op een sportpark met meerdere sportfuncties	Netwerk	3%
weet ik niet		3%

Winkelcentra. Ik kies voor: (N = 3.578)

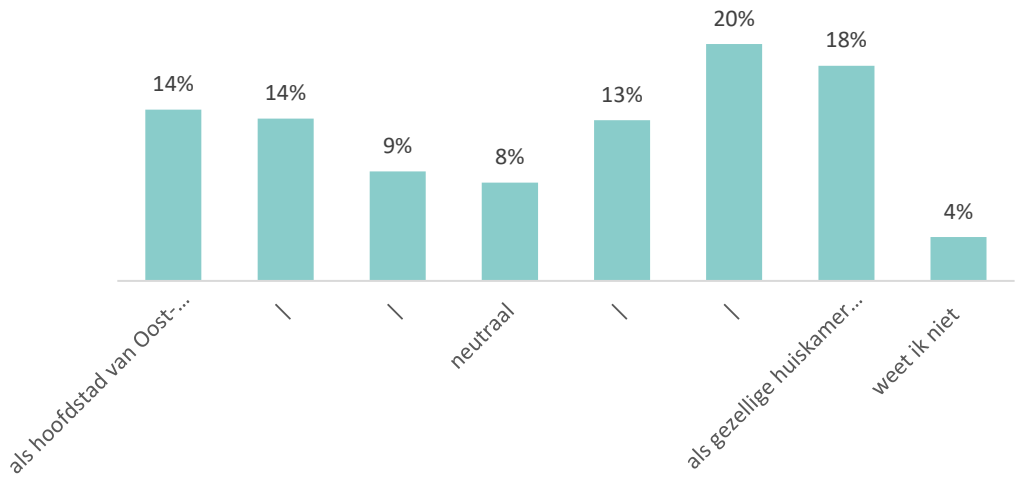

Winkelcentra. Ik kies voor: (N = 3.578)	Scenario	%
enkele grote winkelcentra met breed aanbod op centrale plekken in de stad	Compacte stad	11%
|		14%
|		10%
neutraal	Netwerk	10%
|		20%
|		19%
meerdere kleine winkelcentra met beperkt aanbod in de wijk	Boulevards	13%
weet ik niet		2%

Ik kies voor bioscoopbezoek: (N = 3.578)

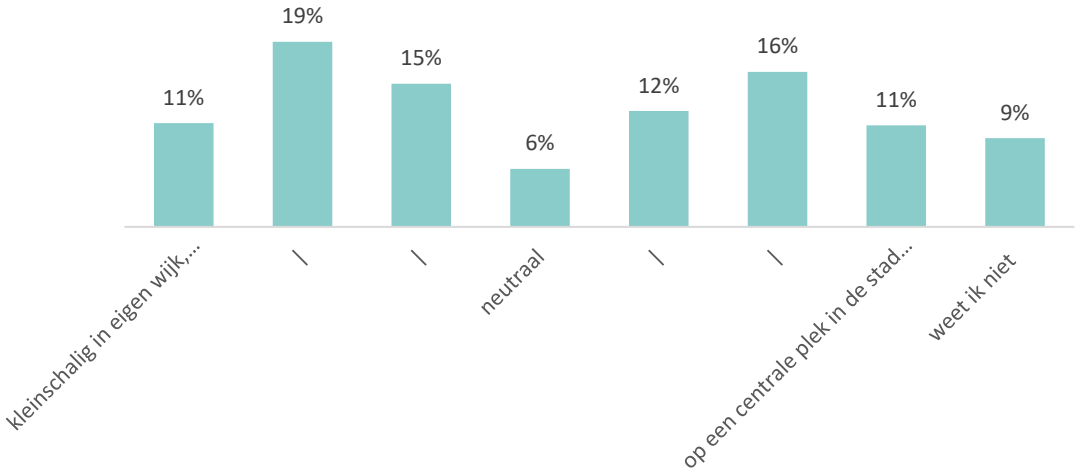
Ik kies voor bioscoopbezoek: (N = 3.578)	Scenario	%
in Arnhem Zuid	Boulevards	7%
|		6%
|		3%
neutraal	Netwerk	6%
|		7%
|		22%
in het centrum van de stad	Compacte stad	40%
weet ik niet		8%

Ik kies voor de toekomst van Arnhem: (N = 3.578)

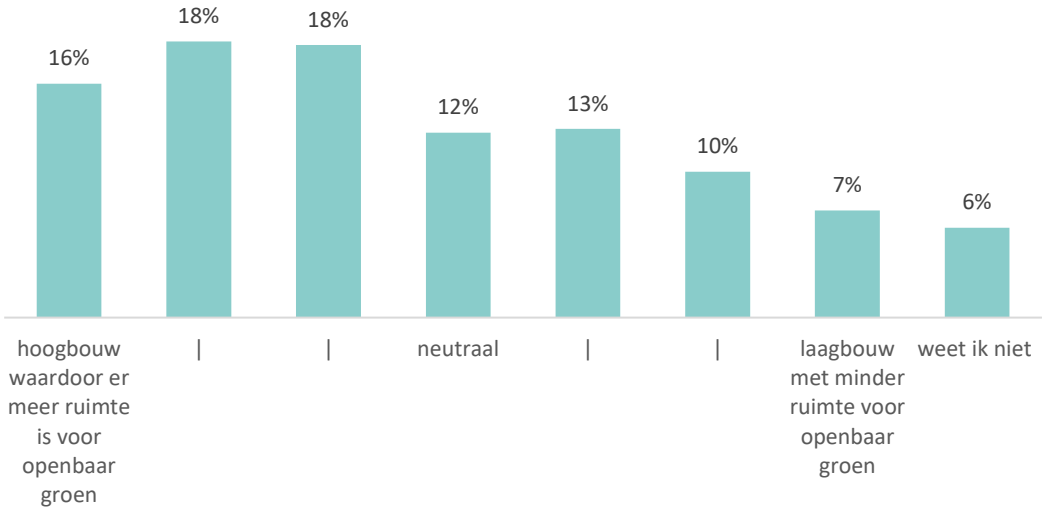

Ik kies voor de toekomst van Arnhem: (N = 3.578)	Scenario	%
als hoofdstad van Oost-Nederland	Compacte stad	14%
|		14%
|		9%
neutraal	Netwerk	8%
|		13%
|		20%
als gezellige huiskamer voor haar eigen inwoners	Boulevards	18%
weet ik niet		4%

Ik kies voor seniorenwoningen: (N = 3.578)

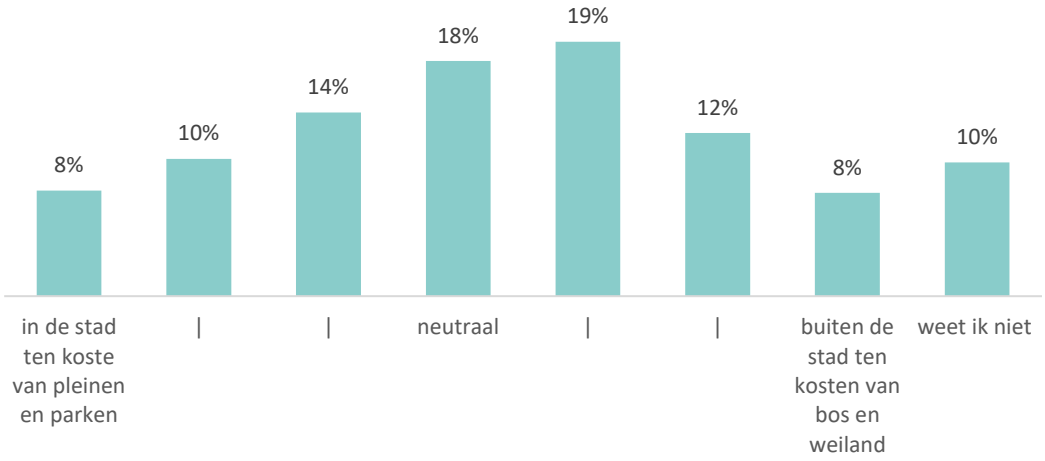

Ik kies voor seniorenwoningen: (N = 3.578)	Scenario	%
kleinschalig in eigen wijk, maar minder voorzieningen	Netwerk	11%
|		19%
|		15%
neutraal	Boulevards	6%
|		12%
|		16%
op een centrale plek in de stad met andere senioren en voorzieningen	Compacte stad	11%
weet ik niet		9%

Woningbouw. Ik kies voor: (N = 3.578)

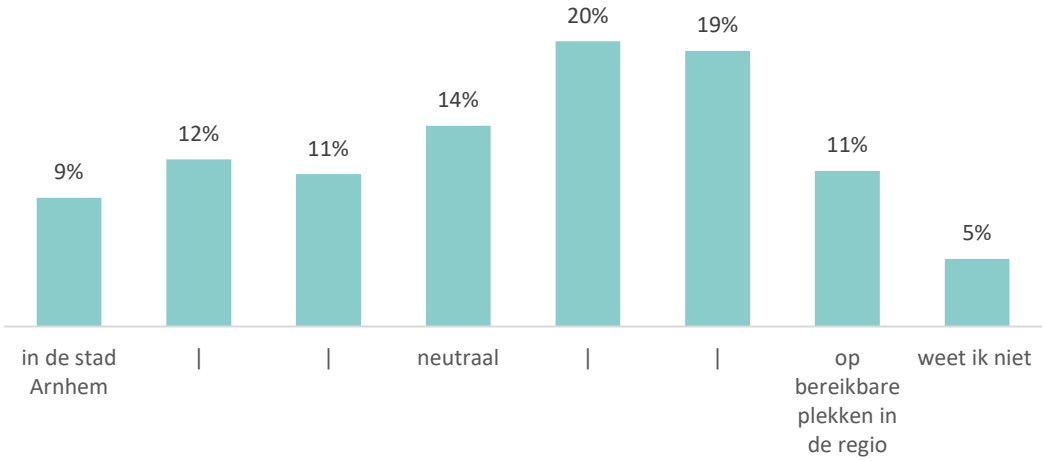
Woningbouw. Ik kies voor: (N = 3.578)	Scenario	%
hoogbouw waardoor er meer ruimte is voor openbaar groen	Compacte stad	16%
|		18%
|		18%
neutraal		12%
|	Netwerk	13%
|		10%
laagbouw met minder ruimte voor openbaar groen		7%
weet ik niet	Boulevards	6%

Ik kies voor nieuwbouw: (N = 3.583)

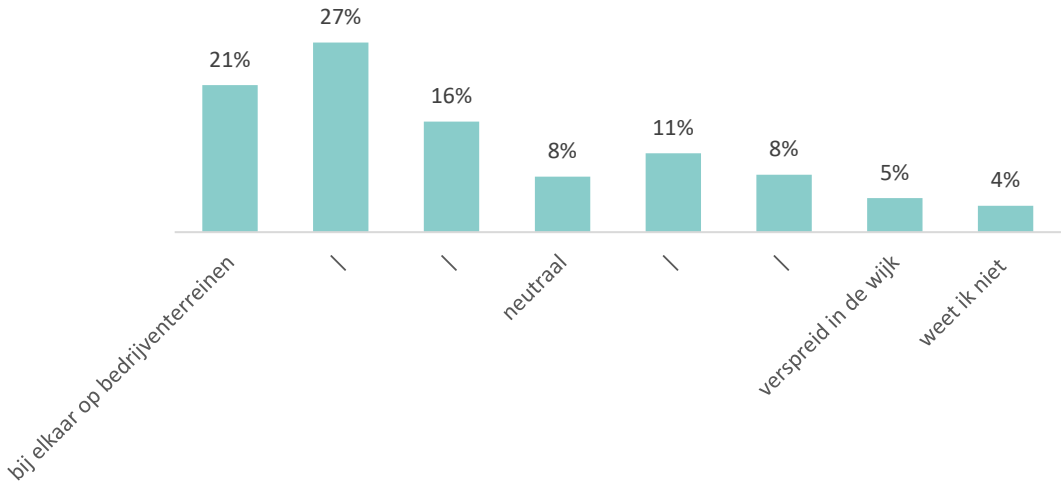

Ik kies voor nieuwbouw: (N = 3.578)	Scenario	%
in de stad ten koste van pleinen en parken	Boulevards	8%
|		10%
|		14%
neutraal	Compacte stad	18%
|		19%
|		12%
buiten de stad ten kosten van bos en weiland	Netwerk	8%
weet ik niet		10%

Banen voor Arnhemmers zie ik het liefst: (N = 3.578)

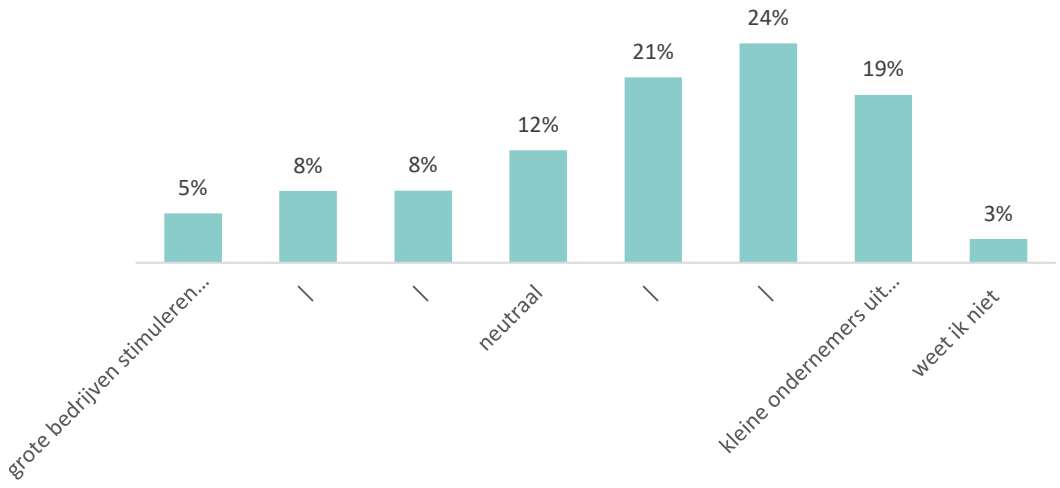

Banen voor Arnhemmers zie ik het liefst: (N = 3.578)	Scenario	%
in de stad Arnhem	Compacte stad	9%
|		12%
|		11%
neutraal	Boulevards	14%
|		20%
|		19%
op bereikbare plekken in de regio	Netwerk	11%
weet ik niet		5%

Ik kies voor de plek / locatie van bedrijven: (N = 3.578)

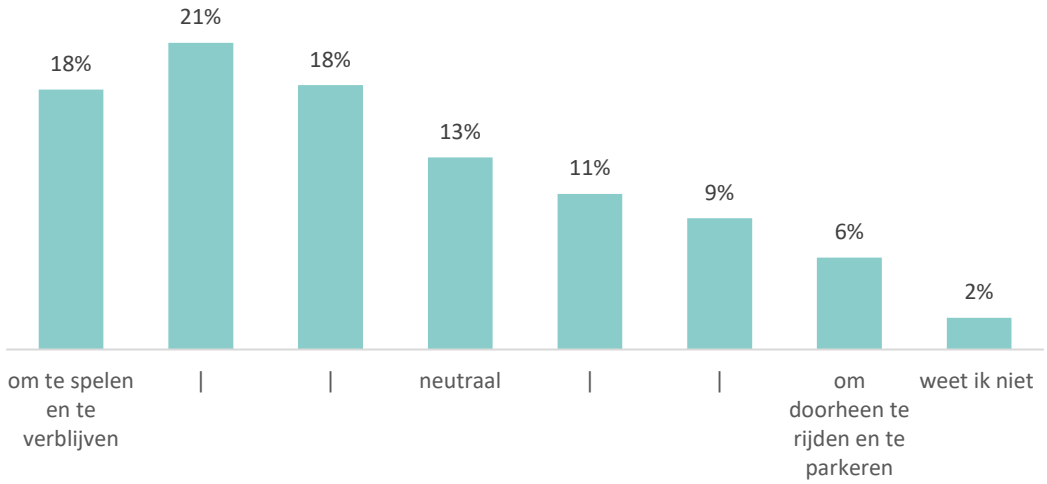
Ik kies voor de plek / locatie van bedrijven: (N = 3.578)	Scenario	%
bij elkaar op bedrijventerreinen	Compacte stad	21%
|		27%
|		16%
neutraal	Netwerk	8%
|		11%
|		8%
verspreid in de wijk	Boulevards	5%
weet ik niet		4%

Ik kies bij de vestiging van bedrijven ervoor om: (N = 3.578)

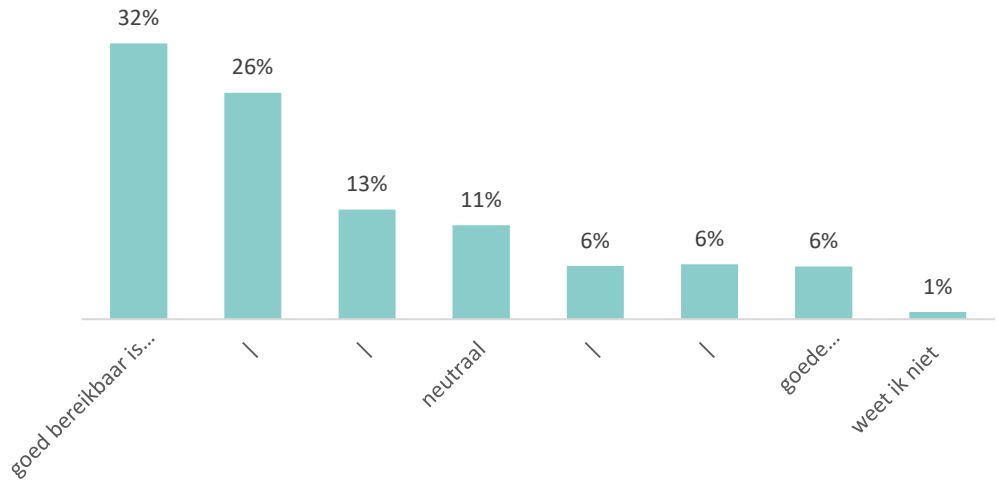

Ik kies bij de vestiging van bedrijven ervoor om: (N = 3.584)	Scenario	%
grote bedrijven stimuleren naar Arnhem te komen	Netwerk	5%
|		8%
|		8%
neutraal	Compacte stad	12%
|		21%
|		24%
kleine ondernemers uit Arnhem te ondersteunen	Boulevards	19%
weet ik niet		3%

De straat is er: (N = 3.578)

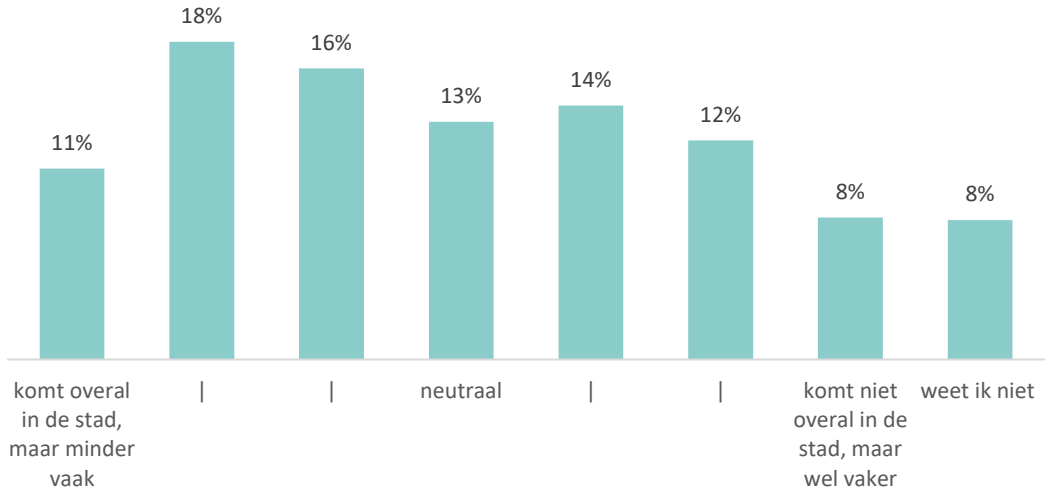

De straat is er: (N = 3.578)	Scenario	%
om te spelen en te verblijven	Compacte stad	18%
|		21%
|		18%
neutraal	Netwerk	13%
|		11%
|		9%
om doorheen te rijden en te parkeren	Boulevards	6%
weet ik niet		2%

Ik kies een binnenstad die: (N = 3.578)

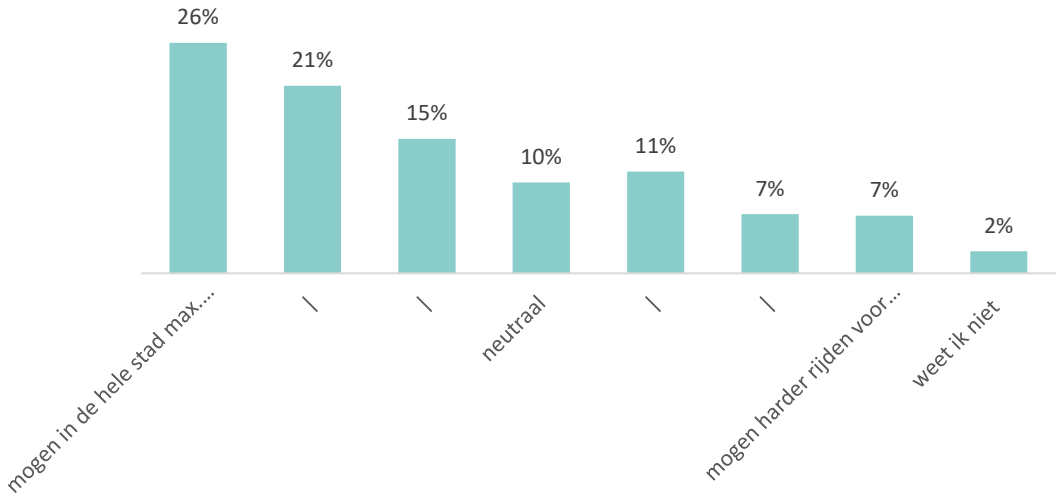
Ik kies een binnenstad die: (N = 3.578)	Scenario	%
goed bereikbaar is voor OV, fiets en voetganger	Boulevards	32%
|		26%
|		13%
neutraal	Compacte stad	11%
|		6%
|		6%
goede parkeervoorzieningen voor de auto heeft	Netwerk	6%
weet ik niet		1%

De bus: (N = 3.578)

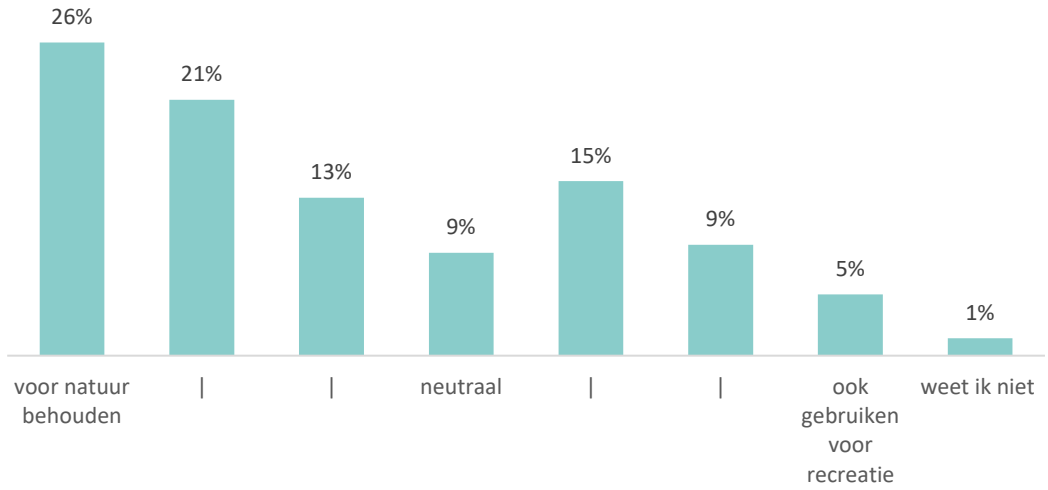

De bus: (N = 3.578)	Scenario	%
komt overal in de stad, maar minder vaak	Compacte stad	11%
|		18%
|		16%
neutraal	Netwerk	13%
|		14%
|		12%
komt niet overal in de stad, maar wel vaker	Boulevards	8%
weet ik niet		8%

Auto's: (N = 3.578)

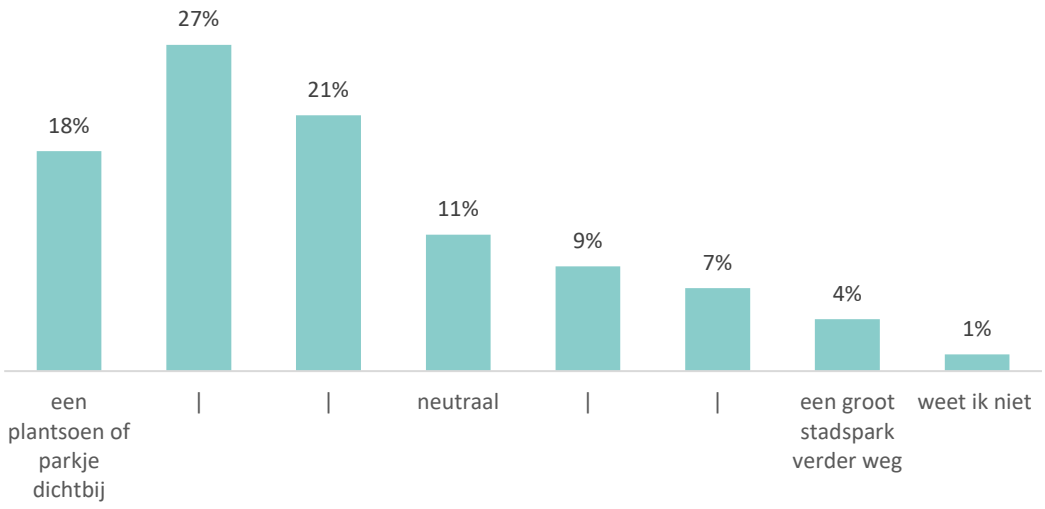

Auto's: (N = 3.578)	Scenario	%
mogen in de hele stad max. 30 km/h voor een veilige fietssituatie	Boulevards	26%
|		21%
|		15%
neutraal	Netwerk	10%
|		11%
|		7%
mogen harder rijden voor een betere bereikbaarheid	Compacte stad	7%
weet ik niet		2%

De Veluwe en het buitengebied ten noorden van de Schelmseweg: (N = 3.578)

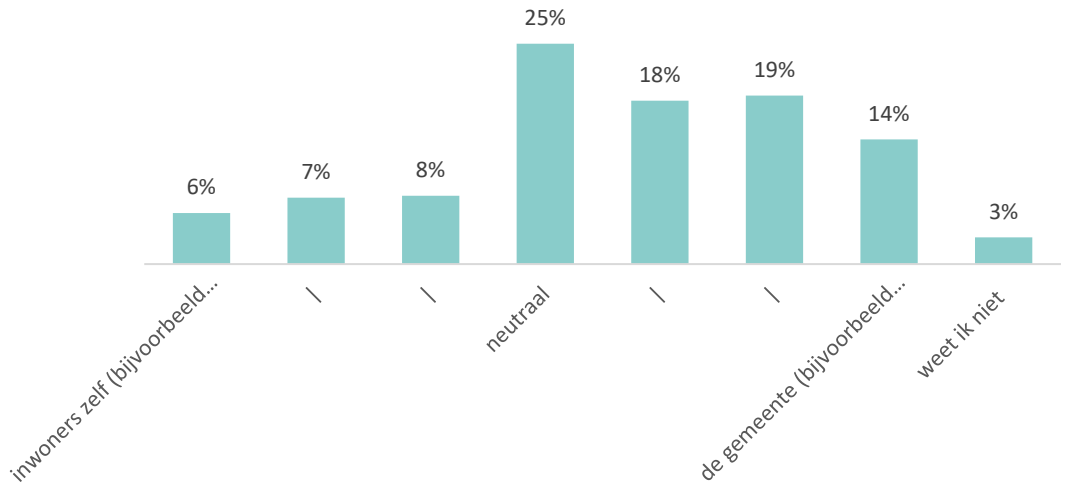
De Veluwe en het buitengebied ten noorden van de Schelmseweg: (N = 3.578)	Scenario	%
voor natuur behouden	Compacte stad	26%
|		21%
|		13%
neutraal	Netwerk	9%
|		15%
|		9%
ook gebruiken voor recreatie	Boulevards	5%
weet ik niet		1%

Bij groen kies ik voor: (N = 3.578)

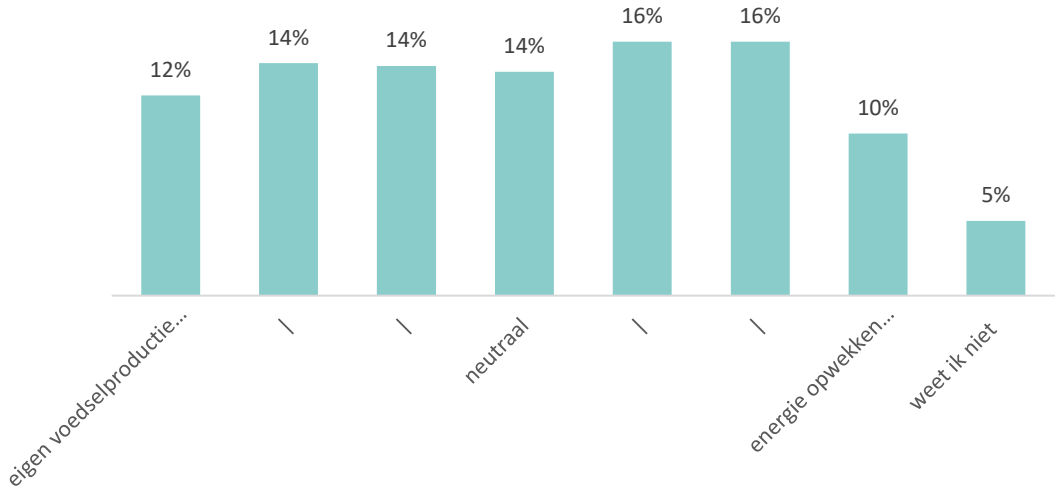

Bij groen kies ik voor: (N = 3.578)	Scenario	%
een plantsoen of parkje dichtbij	Compacte stad	18%
|		27%
|		21%
neutraal	Netwerk	11%
|		9%
|		7%
een groot stadspark verder weg	Boulevards	4%
weet ik niet		1%

Wie neemt het initiatief om klimaatverandering tegen te gaan? (N = 3.582)

Wie neemt het initiatief om klimaatverandering tegen te gaan? (N = 3.582)	Scenario	%
inwoners zelf (bijvoorbeeld door stenen uit de tuin te halen)	Compacte stad	6%
|		7%
|		8%
neutraal	Netwerk	25%
|		18%
|		19%
de gemeente (bijvoorbeeld door te zorgen voor wateropvang in de straat)	Boulevards	14%
weet ik niet		3%

Wat vindt u belangrijker? (N=3.578)

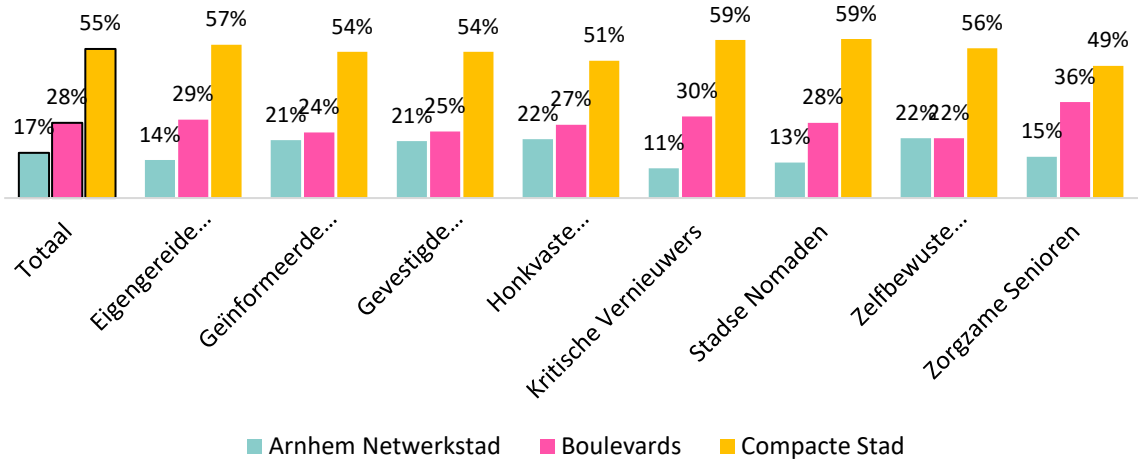

Wat vindt u belangrijker? (N = 3.578)	Scenario	%
eigen voedselproductie (stadslandbouw)	Netwerk	12%
|		14%
|		14%
neutraal	Boulevards	14%
|		16%
|		16%
energie opwekken (zonneparken)	Compacte stad	10%
weet ik niet		5%

Bijlage 2: Betrokkenheidsprofielen

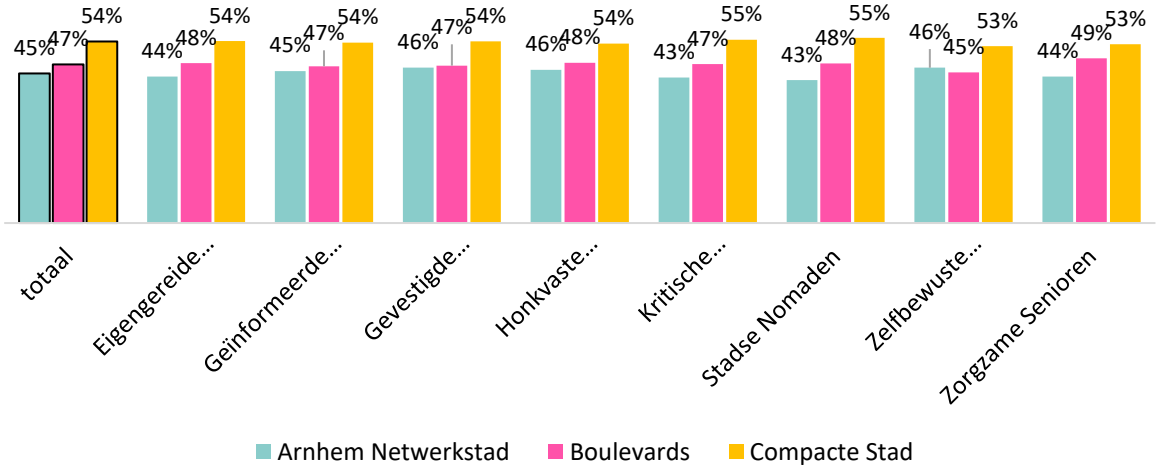
In deze bijlage staan de verschillen tussen de betrokkenheidsprofielen (wanneer statistisch significant) opgenomen.

Scenario's – uitkomsten op basis van de stellingen

Uitkomsten scenario's (N=3.578). ***Berekening van overeenkomst op de 18 stellingen***			
	Arnhem Netwerkstad	**Stad van Boulevards**	**Compacte Stad**
Totaal	**17%**	**28%**	**55%**
Eigengereide Digitalen	14%	29%	57%
Geïnformeerde Gezinsdrukte	21%	24%	54%
Gevestigde Beïnvloeders	21%	25%	54%
Honkvaste Buurtbewoners	22%	27%	51%
Kritische Vernieuwers	11%	30%	59%
Stadse Nomaden	13%	28%	59%
Zelfbewuste Aanpakkers	22%	22%	56%
Zorgzame Senioren	15%	36%	49%

Percentage overeenkomst per scenario

Percentage overeenkomst per scenario (N=3.578) ***Berekening van overeenkomst op de 18 stellingen***			
	Arnhem Netwerkstad	**Stad van Boulevards**	**Compacte Stad**
Totaal	**45%**	**47%**	**54%**
Eigengereide Digitalen	44%	48%	54%
Geïnformeerde Gezinsdrukte	45%	47%	54%
Gevestigde Beïnvloeders	46%	47%	54%
Honkvaste Buurtbewoners	46%	48%	54%
Kritische Vernieuwers	43%	47%	55%
Stadse Nomaden	43%	48%	55%
Zelfbewuste Aanpakkers	46%	45%	53%
Zorgzame Senioren	44%	49%	53%

Vervolg – geïnformeerd worden

De gemeente Arnhem wil inwoners betrekken bij de Omgevingsvisie. Hoe wilt u in het vervolg geïnformeerd worden? (N=3.578)									
	Eigengereide Digitalen	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Kritische Vernieuwers	Stadse Nomaden	Zelfbewuste Aanpakkers	Zorgzame Senioren	**Totaal**
Via een digitale nieuwsbrief	49%	58%	66%	53%	48%	54%	63%	48%	**54%**
Via sociale media	47%	49%	34%	45%	49%	46%	46%	43%	**45%**
Via bewonersbrieven	42%	39%	35%	42%	41%	45%	39%	44%	**41%**
Via www.arnhem.nl	30%	28%	33%	29%	34%	32%	24%	31%	**31%**
Via berichten in de Arnhemse Koerier	28%	25%	28%	32%	19%	25%	24%	34%	**27%**
Via informatiebijeenkomsten	19%	21%	27%	22%	24%	23%	30%	20%	**22%**
Via bijeenkomsten met teams leefomgeving in de wijk	18%	22%	26%	23%	25%	20%	19%	27%	**22%**
Weet ik niet / geen mening	2%	2%	1%	2%	4%	4%	2%	3%	**3%**
Anders, namelijk	4%	3%	3%	1%	4%	2%	3%	1%	**3%**
Ik wil niet geïnformeerd worden	3%	3%	1%	2%	1%	3%	0%	2%	**2%**

Vervolg – meepraten

Hoe wilt u het liefst meepraten over de Omgevingsvisie? (N=1.185)									
	Eigengereide Digitalen	Geïnformeer de	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewon	Kritische Vernieuwers	Stadse Nomaden	Zelfbewuste Aanpakkers	Zorgzame Senioren	**Totaal**
Via bijeenkomsten	66%	60%	66%	58%	75%	69%	71%	57%	**65%**
Online via een discussieforum	42%	38%	34%	37%	43%	37%	43%	40%	**39%**
Online tijdens een live webinar	29%	28%	27%	24%	32%	35%	29%	13%	**28%**
Door een e-mail te sturen	23%	23%	21%	26%	23%	26%	21%	27%	**24%**
Anders	3%	3%	5%	5%	10%	8%	4%	3%	**5%**
Ik wil niet meepraten	7%	6%	5%	5%	4%	4%	0%	6%	**5%**
Weet ik niet / geen mening	**7%**	**6%**	**6%**	**10%**	**5%**	**8%**	**8%**	**17%**	**8%**

Stellingen – voorzieningen

- **Gevestigde Beïnvloeders** zijn het meest uitgesproken in hun keuze voor 'meerdere kleine winkelcentra'.
- **Geinformeerde Gezinsdrukte** en **Zelfbewuste Aanpakkers** kiezen relatief vaak voor bioscoopbezoek ‘in Arnhem Zuid’, ten opzichte van de andere profielen.
- **Kritische Vernieuwers** zijn het meest uitgesproken in hun keuze voor ‘in het centrum van de stad’.
- Opvallend is dat de **Gevestigde Beïnvloeders** als enige groep Arnhem liever zien als 'hoofdstad van Oost-Nederland' in plaats van 'huiskamer voor haar eigen inwoners'.
- **Zorgzame Senioren** zijn relatief gezien het meest uitgesproken in de keuze voor 'huiskamer voor haar eigen inwoners.

Stellingen – woningbouw

- **Gevestigde Beïnvloeders** en **Zelfbewuste Aanpakkers** zijn het meest uitgesproken over de keuze 'kleinschalig in eigen wijk'.
- **Zorgzame Senioren** geven het vaakst aan een voorkeur te hebben voor 'een centrale plek in de stad'.
- **Stadse Nomaden** en **Zorgzame Senioren** kiezen relatief vaker voor hoogbouw

- **Stadse Nomaden** en **Eigengereide Digitalen** kiezen vaker voor in de stad ten koste van pleinen en parken

Stellingen – werkgelegenheid

- **Geïnformeerde Gezinsdrukte** is meer uitgesproken, daarvan geeft 59% aan dat ze banen het liefst in de regio zien.
- **Eigengereide Digitalen en Zorgzame Senioren** geven iets vaker aan dat ze bedrijven ook graag in de wijk zien.
- Zowel **Geïnformeerde Gezinsdrukte** als **Gevestigde Beïnvloeders** geven wat vaker aan dat ook grote bedrijven gestimuleerd mogen worden (25%).

Stellingen – mobiliteit, infrastructuur en verkeer

- De groep **Eigengereide Digitalen** die aangeeft dat de straat er is om doorheen te rijden en te parkeren is relatief groter dan de andere profielen (32%).
- **Kritische Vernieuwers** zijn nog meer uitgesproken over de keuze voor een bereikbare stad voor OV, fiets en voetganger. 80% van hen kiest voor deze optie.
- Voor **Geïnformeerde Gezinsdrukte** is 'betere bereikbaarheid' ook belangrijk, een derde van hen geeft aan dat auto's harder mogen rijden om dit te bewerkstelligen.
- Er zijn significante verschillen op de stelling over de bus.

Stellingen – natuur, groen en recreatie

- **Geïnformeerde Gezinsdrukte** en **Zorgzame Senioren** geven relatief gezien vaker aan dat ze de Veluwe en het buitengebied willen gebruiken voor recreatie (36% en 38% ten opzichte van 29% algemeen).
- Een kwart van de **Kritische Vernieuwers** en **Stadse Nomaden** heeft de voorkeur voor een groter stadspark wat verder weg.

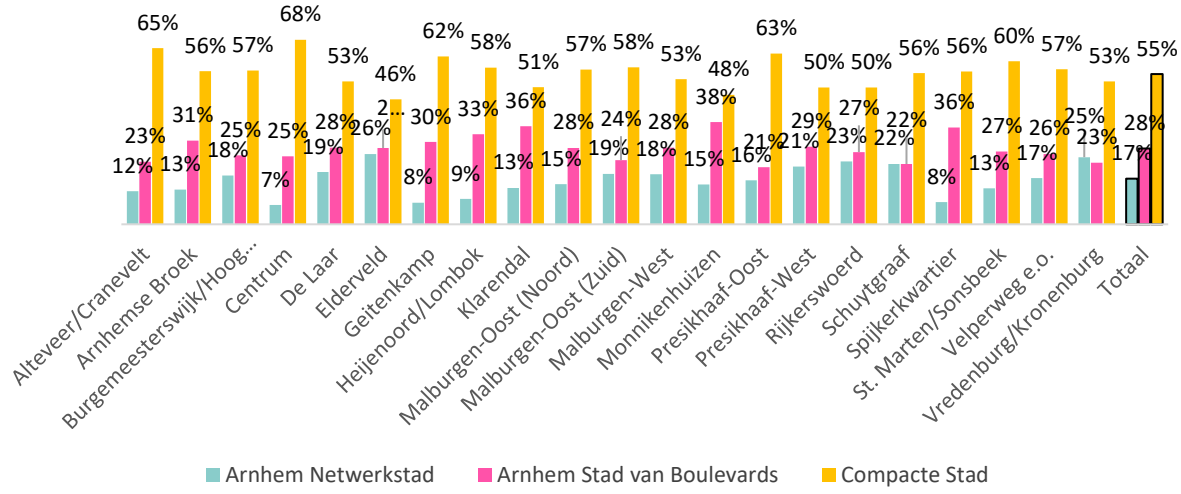
Stellingen – klimaat en energie

- Er is geen verschil tussen de betrokkenheidsprofielen op de vraag over klimaatverandering.
- **Kritische Vernieuwers** en **Geïnformeerde Gezinsdrukte** kiezen relatief vaker voor energie opwekken.
- **Zelfbewuste Aanpakkers** en **Zorgzame Senioren** kiezen relatief gezien vaak voor eigen voedselproductie.

Bijlage 3: Wijken

In deze bijlage staan de verschillen tussen de wijken opgenomen (wanneer statistisch significant).

Scenario's – uitkomsten op basis van de stellingen

Uitkomsten scenario's (N=3.578). ***Berekening van overeenkomst op de 18 stellingen***			
	Arnhem Netwerkstad	**Stad van Boulevards**	**Compacte Stad**
Totaal	**17%**	**28%**	**55%**
Alteveer/Cranevelt	12%	23%	65%
Arnhemse Broek	13%	31%	56%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	18%	25%	57%
Centrum	7%	25%	68%
De Laar	19%	28%	53%
Elderveld	26%	28%	46%
Geitenkamp	8%	30%	62%
Heijenoord/Lombok	9%	33%	58%

Klarendal	13%	36%	51%
Malburgen-Oost (Noord)	15%	28%	57%
Malburgen-Oost (Zuid)	19%	24%	58%
Malburgen-West	18%	28%	53%
Monnikenhuizen	15%	38%	48%
Presikhaaf-Oost	16%	21%	63%
Presikhaaf-West	21%	29%	50%
Rijkerswoerd	23%	27%	50%
Schuytgraaf	22%	22%	56%
Spijkerkwartier	8%	36%	56%
St. Marten/Sonsbeek	13%	27%	60%
Velperweg e.o.	17%	26%	57%
Vredenburg/Kronenburg	25%	23%	53%

nb. De wijken: Elden, Klingenbeek e.o. en Schaarsbergen zijn niet meegenomen in de verschillen-analyse op wijkniveau). Dit in verband met een te klein aantal invullers. Respondenten woonachtig in deze wijken zijn wel meegenomen in de totaalberekeningen.

Stellingen

nb. De wijken Elden, Klingenbeek e.o. en Schaarsbergen zijn niet opgenomen in de verschillen-analyse op wijkniveau (en dus ook niet in de tabellen in deze bijlage). Dit in verband met een te klein aantal invullers uit die wijken. Respondenten woonachtig in deze wijken zijn wel meegenomen in de totaalberekeningen in het hoofdrapport.

Voor sporten en bewegen kies ik:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
wandelen of fietsen	82%	83%	82%	85%	76%	79%	71%	81%	79%	86%	78%	75%	80%	75%	82%	78%	72%	83%	80%	82%	81%	**79%**
neutraal	8%	5%	9%	6%	4%	7%	9%	7%	7%	5%	7%	6%	6%	5%	4%	9%	10%	6%	7%	6%	6%	**7%**
sporten op een sportpark	9%	11%	9%	9%	20%	14%	20%	12%	15%	9%	15%	19%	14%	20%	14%	13%	17%	11%	13%	12%	13%	**14%**

Winkelcentra. Ik kies voor:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
enkele grote winkelcentra met breed aanbod op centrale plekken in de stad	29%	35%	28%	41%	35%	29%	34%	24%	28%	46%	40%	54%	36%	47%	50%	38%	32%	31%	30%	34%	44%	**36%**
neutraal	11%	7%	11%	9%	11%	16%	11%	15%	7%	12%	17%	8%	7%	20%	4%	11%	12%	6%	10%	10%	12%	**11%**
meerdere kleine winkelcentra met beperkt aanbod in de wijk	60%	58%	61%	50%	54%	55%	54%	61%	65%	42%	43%	38%	57%	33%	46%	51%	56%	63%	60%	56%	44%	**53%**

Ik kies voor bioscoopbezoek:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
in Arnhem Zuid	3%	6%	4%	6%	42%	36%	8%	3%	1%	25%	28%	33%	0%	7%	9%	41%	38%	5%	2%	5%	40%	**18%**
neutraal	5%	1%	5%	5%	8%	9%	1%	2%	6%	10%	8%	8%	9%	2%	6%	14%	8%	8%	2%	2%	12%	**7%**
in het centrum van de stad	92%	93%	92%	89%	51%	55%	91%	95%	93%	65%	64%	59%	91%	91%	85%	46%	54%	87%	96%	93%	48%	**75%**

Ik kies voor de toekomst van Arnhem:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
als hoofdstad van Oost-Nederland	49%	39%	48%	48%	37%	33%	25%	38%	33%	39%	39%	33%	29%	41%	37%	38%	38%	44%	37%	39%	41%	**38%**
neutraal	7%	8%	13%	6%	5%	8%	9%	9%	8%	9%	7%	9%	9%	7%	4%	13%	11%	7%	16%	5%	9%	**8%**
als gezellige huiskamer voor haar eigen inwoners	45%	53%	39%	46%	59%	58%	67%	53%	59%	52%	54%	58%	63%	52%	59%	49%	51%	49%	47%	57%	50%	**53%**

Ik kies voor seniorenwoningen:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
kleinschalig in eigen wijk, maar minder voorzieningen	63%	51%	64%	40%	41%	51%	46%	50%	55%	40%	39%	50%	49%	43%	46%	49%	45%	58%	54%	62%	52%	**50%**
neutraal	11%	11%	7%	2%	6%	6%	6%	10%	10%	11%	6%	5%	6%	11%	5%	4%	9%	6%	6%	4%	7%	**7%**
op een centrale plek in de stad met andere senioren en voorzieningen	27%	38%	29%	58%	53%	42%	48%	40%	35%	50%	55%	45%	44%	47%	49%	46%	46%	36%	40%	34%	41%	**43%**

Woningbouw. Ik kies voor:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
hoogbouw waardoor er meer ruimte is voor openbaar groen	60%	58%	47%	75%	48%	48%	63%	52%	52%	60%	63%	71%	48%	61%	43%	46%	45%	69%	57%	58%	60%	**56%**
neutraal	13%	17%	17%	8%	12%	15%	6%	16%	17%	10%	9%	9%	27%	15%	13%	14%	17%	8%	10%	13%	13%	**13%**
laagbouw met minder ruimte voor openbaar groen	28%	25%	36%	16%	40%	37%	31%	32%	31%	30%	28%	20%	25%	24%	45%	40%	38%	23%	32%	28%	26%	**31%**

Ik kies voor nieuwbouw:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
in de stad ten koste van pleinen en parken	21%	42%	34%	36%	39%	35%	51%	36%	33%	36%	46%	37%	31%	40%	37%	35%	38%	35%	32%	29%	34%	**36%**
neutraal	25%	18%	20%	17%	17%	19%	25%	18%	22%	27%	17%	17%	35%	25%	16%	18%	19%	17%	24%	19%	21%	**20%**
buiten de stad ten kosten van bos en weiland	54%	39%	46%	47%	44%	46%	24%	45%	45%	37%	37%	45%	33%	35%	47%	47%	43%	48%	44%	52%	45%	**44%**

Banen voor Arnhemmers zie ik het liefst:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
in de stad Arnhem	44%	44%	33%	38%	25%	35%	35%	29%	38%	35%	27%	32%	25%	30%	29%	22%	23%	48%	40%	36%	33%	**33%**
neutraal	14%	16%	16%	15%	12%	10%	14%	18%	20%	17%	13%	9%	29%	12%	16%	14%	11%	14%	17%	12%	17%	**15%**
op bereikbare plekken in de regio	42%	40%	51%	48%	63%	55%	51%	53%	42%	49%	60%	59%	46%	58%	55%	64%	67%	39%	43%	52%	50%	**53%**

Ik kies voor de plek / locatie van bedrijven:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
bij elkaar op bedrijventerreinen	66%	67%	66%	63%	74%	75%	57%	61%	56%	67%	74%	69%	58%	71%	67%	73%	70%	54%	53%	68%	74%	**66%**
neutraal	6%	4%	9%	10%	6%	8%	7%	8%	14%	6%	6%	5%	12%	9%	9%	9%	9%	10%	10%	9%	5%	**8%**
verspreid in de wijk	28%	28%	25%	27%	20%	18%	36%	31%	31%	27%	20%	26%	30%	21%	24%	18%	21%	36%	37%	23%	21%	**25%**

Ik kies bij de vestiging van bedrijven ervoor om:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
grote bedrijven stimuleren naar Arnhem te komen	24%	22%	24%	20%	25%	21%	7%	17%	15%	22%	27%	19%	24%	17%	20%	28%	32%	21%	17%	21%	25%	**22%**
neutraal	11%	10%	16%	11%	11%	12%	16%	15%	11%	13%	8%	9%	13%	17%	18%	9%	16%	11%	16%	12%	12%	**13%**
kleine ondernemers uit Arnhem te ondersteunen	65%	69%	59%	69%	64%	67%	76%	68%	75%	66%	65%	72%	63%	65%	62%	63%	52%	68%	66%	67%	62%	**65%**

De straat is er:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
om te spelen en te verblijven	61%	62%	60%	66%	56%	61%	55%	61%	63%	53%	53%	63%	58%	48%	50%	45%	58%	72%	69%	67%	57%	**59%**
neutraal	15%	15%	19%	9%	15%	14%	14%	18%	14%	19%	16%	6%	19%	14%	8%	14%	14%	10%	11%	10%	13%	**14%**
om doorheen te rijden en te parkeren	24%	23%	21%	25%	28%	25%	31%	21%	24%	28%	31%	31%	22%	38%	42%	41%	28%	18%	20%	23%	30%	**27%**

Ik kies een binnenstad die:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
goed bereikbaar is voor OV, fiets en voetganger	81%	69%	77%	75%	58%	61%	66%	86%	78%	74%	71%	73%	73%	69%	65%	57%	61%	84%	77%	84%	64%	**71%**
neutraal	8%	16%	13%	4%	18%	11%	11%	6%	12%	13%	13%	11%	15%	10%	8%	15%	12%	6%	9%	7%	6%	**11%**
goede parkeervoorzieningen voor de auto heeft	11%	15%	10%	21%	24%	27%	24%	8%	10%	13%	17%	16%	12%	21%	27%	28%	27%	10%	14%	10%	30%	**18%**

De bus:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
komt overal in de stad, maar minder vaak	59%	44%	48%	49%	51%	43%	48%	55%	44%	48%	51%	48%	45%	40%	55%	56%	44%	56%	47%	49%	40%	**48%**
neutraal	7%	22%	12%	11%	14%	19%	16%	13%	21%	15%	10%	13%	20%	16%	10%	13%	16%	9%	12%	15%	18%	**14%**
komt niet overal in de stad, maar wel vaker	34%	33%	39%	40%	36%	38%	35%	32%	35%	38%	39%	39%	35%	43%	35%	31%	41%	34%	42%	36%	42%	**37%**

Auto's:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
mogen in de hele stad max. 30 km/h voor een veilige fietssituatie	73%	75%	74%	73%	57%	54%	58%	71%	69%	62%	59%	66%	64%	61%	57%	56%	53%	74%	75%	72%	57%	**64%**
neutraal	11%	3%	11%	5%	13%	15%	13%	9%	7%	9%	11%	10%	15%	12%	7%	13%	15%	10%	10%	10%	8%	**11%**
mogen harder rijden voor een betere bereikbaarheid	16%	22%	16%	21%	30%	31%	29%	21%	25%	30%	30%	24%	21%	27%	36%	31%	33%	16%	15%	18%	35%	**25%**

De Veluwe en het buitengebied ten noorden van de Schelmseweg:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
voor natuur behouden	74%	66%	59%	64%	61%	57%	70%	73%	67%	59%	58%	64%	66%	69%	51%	56%	55%	58%	66%	65%	58%	**62%**
neutraal	4%	8%	11%	5%	10%	15%	6%	6%	9%	10%	11%	8%	6%	5%	7%	11%	9%	12%	11%	6%	6%	**9%**
ook gebruiken voor recreatie	22%	26%	30%	31%	29%	28%	24%	21%	23%	32%	32%	28%	28%	27%	42%	33%	36%	30%	24%	29%	36%	**29%**

Bij groen kies ik voor:

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
een plantsoen of parkje dichtbij	63%	66%	60%	68%	73%	78%	72%	66%	57%	75%	74%	65%	61%	62%	74%	66%	77%	66%	57%	70%	69%	**68%**
neutraal	24%	14%	14%	8%	10%	8%	8%	16%	15%	10%	11%	14%	20%	12%	4%	12%	9%	8%	16%	12%	11%	**12%**
een groot stadspark verder weg	13%	20%	25%	24%	17%	14%	20%	18%	29%	15%	15%	21%	19%	26%	22%	22%	15%	26%	27%	18%	20%	**20%**

Wie neemt het initiatief om klimaatverandering tegen te gaan?

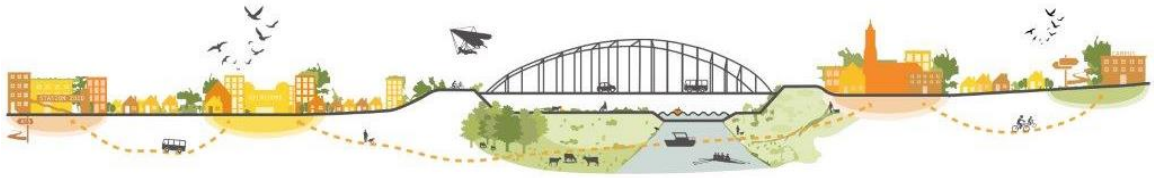
	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
inwoners zelf (bijvoorbeeld door stenen uit de tuin te halen)	25%	16%	14%	21%	27%	20%	26%	19%	21%	20%	32%	27%	16%	26%	20%	21%	24%	14%	19%	22%	24%	**22%**
neutraal	25%	27%	37%	21%	22%	25%	29%	30%	23%	20%	27%	18%	38%	21%	22%	29%	26%	23%	33%	27%	18%	**26%**
de gemeente (bijvoorbeeld door te zorgen voor wateropvang in de straat)	51%	57%	49%	58%	52%	55%	45%	50%	56%	59%	41%	56%	46%	53%	58%	50%	50%	63%	48%	51%	58%	**53%**

Wat vindt u belangrijker?

	Alteveer/Cranevelt	Arnhemse Broek	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Centrum	De Laar	Elderveld	Geitenkamp	Heijenoord/Lombok	Klarendal	Malburgen-Oost (Noord)	Malburgen-Oost (Zuid)	Malburgen-West	Monnikenhuizen	Presikhaaf-Oost	Presikhaaf-West	Rijkerswoerd	Schuytgraaf	Spijkerkwartier	St. Marten/Sonsbeek	Velperweg e.o.	Vredenburg/Kronenburg	**Totaal**
eigen voedselproductie (stadslandbouw)	36%	37%	36%	40%	45%	48%	38%	46%	39%	41%	53%	42%	49%	40%	51%	42%	43%	38%	35%	48%	40%	**42%**
neutraal	16%	14%	18%	9%	15%	19%	26%	17%	17%	11%	15%	18%	16%	14%	10%	15%	14%	12%	16%	12%	9%	**14%**
energie opwekken (zonneparken)	49%	49%	46%	51%	40%	33%	36%	38%	45%	48%	32%	40%	35%	46%	39%	43%	44%	50%	49%	41%	51%	**43%**

Bijlage 4: Totaalbeelden

Arnhem Netwerkstad

De stad groeit vooral rondom bestaande en nieuwe knooppunten in de stad. Knooppunten zijn stations, winkelcentra of andere goed bereikbare plekken waar veel mensen samen komen. Bij de grote knooppunten komt een mix van voorzieningen, woningen en bedrijven. Schone en veilige routes verbinden de knooppunten. De schone bus rijdt elke 5 tot 10 minuten tussen de centra. Elke wijk grenst aan een knooppunt en aan het groen.

Compacte Stad

De stad groeit vooral in het hart van de stad. We vergroten het centrum over de Rijn. Zo verbinden we Arnhem-Noord met Arnhem-Zuid. In het centrum komt een mix van woningen en bedrijven. De Rijn stroomt dwars door het hart en wordt een verbindend rivierpark tussen noord en zuid. Het centrum is autoluw. De bruggen in het hart vormen een ring met snelle openbaar vervoer verbindingen. De wijken omringen het hart en bieden rust en ruimte.

Stad van Boulevards

De stad groeit vooral langs de belangrijke invalswegen zoals de Velperweg, Amsterdamseweg en de Burgemeester Matsersingel. Deze invalswegen bouwen we om naar boulevards met een mix van woningen en bedrijven. De boulevards worden groen ingericht en zijn goed bereikbaar voor alle vormen van vervoer. De wegen vormen niet langer de grens tussen stadsdelen maar verbinden de omliggende buurten. De boulevard als bruisende ontmoetingsplek.

Citisens.nl

Organisaties zoeken nieuwe vormen om het publiek directer te bevragen, te verbinden. Merk jij dat ook?

Dat is wat Citisens biedt.

Wij organiseren betrokkenheid. Met een veelzijdig team staan we voor je klaar: ervaren onderzoekers, data-analisten en campagnespecialisten.

Wat vinden inwoners van de plek voor voorzieningen in de toekomst?

Van 25 januari - 8 februari 2021 konden inwoners zich uitspreken op meedenken.arnhem.nl over het thema 'plek voor voorzieningen'. Eén van de thema's die bepalend zijn voor de inrichting van de ruimte van Arnhem in 2040. De resultaten van deze online meedenksessie staan op deze pagina en worden als advies meegenomen bij het opstellen van de Omgevingsvisie Arnhem 2040.

De pagina met stellingen over 'plek voor voorzieningen' is 2.106 keer bekeken in 1.151 bezoeken. Van de bezoekers heeft 17,5% doorgeklikt naar de inlog om te kunnen reageren en 14% klikt naar de pagina om een account aan te maken. Gemiddeld 177 bezoekers klikten per stelling op 'eens' of 'oneens'. Over alle stellingen zijn 167 uitgebreide reacties gegeven die als input hebben gediend voor deze resultaten.

Algemene conclusie

Over het algemeen zijn de meeste respondenten voor het creëren van meer en ook verschillende voorzieningen in de wijken vanwege de sociale en milieuvoordelen. Tegelijkertijd is ook duidelijk dat niet alle voorzieningen noodzakelijk of wenselijk zijn in alle buurten. Voorzieningen worden door de meeste respondenten niet als bron van overlast ervaren. Inwonmers vinden het handig om in de wijk boodschappen te kunnen doen. Wat betreft het combineren van verschillende voorzieningen, vond de meerderheid van de respondenten dat dit niet absoluut noodzakelijk is. Voorzieningen in buurten verspreiden op loopafstand kan het verkeer helpen en voor wat vertier zorgen.

De meeste respondenten vinden dat er niet meer woningen moeten komen om de voorzieningen in de wijk te behouden , maar andersom. Voor hen staat het hebben van ruimte en groen nog steeds voorop. Ook al zijn er meer woningen nodig en moet er ondersteuning komen voor de lokale voorzieningen, dit mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van de buurt. De meeste respondenten vinden het belangrijk dat hun kinderen in de eigen buurt naar school gaan, vanwege de sociale contacten en de ontwikkeling van de kinderen. Voor sport was dit meestal niet het geval. Respondenten geven aan activiteiten te kiezen die beter bij hun kinderen passen, ook als voorzieningen verder weg zijn gelegen.

De meeste respondenten vinden het ook belangrijk om lokale ondernemers te ondersteunen en vinden dat er meer ruimte moet komen voor sociale voorzieningen en duurzaamheid. Veel respondenten geven ook aan dat ze vaak voor combinatiebezoeken naar de binnenstad gaan, en het leuk vinden door de binnenstad te wandelen. Wat betreft thuiswerken heeft een kleine meerderheid van de respondenten behoefte aan meer ruimte voor werkvoorzieningen in de buurt.

Resultaten per stelling

1. **Voorzieningen in de wijk**

‘Voorzieningen in een wijk (denk aan winkels, basisschool, huisarts, horeca, buurtcentrum en sport) zijn belangrijk. Ik woon liever in een wijk met veel voorzieningen dan in een wijk met weinig voorzieningen.’

De overgrote meerderheid van respondenten vindt het belangrijk om veel voorzieningen in de eigen wijk te hebben. Het maakt de buurt aantrekkelijker, levendiger en gezelliger. Ook benoemen de voorstanders de milieuvoordelen van wandelen en fietsen in plaats van het gebruik van de auto, en de sociale voordelen voor vooral de ouderen. Anderen wijzen erop dat niet alle voorzieningen in de eigen wijk nodig of wenselijk zijn. En dat een rustige omgeving in sommige wijken de voorkeur verdient. Belangrijke aandachtspunt en voor de voorzieningen in de wijk is dat het hebben van teveel voorzieningen in de buurt de leefbaarheid kan aantasten en dat achteruitgang van kleine winkelcentra moet worden voorkomen.

2. **Voorzieningen en overlast**

'Voorzieningen zoals horeca en een kinderdagverblijf geven overlast (geluid, parkeerdruk) en horen niet in de wijk.'

De meeste respondenten zijn het niet eens met bovenstaande stelling. Voorzieningen als horeca en een kinderdagverblijf horen voor hen een plek in de wijk te krijgen en worden niet als een bron van overlast beschouwd. De genoemde voordelen zijn onder meer het levend houden van de wijk en het belang van ontmoetingsplaatsen. Ze verdedigen dat overlast van parkeerdruk geminimaliseerd kan worden, bijvoorbeeld door voldoende parkeerplekken te creëren. Tegenstanders van de stelling vinden dat deze voorzieningen op een gunstige plek buiten de wijken horen te liggen. Ook wordt vermeld dat overlast afhankelijk is van het type voorzieningen. Zo heeft een regionale school voor speciaal onderwijs meer kans op parkeerdruk en autoverkeer dan een reguliere school in de buurt. Ook wordt aangegeven dat voor grotere wijken het creëren van extra winkels of horeca in de vorm van een buurtvoorziening de leefbaarheid vergroot.

3. **Winkelen in de buurt**

'Om de winkels in mijn buurt of wijk te behouden doe ik graag juist dáár mijn boodschappen.'

De meerderheid van respondenten is het eens met bovenstaande stelling. Het is handig om supermarkten en andere voorzieningen in de buurt te hebben, zeker met het oog op vergrijzing. Degenen die het niet eens zijn met de stelling, vermelden dat niet alles dichtbij hoeft te zijn en dat mensen ook moeten worden aangemoedigd om op andere plaatsen te kopen. Niet alleen om eentonigheid te voorkomen, maar ook om fietsen/ bewegen aan te moedigen. Als belangrijke aandachtspunten worden genoemd de behoefte aan voldoende parkeervoorzieningen bij winkels en het aantrekken van klanten van verder weg door 'speciaalzaakjes' in een buurt.

4. **Verschillende voorzieningen**

'Winkels moeten veel meer gemengd worden met andere voorzieningen (zoals huisarts, sportschool, kinderdagverblijf e.d.), zodat ik mijn bezoek kan combineren.'

Een kleine meerderheid van de respondenten is het niet eens met bovenstaande stelling. Ze stellen dat een combinatie verschillende faciliteiten niet automatisch leidt tot een bezoek. Ze vermelden dat als alle voorzieningen bij elkaar komen, er grote clusters zullen ontstaan en de verspreide voorzieningen in de buurt kunnen verdwijnen. En dat juist de spreiding van voorzieningen voor wat vertier in de buurt zorgt. Ze geven ook aan dat het wenselijker is om groen in de buurt van nieuwe winkels te hebben. Ook vinden ze een totale vervanging van het stadscentrum ongewenst omdat mensen moeten worden aangemoedigd om af en toe naar het centrum te gaan.
Voorstanders van de stelling betogen dat laagdrempelige voorzieningen bijdragen aan het creëren van samenhang in wijken, praktisch zijn voor zorginstellingen en vervoersbewegingen beperken. Belangrijke aandachtspunten die door respondenten genoemd worden zijn: denk na over de plek van voorzieningen op loopafstand om extra verkeer te vermijden (vooral scholen), zorgen voor voldoende parkeerplaatsen en kijken wat elke wijk nodig heeft aan voorzieningen (bijvoorbeeld kinderopvang in een wijk met weinig jonge gezinnen is niet erg nuttig).

5. Meer woningen voor behoud voorzieningen

'Om de voorzieningen in mijn wijk te behouden vind ik het goed dat er meer woningen in de wijk bijkomen, zodat het aantal gebruikers van de voorzieningen kan toenemen.'

De meeste respondenten zijn tegen de komst van meer woningen in buurten als middel om de voorzieningen te behouden. Voor hen mogen voorzieningen niet het aantal woningen bepalen, maar juist andersom. Ze vermelden ook dat een buurt overvol kan raken en dat ruimte en groen behouden moeten blijven. Onder de voorstanders vinden sommigen dat dit per wijk verschilt. Als aandachtspunten worden genoemd: het bouwen van meer betaalbare/sociale huurwoningen in het centrum/Rijnkade, het overwegen van benutten van bestaande bebouwing voordat met nieuwbouw wordt gestart.

6. Eigen wijk

'Ik vind het belangrijk dat mijn kind in zijn eigen wijk naar school gaat of sport, ook als er buiten de wijk betere scholen of sportclubs zijn.'

De meeste respondenten vinden het belangrijk dat hun kinderen naar school gaan of sporten in de eigen buurt. Voor de voorstanders is naar school gaan in de eigen buurt goed voor de sociale contacten en ontwikkeling van kinderen. Bij sporten is dit echter niet altijd het geval omdat niet alle sporten in alle wijken beoefend kunnen worden. Voor degenen die tegen de stelling zijn, is de kwaliteit van onderwijs/sportfaciliteiten doorslaggevend. Ze kiezen liever een school of sportfaciliteit die het meest passend is voor hun kinderen, en zijn bereid hiervoor verder weg te gaan. Sommigen noemen ook gebrek aan ruimte als beperking om in bepaalde gebieden grote sportfaciliteiten te organiseren. Anderen willen niet dat hoger onderwijs of grote sportfaciliteiten worden gebouwd in hun wijken. Belangrijke suggesties/aandachtspunten zijn onder meer: scholen kunnen verder weg kunnen naarmate de kinderen oud genoeg zijn om te kunnen fietsen en dat niet alle sporten beoefend hoeven te worden in elke buurt.

7. **Lokale ondernemers**

'Als de winkels in mijn wijk of in de binnenstad zorgen voor een goede lokale bezorgservice, dan kies ik liever voor de lokale ondernemers dan voor de grote landelijke webshops om zo de winkels in de stad te behouden.'

De overgrote meerderheid van de respondenten is het eens met bovenstaande stelling. Voor hen is het belangrijk om lokale ondernemers te ondersteunen, ook voor het milieu. Ze maken echter duidelijk dat loyaliteit aan lokale ondernemers grenzen heeft en gemak, prijs en vindbaarheid doorslaggevende aankoopfactoren blijven. Door degenen die tegen de stelling zijn, wordt gezegd dat thuisbezorging in grote mate voor verstoring kan zorgen. Een belangrijk aandachtspunt is dat eigenlijk ook andere factoren van belang zijn, zoals de 'gun factor' en de prijs.

8. **Binnenstad voor combinatiebezoek**

'In de binnenstad kom ik vaak voor een combinatie-bezoek (winkels, markt, horeca, bibliotheek, cultuur e.d.).'

De meeste respondenten geven aan voor een combinatiebezoek naar de binnenstad te gaan. Degenen die het met de stelling eens zijn, zeggen dat ze het gewoon leuk vinden om door de stad te wandelen. Degenen die 'oneens' stemden, noemen hiervoor verschillende redenen. Een respondent zegt dat het stadscentrum niet gezellig is en niet biedt wat hij/zij nodig heeft. Een ander vermeldt dat het meeste van wat nodig is in de wijk te vinden is en dat openbaar vervoer en parkeren niet goed zijn. Er zijn ook mensen die aangeven meestal naar het stadscentrum gaan met een specifiek doel, waarbij ze het bezoek meestal niet combineren met andere activiteiten. Als belangrijk aandachtspunt wordt genoemd dat de binnenstad niet alleen functioneel moet zijn, maar ook ruimte moet bieden aan kunst, cultuur, ontmoeting en inspiratie.

9. **Meer ruimte voor sociale voorzieningen en duurzaamheid**

'In de wijk moet meer ruimte komen voor sociale voorzieningen (buurtcentrum, dokterspost) en duurzaamheid (reparatiecafé, deelgebruik, lokale producten).'

De meeste respondenten zijn het erover eens dat er in de buurt meer ruimte moet komen voor sociale voorzieningen en duurzaamheid. De voorstanders zijn positief over het hebben van die voorzieningen in de buurt en hechten waarde aan duurzaamheid, sociale voorzieningen en het eten van lokaal voedsel. Degenen die het er niet mee eens zijn, vinden vooral dat sociale voorzieningen en duurzame lokale producten in hun buurt al voldoende beschikbaar zijn. Als suggestie wordt genoemd dat er meer ruimte moet komen voor duurzame energie en lokale voedselprojecten (bijvoorbeeld voedselbossen, pluktuinen, herenboerderijen, etc.). Ook zouden in de woonwijken aan de Rijnkade meer sociale voorzieningen (buurthuis, dokterspost, tandarts, apotheek) en groen moeten komen. Ten slotte wordt aangegeven dat groene daken en het autodelen moeten worden gestimuleerd.

10. Thuiswerken en voorzieningen

‘Ook na Corona ga ik meer thuiswerken, waardoor ik in de toekomst meer behoefte heb aan voorzieningen in mijn eigen wijk. Bijvoorbeeld voor een flexwerkplek of een lunchafspraak.’

Het is belangrijk te vermelden dat deze vraag voor sommige groepen irrelevant lijkt, zoals degenen die al met pensioen zijn. Aangezien er geen "neutrale" keuze was, kan dit de resultaten hebben beïnvloed.

Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan meer vanuit huis te willen gaan werken - ook na corona - waardoor er behoefte is aan meer ruimtes in de buurt voor dat doel. Sommigen geven aan dat reizen veel minder nodig is dan we tot nu toe dachten, maar ook dat thuiswerken niet altijd de ideale keuze is, zeker niet voor mensen met kinderen. Ook wordt vermeld dat horecagelegenheden de wijken meer levendigheid zouden kunnen brengen. Onder degenen die het oneens met de stelling zijn, geven sommige respondenten aan dat ze thuis genoeg ruimte hebben om te werken of genoeg horeca in de buurt hebben. Er wordt ook gezegd dat het stadscentrum daarvoor geschikter is en dat een prettige omgeving om buiten te wandelen belangrijker is. Een suggestie is om een duurzame ontmoetingsplek te creëren. Aandacht wordt gevraagd voor werken en/of te ontspannen in een groene en veilige omgeving.

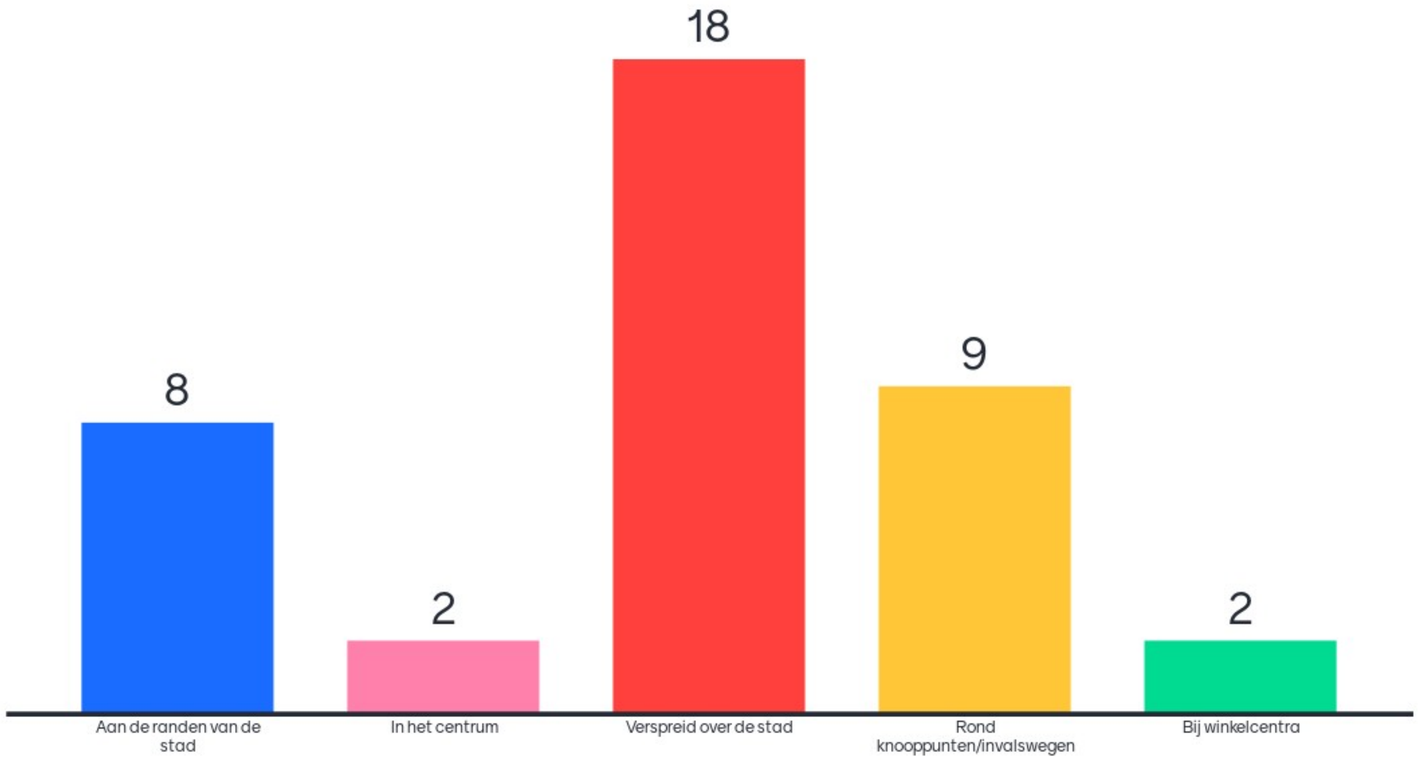
Mentimeter

Debatavond Omgevingsvisie

3 maart 2021

14

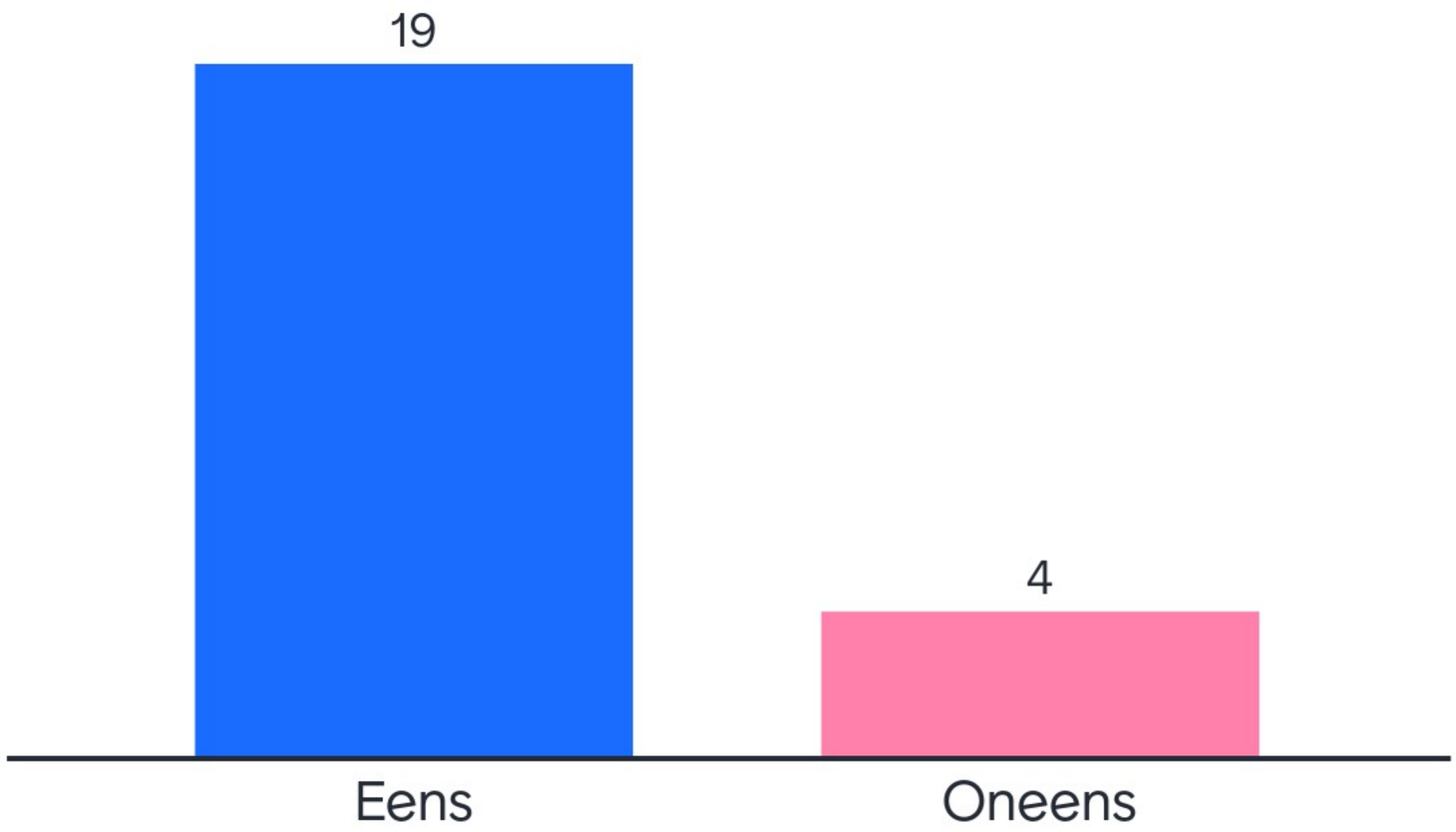
Waar moeten we de extra ruimte zoeken voor woningen die Arnhem moet bouwen?

Mentimeter

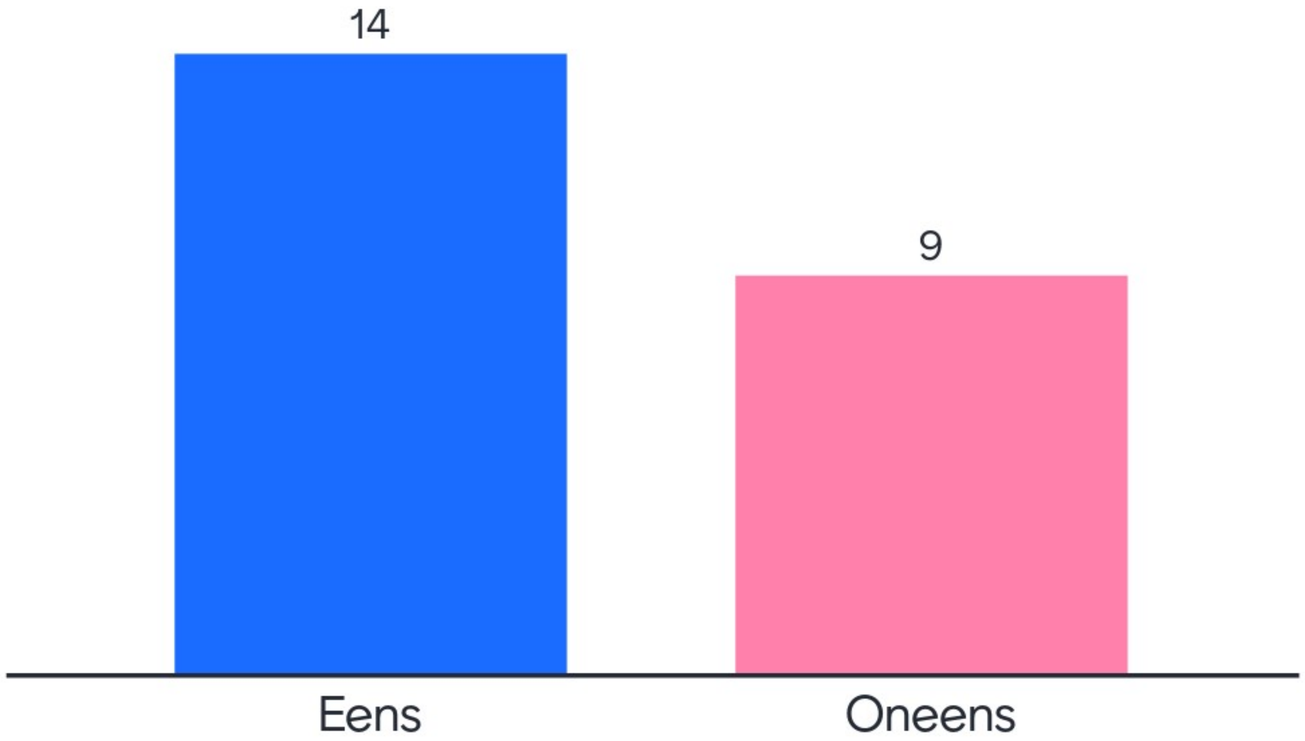
Hoogbouw, ook buiten het centrum, is een oplossing om ruimte voor groen te behouden

Mentimeter

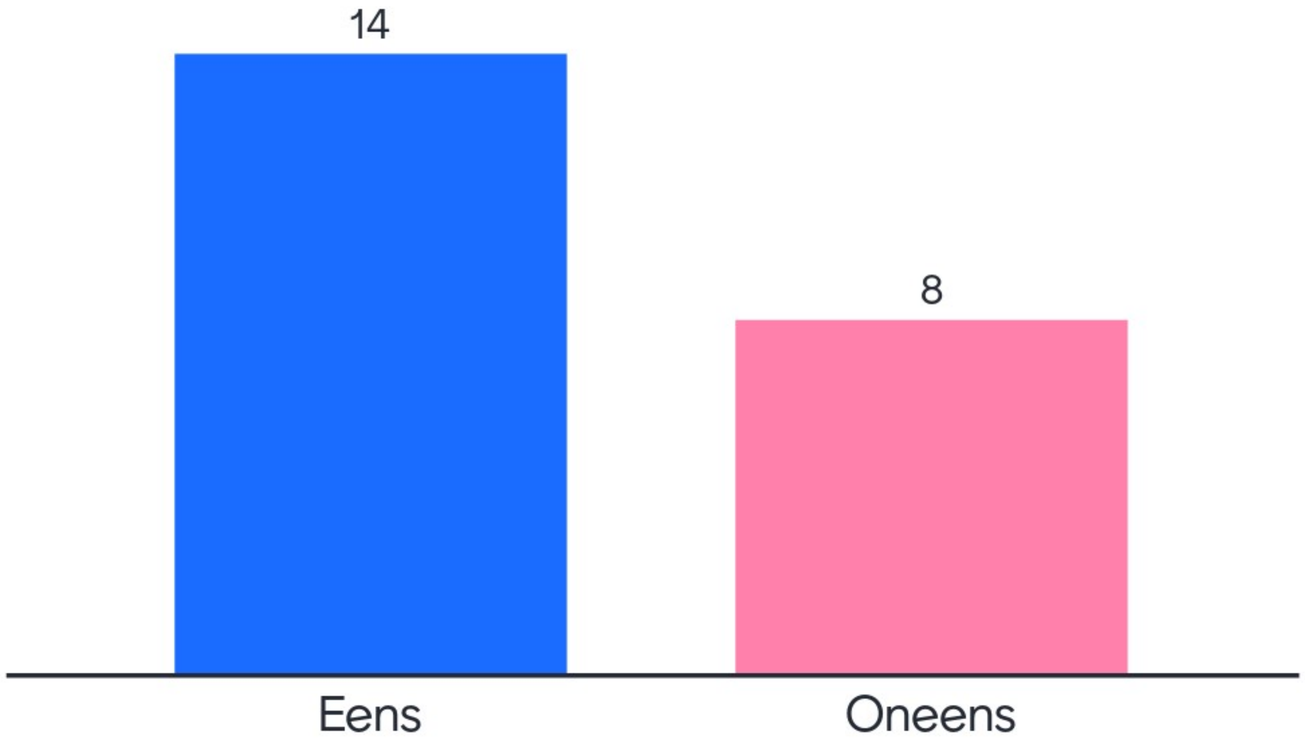

23

Om extra kapitaalkrachtige inwoners binnen de gemeente te krijgen moet Arnhem actief inzetten op het midden en hoge segment.

Mentimeter

Arnhem moet bedrijventerreinen aan de rand van de binnenstad uitkopen voor woningbouw. De bedrijven verplaatsen we naar de randen van de stad.

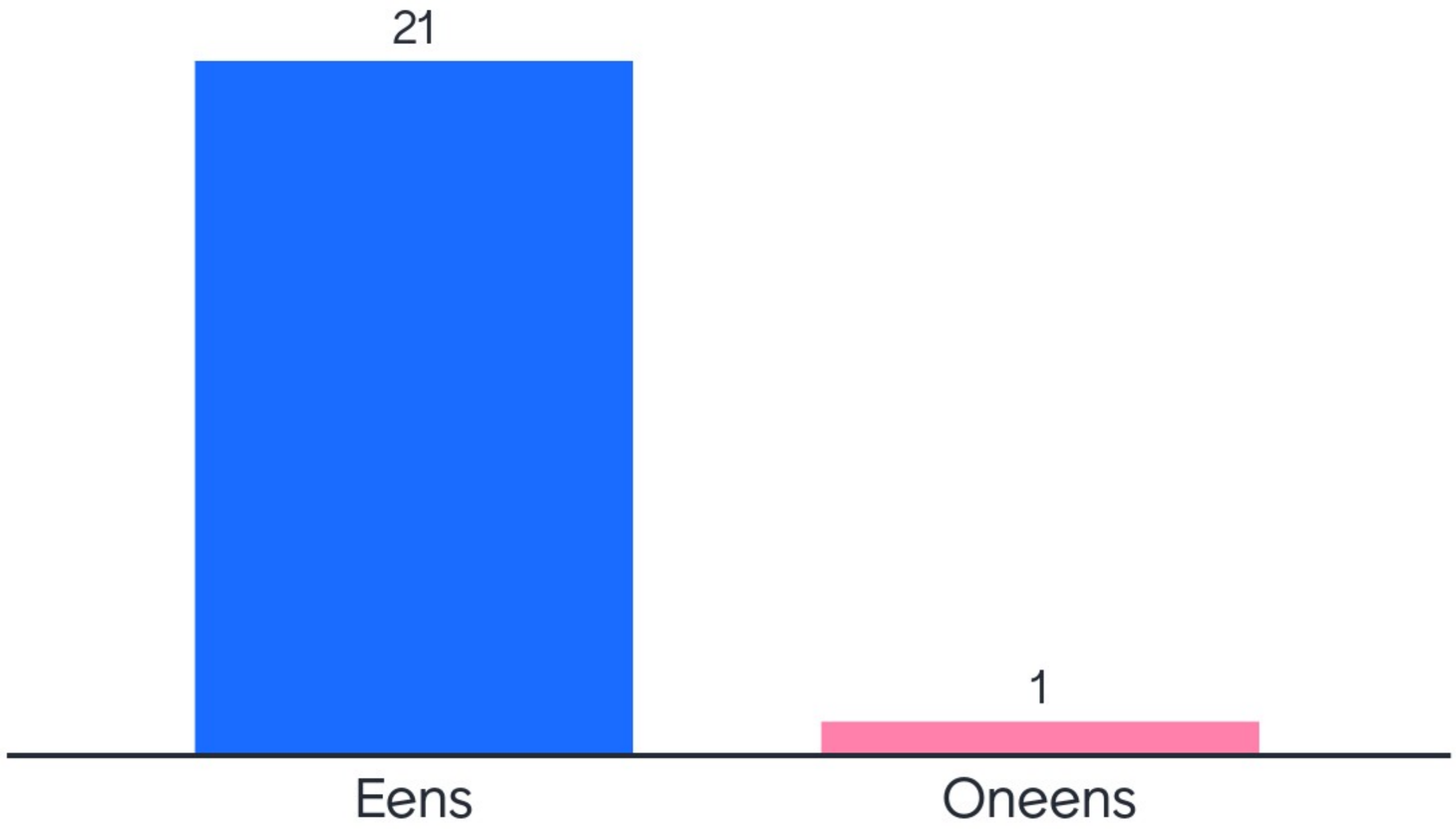

Mentimeter

22

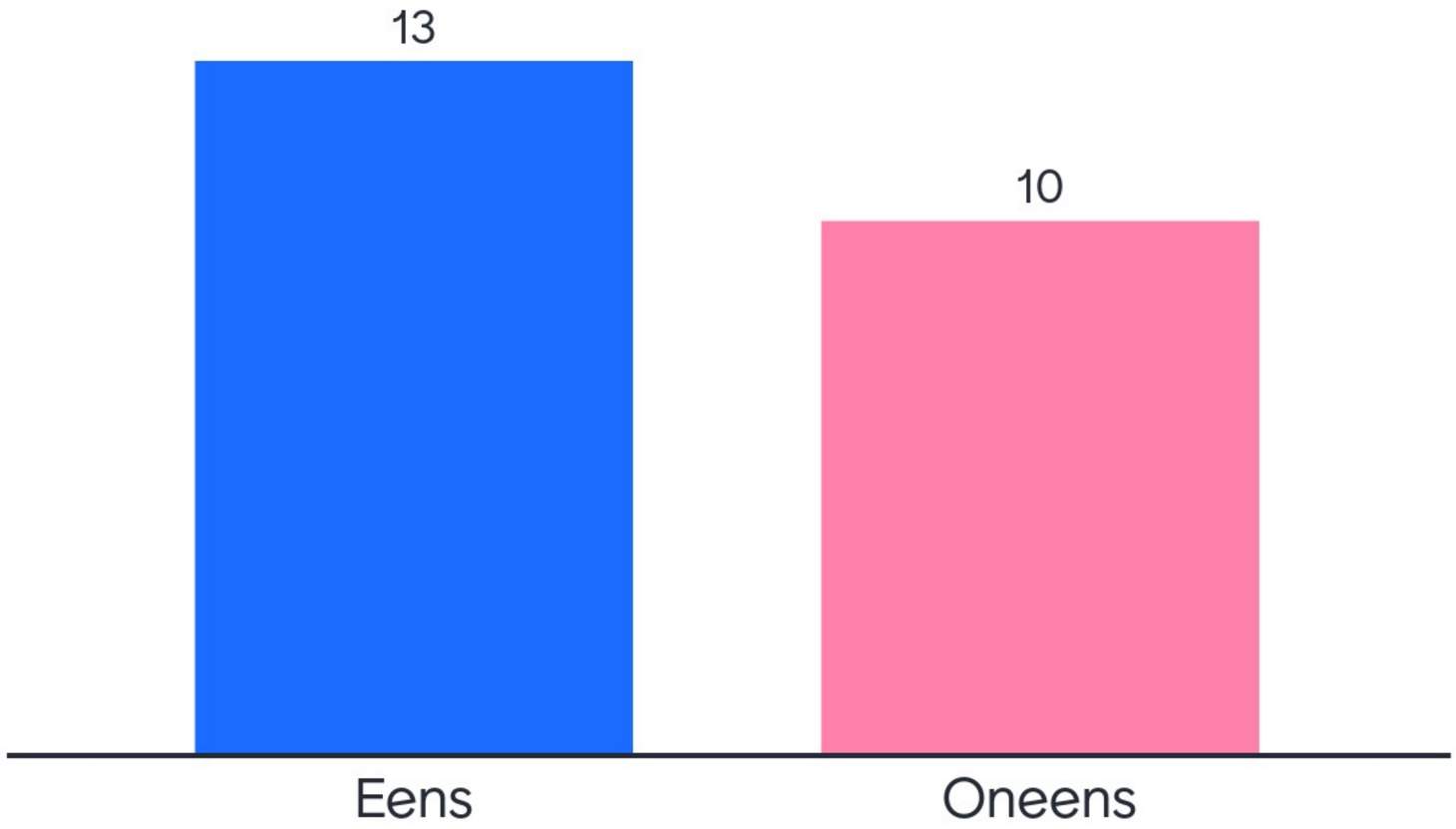
Hoogbouw op goed bereikbare plekken is de beste manier om te zorgen voor duurzame mobiliteit.

Mentimeter

22

Om de winkelcentra in de stad te ondersteunen is het verstandig om daar meer woningen te bouwen.

Mentimeter

23

Wat wilt u nog kwijt over het thema wonen?

Mentimeter

Bouwen bouwen bouwen

De stad is en blijft dynamisch. We hoeven in 2040 niet alles voor altijd opgelost te hebben.

Misschien toch nog maar een nieuwe woonwijk "aankopen"

Behoefte aan hofjes, maar ook multiculturele groepen die samen willen wonen

Ik wil in 2040 graag wonen in een duurzame vrijstaande boerderij in het centrum

Betaalbaar, kwalitatief, duurzaam

Met een netto woningbehoefte van ca. 7.500 woningen en een vraag naar bijna 8.000 appartementen de komende jaren, is heel duidelijk dat de behoefte er is. Laten we dus slim gestapeld bouwen, en dat kan in heel veel vormen.

Droom realistisch

Innovatieve en groene woontorens

25

Wat wilt u nog kwijt over het thema wonen?

Mentimeter

Flexwonen

Tiny houses en bouwen met een paspoort (demonteerbaar)

Ruimtebeslag niet groter maken, logischerwijs de hoogte in bouwen

Niet uitgaan van de huidige denkbeelden over hoogbouw, maar hoogbouw met inpandig sport en een groen dak met recreatie mogelijkheden. toekomstbestendige hoogbouw.

Geef CPO standaard een % van gebied (gelijk aan 30% sociaal, bijvoorbeeld 2 of 5% CPO

Parken en tuinen de hoogte in

Bouwen koppelen aan sociale ontwikkeling

Woningen delen, keukens delen, minder mobiliteit voorzieningen

Groen en natuurinclusief bouwen is de basis

25

Wat wilt u nog kwijt over het thema wonen?

Mentimeter

Stuur als gemeente op diversiteit aan woonvormen en bepaal hoe je het ruimtelijk wil hebben. Laat het niet over aan ontwikkelaars die het liefst standaard flatjes of rijtjeshuizen uit de grond stampen.

Voor en door bewoners

Hoeveel woningen je wil bouwen is afhankelijk van de vraag wat voor stad we willen en niet andersom

Vooral inzetten op het middensegment. Goed voor de doorstroom.

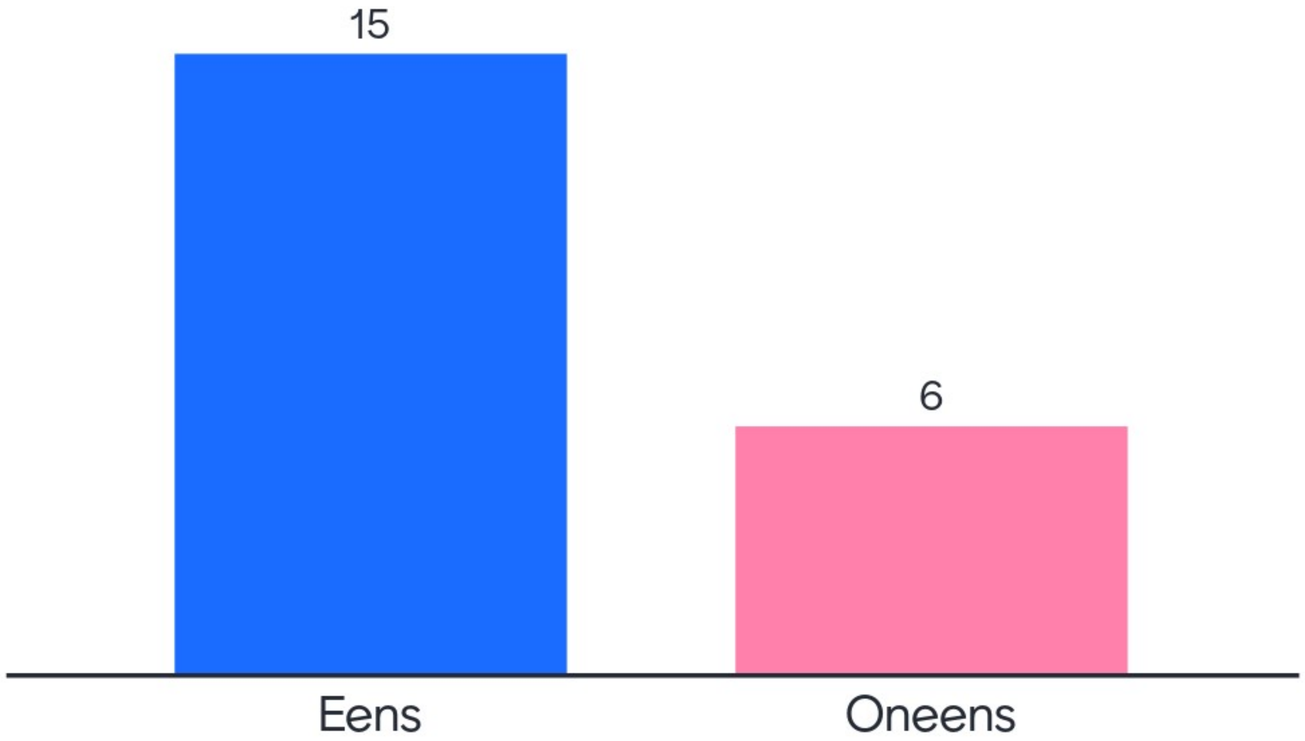
Groen ontmoeten als basis

Een waterwijk in Meinerswijk.

Bestaande woonvoorraad beter gebruiken. Maar samenwonen ook financieel aantrekkelijk voor diverse (meerpersoons) huishoudens

25

De binnenstad heeft al genoeg culturele voorzieningen. Ontmoetingsplekken, bioscopen en theaters mogen ook in Presikhaaf of Arnhem Zuid komen.

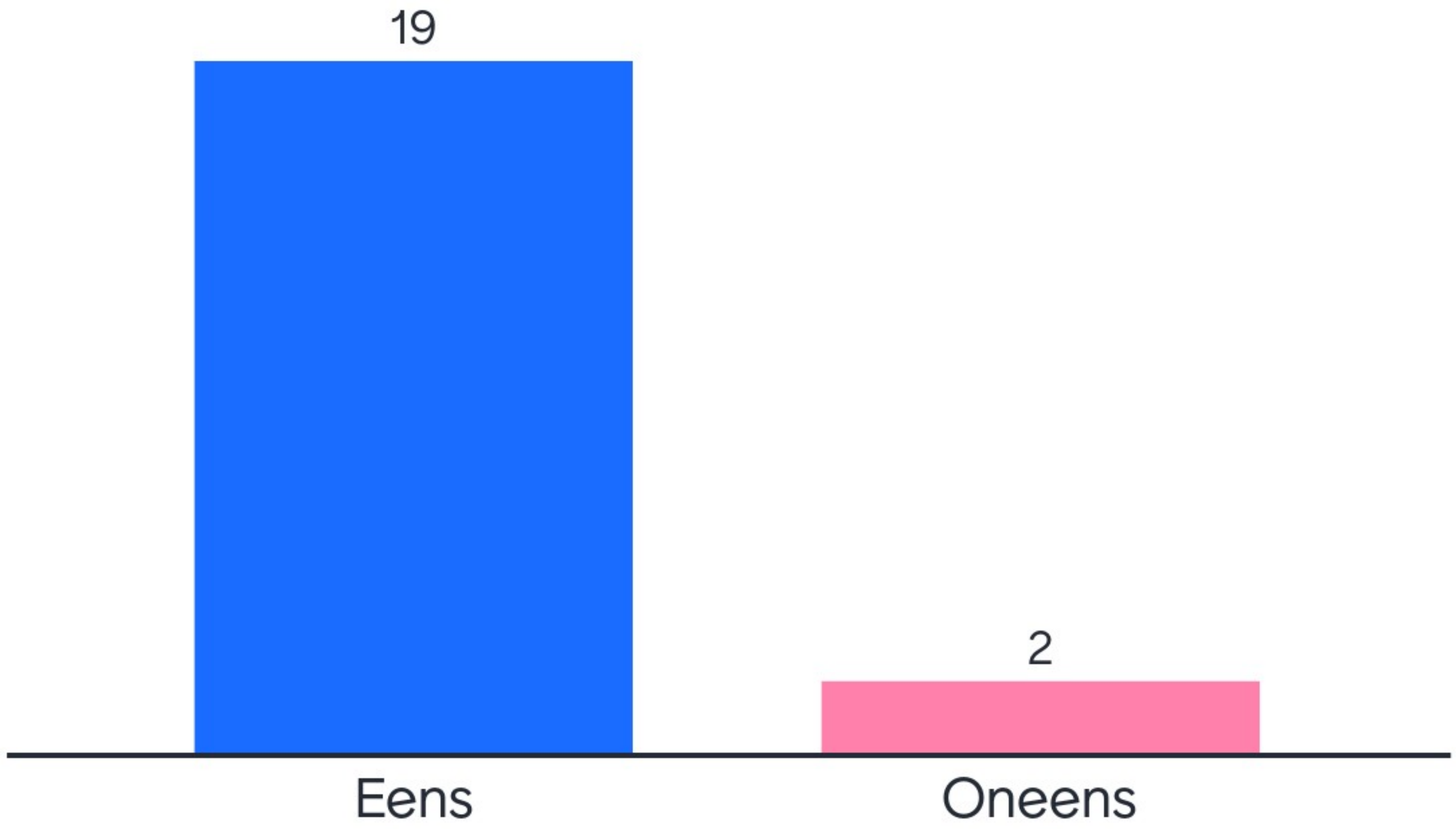

Mentimeter

21

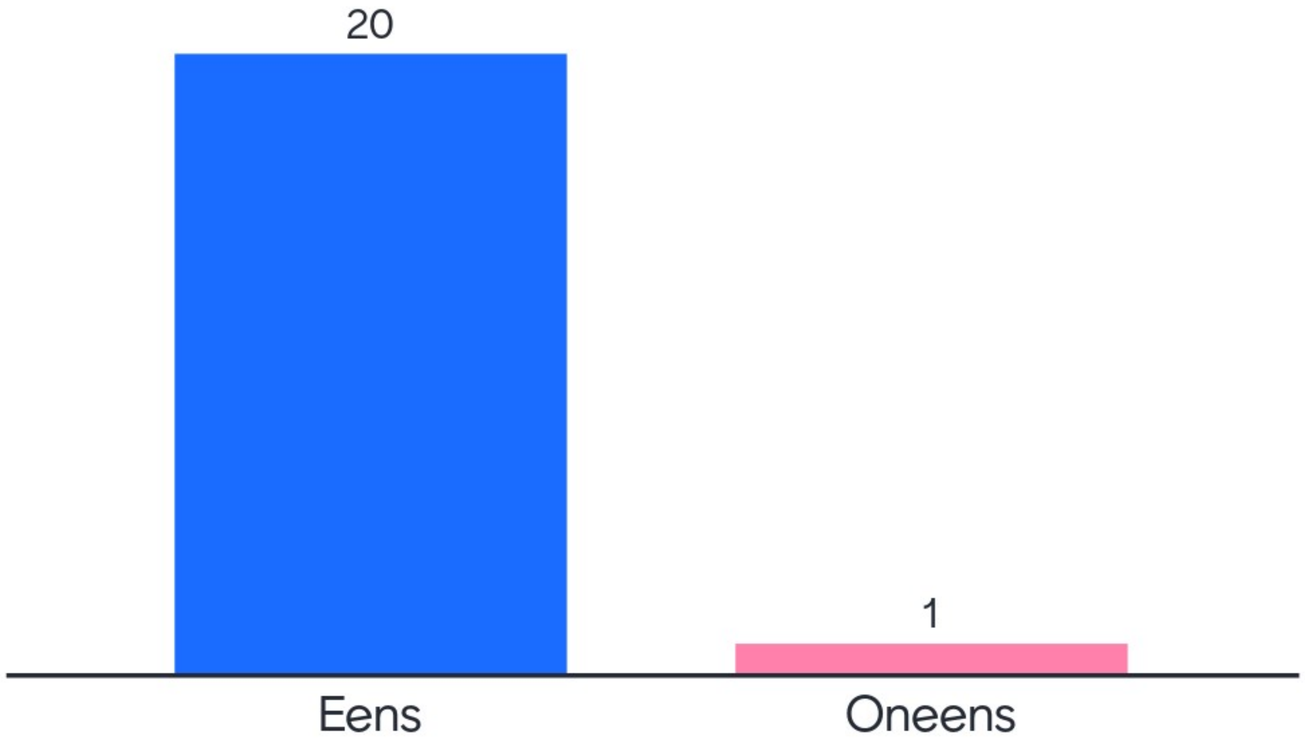
Horeca in de wijken maakt buurten aantrekkelijk, daar moeten we niet moeilijk over doen.

Mentimeter

21

Woon- en zorgvoorzieningen voor kwetsbare mensen moeten verdeeld worden over de stad, ook in duurdere wijken zoals de Hoogkamp en Gulden Bodem.

Mentimeter

21

Wat wilt u nog kwijt over het thema voorzieningen?

Mentimeter

Past bij de wijk

Zorg dat voorzieningen gedragen zijn. Dus laat vooral maximaal ruimte voor eigen initiatief.

Pop ups

Uniek

Culturele ontmoeting in de wijk stimuleren

De voorzieningen moeten toegankelijk zijn

Vul het niet in voor een ander, maar vraag aan de wijk waar behoefte aan is

Festivals in de wijken

Meer levendigheid in de wijk kan ook met meer combinaties van wonen en werken.

29

Wat wilt u nog kwijt over het thema voorzieningen?

Mentimeter

het is altijd belangrijk om een mix van horeca te bevorderen ook op bijvoorbeeld de Korenmarkt

Bottom-up

Vertel mensen niet wat goed voor ze is

Groene ontmoeting in de wijk stimuleren

Iedereen heeft recht op goede en gezellige voorzieningen. Hij betaalt er immers voor?

2040, Is er nog wel behoefte aan dezelfde voorzieningen fie we nu menen te missen?

Vraag de buurt wat ze willen

Sportieve ontmoeting in de wijk stimuleren

Maar voorzieningen op zuid, maar ook in Arnhem noord oost!

Wat wilt u nog kwijt over het thema voorzieningen?

Mentimeter

Gecombineerde voorzieningen

basisvoorzieningen goed verspreidt over de wijken. Combinaties onderwijs/opvang/sport/cultuurbij speelplekken watertappunten. rookvrije gebieden,

Voorzieningen in de eigen wijk kan de cohesie van de inwoners bevorderen

Post-ophaal plekken zodat transporters ed niet meer de wijk in hoeven en bestellingen flexible opgehaald worden

Plek voor horeca en culturele instellingen in alle wijken

Voorzieningen kunnen heel goed groen

Minder regels - meer voorzieningen: maak het mogelijk

Ontmoetingsplekken buiten in het groen

stimuleren stadslandbouw, pluktuinen en buurtmoestuinen.

29

Wat wilt u nog kwijt over het thema voorzieningen?

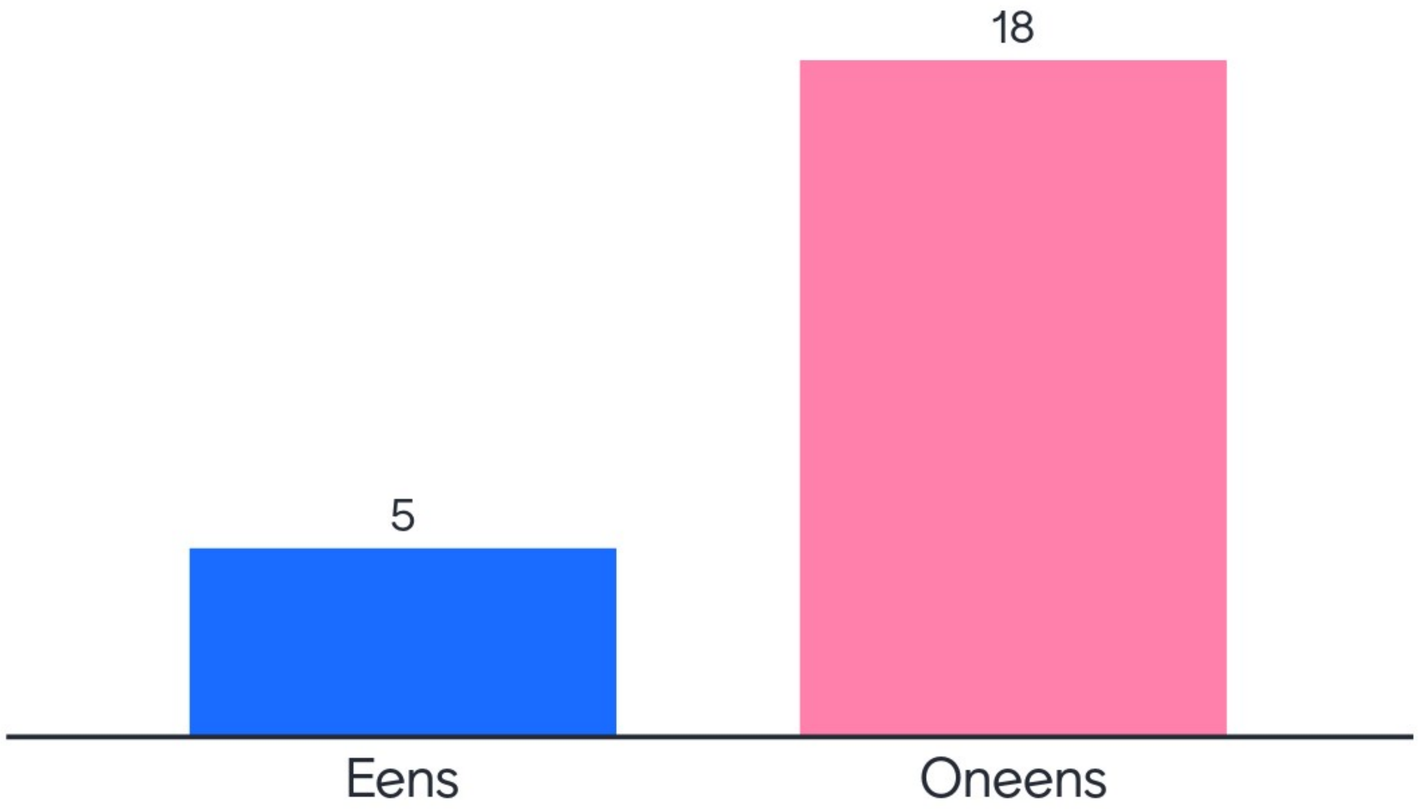
Mentimeter

Roofgardens

Miganicentrum

29

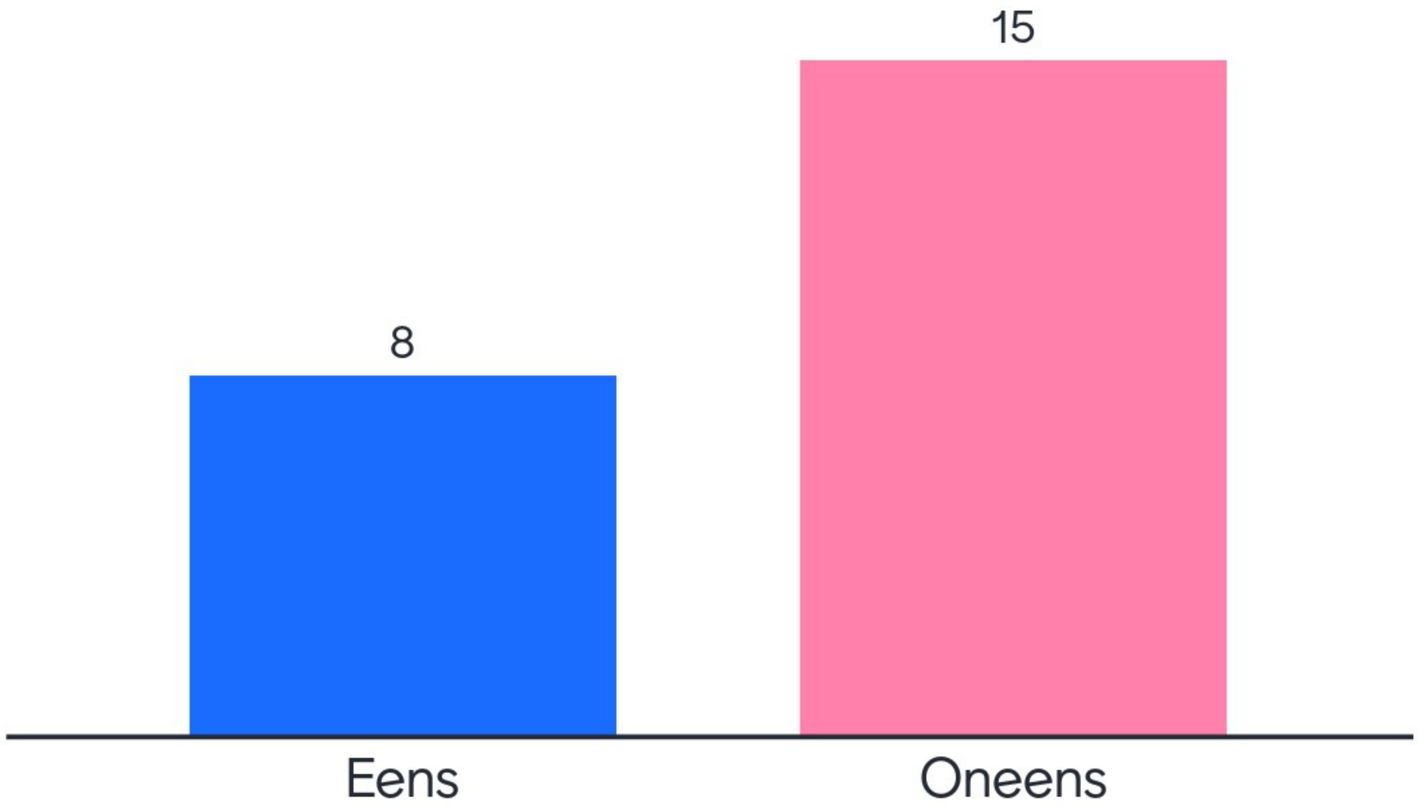
Een groene straat is belangrijk maar voor de deur parkeren is nog belangrijker.

Mentimeter

23

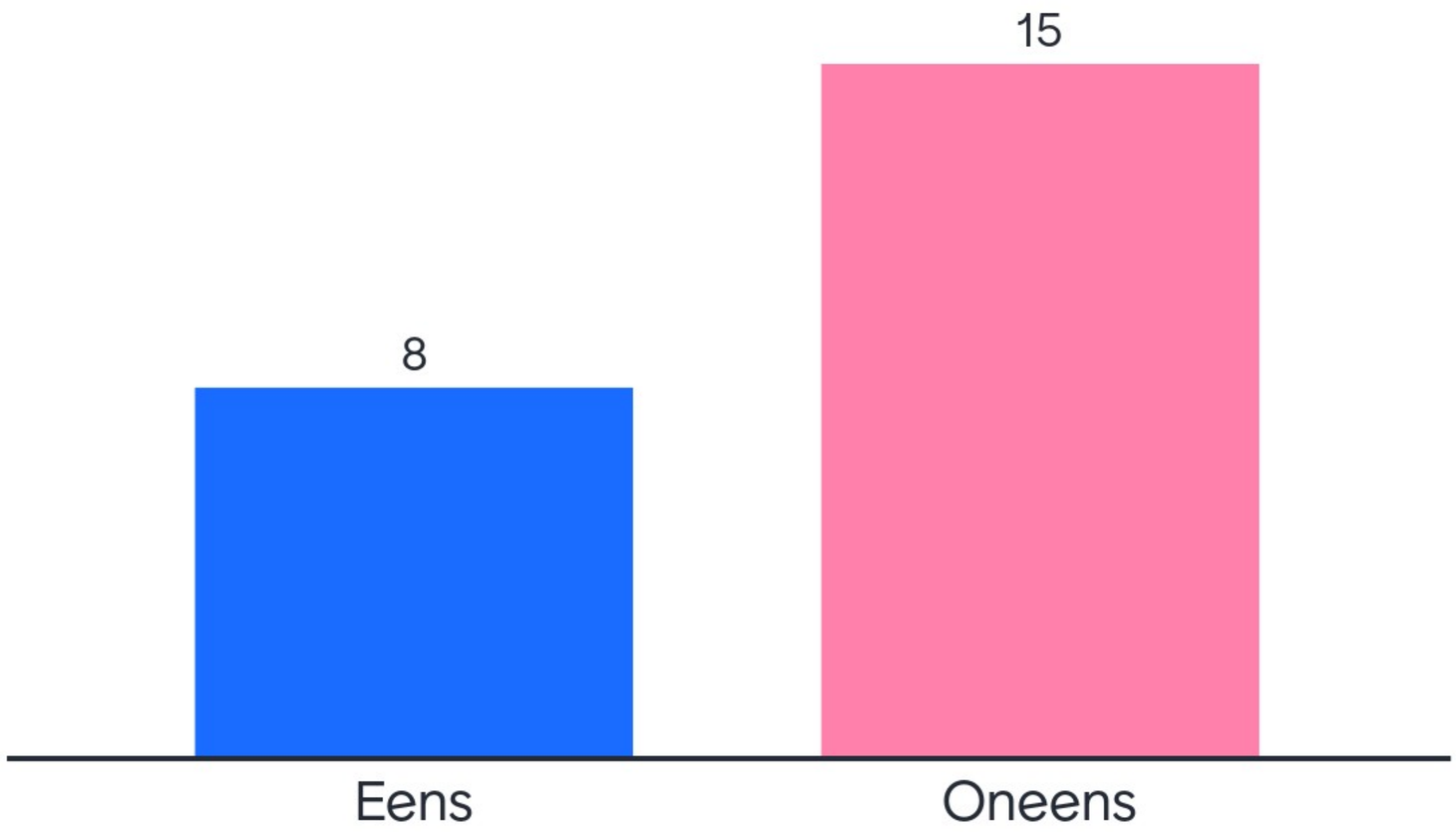
Ook op doorgaande wegen moeten we de maximumsnelheid verlagen naar 30 km/u.

Mentimeter

23

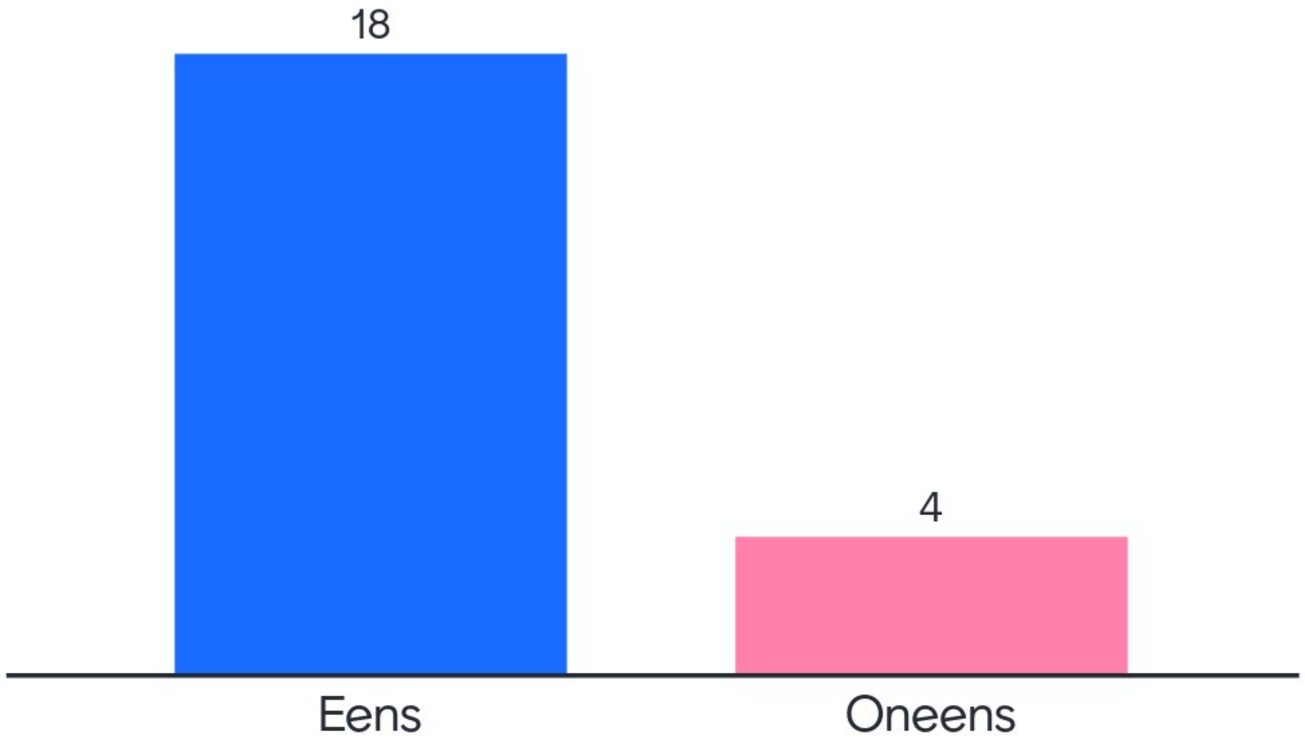
We moeten ons minder druk maken om auto's in de stad, die zijn straks stiller en duurzamer.

Mentimeter

23

We moeten de parkeernormen bij hoogbouw naar beneden bijstellen, anders gaat de ruimtewinst verloren aan parkeerplaatsen en vergroenen we niet.

Mentimeter
22

Wat wilt u nog kwijt over het thema de straat van de toekomst?

Mentimeter

Geen blik op straat maar de blik op groen

Rookvrije straten

Straten in de toekomst hebben diverse straatnamen

groen groen groen groen groen groen

Diverse straatnamen

Minder regels.

inclusieve straatnamen van rookvrije straten.

De straat is van mensen en kinderen en niet van geparkeerd en rijdend blik. pas de inrichting daarop aan

Iedere verkeersstroom zijn eigen plek

27

Wat wilt u nog kwijt over het thema de straat van de toekomst?

Mentimeter

Die zijn inclusief en dus ook toegankelijk voor mensen met een beperking

Ook parkeren moet groener

Juist een buitenruimte met minder blik nodigt uit tot bewegen wat obesitas tegengaan

realistische verandering

De digitale straat wordt steeds belangrijker. Ménsen naar buiten krijgen wordt steeds belangrijker.

Functioneel groen in de straten als sport of ontmoetingsplek

Wandelen van parkeerplaats naar je woning is goed om overgewicht en obesitas tegen te gaan

Laten we de stad zo maken, dat je in 2040 binnen de stad de auto nauwelijks nog nodig hebt. Dan hebben we meteen voldoende ruimte voor woningbouw.

Denken in auto's is denken in beperkingen

27

Wat wilt u nog kwijt over het thema de straat van de toekomst?

Mentimeter

Meer/uitsluitend fietsstraten in de binnenstad waar de auto te gast is

Nog groener dan nu, in alle wijken bijvoorbeeld door gevelgroen

Ruimte voor iedereen, voetganger, fiets en ook auto

Nog meer groen.

Fietser en voetganger als uitganspunt. Auto te gast

OV is goed bereikbaar

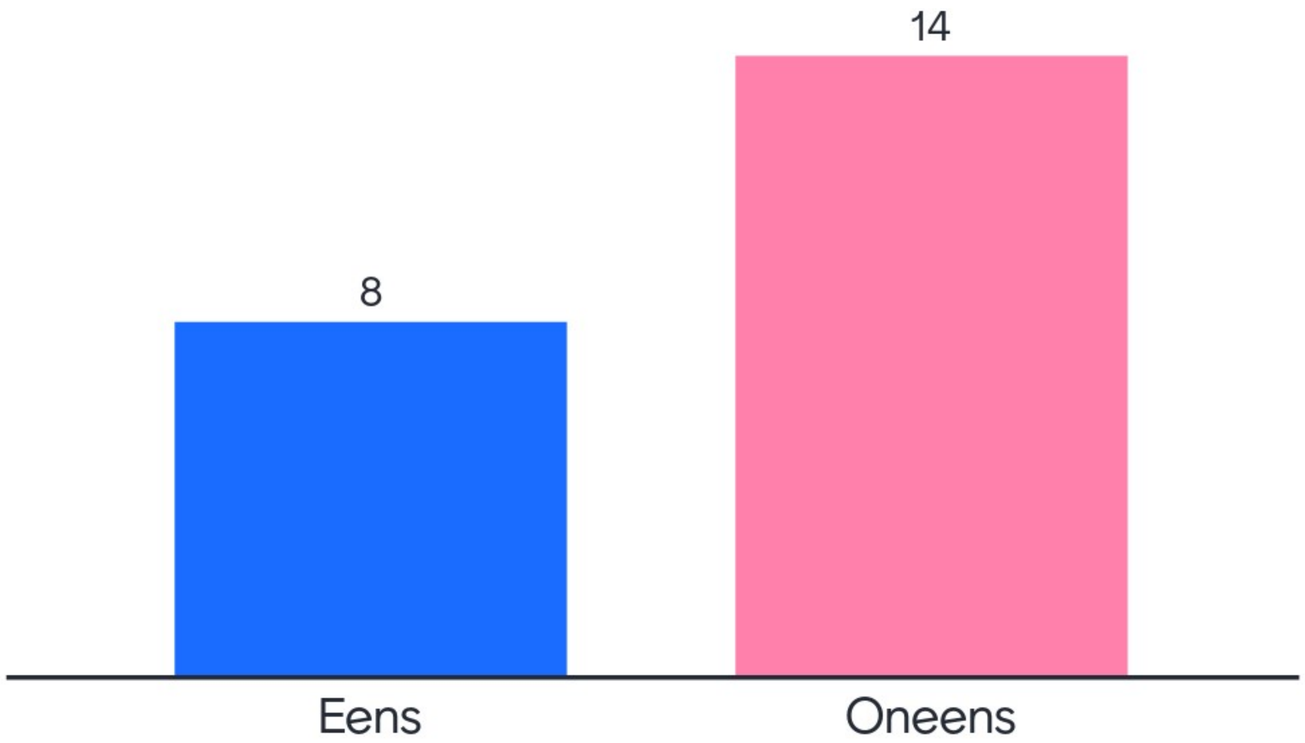
Autovrije stad

12 M2 per auto die stil staat misbruikt onze schaarse ruimte

Deelmobiliteit

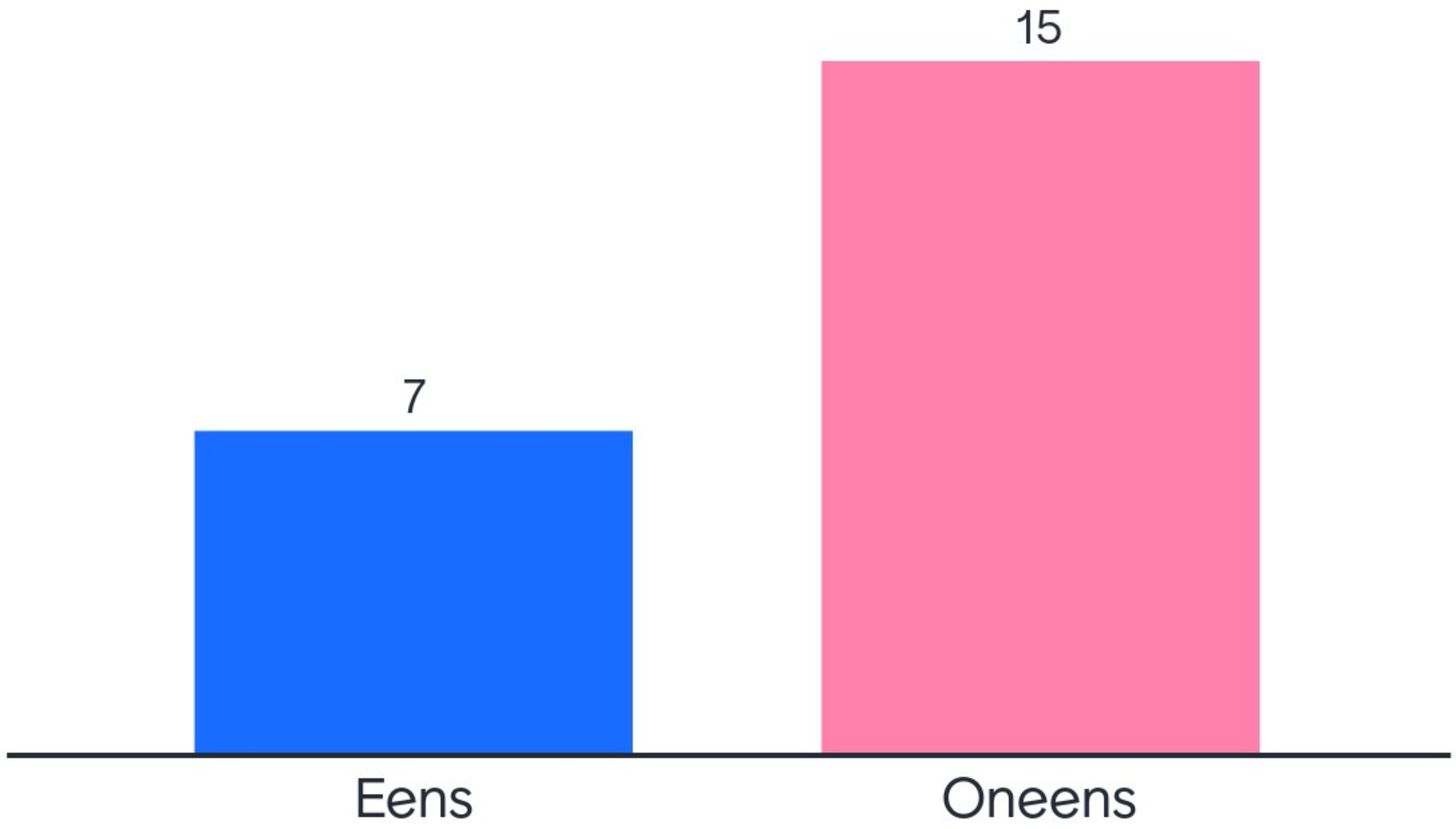
27

Bij een klein initiatief zoals een uitbouw in de tuin moet de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk zijn voor draagvlak in de straat.

Mentimeter

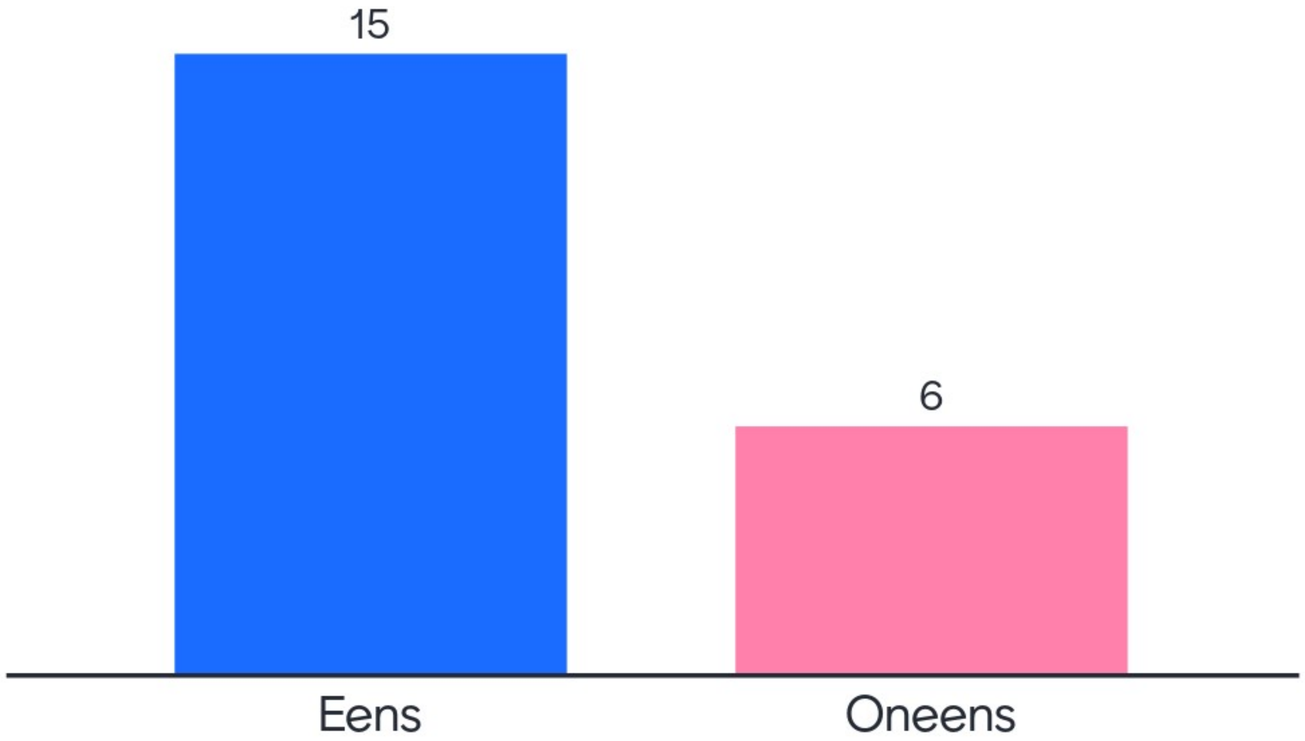
Omdat het bouwen van betaalbare woningen topprioriteit heeft kunnen we minder rekening houden met de buurt.

Mentimeter

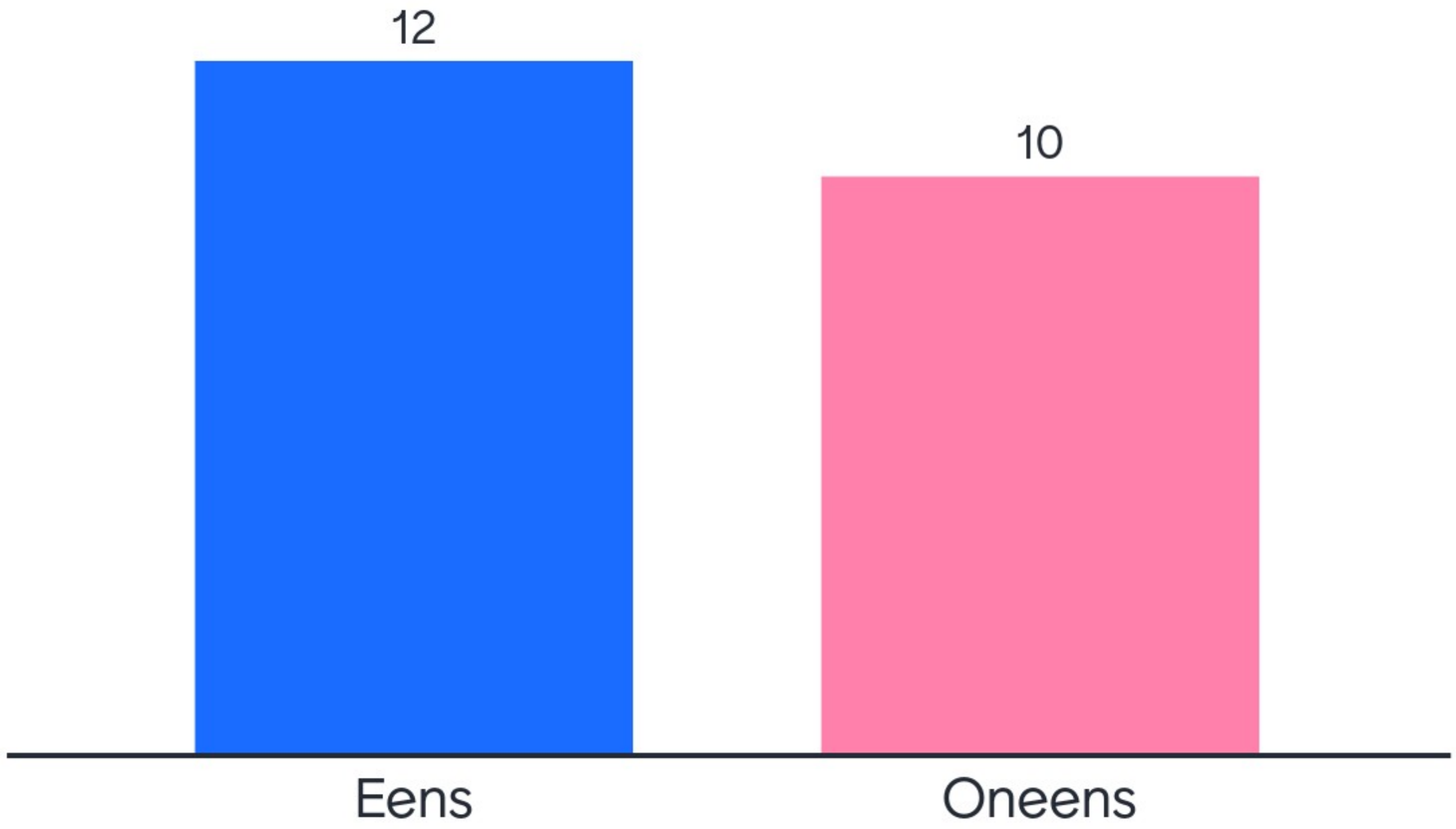
22

Steeds meer inwoners bouwen hun achtertuinen vol ten koste van groen. Dat leidt tot ontgroening en verhitting. Dat moet gereguleerd worden.

Mentimeter

De keuze voor het invoeren van parkeerregulering in een wijk mogen we niet overlaten aan inwoners.

Mentimeter

22

Wat wilt u nog kwijt over het thema vrijlaten of bescherming bieden?

Mentimeter

Rode draad, uitroepteken, hartenkreet

Mentimeter

Vaker doen

wat een gaaf gesprek dit. Moeten we vaker doen.

Veel gepraat over auto's, maar iedereen wil vergroenen

Geen blik op straat maar een blik op groen!

Het groen fungeert in Arnhem als de long van de stad, er kan heel veel omdat het groen dit compenseert. Daarom heeft dat verdere versterking nodig.

Gebruik het idee van de omgevingswet om met meer draagvlak én met meer lef samen met de stad te bouwen aan de toekomst. Als je mensen meeneemt kan er heel veel!

Arnhem blijft een mix.. speel daar op in

Het blijkt moeilijk te zijn om los te laten

Het unieke van Arnhem

19

Rode draad, uitroepteken, hartenkreet

Mentimeter

Proces naar visie is geen puzzel om lokaties te vinden voor X Y Z maar een zoektocht naar wat voor stad we willen maken in 2040.

samen met de burger. Veel groen. En voorzieningen voor elke wijk.

Toekomst van de stad is loslaten van het oude - > minder eigen eigen eigen auto's, meer deelauto's en toegankelijke gezamenlijke groene openbare ruimte

Jaarlijks terugkerend event organiseren onder bewoners: blijven'halen'

De stad en de overheid moeten toegankelijk zijn! Alleen dan kan iedereen meedoen.

MINDER REGELEN EN DICHTTIMMEREN

Fijn dat ook andere wijken het gezellig krijgen met horeca

We doen het samen.

Het gaat om meer dan mensenwensen. In 2040 moeten we in een heel andere wereld leven, 100% duurzaam en zonder in te teren op natuurlijke bronnen

Rode draad, uitroepteken, hartenkreet

Mentimeter

Wat zijn de consequenties van onze keuzes!

19

BEHANDELRESULTAAT

Agenderingsverzoek, debatavond - 03-03-2021

Debatavond omgevingsvisie

Initiatiefnemer	PvdA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, GroenLinks en D66
Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Prinsen, Van der Loo, Simonis, Gemici (GL), Pape, Eppich, Maref (VVD), Loor, Van Iperen, Van Ommen, Steenvoort (D66), Greving, Visser, Bouma (PvdA), Kraaijenbrink, Manders, Van der Laak (AC), De Groot, Witberg (PvdD), Hutten (CDA), Becker (CU) en Hobbelen (AOP).
De fracties van de SP, Denk/VA en de PVV was niet bij de beraadslagingen aanwezig.

Bespreking
De debatavond bestond uit drie onderdelen:
1. Een pitch van twee minuten per fractie met hun droombeeld over hoe de stad er uit moet zien in 2040.
2. Debat over vier thema's aan de hand van inhoudelijke stellingen.
3. Een slotronde waarin iedere fractie een laatste rode draad, wens of betoog kon houden.
De avond werd plenair begeleid door een externe gespreksleider: Raymond Reesink.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging iedereen bedankt voor de aanwezigheid.
.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

K. Kalthoff

Audiovisuele opname van de pitches
Zie hier: https://arnhem.notubiz.nl/vergadering/836508/Raadzaal vanaf 11:11u

VVD

De VVD is trots op ons Arnhem en we kijken positief naar de toekomst. Een bruisend, welvaren Arnhem, een Arnhem in het groen, waar iedereen een plek heeft.

Wat ons betreft wordt de visie een bondig - een positief vergezicht. Een stadsvisie op hoog niveau, waar elk stadsdeel zich in moet kunnen herkennen. Te veel details en regels horen daar niet in thuis. Belangrijker nog: het zal “onbedoeld ”op voorhand nieuwe initiatieven, creatieve woonvormen i.c.m. bedrijvigheid kunnen belemmeren. We hebben nu eenmaal geen glazenbol en laten we vooral de mooie elementen en de energie die we in de stad hebben tot bloei komen. De verdere uitwerking vindt tevens in de omgevingsplannen plaats.

Mag ik u allen, bij wijze van spreken, vragen uw ogen even te sluiten. Denk aan anno nu of denk aan 2040: kan een stad zonder ondernemende mensen, ondernemende instellingen of bedrijven? Waar haalt u uw brood? Bij welk lunchroom praat u met uw vrienden bij? Waar werkt u en wie houdt het modekwartier het modekwartier? Hoe zouden we hier kunnen leven zonder bedrijvigheid op de industrieterreinen voor de basale dingen, maar ook voor de waterstof innovatie voor de toekomst? Iedereen weet het. Daar moeten we oog voor houden. De VVD gaat hierin nog een stukje verder! Ondernemers maken het mogelijk, zij zijn het fundament van een stad. Van ons Arnhem.

We roepen het college op om ondernemers in de concept visie een prominente plek te geven, hun vooral niet te belemmeren, waarbij we natuurlijk rekening moeten houden met de randvoorwaarden.

D66

Arnhem in 2040: hoe ziet dat eruit?

Op 3 maart 2021 ging de Arnhemse raad met elkaar in gesprek over de Omgevingsvisie. Dat deden we aan de hand van de vraag: Arnhem in 2040; hoe ziet dat eruit? In de maanden voorafgaand aan deze avond, is er in de stad allerlei input opgehaald. Tijdens de avond spraken we over de inrichting van de stad van de toekomst. Elke partij trapte af met een pitch. Dit was die van ons:

Als het aan D66 ligt, is 026 in 2040 een stad waarin alle Arnhemmers in vrijheid kunnen leven. Hiervoor moet 026 groen, gezond en toegankelijk zijn. De stad is niet alleen fijn om te wonen en te werken, maar ook om te bezoeken.

Om alle Arnhemmers van nu en de toekomst een plek te geven, moeten we bouwen, bouwen bouwen. Voldoende duurzame en levensloopbestendige woningen, die we bouwen in de hoogte, zodat we ons groen niet kwijtraken.

Ons Arnhem van de toekomst is gezond. De gehele openbare ruimte is rookvrij en de pleinen nodigen uit tot bewegen. Bij verduurzaming helpen we inwoners en geven we ze keuzevrijheid. We stimuleren de best beschikbare technieken. Er is een rijk cultureel aanbod en er zijn veel mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding, wat Arnhem aantrekkelijk maakt.

We hebben een levendig centrum, dat volledig vrij is van vervuilende en overlastgevende auto's, motoren en brommers. Dit centrum heeft goede OV-verbindingen naar de rest van de stad, Nederland en Europa. Er is volop ruimte voor de voetganger en de fietser. En als we dan toch mogen kiezen, zijn de fietspaden niet meer rood, maar groen.

De stad is inclusief, dus ook mensen met een beperking kunnen vrij bewegen. In het bruisende centrum wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd, en er is plek voor horeca, winkels, en kleinschalige bedrijfslocaties waar productie en verkoop samengaan.

Niet alleen het centrum, maar ook de wijken zijn inclusief ingericht. In deze wijken zijn alle basisvoorzieningen op orde, zoals levensmiddelenwinkels, en (combinaties van) onderwijs, kinderopvang, sport en cultuur. Er zijn wijkcentra waar mensen elkaar ontmoeten en bewoners worden betrokken bij de inrichting van hun wijk.

Er zijn alleen nog maar regels die ons helpen, de overheid levert maatwerk en alle informatie is beschikbaar in voor iedereen begrijpelijke taal. Zodat iedereen kan meedoen, in een Arnhem dat groen is, gezond en toegankelijk.

De opbrengsten van deze avond, samen met de input uit de stad, vormen de basis voor de Omgevingsvisie, die we later dit jaar vaststellen. D66 kijkt uit naar de volgende stap!

Arnhem Centraal

PITCH – Arnhem, onze stad

Als Arnhem Centraal denkt aan Arnhem, dan denken wij aan een middelgrote provinciestad met als kwaliteit het vele groen in Noord en in Zuid en daarnaast aan het levendige centrum. Ook in 2040 hopen wij deze kwaliteiten te behouden, net als vele stadsgenoten, die ook uitspreken de kwaliteit van de buurt willen behouden, gezien de uitkomsten van het onderzoek. Dus eventueel inbreiden moet zeer zorgvuldig gebeuren.

Waar moet Arnhem heen toe in de toekomst? Er zijn fracties die meer hoogbouw willen. Maar wie willen daar wonen? De meeste Arnhemmers, ook alleenwonenden, zo blijkt uit meerdere onderzoeken, willen een tuintje. Goedkope hoge volle flatgebouwen werken een gebrek aan cohesie in de hand. Veel moeite moeten doen om buiten te komen zorgt voor minder beweging en dus meer obesitas. Het groen moet uitnodigend om de hoek liggen en niet in verre buitengebieden waar je met moeite kunt komen. Men wil ook graag voedselprojecten in de wijk. Alle vergroening steunen wij. Mensen worden gewoonweg niet gelukkiger door verstening en verhitting. Laten we dus ook de Arnhemse principes voor hoogbouw in ere houden, zodat we uiterst zorgvuldig met hoogbouw om blijven gaan. Wel pleiten we voor meer mogelijkheden tot ontmoeten en meer horeca, terrasjes en gezelligheid in de wijken om de wijk levendig te houden of krijgen en elkaar beter te kennen.

Arnhem Centraal vindt het wel van belang dat we appartementencomplexen van kwaliteit bouwen, met name voor ouderen en doelgroepen die dit echt willen. Laten we vraaggericht bouwen.
Laat Arnhem een stad blijven van vooral laagbouw met tuinen. Maar dan wel groene tuinen en geen tuinen die vol geplemd zijn met stenen en aanbouwen, die soms het leefplezier van de buren vergallen.

Last but not least willen we duurzame vormen van burgerparticipatie en mee kunnen besturen benoemen. De moderne inwoner is deskundig, hoog opgeleid en betrokken. Dat zien we ook gezien aantallen deelnemers aan het digipanel en aan de meedenk site. Moderne technieken maken dit laagdrempelig mogelijk. Laat de gemeente de partner van de inwoners zijn.

PvdA

Voorzitter,
Arnhem! Een prachtige stad met ongelooflijk veel diversiteit. In mensen, in wijken, winkels, bedrijven, evenementen. Een stad met veel mogelijkheden om prettig te leven, werken, leren en recreëren. De PvdA wil dat deze mogelijkheden voor iedereen bereikbaar zijn. De PvdA wil echte banen in Arnhem laten ontstaan, stimuleert dat mensen gezond blijven en bouwt aan een aantrekkelijke en veilige stad. Dit is een citaat uit de inleiding van ons verkiezingsprogramma in 2018. Een citaat dat ook van toepassing is op de vraag die ons nu gesteld wordt.

Arnhem is een stad met prachtige en zeer verschillende wijken. De PvdA vindt het van belang dat iedereen een woon carrière kan maken in de wijk: Een passende woning voor iedereen, in iedere wijk. Zowel sociale huur- en koopwoningen, maar ook duurdere woningen. In sommige wijken betekent dit het toevoegen van duurdere woningen, in andere wijken meer aandacht voor sociale huurwoningen. Tot 2030 moeten we op basis van de laatste prognoses tot circa 7.500 woningen bouwen met behoud van leefbaarheid, voldoende groen en de unieke identiteit van onze wijken. Dit betekent dat we vaker de hoogte in moeten, maar ook ruimte laten voor grondgebonden woningen. Een forse opgave dus. Het investeren in de wijk is altijd een combinatie van fysieke ingrepen in combinatie met sociale ontwikkeling van de wijk.

Om aantrekkelijk te kunnen wonen, moet enerzijds woningen aantrekkelijk, goed onderhouden en duurzaam zijn, maar moet ook de woonomgeving aantrekkelijk zijn. Dit betekent aandacht voor voldoende groen, speelplekken en voorzieningen in de wijk. Groen zorgt voor verkoeling, zorgt voor een fijne en woonomgeving. Groen biedt ook ruimte voor sporten en bewegen. Dit komt de gezondheid van de inwoners ten goede. Speelplekken of andere voorzieningen voor alle jeugd zijn van enorm belang.

Arnhem moet aan de slag met de energietransitie. Dit biedt kansen om energiearmoede tegen te gaan, kansen om woningen op te knappen en uiteraard kansen om bij te dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van deze stad. Een stad klaar voor de toekomst.
Arnhem moet ook een bereikbare stad zijn voor iedereen. Ook als je slecht ter been bent. Dit betekent dat gebouwen voor iedereen toegankelijk zijn, maar ook dat we hier rekening mee houden in de openbare ruimte. Arnhem is voor iedereen bereikbaar en toegankelijk.
Naast wonen hebben we natuurlijk onze werklocaties. Goede werklocaties dragen bij aan aantrekkelijke banen. Onze werklocaties moeten aantrekkelijk zijn, goed bereikbaar met voldoende voorzieningen.

Als laatste punt wil ik burgerparticipatie benoemen. Want in Arnhem doen we het samen met de Arnhemmer. Dus het actief betrekken en samenwerken met de inwoners uit de stad moet uitgangspunt zijn voor alle plannen.

CDA

Voorzitter,

Wie in 2040 Arnhem binnenrijdt, komt in een stad met ruim 180.000 inwoners. Dit betekent een toename in woningen die 2 keer het huidige Schuytgraaf omvat: een enorme uitdaging.

Nederland waardeert Arnhem om het vele groen en blauw. Deze waarden koestert en versterkt het CDA: meer openbaar groen, stadsparken en water in 2040 wat ons betreft.

Arnhem is multicultureler. 20% heeft op dit moment een niet-westerse achtergrond, in 2040 is dit bijna 30%. Dit vraagt nog meer focus op onderwijs, preventie en meedoen. Ook werken we veel meer vanuit huis. Het bedrijfsleven is actief verduurzaamt en Arnhem heeft ingezet op schone energie.

Het CDA beschermt de opzet van de huidige wijken en binnenstad. Uiteraard zijn er renovaties en inbreidingen waar dit kan. Maar veel voorzieningen en straten in 2040 verschillen niet van die van vandaag. Op 1 plek heeft onze stad wel een metamorfose ondergaan: namelijk in Arnhem Oost.

In Arnhem Oost gaat het CDA verdichten: in Rijnwijk en op het Emplacementsterrein gaan we stevig omhoog. Alle bedrijven zijn in 2040 uitgekocht en verplaatst binnen de stad óf onze regio. Via een actieve lobby met provincie, Rijk en Brussel is hiervoor minimaal € 100 miljoen opgehaald.

Er ontstaan 2 hoogwaardig stedelijke woonmilieus, met in de directe omgeving een nieuw station: Arnhem Oost en er is een 2e internationale school. Beide compacte stadswijken staan bekend als extreem duurzaam, klimaatadaptatie is de norm en via water en verticaal groen is het er prettig wonen. De hoogste woontoren is maximaal 92 meter, 1 meter onder de Eusebius. In de nieuwe wijken wonen vele duizenden Arnhemmers. Singels, starters, senioren die geen buitenruimte meer willen, maar ook Expads met een goed gevulde beurs. De doorstroming naar beide nieuwe woonwijken van binnen én buiten Arnhem biedt starters en gezinnen elders in de stad een goede kans om in de huidige wijken een prachtige grondgebonden woning te huren of kopen.

Voorzitter: de lijn van het CDA is dus groen en groei:

- Bescherming van de huidige wijken en oude binnenstad met organische doorontwikkeling.
- Verdichting en de lucht in in 2 nieuwe wijken: Rijnwijk en de Emplacementswijk.

Om dit te realiseren is een actieve lobby en versterking van onze regionale samenwerking een must!
Arnhem 2040: de stad waar je bij wilt horen!